

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1964:3

Inrikesdepartementet

SOU
1964:37

**KONSUMTIONSMÖNSTER PÅ
BOSTADSMARKNADEN**

BETÄNKANDE AVGIVET AV
BOSTADSBYGGNADSUTREDNINGEN

Stockholm 1964

STATENS
OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1964

Kronologisk förteckning

1. Indexlån. Del I. Kihlström. 96 s. Ff.
2. Indexlån. Del II. Kihlström. 526 s. Ff.
3. Konsumtionsmönster på bostadsmarknaden.
Esselte. 212 s. I.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1964:3

Inrikesdepartementet

KONSUMTIONSMÖNSTER PÅ
BOSTADSMARKNADEN

BETÄNKANDE AVGIVET AV
BOSTADSBYGGNADSUTREDNINGEN

STATENS OFFENTLIGA TRYCKERIEN ÅR 1911

Utgitt af H. M. S. H. S. H.

KONSTITUTIONSMÖNSTER PÅ
BOSTADSMARKNADEN

BESÄNDIG AV
BOSTADSEGENDRÄTTNINGEN

Innehåll

Skrivelse till Statsrådet och Chefen för Inrikesdepartementet	11
---	----

Avsnitt A. Bostadsförhållanden och bostadsönskemål i tre regioner

Kapitel 1. <i>Planläggning och utförande</i>	15
1.1. Bakgrund och syfte	15
1.2. Undersökningsområden	15
1.3. Urval	16
1.4. Uppgiftsinsamlingen	18
1.5. Bortfall	18
1.6. Definitioner	18
1.61. Lägenheter och bostadsföreståndare m. m.	18
1.62. Inkomst	18
1.63. Bostadsutgift	20
1.7. Uppräkning	21
Kapitel 2. <i>Bostadsbeståndet</i>	22
2.1. Beståndets sammansättning	22
2.2. Hyror	23
Kapitel 3. <i>Hushåll och bostadsföreståndare</i>	26
Kapitel 4. <i>Inkomster</i>	28
4.1. Inkomst och ålder	28
4.2. Inkomst och barnantal	28
4.3. Hustruns inkomst	30
Kapitel 5. <i>Bostadsförhållanden vid undersökningstillfället</i>	31
5.1. Bostadsutgift	31
5.2. Hyresprocent	32
5.21. Hushåll med olika antal minderåriga	32
5.22. Hyresprocent och inkomst	33
5.3. Utrymmesstandard	34
5.31. Inkomst och utrymmesstandard	37
5.4. Utrustningsstandard	41
5.5. Hushåll i enfamiljshus	42
5.6. Hushåll med familjebostadsbidrag	43
Kapitel 6. <i>Flyttningstilja och bostadsönskemål</i>	46
6.1. Frågans formulering och syfte	46
6.2. Vilka vill flytta?	46
6.3. Flyttningsorsaker	49
6.4. Bostadsönskemål	51

6.41. Frågorna	51
6.42. Hustyper	52
6.43. Lägenhetstyper och utrustning	53
6.431. Föregående flyttning	56
6.44. Nybyggda och äldre hus	56
6.45. Bostadskostnader	57
6.46. Insatser för enfamiljshus	58
6.47. Hyresprocent	59
6.48. Åtgärder för att erhålla annan bostad	60
 Kapitel 7. <i>Omdömen om bostadsområdet och bostaden</i>	62
7.1. Bostadsområdet	62
7.2. Lägenheterna	64
7.21. Utrustning	64
7.22. Byggnadstekniska egenskaper	65
7.23. Utrymme	66
7.3. Buller och andra störningar	67

Texttabeller

A: 1: 1	Befolkningens åldersfördelning och tätortsbefolkningens antal 1960 samt folkökning 1951—60	16
A: 1: 2	Den förvärvsarbetsbetande befolkningen efter näringsgren 1960.	16
A: 1: 3	Antal för undersökning uttagna lägenheter, antal bearbetade formulär och bortfallets storlek och orsaker	19
A: 2: 1	Det procentuella antalet lägenheter enligt bostadsräkningen (BR) 1960 och hushåll enligt intervjuundersökningen av olika storlek, inom olika kvalitetsgrupper och i olika hustyper	22
A: 2: 2	Medelhyra inklusive värmekostnader för vissa lägenhetstyper	24
A: 2: 3	Medelhyra inklusive värmekostnader för vissa lägenhetstyper i flerfamiljshus byggda åren 1941—50 och 1951—61	25
A: 3: 1	Hushållen efter storlek samt efter hushållstyp och bostadsföreståndarens ålder enligt bostadsräkningen (BR) 1960 och intervjuundersökningen	27
A: 4: 1	Makar, mannen under 65 år, efter antal minderåriga och mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960	29
A: 4: 2	Makar, mannen under 65 år, efter antal minderåriga och hustruns inkomst år 1960	30
A: 5: 1	Makar, mannen under 65 år, efter mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960 och efter bostadsutgift	32
A: 5: 2	Makar, mannen under 65 år, efter antal minderåriga och hyresprocent	33
A: 5: 3	Huvudgrupper av hushåll efter lägenhetens storlek samt antalet boningsrum per 100 boende	34
A: 5: 4	Makar, mannen under 65 år, efter mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960 samt efter lägenhetens storlek	39
A: 5: 5	Makar, mannen under 65 år, efter antal minderåriga och årsinkomst samt efter antal boningsrum per 100 hushåll och per 100 boende	40
A: 5: 6	Makar, mannen under 65 år, i enfamiljshus i procent av samtliga i olika inkomstklasser	42
A: 5: 7	Hushåll med respektive utan familjebostadsbidrag efter lägenhetens storlek och husets byggnadsår	44

A: 6: 1	Flyttningstvilliga hushåll efter uppgiven huvudorsak till flyttningsskatt	50
A: 6: 2	Flyttningstvilliga hushåll samt hushåll som tidigare har flyttat efter uppgiven huvudorsak till flyttningsskatt respektive till senaste faktiska flyttning	51
A: 6: 3	Flyttningstvilliga hushåll i olika hushållstyper procentuellt fördelade efter önskad hushållstyp	52
A: 6: 4	Årlig bostadskostnad per hushåll vid intervjustillfället och för önskad lägenhet i olika inkomstklasser	58
A: 6: 5	Flyttningstvilliga makar, mannen under 65 år, efter hyresprocent vid intervjustillfället samt för önskad lägenhet	60
A: 6: 6	Hushåll som önskar flytta efter åtgärder för att skaffa annan bostad	61
A: 7: 1	Omdömen om lägenheternas funktion för köksarbete, personlig hygien, tvätt och torkning samt klädförvaring	64
A: 7: 2	Omdömen om vissa byggnadstekniska egenskaper	65
A: 7: 3	Omdömen om möjlighet att ordna sovplatser i lägenheten	66
A: 7: 4	Hushåll i flerfamiljshus som lägger märke till och störs respektive icke störs av vissa ljud från grannlägenheter, ledningar och trapphus	67
A: 7: 5	Hushåll som lägger märke till och störs respektive icke störs av ljud och luftföroreningar utifrån	68

Diagram

A: 5: 1	Lägenhetsfördelningen i olika åldersklasser av hushåll	35
A: 5: 2	Lägenhetsfördelningen i hushåll med olika antal minderåriga	35
A: 5: 3	Antal bostadsrum per 100 hushåll i olika åldersklasser	36
A: 5: 4	Antal bostadsrum per 100 boende i olika åldersklasser	36
A: 5: 5	Antal bostadsrum per 100 hushåll med olika antal minderåriga	36
A: 5: 6	Antal bostadsrum per 100 boende i hushåll med olika antal minderåriga	36
A: 5: 7	Antal bostadsrum per 100 hushåll i olika inkomstklasser	38
A: 5: 8	Antal bostadsrum per 100 boende i olika inkomstklasser	38
A: 6: 1	Den procentuella andelen flyttningsskattade bland hushåll i olika lägenhetstyper	47
A: 6: 2	Den procentuella andelen flyttningsskattade bland hushåll i enfamiljshus och flerfamiljshus	48
A: 6: 3	De flyttningsskattade hushållen procentuellt fördelade efter lägenhetstyp vid intervjun och enligt önskemål	54
A: 7: 1	Den procentuella andelen negativa omdömen om vissa förhållanden i bostadsområdet	63

Avsnitt B. Bostadsmarknaden i ett expanderande samhälle

Kapitel 1.	<i>Inledning</i>	71
Kapitel 2.	<i>Bostadsmarknaden: utbudets och efterfrågans struktur</i>	73
	2.1. Utbudets struktur	73
	2.11. Lägenhetsutbudet — storlek och standard	73
	2.12. Lägenhetsutbudet — hyra (kostnad), storlek och standard	73
	2.2. Efterfrågans struktur	74
	2.21. Inledning	74

	2.22. Hushållens storlek	76
	2.23. Hushållens inkomster	78
Kapitel 3.	<i>Samspelet mellan utbud och efterfrågan på bostadsmarknaden</i>	83
	3.1. Förändringar i utbud och efterfrågan	83
	3.11. Förändringar i efterfrågan på lägenheter	83
	3.12. Efterfrågan på bostadsutrymme och standard	85
	3.13. Faktorer som bestämmer bostadsproduktionens erforderliga omfattning	85
	3.2. Samspelet mellan utbud och efterfrågan. Utkast till en teoretisk modell	87
	3.21. Utkast till en teori för bostadsmarknadens reaktion på inkomstförändringar	87
Kapitel 4.	<i>Empiriska undersökningar av bostadsefterfrågans bestämningsfaktorer</i> 99	
	4.1. Bostadsproduktionens och bostadsefterfrågans bestämningsfaktorer	99
	4.11. Bostadsproduktionen och bostadsefterfrågan 1945—1960. Två numeriska exempel	99
	4.12. Konsumtionen av bostadsutrymme inom hushåll av olika storlek	104
	4.2. Bostadsefterfrågans och bostadskonsumtionens beroende av hushållets inkomst	108
	4.21. Inledning	108
	4.22. Inkomster — hushållskvoter	109
	4.23. Inkomster och bostadsutrymme	115
	4.24. Inkomster — konsumtionen av storlek och standard	123
	4.241. Växjö. Efterfrågan på utrymme och standard inom olika hushållstyper och inkomstklasser	123
	4.242. Treregionsundersökningen. Val av lägenhet — storlek och standard vid flyttning	126
	4.25. Treregionsundersökningen. Inkomster — total bostadskostnad	127
	4.26. Inkomster — efterfrågan på småhus i Växjö	133
Kapitel 5.	<i>Avslutande anmärkningar</i>	136
	<i>Appendix till avsnitt B: 4. 22 om hushållskvoter.</i> Faktorer som bestämmer hushållskvoternas storlek	141
	Schema för hushållskvoter vid olika tidpunkter	142
	Diagram 1: Schema för studier av hushållskvoters förändring i tiden	144
	Diagram 2: Prognosmetod för beräkning av hushållskvoter	146—147

Texttabeller

B: 2: 1	Antal bebodda lägenheter i Växjö 1958 fördelade på 8 storleks- och 8 standardklasser	74
B: 2: 2	Antal hushåll procentuellt fördelade efter storlek (antal personer) i USA (1950), England och Wales (1951), Sverige, tätorter och glesbygd (1960), Växjö och Ludvika (1958 och 1960) samt Stockholm (1950 och 1960)	77
B: 2: 3	Antal hushållsföreståndare i Växjö 1958 i olika civilstånds- och åldersgrupper procentuellt fördelade efter inkomst	78

B: 2: 4	Medianinkomster (Q_2) samt övre och undre kvartilinkomster (Q_1 respektive Q_3) efter skatt för hushållsföreståndare i Växjö 1958 i olika civilstånds- och åldersgrupper.	81
B: 3: 1	Lägenhetsproduktion och prisbildning på en styrd och en fri hyresmarknad.	96
B: 4: 1	Hushållstillskott och bostadsproduktion i Växjö 1945—1958 och Hofors 1945—1960 fördelade på olika komponenter	100
B: 4: 2	Antal rumsenheter per hushåll (RPH) och antal personer per rumsenhet (PPR) inom hushåll av olika storlek i USA (1950), England (1951) och Sverige — olika orter (1950, 1958 eller 1960).	106
B: 4: 3	Medianinkomst före skatt för icke gifta män samt för ogifta och förut gifta kvinnor i olika åldersgrupper i Växjö 1958.	110
B: 4: 4	Hushållskvoter för icke gifta män och ogifta kvinnor (15—år) i olika inkomstklasser i Växjö 1958 samt inkomstelasticiteter.	112
B: 4: 5	Antal icke gifta män och ogifta kvinnor i Växjö 1958 i olika ålders- och inkomstgrupper samt hushållskvoter för dessa	113
B: 4: 6	Konsumtion av rumsenheter per hushåll och per person i hushåll av olika storlek i Växjö 1958	117
B: 4: 7	Konsumtion av rumsenheter per person för gifta par, med 3 och 4 boende, i åldrarna under 60 år i Växjö 1958	119
B: 4: 8	Konsumtion av rumsenheter per hushåll bland hushåll i olika inkomstklasser och med olika antal boende i Västerås, Skellefteå och Ljungby 1960	120
B: 4: 9	Konsumtion av rumsenheter per person (RPP) i Växjö 1958 och i Västerås, Skellefteå och Ljungby 1960 bland hushåll av olika storlek och i olika inkomstklasser samt antal rumsenheter per hushåll (RPH) och per person och antal personer per rumsenhet (PPR) bland hushåll i olika inkomstklasser	122
B: 4: 10	Hyresutgift per hushåll och hyresprocent i Skellefteå 1960 bland hushåll i olika inkomstklasser och av olika storlek. Hyresutgiftens inkomstelasticitet	128
B: 4: 11	Hyresprocent för kvarboende respektive flyttare före och efter flyttning i olika inkomstklasser i Västerås 1960 samt den procentuella hyresökningen vid flyttning dels för flyttarna enbart, dels för samtliga hushåll	130
B: 4: 12	Hyresutgifter efter önskad omflyttning för flyttningsintresserade hushåll med 3 boende i olika inkomstklasser i Västerås och Skellefteå 1960	131
B: 4: 13	Hyresutgift per hushåll och hyresprocent före och efter flyttning för hushåll i Västerås, Skellefteå och Ljungby 1960 samt procentuell hyresökning vid flyttning	132
B: 4: 14	Hyresutgiftens inkomstelasticitet för hushåll av olika storlek i Västerås, Skellefteå och Ljungby 1960 samt i Ludvika 1958	133
B: 4: 15	Det procentuella antalet gifta hushåll i Växjö 1958 i olika inkomstklasser, av olika storlek och i olika åldersgrupper boende i lägenheter om tre eller flera rum och kök	134
B: 4: 16	Antal gifta hushåll i Växjö 1958 av olika storlek, i olika inkomstklasser och av olika ålder boende i lägenheter om minst tre rum och kök, fördelade på småhus och flerfamiljshus	135

Diagram

B: 2: 1	Växjö 1958. Antal lägenheter i olika storleks- och standardklasser . . .	75
B: 2: 2	Ludvika 1958. Medelhyra för lägenheter av olika storlek och standard .	75
B: 2: 3	Hushållen procentuellt fördelade efter storlek i USA 1950, England 1951 och Sverige 1960	77
B: 2: 4	Växjö 1958. Årsinkomster före och efter skatt för olika civilståndsgrupper	79
B: 2: 5	Växjö 1958. Medianinkomster före skatt inom olika ålders- och civilståndsgrupper	80
B: 2: 6	Växjö 1958. Medianer samt övre och undre kvartiler för årsinkomsten efter skatt i olika ålders- och civilståndsgrupper.	81
B: 3: 1	Schematisk bild över hushållens flyttningar på en bostadsmarknad som en följd av en inkomstökning.	87
B: 3: 2	Förändring i antalet efterfrågade lägenheter inom olika storleks- och standardklasser vid uppflyttning av hushåll på grund av en inkomstökning.	88
B: 3: 3	Hyresstandardlinjer för två typer av marknader	91
B: 3: 4	A. Skellefteå 1960. Hyreslinjer för lägenheter i olika standardgrupper B. Västerås och Skellefteå 1960. Bostadskostnader för lägenheter av olika storlek och standard	91
B: 3: 5	Hyresstandardlinjer i två marknader: (A) en med stora olikheter i inkomststrukturen, (B) en med långt driven inkomstutjämnning . . .	92
B: 3: 6	Verkan på bostadsmarknaden av en inkomstökning	93
B: 4: 1	Tillskotten i bostadsproduktion i Växjö 1946—1958 och i Hofors 1946—1960 fördelade på olika komponenter.	101
B: 4: 2	Hushållskvoter under olika år för ogifta män och kvinnor i olika åldrar i Växjö och Hofors.	102
B: 4: 3	Utrymmesstandarden — antal personer per rumsenhet (PPR) — i hushåll av olika storlek i USA 1950, England 1951 och Sverige 1960.	105
B: 4: 4	Växjö 1958. Medianinkomst före skatt för lägenhetsinnehavare respektive icke lägenhetsinnehavare. Icke gifta män och ogifta kvinnor	110
B: 4: 5	Växjö 1958. Hushållskvotens inkomstelasticitet för icke gifta män och ogifta kvinnor i åldern 15-år	112
B: 4: 6	Växjö 1958. Hushållskvotens variation med inkomsterna inom olika åldersgrupper bland icke gifta män och ogifta kvinnor.	114
B: 4: 7	Växjö 1958. Utrymmesstandardens (RPH:s) inkomstelasticitet i olika hushållstyper.	116
B: 4: 8	Antal rumsenheter per person (RPP) i hushåll med olika inkomster i Växjö 1958 samt i Västerås, Skellefteå och Ljungby 1960.	121
B: 4: 9	Växjö 1958. Efterfrågan på storlek och standard inom olika ålders- och inkomstgrupper.	125
B: 4: 10	Västerås, Skellefteå och Ljungby 1960. Flyttningsriktning vid senaste flyttning bland gifta par under 65 år	126
B: 4: 11	Västerås, Skellefteå och Ljungby 1960. Medelinkomst och medelhyra för hushåll av olika storlek och med inkomster över 12 000 kronor. Medelhyrans inkomstelasticitet. Samtliga hushåll före flyttning till önskad lägenhet	129
B: 4: 12	Hyresutgifter för hushåll med 3 boende före och efter flyttning till önskad lägenhet. Hyresutgiftens inkomstelasticitet	132

Tabeller

Treregionsundersökningen

Tabell 1	Antal hushåll totalt och i tätorter efter hushållstyp, bostadsföreståndarens ålder och antal minderåriga	151
Tabell 2	Antal hushåll efter mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960 samt efter hushållstyp och bostadsföreståndarens ålder	152
Tabell 3	Antal hushåll efter hushållstyp och bostadsföreståndarens ålder samt efter bostadsutgift	153
Tabell 4	Antal makar, mannen under 65 år, i tätorter och glesbygd efter antal minderåriga och efter mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960 samt efter bostadsutgift	154
Tabell 5	Antal hushåll efter hushållstyp och bostadsföreståndarens ålder, efter lägenhetens storlek och utrustning och efter hustyp samt antalet boningsrum och boende	156
Tabell 6	Antal makar, mannen under 65 år, i tätorter efter mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960 och efter lägenhetens storlek samt antalet boningsrum och boende	157
Tabell 7	Antal makar, mannen under 65 år, i tätorter och glesbygd efter antal minderåriga, efter mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960 och efter lägenhetens storlek samt antalet lägenheter i enfamiljshus, antalet boningsrum och antalet boende	158
Tabell 8	Antal makar, mannen under 65 år, i tätorter och glesbygd efter antal boende, efter mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960 och efter lägenhetens storlek samt antalet lägenheter i enfamiljshus och antalet boningsrum	160
Tabell 9	Antal bostadsföreståndare, utom samboende gifta män, i åldern under 65 år efter nettoinkomst år 1960 samt efter lägenhetens storlek och utrustning	162
Tabell 10	Antal flyttningsvilliga makar, mannen under 65 år, efter antal minderåriga och efter bostadsförhållanden vid intervjutillfället och enligt önskemål	163
Tabell 11	Antal makar, mannen under 65 år, totalt och i hus byggda 1951—61 efter antal minderåriga och önskan att flytta	165
Tabell 12	Antal flyttningsvilliga makar, mannen under 65 år, efter lägenhetens storlek vid intervjutillfället och enligt önskemål	166
Tabell 13	Antal flyttningsvilliga makar, mannen under 65 år, efter hustyp vid intervjutillfället och enligt önskemål samt efter mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960	167
Tabell 14	Antal flyttningsvilliga hushåll, utom makar i åldersklassen 20—64 år, efter lägenhetens storlek och utrustning vid intervjutillfället och enligt önskemål	168
Tabell 15	Antal flyttningsvilliga makar, mannen under 65 år, efter lägenhetens storlek vid intervjutillfället och enligt önskemål och efter mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960	169
Tabell 16	Antal flyttningsvilliga makar, mannen under 65 år, efter antal minderåriga och efter årlig bostadsutgift för lägenhet vid intervjutillfället och för önskad lägenhet	171

Tabell 17	Antal flyttningsvilliga makar, mannen under 65 år, efter mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960 och efter bostadsutgift vid intervjutillfället	172
Tabell 18	Antal flyttningsvilliga makar, mannen under 65 år, efter inkomst och bostadsutgift för önskad lägenhet	173
Tabell 19	Antal hushåll, som har flyttat, fördelade efter lägenhetens storlek och utrustning före och efter senaste flyttning	174

Bostadsundersökningen i Växjö

Tabell 20	Antal bebodda lägenheter år 1958 fördelade efter storlek, utrustning och byggnadsår, promille	175
-----------	---	-----

Treregionsundersökningen

Tabell 21	Antal lägenheter fördelade efter storlek, utrustning och byggnadsår samt genomsnittlig bostadsutgift år 1960 för olika kategorier av lägenheter	177
-----------	---	-----

Bostadsundersökningen i Ludvika

Tabell 22	Antal lägenheter år 1958 fördelade efter utrustning, utrymme och upplåtelseform i staden och i landskommunen samt medelhyra för varje grupp	178
-----------	---	-----

Bostadsundersökningen i Växjö

Tabell 23	Gifta par år 1958 efter bostadsföreståndarens ålder och efter antalet boende	180
Tabell 24	Antal hushåll med olika antal boende och i olika inkomstklasser år 1958 fördelade efter lägenhetens storlek, utrustning och byggnadsår	181
Tabell 25	Konsumtionen av storlek (mätt genom antal rumsenheter, re) och standard (mätt genom standardpoäng, sp) bland gifta par, fördelade efter hushållets storlek, mannens och hustruns sammanräknade bruttoinkomst år 1958 samt ålder	183
Tabell 26	Konsumtionen av storlek (mätt genom antal rumsenheter, re) och standard (mätt genom standardpoäng, sp) år 1958 bland enpersonshushåll, fördelade efter lägenhetsinnehavarens kön, civilstånd, inkomst och ålder	185

Treregionsundersökningen

Tabell 27	Hyresprocent, hyresökning, inkomst och hyra per hushåll bland gifta par, flyttare och övriga, fördelade efter hushållets storlek och mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960	186
Bilaga 1	Frågeformulär	189
Bilaga 2	Frågekort	211

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Inrikesdepartementet

Bostadsbyggnadsutredningen, som tillkallats av chefen för socialdepartementet efter bemyndigande lämnat av Kungl. Maj:t den 11 december 1959, har tidigare redovisat ett betänkande (»Bostadsbyggnadsbehovet», SOU 1961: 51), innehållande en preliminär bedömning av bostadsbyggandets omfattning och inriktning under första hälften av 1960-talet.

Sedan det första betänkandet avlämnades har chefen för socialdepartementet genom beslut den 26 januari 1962 förordnat bankkamreraren Erik Karlsson att vara biträdande sekreterare åt utredningen samt genom beslut den 6 april 1962 entledigat förste aktuarien Ralph Johansson från meddelat förordnande att vara sekreterare och samtidigt tillkallat honom att såsom expert biträda utredningen. Sistnämnda dag förordnades byrådirektören Ingrid Dalén att vara sekreterare åt utredningen.

För att såsom expert biträda utredningen tillkallade chefen för socialdepartementet genom beslut den 29 september 1961 byrådirektören Einar Eriksson.

Redan på ett tidigt stadium fann utredningen att resultat från dittills genomförda statistiska undersökningar rörande bostadskonsumtionen och bostadsefterfrågan inte gav en så differentierad och ej heller en så aktuell bild, som utredningen ansåg sig behöva, av de mönster, efter vilka bostadsmarknaden fungerade. Särskilt besvärande var bristen på undersökningar som belyste sambandet mellan hushållens hyresbetalningsförmåga och inkomster samt olika inkomstgruppers bostadspreferenser. Utredningen kunde även konstatera att 1960 års allmänna bostadsräkning och de till denna knutna undersökningarna inte skulle komma att täcka denna brist.

På grund härav anhöll utredningen hos chefen för socialdepartementet om bemyndigande dels att utföra en statistisk undersökning i egen regi, dels att för uppläggnings av denna och för analysen av de erhållna tabellmaterialen anlita särskild expertis. Båda framställningarna bifölls.

Planläggningen av undersökningen omhänderhades av docenten Lennart Holm, förste aktuarien Ralph Johansson och byrådirektören Bengt Svensson. Den fortsatta ledningen av undersökningen har handhåfts av förste aktuarien Ralph Johansson. För inhämtandet av primärmaterialet anlätades statistiska centralbyråns utredningsinstitut och för den maskinella bearbetningen dess maskincentral.

I första delen av det betänkande som nu föreligger (A. Bostadsförhållanden och bostadsönskemål i tre regioner) lämnas en redogörelse för uppläggningen och genomförandet av samt resultaten från denna undersökning. Redogörelsen har utarbetats av Ralph Johansson.

I samband med denna undersökning inhämtades även uppgifter för en specialundersökning angående yngre ogifta personers lägenhetsefterfrågan. Detta material har ännu ej bearbetats och kommer därför att redovisas i annat sammanhang.

Den andra delen av betänkandet (B. Bostadsmarknaden i ett expanderande samhälle) innehåller en studie av bostadsmarknadens struktur, byggd på resultaten från utredningens nyssnämnda undersökning och från vissa andra undersökningar av liknande art, som tidigare utförts. Denna del av betänkandet har utarbetats av fil. lic. Per Holm.

Redigeringen av betänkandet har utförts av Ingrid Dalén.

Diagrammen i avsnitt B har ritats av arkitekten Örjan Thorsén.

Utredningen avser att i ett kommande betänkande diskutera konsumtions- och produktionsförutsättningarna för en höjd bostadsstandard och kommer där att till viss del grunda sina bedömningar på de resultat som Ralph Johansson och Per Holm i detta betänkande redovisar och på de teoretiska modeller som här ställs upp. Enär dessa resultat och modeller bedömts ha ett stort allmänt intresse i och för sig har utredningen ansett det angeläget att snarast möjligt bringa dem till allmänhetens kännedom och därför låtit utge dem i ett separat betänkande.

Under hänvisning till vad ovan sagts får bostadsbyggnadsutredningen härmed vördsamt överlämna sitt betänkande II, Konsumtionsmönster på bostadsmarknaden.

Stockholm den 15 januari 1964

Bertil Olsson

Sven Dahlberg

Lennart Holm

Alf Johansson

Willy Maria Lundberg

Olle Olsson

Erik Severin

A. Bostadsförhållanden och bostadsönskemål
i tre regioner

Av förste aktuarie Ralph Johansson

Handboken i Bostadsförhållanden och Bostadsförhållanden

och för tillägget till den

1914 års utgåva

och för tillägget till den

1914 års utgåva

och för tillägget till den

1914 års utgåva

och för tillägget till den

1914 års utgåva

och för tillägget till den

1914 års utgåva

och för tillägget till den

1914 års utgåva

Åtf Johansson

Erik Söderin

1. Planläggning och utförande

1.1. Bakgrund och syfte

Genom 1960 års allmänna bostadsräkning har erhållits en beskrivning av bostadsbeståndet, hushållen och bostadsförhållandena i skilda avseenden, såsom lägenheternas antal och beskaffenhet, olika befolkningsgruppers lägenhetsinnehav och bostadsstandard m. m. Vid bostadsräkningen insamlades dock inte uppgifter om bostadskostnader. Uppgifter om inkomster i kombination med bostadsdata bearbetas endast för ett urval av hushåll.

För att möjliggöra en analys av sambanden mellan inkomster, bostadsstandard och bostadskostnader beslöt bostadsbyggnadsutredningen att göra en kompletterande undersökning. Denna skulle även belysa hushållens flyttningsvilja och bostadsönskemål, varvid särskilt de ekonomiska möjligheterna att realisera önskemålen skulle beaktas. Slutligen skulle i undersökningen medtas ett särskilt avsnitt i syfte att belysa hushållens värdering av vissa egenskaper hos bostaden och bostadsområdet samt förekomst av vissa störningar genom buller och luftföroreningar.

Undersökningen utgick från hypotesen, att bostadsefterfrågan främst bestäms av hushållets storlek, ålder och inkomst. Från bostadssocial synpunkt bedömdes det vara mest angeläget att studera barnfamiljernas bostadssituation med hänsyn till de nämnda variablerna.

1.2. Undersökningsområden

För en analys av sambanden mellan olika efterfrågebestämmande faktorer är det en fördel om man kan studera grupper av hushåll som med hänsyn till bostadsutbud och bostadsmarknadsförhållanden samt allmänna ekonomiska förutsättningar är jämförbara. Med hänsyn härtill var ett antal exemplifierande lokala undersökningar att föredra framför en riksundersökning. En riksomfattande undersökning, som samtidigt kunde tillgodose anspråken på långtgående geografisk uppdelning, bedömdes inte vara ekonomiskt försvarbar, då data till stor del måste insamlas genom intervjuer och undersökningen vidare delvis måste ses som ett experiment. Utredningen valde därför att utföra lokala undersökningar i tre olikartade regioner.

Med hänsyn till olikheterna mellan skilda landsdelar i fråga om bostadsförhållandena valdes ett område i södra, ett i mellersta och ett i norra delen av landet. Vidare togs hänsyn till att regionerna borde vara olika i fråga om tätortsgrad, näringslivets struktur och befolkningsutveckling. Ur kostnadssynpunkt var det angeläget att områdena inte var för stora.

Efter allmänna överväganden utvaldes för undersökning Västerås stad, Skellefteå stad och landskommun samt Ljungby stad och delar av den A-region

Tabell A:1:1. Befolkningens åldersfördelning och tätortsbefolkningens antal 1960 samt folkökning 1951—60

Region	Folkmängd 1960	Därav, i %, i åldern				Folkmängd i tätorter 1960	Folkökning/ minskning 1951—60 i %
		—19 år	20—34 år	35—49 år	50— år		
Västerås.....	77 778	32	22	23	23	76 194	29
Skellefteåområdet...	43 871	33	21	23	23	33 894	12
Skellefteå stad....	22 760	32	22	22	24	21 800	21
Skellefteå lk.....	21 111	34	20	24	22	12 094	4
Ljungbyområdet....	18 583	30	18	21	31	10 803	8
Ljungby stad.....	9 297	31	21	22	26	8 751	30
Landsbygd.....	9 286	29	14	20	37	2 052	— 8

Tabell A:1:2. Den förvärvsarbetande befolkningen efter näringsgren 1960

Region	Samtliga förvärvsarbetande	Därav, i %, tillhörande					
		jordbruk m. m.	tillverkningsindustri m. m.	byggnads- och anläggningsverksamhet	handel	samfärdsel	tjänster m. m.
Västerås.....	36 044	1	51	10	13	5	20
Skellefteåområdet.....	17 695	10	39	12	15	7	17
Skellefteå stad.....	9 516	2	42	9	18	8	20
Skellefteå lk.....	8 179	20	35	15	12	5	12
därav i Bolidens kyrkobokföringsdistrikt ...	1 551	7	62	11	6	3	11
Ljungbyområdet.....	7 843	24	38	9	10	5	15
Ljungby stad.....	4 119	4	47	9	14	5	20
Landsbygd.....	3 724	45	28	8	5	5	9

för vilken Ljungby är centralort. I Ljungbyområdet ingår således förutom Ljungby stad hela Hamneda kommun samt Berga, Tutaryds, Ryssby, Angelstads och Annerstads församlingar.

Folkmängden och dess åldersfördelning samt folkökningen mellan 1950 och 1960 i de tre områdena framgår av tabell A: 1: 1 och de förvärvsarbetandes fördelning på näringsgrenar 1960 av tabell A: 1: 2.

1.3. Urval

Urvalet av undersökningsobjekt gjordes av statistiska centralbyråns utrednings-

institut. Som målsättning för urvalet uppställdes, att antalet observationer i grupperna av samboende makar med respektive 0, 1, 2 och minst 3 minderåriga skulle vara så stort att analyser kunde göras för var och en av dem. Av kostnadsskäl skulle antalet intervjuer inom varje region begränsas till omkring 1 000.

Urvalsenhet var bostadslägenhet enligt definitionen i 1960 års allmänna bostadsräkning. Som urvalsram begagnades de 1960 avlämnade folk- och bostadsräkningsblanketterna kompletterade med förteckningar över nybyggda lägenheter under perioden mellan räk-

	Västerås	Skellefteå- området	Ljungby- området
Lägenheter med			
1 boende	2: 26	1: 14	1: 6
2—4 boende	1: 26	1: 14	1: 6
5 och flera boende	2: 26	2: 14	2: 6
Nybyggda lägenheter	1: 26	1: 14	1: 6

ningstillfället den 1 november 1960 och urvalstidpunkten i mars 1961.

Då urvalet gjordes, var folk- och bostadsräkningsmaterialet inte färdiggranskat. Risken för fel och ofullständigheter, som kunde påverka urvalet, bedömdes dock vara obetydlig. Populationernas storlek och sammansättning var inte kända utan måste skattas på grundval av äldre uppgifter.

För att tillräckligt många större hushåll skulle erhållas i undersökningen måste dessa överrepresenteras i urvalet. På grundval av uppgifter från en lokal bostadsräkning i Västerås 1956 uppskattades, att urvalet skulle få lämplig sammansättning om lägenheter med fem eller flera boende erhöi dubbelt så stor urvalssannolikhet som övriga. I Västerås skulle dock även ett antal yngre enpersonshushåll utväljas för en specialundersökning, varför där uttogs även ett

större antal lägenheter med en boende. Urvalstätheten i de tre regionerna framgår av ovanstående tablå.

I Skellefteåområdet medtogs även obodda lägenheter i urvalet.

Då urvalet gjorts, visade det sig att antalet utlottade lägenheter i Västerås utgjorde 1 388, i Skellefteåområdet 1 209 och i Ljungbyområdet 1 207. Antalet måste därför reduceras med nära 400 i Västerås och med omkring 200 i vardera av de båda andra regionerna.

För att antalet hushåll i olika storleksklasser skulle bli ungefär lika stort i alla regionerna gjordes dessa reduktioner i Västerås och Skellefteåområdet inte lika för alla grupper utan begränsades i Västerås till lägenheter med 1 och 2 boende och i Skellefteåområdet till hushåll med 2 eller flera boende. Reduktionerna framgår av följande tablå.

	Lägenheter med . . . boende						Nybyggda lägenheter	Samtliga lägenheter
	0	1	2	3	4	5 o. fl.		
Västerås								
Urval 1	—	375	309	248	199	234	23	1 388
Reduktion	—	2/3	1/3	—	—	—	—	..
Urval 2	—	125	206	248	199	234	23	1 035
Skellefteåområdet								
Urval 1	22	146	249	250	205	324	13	1 209
Reduktion	—	—	1/5	1/5	1/5	1/5	—	..
Urval 2	22	146	199	200	165	259	13	1 004
Ljungbyområdet								
Urval 1	—	185	275	225	205	313	4	1 207
Reduktion	—	1/6	1/6	1/6	1/6	1/6	1/6	1/6
Urval 2	—	156	231	195	169	261	3	1 015

1.4. Uppgiftsinsamlingen

För undersökningen behövlige data om bostaden, frånsett bostadskostnad, kunde erhållas från folk- och bostadsräkningsblanketterna. Likaså erhöles från dessa vissa uppgifter om det hushåll som bodde i lägenheten den 1 november 1960. När urvalet drogs, gjordes därför en avskrift av blanketternas lägenhetsuppgifter och av personuppgifter om bostadsföreståndaren och övriga hushållsmedlemmar. Denna avskrift användes som urvalsblankett. Uppgifterna på den kontrollerades vid intervjun. I de fall lägenheten bytt innehavare, ifylldes uppgifter om det nya hushållet vid intervjun. Inkomstuppgifter erhöles från 1961 års taxeringslängder och påfördes i efterhand.

Övriga data insamlades genom intervjuer, vilka utfördes av statistiska centralbyråns utredningsinstitut.

Intervjuerna utfördes huvudsakligen under april och maj 1961. Besöken aviserades genom introduktionsbrev som angav undersökningens ändamål. Intervjun utfördes i hushåll med samboende makar antingen med enbart hustrun eller med båda makarna tillsammans. Endast om hustrun på grund av sjukdom eller dylikt inte var anträffbar, intervjuades enbart mannen. I övriga hushåll intervjuades den person, som enligt urvalsblanketten var bostadsföreståndare. Intervjuformuläret återges i bilaga 1.

1.5. Bortfall

Bortfallet utgjorde i Västerås 46, i Skellefteåområdet 55 och i Ljungbyområdet 27 lägenheter, eller respektive 4, 5 och 3 procent av antalet utvalda. Det största bortfallet uppkom i gruppen av lägenheter med en boende. Urval, antal bearbetade formulär och bortfall med för-

delning efter orsak redovisas i tabell A: 1: 3.

1.6. Definitioner

1.61. Lägenheter och bostadsföreståndare m. m. I fråga om begreppen lägenhet, kök, rum och övriga bostadsdata har tillämpats samma definitioner som i 1960 års bostadsräkning. Detsamma gäller begreppen bostadsföreståndare, hushåll och boende med den avvikelser att mantalsskrivningsförhållandena, som i bostadsräkningen hade betydelse för huruvida en person skulle räknas som bostadsföreståndare eller boende i viss lägenhet, inte har beaktats vid intervjuundersökningen.

Med *hushåll* avses således den person eller grupp av personer som bodde i lägenheten vid intervjutillfället. *Bostadsföreståndare* är den person som disponerade över lägenheten i dess helhet. I hushåll med samboende makar har dock alltid mannen räknats som bostadsföreståndare, även om hustrun ägde eller hade hyreskontrakt för lägenheten. Med *minderåriga* avses samtliga boende som ej fyllt 16 år vid slutet av år 1960.

1.62. Inkomst. Inkomstuppgifter påfördes från taxeringslängderna vid taxeringskontoren i de tre representerade länen. Uppgifter erhöles därvid för samtliga som för år 1961 var taxerade inom länet, dvs. de som varit mantalsskrivna där år 1960. För senare inflyttade bostadsföreståndare noterades den föregående mantalsskrivningsadressen, varefter inkomstuppgifter erhöles från det län, där vederbörande var taxerad. Genom detta förfarande blev bortfallet i fråga om inkomstuppgifter tämligen litet. Det utgjorde i Västerås 22, i Skellefteåområdet 31 och i Ljungbyområdet 17.

Tabell A.1:3. Antal för undersökning uttagna lägenheter, antal bearbetade formulär och bortfallets storlek och orsaker

Region/urvalsgrupp	Antal för undersökning uttagna lägenheter	Antal bearbetade formulär	Bortfall	Därav på grund av					Bortfall i % av för undersökning uttagna
				att utvald lägenhet ej var bostads-lägenhet	att huset var rivet eller obebott	att lägenheten var obebodd	vågfan	att Ip ej var anträffbar	
<i>Västerås</i>	1 035	989	46	6	2	10	4	20	4,4
1 boende.....	125	105	20	5	1	4	—	9	16,0
2 ».....	206	198	8	—	1	—	1	5	3,9
3 ».....	248	244	4	—	—	—	1	2	1,6
4 ».....	199	195	4	—	—	3	—	—	2,0
5 ».....	234	228	6	1	—	2	2	1	2,6
nybyggda lägenheter.....	23	19	4	—	—	1	—	3	17,4
<i>Skellefteåområdet</i>	1 004	949	55	12	4	23	4	11	5,5
0 boende.....	22	9	13	2	—	11	—	—	59,1
1 ».....	146	122	24	10	2	4	—	8	16,4
2 ».....	199	193	6	—	1	1	2	2	3,0
3 ».....	200	194	6	—	—	4	1	1	3,0
4 ».....	165	163	2	—	1	1	—	—	1,2
5 ».....	259	256	3	—	—	2	—	—	1,2
nybyggda lägenheter.....	13	12	1	—	—	—	1	—	7,7
<i>Ljungbyområdet</i>	1 015	988	27	4	1	9	7	5	2,7
1 boende.....	156	146	10	3	1	3	1	2	6,4
2 ».....	231	225	6	—	—	3	3	—	2,6
3 ».....	195	192	3	—	—	2	—	1	1,5
4 ».....	169	167	2	—	—	—	—	2	1,2
5 ».....	261	256	5	1	—	—	3	—	1,9
nybyggda lägenheter.....	3	2	1	—	—	1	—	—	..

Inkomstuppgifterna avser sammanräknad nettoinkomst enligt 1961 års taxering, dvs. för inkomståret 1960. I fråga om gifta inhämtades uppgifter om båda makarnas inkomst och i bearbetningen redovisas, om inte annat anges, makarnas sammanräknade inkomst. För övriga hushåll avser uppgifterna bostadsföreståndarens sammanräknade nettoinkomst.

Taxeringsuppgifterna är inte fullt tillfredsställande som mått på inkomsten med hänsyn till undersökningens syfte. De bedömdes dock vara bättre än de uppgifter som skulle ha kunnat erhållas genom intervjuer. Bristen i uppgifterna torde främst bestå i att vissa inkomster såsom ersättningar från sjuk- och arbetslöshetskassor eller socialhjälp inte taxeras. Förekomsten av sådan inkomst är av störst betydelse bland dem som har låg deklarerad inkomst.

1.63. *Bostadsutgift.* Uppgifterna om bostadsutgift avser den beräknade årsutgiften för den lägenhet hushållet innehade vid intervjun. I utgifterna har inräknats bränslekostnad.

För hyres- och bostadsrättslägenheter med centralvärme inhämtades vid intervjun uppgift om den hyra eller avgift som erlagts vid senaste betalningstillfälle före intervjun, dvs. i regel för april eller maj månad 1961 eller för andra kvartalet 1961. Vidare frågades om huruvida bränsletillägget under viss del av året var lägre eller högre än under den period uppgiften avsåg. De erhållna uppgifterna omräknades vid bearbetningen till årshyra. I syfte att erhålla så exakta uppgifter som möjligt ombads intervjupersonerna att ta fram verifikationer och kontrollera uppgifterna.

För hushåll som hade familjebostadsbidrag inhämtades uppgift om *bruttohyran*. Nettohyran erhöles genom att familjebostadsbidraget avdrogs. Uppgift

om bidragets storlek hämtades ur register, varvid även de lämnade hyresuppgifterna kontrollerades.

I fråga om lägenheter utan centralvärme erhöles uppgifter om hyran samt om hushållets beräknade utgift för bränsle. De redovisade uppgifterna avser hyra inklusive bränsle. Bränsleutgifter för uppvärmning och utgifter för bränsle till matlagning och dylikt i lägenheter med vedspis har inte kunnat särskiljas. Bostadsutgifterna för lägenheter med och utan centralvärme är således inte fullt jämförbara.

Årsutgiften för enfamiljshus och lägenhet i tvåfamiljshus som beboddes av ägaren beräknades efter specificering av utgifterna för år 1960. Följande utgifter specificerades.

A. Låneskuld och kapitalkostnad:

Bottenlån
Egnahemslån
Andra lån

B. Övriga utgifter:

Tomträttsavgäld
Vattenavgift
Avgifter för renhållning, sotning
Försäkringsavgifter
Bränsleutgifter
Underhållskostnader
Övriga utgifter enligt specificering vid intervjun.

I de fall fullständiga uppgifter inte kunde lämnas fick utgiftsposterna uppskattas av intervjupersonen. Genom att utgifterna specificerades och dessutom uppgifter inhämtades om taxerings- och brandförsäkringsvärde var det möjligt att vid granskningen upptäcka uppenbart felaktiga uppgifter och uppskatta bostadsutgiften. Från de beräknade utgifterna avdrogs inkomster av uthyrda lägenheter eller lokaler, dock inte inkomst av inneboende.

De erhållna uppgifterna måste betraktas som ett osäkert mått på bostadsutgifterna i småhus. Det bör särskilt upp-

märksammas, att ränta på eget kapital inte ingår, eftersom avsikten varit att mäta hushållens utgifter för bostaden. Å andra sidan kan i utgifterna ingå amorteringar som överstiger normal avskrivning och som alltså kan betraktas som sparande.

För jordbrukare och andra företagare som drev rörelse i anslutning till bostaden var det speciellt svårt att lämna korrekta uppgifter om bostadsutgifter. Redovisningen av bostadsutgifter har därför i huvudsak begränsats till tätorter.

1.7. Uppräkning

I redovisningen har talen uppräknats (vägts) med hänsyn till de olika urvals-sannolikheterna. Vägningstalen framgår av nedanstående tablå.

Uppräkningen har gjorts genom duplicering av hålkorten. Resultaten har inte uppräknats till totalnivå. Om detta skall göras, skall de vägda talen multipliceras för Västerås med 13, för Skellefteåområdet med 1,75 och för Ljungbyområdet med 3,6.

	Västerås	Skellefteå- området	Ljungby- området
Lägenheter med			
0 boende	—	4	—
1 »	3	8	2
2 »	3	10	2
3 »	2	10	2
4 »	2	10	2
5 och flera boende	1	5	1
Nybyggda lägenheter	2	8	2

2. Bostadsbeståndet

2.1. Beståndets sammansättning

I tabell A: 2: 1 redovisas bostadsbeståndets fördelning efter lägenhetstyp, kvalitetsgrupp och hustyp i de tre regionerna enligt 1960 års bostadsräkning jämförd med motsvarande fördelning av de hushåll som ingår i bearbetningen av intervjuundersökningen.

De tre regionerna visar stora skillna-

der i fråga om beståndets sammansättning. I Västerås var sålunda enligt bostadsräkningen 68 procent av lägenheterna om högst två rum och kök, medan motsvarande andel i Ljungbyområdet var 39 procent och i Skellefteområdet 56 procent. Västerås hade vidare den högsta utrustningsstandarden och en liten andel småhus. Småhusen om-

Tabell A:2:1. Det procentuella antalet lägenheter enligt bostadsräkningen (BR) 1960 och hushåll enligt intervjuundersökningen av olika storlek, inom olika kvalitetsgrupper och i olika hustyper

Lägenhetens storlek/lägenhetens kvalitetsgrupp/hustyp	Västerås		Skellefteåområdet		Ljungbyområdet	
	BR 1960	Intervjuundersökn.	BR 1960	Intervjuundersökn.	BR 1960	Intervjuundersökn.
Samtliga lägenheter/hushåll	27 413	989 ¹	14 097	949 ¹	6 337	988 ¹
Andel (%) lägenheter/hushåll						
<i>Lägenhetens storlek:</i>						
Utan kök och 1 rk.....	34	29	22	19	11	10
2 rk.....	34	38	34	35	28	24
3 rk.....	20	21	25	26	34	36
4 o. flera rk.....	12	12	19	20	27	30
<i>Lägenhetens kvalitetsgrupp:</i>						
Eget bad/duschrum, wc och cv.....	73	74	57	60	48	51
WC och cv, ej eget bad/duschrum.....	13	13	20	21	9	10
Övriga kvalitetsgrupper..	14	13	22	19	41	39
Uppgift saknas.....	1	—	1	—	2	—
<i>Hustyp:</i>						
Enfamiljshus.....	9	11	36	37	47	53
Tvåfamiljshus.....	6	4	21	23	19	18
Övriga hus.....	85	85	43	40	34	29

¹ Övägt antal.

fattade 15 procent av lägenheterna i Västerås, 57 procent i Skellefteåområdet och 66 procent i Ljungbyområdet. Skillnaderna mellan regionerna kan delvis förklaras av att glesbygd ingår i olika omfattning. I städerna Skellefteå och Ljungby är småhusandelen sålunda 39 procent respektive 43 procent enligt bostadsräkningen och andelen lägenheter om högst två rum och kök 57 procent respektive 42 procent. I båda städerna är andelen lägenheter i den högsta kvalitetsgruppen 64 procent, alltså väsentligt lägre än i Västerås, där den är 73 procent.

Av tabell A: 2: 1 framgår även att det finns vissa avvikelser mellan uppgifterna om bostadsbeståndet enligt bostadsräkningen och uppgifterna om hushållen enligt intervjuundersökningen. Eftersom uppgifterna i det förstnämnda fallet avser samtliga lägenheter och i det senare hushåll, dvs. bebodda bostadslägenheter, är de dock inte helt jämförbara. Vidare har inträffat förändringar mellan bostadsräkningstillfället den 1 november 1960 och urvalstidpunkten i april 1961, vilket också i någon mån påverkar jämförbarheten. Slutligen har snedheten i bortfallet, vilket var koncentrerat till enpersonshushållen, medfört att de minsta lägenhetstyperna är underrepresenterade i bearbetningen.

Mätfel och definitionssvårigheter kan ha betydelse för jämförbarheten främst i fråga om fördelningen på hustyper, då dessa vid intervjuundersökningen bestämdes genom intervjuarnas observationer, medan uppgifterna om hustyp vid bostadsräkningen lämnades av de boende och fastighetsägarna samt i vissa avseenden kompletterades av de kommunala granskningsorganen. Även i andra avseenden har ändringar gjorts vid intervjun, då observationerna inte överensstämde med uppgifterna på bostads-

räkningsblanketten. Dessa ändringar har varit få och någon undersökning av hur de påverkat lägenhetsfördelningen har inte gjorts.

2.2. Hyror

Undersökningen medger inte någon närmare beskrivning av hyresstrukturen. Urvalet är inte gjort i syfte att möjliggöra en sådan beskrivning, varför åtskilliga grupper av lägenheter är så svagt representerade att det inte går att dra några bestämda slutsatser om hyresnivån inom gruppen. Vidare är beskrivningen av lägenheterna inte tillräckligt detaljerad för att möjliggöra närmare analys av hyrorna. För de vanligast förekommande lägenheterna är dock materialet tillräckligt för att ge vissa uppgifter, som bland annat möjliggör jämförelser mellan regionerna. Uppgifterna om hyrorna har i Skellefteå- och Ljungbyområdena begränsats till tätorter.

I tabell A: 2: 2 redovisas medelhyror för de vanligaste lägenhetstyperna. Uppgifterna inkluderar alla bränslekostnader. I fråga om flerfamiljshus ingår både hyres- och bostadsrättslägenheter.

Hyresläget för moderna lägenheter synes i Västerås och Skellefteåområdet vara tämligen likartat, medan hyrorna i Ljungbyområdet ligger på en något lägre nivå. Om årshyran i Västerås sättes = 100 blir värdet för två rum och kök i Skellefteåområdet 102 och i Ljungbyområdet 98. För tre rum och kök blir jämförelsetalen 96 och 84 samt för fyra rum och kök 104 och 91.

I fråga om enfamiljshusen är skillnaderna mellan regionerna större och medeltalen är för alla redovisade lägenhetstyper högst i Västerås och lägst i Ljungbyområdet. För exempelvis moderna lägenheter om fyra rum och kök utgör medelhyran (årskostnaden) i Skellefteå-

Tabell A:2:2. Medelhyra inklusive värmekostnader för vissa lägenhetstyper

Hustyp/lägenhetstyp	Västerås		Skellefteåområdet, tätorter		Ljungbyområdet, tätorter	
	Antal lägenheter i undersökningen, ovägt	Medelhyra, kr/år	Antal lägenheter i undersökningen, ovägt	Medelhyra, kr/år	Antal lägenheter i undersökningen, ovägt	Medelhyra, kr/år
Flerfamiljshus						
Lägenheter med eget bad/duschrum, wc och cv						
1 rum och kök	88	1 824	20	1 553	17	1 452
2 rum och kök	288	2 392	106	2 447	47	2 355
3 rum och kök	185	3 096	80	2 987	104	2 610
4 rum och kök	41	3 745	30	3 890	21	3 395
Lägenheter med wc och cv, utan eget bad/duschrum						
1 rum och kök	23	1 460	13	1 255	2	..
2 rum och kök	23	1 880	19	1 876	5	..
Enfamiljshus						
Lägenheter med eget bad/duschrum, wc och cv						
3 rum och kök	27	2 907	50	2 599	32	2 183
4 rum och kök	38	3 837	53	3 250	48	2 662
5 och flera rum och kök	27	5 437	40	3 659	55	2 943
Lägenheter med wc och cv, utan eget bad/duschrum						
3 rum och kök	2	..	11	1 407	5	..
4 rum och kök	4	..	11	1 855	2	..
Lägenheter utan wc och/eller cv						
3 rum och kök	6	..	11	1 723	10	1 085
4 rum och kök	1	..	5	..	9	..

området 85 procent och i Ljungbyområdet ungefär 70 procent av värdet för Västerås.

Uppgifter för olika årgångar av hus bekräftar att hyrorna för under 1950-talet byggda lägenheter är avsevärt högre än för lägenheter i samma kvalitetsgrupp, byggda under 1940-talet. Dessa skillnader sammanhänger givetvis med att lägenheter tillkomna under 1950-talet har högre standard i skilda avseenden, t. ex. i fråga om köksutrustning, badrumsinredning och dylikt. Likaså torde lägenhetsytan inom varje stor-

lekstyp vara större i 1950-talets lägenheter än i hus från 1940-talet. Hur stor del av skillnaderna, som är uttryck för hyressplittring i betydelsen att från storleks-, kvalitets- och andra synpunkter likvärdiga lägenheter från olika byggnadsperioder betingar olika hyror, kan således inte bedömas.

Medelhyrorna för vissa lägenhetstyper, alla med eget bad- eller duschrum, wc och centralvärme, i flerfamiljshus byggda under 1940-talet och 1950-talet redovisas i tabell A: 2: 3.

Tabell A: 2: 3. Medelhyra inklusive värmekostnader för vissa lägenhetstyper i flerfamiljshus byggda åren 1941—50 och 1951—61

	Byggnadsår				Index 1941/50 = 100
	1941—1950		1951—1961		
	Antal lägenheter i undersökningen, ovägt	Medelhyra, kr/år	Antal lägenheter i undersökningen, ovägt	Medelhyra, kr/år	
<i>Västerås</i>					
1 rum och kök	33	1 756	31	1 909	109
2 rum och kök	125	2 127	126	2 654	125
3 rum och kök	78	2 753	94	3 443	125
<i>Skellefteåområdet, lätorter</i>					
2 rum och kök	19	2 174	74	2 633	121
3 rum och kök	20	2 692	43	3 232	120
<i>Ljungbyområdet, tätorter</i>					
3 rum och kök	27	2 138	65	2 865	134

3. Hushåll och bostadsföreståndare

I tabell A: 3:1 redovisas hushållen och bostadsföreståndarna fördelade på vissa huvudgrupper efter civilstånd och ålder. Till jämförelse redovisas motsvarande fördelningar enligt 1960 års bostadsräkning.

Liksom förut har konstaterats beträffande befolkningens och bostadsbeståndets sammansättning finns relativt stora skillnader mellan undersökningsområdena i fråga om bostadsföreståndarnas fördelning på de redovisade huvudgrupperna. Skillnaderna är dock större mellan glesbygd och tätbygd inom samma region än mellan tätortsområdena i

skilda regioner, vilket framgår av den övre av tabellerna nedan.

I gruppen av makar i åldersklassen 20—64 år var hushållen i Västerås i genomsnitt mindre och andelen hushåll med minderåriga lägre än i de båda andra regionerna. Andelen barnfamiljer var sålunda i Västerås 57 procent och i de båda andra regionerna omkring två tredjedelar.

Den genomsnittliga hushållsstorleken (= antal boende per 100 hushåll) i olika åldersklasser framgår av uppgifterna nederst på sidan.

I Skellefteå- och Ljungbyområdena

	Västerås	Skellefteåområdet		Ljungbyområdet	
		Tätorter	Glesbygd	Tätorter	Glesbygd
Antal hushåll i undersökningen, ovägt	989	756	193	642	346
Andel (%) hushåll					
Makar					
20—64 år	66	69	77	61	53
65— år	7	7	9	7	14
Övriga					
—64 år	19	18	7	19	22
65— år	8	6	7	12	11

	Antal boende per 100 hushåll		
	Västerås	Skellefteåområdet	Ljungbyområdet
Makar			
20—34 år	334	337	349
35—49 år	374	406	410
50—64 år	297	336	330
65— år	225	252	264
Övriga hushåll			
—64 år	178	182	214
65— år	122	135	156

Tabell A: 3:1. Hushållen efter storlek samt efter hushållstyp och bostadsföreståndarens ålder enligt bostadsräkningen (BR) 1960 och intervjuundersökningen

Antal boende per hushåll/ hushållstyp/bostadsföreståndarens ålder	Västerås		Skellefteåområdet		Ljungbyområdet	
	BR 1960	Intervjuundersökn.	BR 1960	Intervjuundersökn.	BR 1960	Intervjuundersökn.
Samtliga hushåll	26 817	989 ¹	13 800	949 ¹	6 170	988 ¹
Andel (%) hushåll						
<i>Antal boende per hushåll:</i>						
1	19	16	14	13	18	17
2	27	30	24	24	26	26
3	23	25	25	25	23	23
4	19	18	20	22	18	19
5 eller flera	11	11	17	16	15	15
<i>Hushållstyp, bostadsföreståndarens ålder:</i>						
Makar						
20—34 år	17	19	17	17	12	10
35—49 år	27	27	29	30	} 45	26
50—64 år	18	20	22	24		22
65— år	7	7	7	7	11	10
Övriga hushåll						
—64 år	22	19	17	16	19	20
65— år	9	8	8	6	13	12

¹ Ovägt antal.

kan konstateras att familjerna i åldern 20—64 år var i genomsnitt större på glesbygden än i tätorterna. Antalet boende per 100 hushåll i den nämnda

gruppen var sålunda i båda tätortsområdena omkring 360 och i båda glesbygdsområdena omkring 390.

4. Inkomster

4.1. Inkomst och ålder

Makar i de aktiva åldrarna har avsevärt högre inkomster än övriga hushåll och man kan även konstatera, att inkomsterna inom den förstnämnda gruppen varierar med åldern. Inkomsten är sålunda högst i åldersklasserna 35—49 år. Skillnaderna mellan regionerna i fråga om inkomstnivån är betydande oavsett om man jämför hela regionerna eller enbart tätorter. Medianinkomsten för makar i åldersklassen under 65 år var sålunda i Västerås omkring 19 000 kronor per år, i Skellefteåområdet omkring 16 000 kronor och i Ljungbyområdet omkring 14 000 kronor. I de båda sistnämnda regionernas tätorter var motsvarande belopp respektive 16 700 och 15 700 kronor per år. Medianinkomsten på glesbygden var i Skellefteåområdet omkring 12 500 kronor och i Ljungbyområdet mindre än 12 000 kronor per år.

Medianinkomsten för olika åldersklasser av hushåll framgår av nedanstående

tablå. Uppgifterna avser i fråga om makar mannens och hustruns sammanräknade inkomst.

För gruppen övriga hushåll med bostadsföreståndare i åldern över 64 år har medianinkomst inte beräknats i Skellefteå- och Ljungbyregionerna. I båda områdena var ungefär 35 procent av hushållen i den nyssnämnda gruppen upptagna i taxeringslängden utan inkomst. I verkligheten torde dock flertalet av dessa hushåll ha ålderspension.

4.2. Inkomst och barnantal

Inom gruppen av barnfamiljer minskar inkomsten i alla regionerna vid stigande barnantal. Som framgår av tablåen överst s. 29 var sålunda medianinkomsten för hushåll med minst tre minderåriga omkring 2 000 kronor lägre per år än för hushåll med en minderårig. Man kan även konstatera, att inkomsterna på glesbygden var avsevärt lägre än i tätorterna.

Inkomstfördelningen för hushåll med

	Medianinkomst, kronor per år, 1960		
	Västerås	Skellefteå- området	Ljungby- området
Makar			
20—34 år	17 400	15 600	14 200
35—49 år	19 600	16 800	15 600
50—64 år	18 200	13 900	11 300
65— år	8 500	5 600	6 500
Övriga hushåll			
—64 år	9 900	9 300	6 000
65— år	5 000

	Makar, mannen under 65 år				
	Medianinkomst, kronor per år				
	Västerås	Skellefteåområdet		Ljungbyområdet	
		Totalt	Tätorter	Totalt	Tätorter
Samtliga	18 800	15 800	16 700	14 100	15 700
0 minderåriga	18 800	16 500	17 000	12 800	14 900
1 minderårig	19 100	16 400	17 700	15 000	16 500
2 minderåriga	18 900	15 600	16 300	14 400	15 900
3 och flera minderåriga	17 100	14 600	14 900	13 300	14 900

Tabell A:4:1. Makar, mannen under 65 år, efter antal minderåriga och mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960

Region/antal minderåriga per hushåll	Antal hushåll i undersökningen, ovägt	Det procentuella antalet hushåll med				
		en årsinkomst av kronor				ökänd årsinkomst
		— 11 999	12 000— 15 999	16 000— 19 999	20 000 —	
<i>Västerås</i>	727	13	20	24	40	2
0.....	245	12	19	21	41	7
1.....	202	10	20	25	42	3
2.....	156	6	22	31	40	1
3 o. flera.....	124	14	23	23	35	5
<i>Skellefteåområdet</i>						
Hela regionen.....	685	21	29	23	24	3
0.....	211	23	27	17	29	4
1.....	212	21	24	27	24	4
2.....	149	15	38	27	18	2
3 o. flera.....	113	28	32	21	17	2
<i>Tätorter</i>	530	16	27	25	29	3
0.....	170	17	27	18	35	3
1.....	164	14	21	30	31	4
2.....	116	12	34	30	20	4
3 o. flera.....	80	26	33	21	20	—
<i>Glesbygd</i>	155	43	35	14	5	3
<i>Ljungbyområdet</i>						
Hela regionen.....	615	35	26	17	19	3
0.....	171	44	20	11	21	4
1.....	181	28	29	21	21	1
2.....	143	31	30	19	17	3
3 o. flera.....	120	39	30	15	12	3
<i>Tätorter</i>	394	21	30	22	24	3
0.....	107	31	22	13	28	5
1.....	124	14	32	27	25	2
2.....	96	19	29	24	23	4
3 o. flera.....	67	17	42	22	14	4
<i>Glesbygd</i>	221	65	20	7	8	0

olika antal minderåriga redovisas i tabell A:4:1. Av tabellen framgår bl. a., att andelen hushåll med inkomster över 20 000 kronor var lägre för flerbarnsfamiljerna än för hushållen i genomsnitt. Iakttagelsen gäller i fråga om alla tre regionerna. Skillnaden i inkomstnivå mellan de tre regionerna framgår bland annat av att 40 % av makarna i åldersklassen 20—64 år i Västerås hade minst 20 000 kronor i årsinkomst, medan 29 % av denna hushållsgrupp i Skellefteåområdet och 24 % i Ljungbyområdets tätorter hade minst 20 000 kronor i årsinkomst.

4.3. Hustruns inkomst

En av orsakerna till att flerbarnsfamiljerna har lägre inkomster än övriga synes vara, att andelen hustrur med inkomst är lägre i hushåll med flera barn än bland övriga hushåll. I Västerås hade sålunda hustrun inkomst i ungefär hälften av alla fullständiga familjer i åldersklassen under 65 år, medan motsvarande andel av hushåll med minst tre minderåriga var mindre än 40 procent. Motsvarande andelar var som framgår av tabell A:4:2 i Skellefteåområdets tätorter 32 och 12 procent och i Ljungbyområdets tätorter 43 och 33 procent.

Tabell A:4:2. Makar, mannen under 65 år, efter antal minderåriga och hustruns inkomst år 1960

Region/antal minderåriga per hushåll	Antal hushåll i undersökningen, ovägt	Det procentuella antalet hushåll, där				
		hustrun saknar inkomst	hustrun har en årsinkomst av kronor			uppgift om hustruns årsinkomst saknas
			1—5 999	6 000—11 999	12 000—	
<i>Västerås</i>	727	47	30	17	4	2
0	245	44	27	21	5	3
1	202	42	35	18	4	1
2	156	55	32	11	2	—
3 o. flera	124	63	26	6	5	—
<i>Skellefteåområdet, tätorter</i> . . .	530	67	20	8	4	1
0	170	59	21	12	6	2
1	164	62	23	11	3	1
2	116	80	18	—	2	—
3 o. flera	80	88	12	—	—	—
<i>Ljungbyområdet, tätorter</i>	394	57	29	12	2	0
0	107	58	25	13	3	1
1	124	52	31	17	—	—
2	96	58	32	6	4	—
3 o. flera	67	67	30	1	1	—

5. Bostadsförhållanden vid undersökningstillfället

5.1. Bostadsutgift

Bostadsutgiftens medianvärde för olika hushålls- och åldersgrupper (utgiften sedan familjebostadsbidrag avdragits från den totala bostadskostnaden) framgår av uppgifterna i den översta av tabellerna nedan.

Utgifterna var på glesbygden avsevärt lägre än i tätorterna. Genomsnittsutgiften för samtliga makar i åldersklassen under 65 år — beräknad som aritmetiskt medeltal och alltså inte fullt jämförbar med de ovan redovisade medianvärdena — var sålunda i Skellefteåområdets tätorter 2 550 kronor och på glesbygden omkring 1 500 kronor. I Ljungbyområdet var motsvarande tal ungefär 2 400 och 1 400 kronor och i

Västerås var medeltalet 2 660 kronor. Skillnaden mellan glesbygd och tätorter inom varje region var således avsevärt större än skillnaderna mellan tätorter i skilda regioner.

I tätorterna har makar i åldersklassen under 65 år fördelats efter antal minderåriga och bostadsutgift. Något påtagligt samband mellan antalet minderåriga i hushållet och bostadsutgiftens storlek har emellertid inte kunnat konstateras. Familjebostadsbidragen reducerar bostadsutgifterna för hushåll med minst två minderåriga och verkar således utjämnande. Medelutgiften för hushåll med olika antal minderåriga framgår av uppgifterna i tabelln nederst på sidan.

	Bostadsutgiftens medianvärde, kronor per år					
	Makar				Övriga hushåll	
	20—34 år	35—49 år	50—64 år	65— år	—64 år	65— år
Västerås.....	2 380	2 600	2 340	1 840	1 570	1 300
Skellefteåområdet.....	2 170	2 370	1 890	..	1 540	..
Ljungbyområdet.....	2 300	2 050	1 520

	Makar, mannen under 65 år		
	Bostadsutgift per hushåll, kronor per år		
	Västerås	Skellefteåområdet, tätorter	Ljungbyområdet, tätorter
Samtliga.....	2 660	2 550	2 390
0 minderåriga.....	2 540	2 430	2 370
1 minderårig.....	2 730	2 620	2 400
2 minderåriga.....	2 750	2 610	2 470
3 o. fl. minderåriga.....	2 820	2 640	2 250

Tabell A: 5: 1. Makar, mannen under 65 år, efter mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960 och efter bostadsutgift

Region/årsinkomst, kronor	Antal hushåll i undersökningen, ovägt	Det procentuella antalet hushåll med					okänd bostadsutgift	Medelutgift, kronor per år
		en bostadsutgift av kronor per år						
		— 1 799	1 800— 2 399	2 400— 2 999	3 000— 3 599	3 600 —		
Västerås	727	22	27	19	15	17	0	2 659
—11 999.	92	39	25	15	10	9	1	2 220
12 000—15 999.	145	29	40	17	7	7	—	2 220
16 000—19 999.	178	25	36	19	12	7	1	2 339
20 000—23 999.	118	22	18	21	23	16	—	2 680
24 000—	176	3	12	24	22	38	—	3 570
Okänd årsinkomst	18
<i>Skellefteåområdet, tätorter</i> . .	532	30	19	20	15	15	1	2 550
—11 999.	88	50	18	12	6	13	—	2 076
12 000—15 999.	145	37	21	23	13	5	2	2 216
16 000—19 999.	134	29	21	26	13	10	1	2 444
20 000—23 999.	49	17	17	29	19	16	2	2 848
24 000—	98	15	18	11	20	34	1	3 267
Okänd årsinkomst	18
<i>Ljungbyområdet, tätorter</i> . .	394	30	27	19	12	10	1	2 390
—11 999.	82	47	23	14	10	3	3	1 937
12 000—15 999.	121	37	33	21	5	4	1	2 011
16 000—19 999.	86	24	27	22	22	6	—	2 483
20 000—23 999.	47	20	36	24	9	8	2	2 342
24 000—	46	6	17	16	18	43	—	3 742
Okänd årsinkomst	12

I tabell A: 5: 1 redovisas makar i åldersklassen under 65 år fördelade efter mannens och hustruns sammanräknade inkomst samt efter bostadsutgift. Som framgår av tabellen stiger bostadsutgiften med inkomsten. Ökningen är dock tämligen svag upp till inkomstgränsen 20 000 kronor, varefter den blir starkare. I de högsta inkomstklasserna ökar också andelen hushåll med bostadsutgift av minst 300 kronor i månaden kraftigt.

5.2. Hyresprocent

5.2.1. Hushåll med olika antal minderåriga. Bostadsutgiftens andel av in-

komsten har beräknats endast för makar i åldersklassen under 65 år och uppgifterna har dessutom begränsats till tätorter.

För den nämnda gruppen av hushåll var bostadsutgiftens andel av inkomsten i alla tre undersökningsområdena i genomsnitt 13—14 procent. Andelen hushåll med bostadsutgifter som uppgick till 20 procent eller större andel av inkomsten var dock större i Skellefteå- och Ljungbyområdenas tätorter än i Västerås. Som framgår av tabell A: 5: 2 var sålunda andelen hushåll med en hyresprocent av 20 eller däröver i Västerås 12 procent, i Ljungbyområdet 19 och i Skellefteåområdet 23 procent. Av

Tabell A: 5: 2. Makar, mannen under 65 år, efter antal minderåriga och hyresprocent

Region/antal minderåriga per hushåll	Antal hushåll i undersök- ningen, ovägt	Det procentuella antalet hushåll med en hyresprocent av			Summa bo- stadsutgifter i % av sum- ma inkomster
		—14	15—19	20—	
Västerås.....	727	62	26	12	13,3
0.....	245	65	22	13	12,9
1.....	202	62	27	12	13,5
2.....	156	59	33	8	13,4
3 o. flera.....	124	60	22	18	14,6
Skellefteåområdet, tätorter.....	532	55	22	23	13,8
0.....	171	62	19	19	12,4
1.....	164	55	24	21	14,7
2.....	117	49	25	26	14,7
3 o. flera.....	80	46	22	32	14,8
Ljungbyområdet, tätorter.....	394	57	24	19	14,2
0.....	107	58	18	24	15,1
1.....	124	62	21	17	13,6
2.....	96	53	32	15	14,2
3 o. flera.....	67	45	33	21	14,2

hushåll med tre eller flera minderåriga i det sistnämnda området använde omkring en tredjedel minst 20 procent av inkomsten till bostadsutgifter.

För Västerås är det möjligt att för gruppen av hushåll med två och flera minderåriga jämföra den här beräknade hyresprocenten med en undersökning som gjordes 1946¹ och som avser hyres- och inkomstförhållanden 1945. Jämförbarheten är visserligen inte fullständig, eftersom beräkningen i 1946 års undersökning avser endast hyreslägenheter. Endast en mindre del av hushållen bodde emellertid i andra än hyreslägenheter, varför denna begränsning inte i högre grad påverkar jämförbarheten.

Hyresprocentens medianvärde för hushåll med två eller flera minderåriga beräknades 1945 till 14 och var 1960 ungefär 13. Nivån synes alltså vara ungefär densamma vid båda tillfällena. Även spridningen var likartad enligt de båda undersökningarna. Andelen hus-

håll med en hyresprocent av högst 15 var således 1945 61 procent och 1960 60 procent; 24 respektive 29 procent av hushållen hade hyresprocenter mellan 15 och 20, och 15 respektive 11 procent använde minst 20 procent av inkomsten till bostaden.

5.22. *Hyresprocent och inkomst.* Bostadsutgiftens andel av inkomsten minskar markant vid stigande inkomst. I alla tre regionerna utgjorde således bostadsutgiften i medeltal omkring en fjärdedel av inkomsten i inkomstklassen under 12 000 kronor och omkring en tiondel i inkomstklassen 24 000 kronor och däröver. Man kan också, som framgår av uppgifterna överst på s. 34, konstatera, att den genomsnittliga utgiftsandelen i varje inkomstklass är ungefär lika stor i alla tre regionerna.

¹ Hushålls- och bostadsundersökning i Västerås 1946, utförd av Statens byggnadslånebyrå. Stencil hos Kungl. Bostadsstyrelsen.

Årsinkomst, kronor	Makar, mannen under 65 år		
	Genomsnittlig hyresprocent		
	Västerås	Skellefteåområdet, tätorter	Ljungbyområdet, tätorter
—11 999.....	28	25	23
12 000—15 999.....	16	16	14
16 000—19 999.....	13	14	14
20 000—23 999.....	12	13	11
24 000—.....	11	9	10

Inom en och samma inkomstklass har något bestämt samband mellan antalet minderåriga i hushållet och hyresprocentens storlek inte kunnat konstateras. Fördelar man hushållen på de två inkomstklasserna 12 000—19 999 kronor samt 20 000 kronor och däröver samt på grupperna 0, 1 och minst 2 minderåriga finner man sålunda exempelvis i Västerås, att bostadsutgiftens andel av inkomsten för alla tre grupperna i den lägre inkomstklassen är 14 procent, me-

dan den i den högre inkomstklassen utgör respektive 10, 11 och 12 procent. I de båda andra regionerna ligger talen i båda inkomstklasserna på ungefär samma nivå som i Västerås, men någon tendens kan inte urskiljas.

5.3. Utrymmesstandard

Skillnaderna mellan de tre regionerna i fråga om bostadsbeståndets fördelning på lägenhetstyper återspeglas i betydande skillnader i utrymmesstandard.

Tabell A:5:3. Huvudgrupper av hushåll efter lägenhetens storlek samt antalet bostadsrum per 100 boende

Region/hushållstyp/ bostadsföreståndarens ålder	Antal hushåll i undersökningen, ovägt	Det procentuella antalet hushåll i				Antal bostadsrum per 100 boende
		Igh utan kök, 1 rk	2 rk	3 rk	4 o. fl. rk	
<i>Västerås</i>						
<i>Makar</i>						
20—64 år.....	727	14	43	27	16	75
65— år.....	59	31	44	15	11	97
<i>Övriga hushåll</i>						
—64 år.....	150	63	24	9	4	87
65— år.....	53	75	19	5	1	109
<i>Skellefteåområdet</i>						
<i>Makar</i>						
20—64 år.....	685	8	36	30	25	77
65— år.....	61	33	39	21	7	82
<i>Övriga hushåll</i>						
—64 år.....	146	46	29	15	10	107
65— år.....	57	51	35	8	6	127
<i>Ljungbyområdet</i>						
<i>Makar</i>						
20—64 år.....	615	1	21	41	37	93
65— år.....	91	—	28	43	29	126
<i>Övriga hushåll</i>						
—64 år.....	181	30	25	23	21	118
65— år.....	101	29	33	27	12	144

Diagram A:5:1. Lägenhetsfördelningen i olika åldersklasser av hushåll
Makar, mannen under 65 år

Diagram A:5:2. Lägenhetsfördelningen i hushåll med olika antal minderåriga
Makar, mannen under 65 år

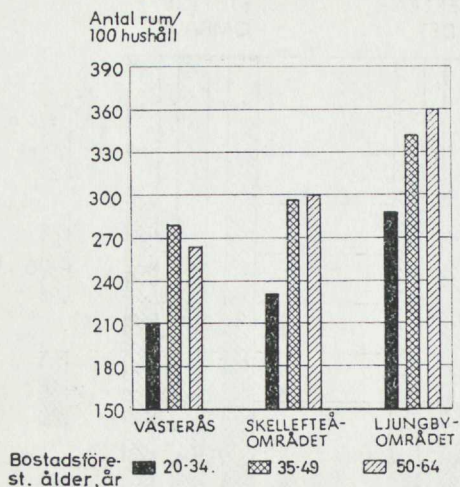

Diagram A:5:3. Antal bostadsrum per 100 hushåll i olika åldersklasser

Makar, mannen under 65 år

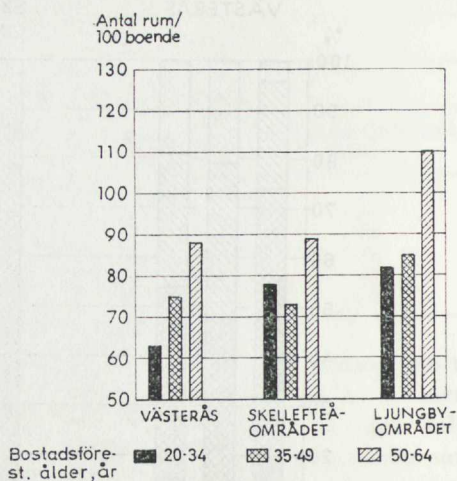

Diagram A:5:4. Antal bostadsrum per 100 boende i olika åldersklasser

Makar, mannen under 65 år

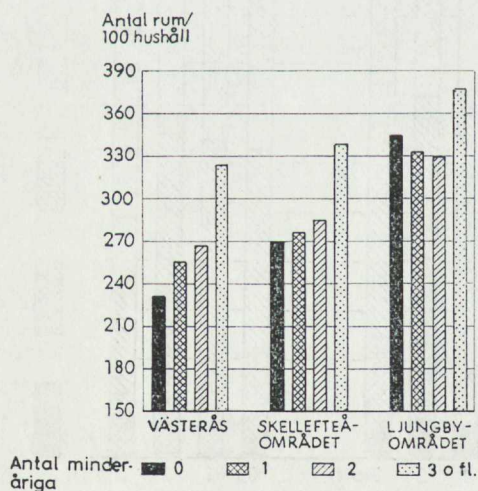

Diagram A:5:5. Antal bostadsrum per 100 hushåll med olika antal minderåriga

Makar, mannen under 65 år

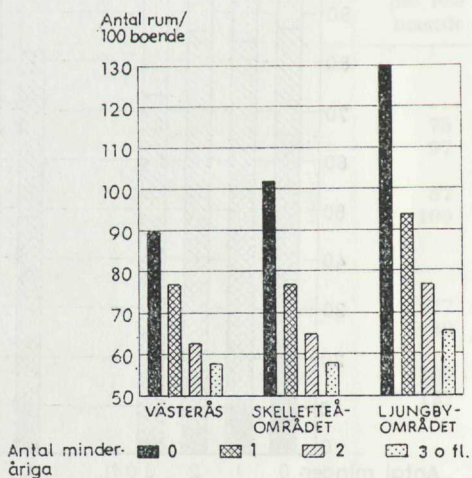

Diagram A:5:6. Antal bostadsrum per 100 boende i hushåll med olika antal minderåriga

Makar, mannen under 65 år

	Makar, mannen under 65 år		
	Det procentuella antalet trångbodda hushåll		
	Västerås	Skellefteåområdet	Ljungbyområdet
Samtliga.....	12	9	3
0 minderåriga.....	4	1	1
1 minderårig.....	11	9	1
2 minderåriga.....	12	12	3
3 o. fl. minderåriga.....	48	32	16

Denna är högst i Ljungbyområdet och lägst i Västerås.

Huvudgrupperna av hushåll redovisas i tabell A: 5:3 fördelade efter lägenhetstyp samt efter antalet boningsrum (kök ej medräknade) per 100 boende.

Utrymmesstandarden i olika åldersklasser av familjer och i familjer med olika antal minderåriga illustreras av diagrammen A: 5:1—6. Av diagram A: 5:2 framgår bl. a., att familjer med 1 och 2 barn i stor utsträckning bor i tvårumslägenheter både i Västerås och i Skellefteåområdet — omkring 45 procent av ettbarnsfamiljerna och drygt 40 procent respektive en tredjedel av tvåbarnsfamiljerna. Som framgår av diagrammen A: 5:4 och A: 5:6 ökar utrymmesstandarden, uttryckt i antal boningsrum per boende, ju äldre hushållet blir, men minskar, då antalet minderåriga i hushållet ökar. Tendensen är densamma i alla tre regionerna.

Diagrammen kan kompletteras med ovanstående uppgifter om andelen trångbodda hushåll enligt normen mer än två boende per boningsrum.

5.31. Inkomst och utrymmesstandard. Hushållens utrymmesstandard, uttryckt i antal boningsrum per boende, ökar med stigande inkomst. Likaså ökar den genomsnittliga lägenhetsstorleken vid stigande inkomster. Som framgår av diagrammen A: 5:7 och A: 5:8, vilka visar antalet boningsrum per hushåll respek-

tive boende i olika inkomstklasser av makar i åldersklassen under 65 år, ökar dock inte lägenhetsstorleken i alla inkomstklasser. Så är exempelvis i Västerås lägenhetsstorleken oförändrad i det stora inkomstkiktet från 12 000 till 18 000 kronor, som vid undersöknings-tillfället omfattade ungefär en tredjedel av hushållen. Bostadsutrymmet per person visar likaså vissa oregelbundenheter och är både i Västerås och i Skellefteåområdet större i inkomstklassen 12 000—13 999 kronor än i de två närmast högre inkomstklasserna.

Fördelningen på lägenhetstyper visar, särskilt i Västerås, tämligen små skillnader mellan olika inkomstklasser under 20 000 kronor. Tvårumslägenheterna dominerar, och som framgår av tabell A: 5:4 bor i Västerås 50 å 60 procent av hushållen i varje inkomstklass mellan 12 000 och 20 000 kronor i lägenheter om två rum och kök. Det är först vid inkomster över 24 000 kronor som en majoritet av familjerna bor i lägenheter om minst tre rum och kök och endast i den högsta inkomstklassen, 32 000 kronor och däröver, dominerar lägenheter om minst fyra rum och kök. En liknande »inkomsttröskel» kan spåras i Skellefteåområdet. Tvårumslägenheterna är där inte lika dominerande och ettrumslägenheter har avsevärt mindre betydelse än i Västerås. I inkomstklasserna mellan 12 000 och 20 000 kronor bor emellertid omkring 45 pro-

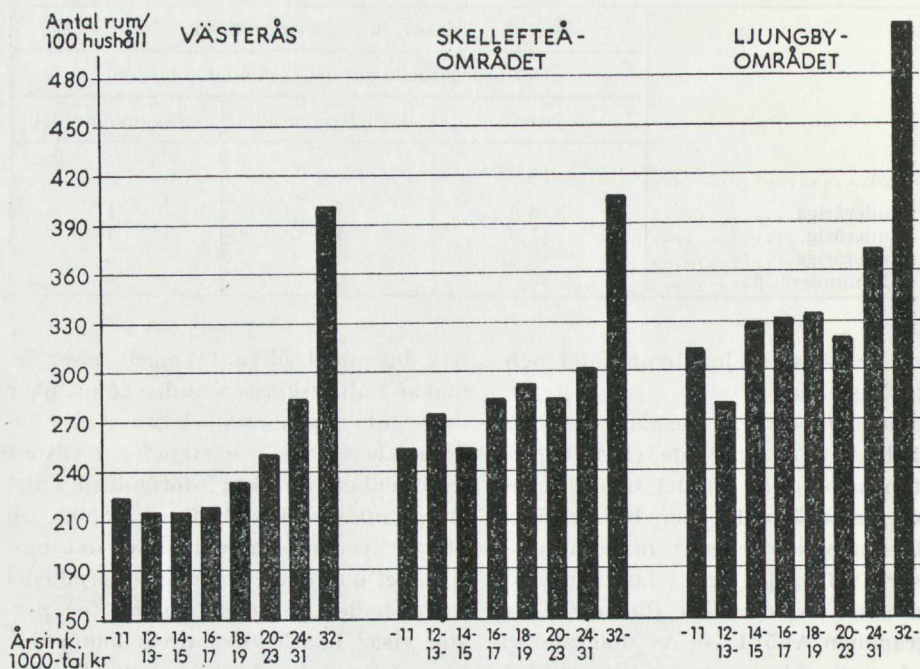

Diagram A: 5: 7. Antal bostadsrum per 100 hushåll i olika inkomstklasser

Makar, mannen under 65 år

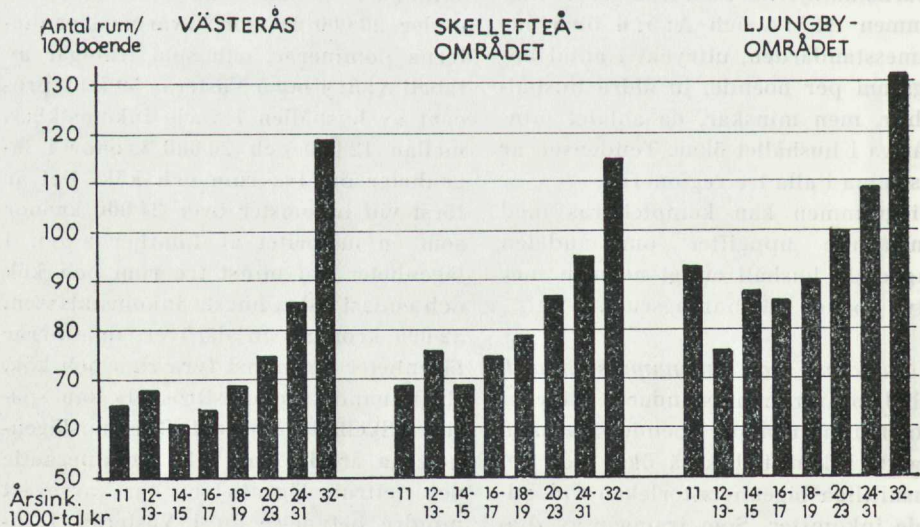

Diagram A: 5: 8. Antal bostadsrum per 100 boende i olika inkomstklasser

Makar, mannen under 65 år

Tabell A: 5: 4. Makar, mannen under 65 år, efter mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960 samt efter lägenhetens storlek

Region/årsinkomst, kronor	Antal hushåll i undersökningen, ovägt	Det procentuella antalet hushåll i			
		lgh utan kök, 1 rk	2 rk	3 rk	4 o. flera rk
<i>Västerås</i>	727	14	43	27	16
—11 999.....	92	25	49	18	8
12 000—13 999.....	55	18	60	18	4
14 000—15 999.....	90	20	54	18	8
16 000—17 999.....	94	15	57	22	6
18 000—19 999.....	84	10	57	24	9
20 000—23 999.....	118	14	39	32	14
24 000—31 999.....	101	6	29	45	19
32 000—.....	75	—	7	33	60
Okänd årsinkomst....	18
<i>Skellefteområdet,</i>					
<i>tätorter</i>	532	6	36	31	26
—11 999.....	88	17	36	28	18
12 000—13 999.....	69	6	42	29	23
14 000—15 999.....	76	6	46	37	11
16 000—17 999.....	87	4	42	28	26
18 000—19 999.....	47	—	45	23	31
20 000—23 999.....	49	5	35	37	24
24 000—31 999.....	49	2	29	36	33
32 000—.....	49	3	3	34	61
Okänd årsinkomst....	18
<i>Ljungbyområdet,</i>					
<i>tätorter</i>	394	1	23	42	34
—11 999.....	82	3	28	41	28
12 000—13 999.....	52	—	45	34	21
14 000—15 999.....	69	2	19	50	29
16 000—17 999.....	47	—	21	47	32
18 000—19 999.....	39	—	11	57	32
20 000—23 999.....	47	—	29	38	33
24 000—31 999.....	23	—	11	34	55
32 000—.....	23	3	—	18	79
Okänd årsinkomst....	12

cent i lägenheter om två rum och kök, varefter andelen tvårums lägenheter minskar; i den högsta inkomstklassen dominerar liksom i Västerås lägenheter om minst fyra rum och kök. I Ljungbyområdet slutligen synes två rum och kök vara en vanlig familjebostad endast i inkomstläget under 14 000 kronor. Omkring hälften av hushållen med inkomster mellan 14 000 och 19 999 kronor bor i tre rum och kök. Den följande inkomstklassen visar en ökning av andelen hushåll i tvårums lägenheter till nära 30 procent. Ökningen synes inte vara

helt slumpmässig utan sammanhänger med en minskning i hushållsstorleken. Antalet boende per 100 lägenheter är sålunda 371 i inkomstklassen 18 000—19 999 kronor och 321 i inkomstklassen 20 000—23 999 kronor.

I tabell A: 5: 5 har variablerna inkomst och barnantal kombinerats och den genomsnittliga lägenhetsstorleken och utrymmesstandarden beräknats för hushåll med olika antal minderåriga, fördelade på de två inkomstskikten 12 000—19 999 kronor samt 20 000 kronor och däröver.

Tabell A: 5: 5. Makar, mannen under 65 år, efter antal minderåriga och årsinkomst samt efter antal boningsrum per 100 hushåll och per 100 boende

Region/antal minderåriga per hushåll	Årsinkomst, kronor					
	12 000—19 999			20 000 —		
	Antal hushåll i undersökningen, ovägt	Antal boningsrum per 100		Antal hushåll i undersökningen, ovägt	Antal boningsrum per 100	
hushåll		boende	hushåll		boende	
<i>Västerås</i>						
0	95	208	84	103	277	107
1	91	215	65	84	308	92
2 o. flera	137	245	52	107	333	73
<i>Skellefteåområdet, tätorter</i> ...						
0	77	256	95	58	314	117
1	83	273	76	49	322	94
2 o. flera	119	298	62	40	370	82
<i>Ljungbyområdet, tätorter</i> ...						
0	38	349	134	31	383	141
1	73	305	89	31	367	108
2 o. flera	96	318	67	31	394	91

I Västerås och Skellefteåområdet ökar lägenhetsstorleken inom båda inkomstskikten, då antalet barn i hushållet ökar, medan man i Ljungbyområdet finner, att ettbarnsfamiljerna i båda inkomstskikten har i genomsnitt mindre lägenheter än hushåll utan minderåriga. Den genomsnittliga utrymnesstandarden sjunker starkt i alla tre områdena och i båda inkomstskikten, då antalet minderåriga i hushållet ökar. Jämför man hushåll med en och med minst två minderåriga finner man i inkomstskiktet 12 000—19 999 kronor att två- och flerbarnsfamiljerna har 20—25 procent färre rum per 100 boende än ettbarnsfamiljerna. I det högre inkomstskiktet är skillnaden i Västerås ungefär densamma och i de båda andra områdena är den något mindre. Skillnaderna mellan de två inkomstskikten är betydande i alla tre områdena. Så kan t. ex. för hushåll med minst två minderåriga konstateras, att antalet boningsrum per hushåll i Västerås är 36 procent större i

det högre inkomstskiktet, medan motsvarande ökning i Skellefteåområdet och Ljungbyområdets tätorter är omkring 25 procent.

Det kan slutligen i fråga om gruppen av makar i åldersklassen under 65 år konstateras, att trångboddheten enligt normen mer än två boende per boningsrum minskar starkt vid ökande inkomster, vilket framgår av uppgifterna i tablån överst på s. 41.

I fråga om andra hushåll än makar i åldersklassen under 65 år kan i Västerås konstateras, att andelen hushåll i större lägenheter ökar vid stigande inkomst. Av de icke gifta bostadsföreståndare i åldern under 65 år som hade mindre än 8 000 kronor i årsinkomst bodde således omkring tre fjärdedelar i lägenheter om högst ett rum och kök och omkring en fjärdedel i två eller flera rum och kök. I inkomstklassen 8 000—11 999 kronor ökade andelen hushåll i lägenheter om minst två rum och kök till en tredjedel och i inkomstklassen

Årsinkomst, kronor	Makar, mannen under 65 år		
	Det procentuella antalet trångbodda		
	Västerås	Skellefteåområdet, tätorter	Ljungbyområdet, tätorter
Samtliga.....	12	9	3
—11 999.....	22	18	—
12 000—15 999.....	19	8	6
16 000—19 999.....	13	5	2
20 000—23 999.....	9	3	1
24 000—31 999.....	3	—	—
32 000—.....	—	—	—

12 000 kronor och däröver till drygt hälften. Varken i Skellefteå- eller i Ljungbyområdet har någon samvariation mellan inkomst och lägenhetsstorlek kunnat konstateras i denna hushållsgrupp, vilket dock till en del kan förklaras av att någon uppdelning på tätorter och glesbygd inte har gjorts, varför jämförbarhet med Västerås inte föreligger.

5.4. Utrustningsstandard

Makar i åldersklassen under 65 år har i alla regionerna avsevärt högre utrustningsstandard än övriga. Av denna hushållsgrupp bodde således i Västerås omkring 85 procent och i Skellefteå- och Ljungbyområdena omkring 65 procent i lägenheter med eget bad- eller duschrum, wc och centralvärme. Motsvarande andelar var för äldre makar respektive 55, 28 och 33 procent och för övriga hushåll med bostadsföreståndare i ål-

dern 65 år och däröver respektive 44, 35 och 17 procent.

I Ljungbyområdet, där utrustningsstandard genomsnittligt är lägst, ökar andelen hushåll i moderna lägenheter vid stigande inkomst inom hushållsgruppen makar i åldersklassen under 65 år. Andelen hushåll som bodde i »moderna» lägenheter var sålunda i inkomstklasserna under 16 000 kronor omkring 70 procent, mellan 16 000 och 24 000 kronor nära 90 procent och i inkomstklassen 24 000 kronor och däröver drygt 90 procent.

I gruppen av »övriga» bostadsföreståndare i åldersklassen under 65 år ökar andelen hushåll i moderna lägenheter vid stigande inkomst i alla regionerna. Inom denna hushållsgrupp synes således förbättring av lägenheternas tekniska och hygieniska kvalitet komma i första hand vid en inkomsthöjning, medan efterfrågan på utrymme ökar i mindre grad eller inte alls.

Årsinkomst, kronor	»Övriga hushåll» under 65 år		
	Det procentuella antalet hushåll i moderna lägenheter		
	Västerås	Skellefteåområdet	Ljungbyområdet
Samtliga.....	59	48	36
— 7 999.....	44	21	22
8 000—11 999.....	65	53	54
12 000—.....	72	64	66

Tabell A:5:6. Makar, mannen under 65 år, i enfamiljshus i procent av samtliga i olika inkomstklasser

Region	Samtliga hushåll	Årsinkomst, kronor						Okänd
		— 11 999	12 000- 15 999	16 000- 19 999	20 000- 23 999	24 000- 31 999	32 000 —	
<i>Västerås</i>								
Antal hushåll i undersökningen, ovägt.....	727	92	145	178	118	101	75	18
Andel (%) hushåll i enfamiljshus byggda före 1956.....	8	9	5	7	5	9	21	..
i enfamiljshus byggda 1956—61.....	5	2	4	2	9	4	11	..
<i>Skellefteåområdet, tätorter</i>								
Antal hushåll i undersökningen, ovägt.....	532	88	145	134	49	49	49	18
Andel (%) hushåll i enfamiljshus byggda före 1956.....	25	28	27	25	17	18	34	..
i enfamiljshus byggda 1956—61.....	8	5	10	8	8	7	7	..
<i>Ljungbyområdet, tätorter</i>								
Antal hushåll i undersökningen, ovägt.....	394	82	121	86	47	23	23	12
Andel (%) hushåll i enfamiljshus byggda före 1956.....	28	38	20	30	27	25
i enfamiljshus byggda 1956—61.....	6	7	8	5	5	9

5.5. Hushåll i enfamiljshus

Av makar i åldersklassen under 65 år bodde i Västerås 13 procent och i de båda andra regionernas tätortsdelar ungefär en tredjedel i enfamiljshus. Det totala antalet hushållsmedlemmar synes ha viss betydelse för valet av hus-typ och likaså tyder uppgifterna på, att bosättningen i småhus ökar efter 35-års-åldern. Av hushållen i åldersklassen 20—34 år bodde sålunda i Västerås 7 procent i småhus, medan motsvarande procenttal i åldersklasserna 35—49 och 50—64 år var respektive 19 och 25. Upp-gifterna ger däremot inte något belägg för, att en ökning av inkomsterna skulle öka efterfrågan på enfamiljshus. Det enda som tyder härpå är det förhållan-det, att andelen hushåll som bor i en-

familjshus både i Västerås och Skellefteåområdets tätorter ökar starkt i den högsta av de redovisade inkomstklas-serna, dvs. i inkomstläget över 32 000 kronor. Under denna gräns bor i Västerås omkring en tiondel av hushållen i enfamiljshus, medan över den nämnda inkomstgränsen så är förhållandet med omkring en tredjedel. Som tidigare nämnts ökar lägenhetsstorleken i in-komstläget över 32 000 kronor till minst fyra rum och kök för en stor del av hus-hållen, dvs. till en storlek där småhusen har större möjlighet att kostnadsmässigt konkurrera med flerfamiljshusen.

För varje inkomstklass har även un-dersökts fördelningen på äldre och ny-byggda enfamiljshus. Inte heller andelen hushåll i nybyggda enfamiljshus synes

enligt dessa uppgifter, som redovisas i tabell A: 5: 6, ha något samband med inkomsten.

5.6. Hushåll med familjebostadsbidrag

Familjebostadsbidrag kan utgå till hushåll med barn under 16 år under förutsättning att bostaden uppfyller vissa standardkrav och den beskattningsbara inkomsten understiger en för varje barnantal och bidragstyp bestämd gräns. Till familjer med ett barn kunde familjebostadsbidrag vid undersökningstillfället utgå, om den beskattningsbara inkomsten understeg 5 000 kronor. Antalet ettbarnsfamiljer med familjebostadsbidrag var i urvalet så litet, att någon bearbetning ej har kunnat göras. De följande uppgifterna avser således endast familjer med två eller flera minderåriga. Huvudregeln beträffande dessa var vid undersökningstillfället, att helt bidrag kunde utgå om hushållet bodde i lägenhet om minst två rum och kök, utrustad med centralvärme, wc och badrum och vidare att makarnas beskattningsbara inkomst för en tvåbarnsfamilj inte översteg 7 000 kronor. Inkomstgränsen höjdes med 1 000 kronor för varje barn upp till sex och var alltså för hushåll med sex eller flera barn 11 000 kronor i beskattningsbart belopp. Helt bidrag utgjorde i Västerås och Ljungbyområdet 570 kronor per år för hushåll med två minderåriga och ökade med 150 kronor för varje barn utöver två. I Skellefteåområdet var beloppet för två minderåriga 630 kronor per år. Till hushåll med en beskattningsbar inkomst av 7 100—8 500 kronor (för hushåll med två barn) kunde reducerat bidrag utgå och till hushåll med en beskattningsbar inkomst av högst 5 000 kronor (likaså för tvåbarnsfamilj) kunde förhöjt bidrag utgå. Inkomstprövningen avser den beskattningsbara inkomsten enligt taxe-

ringen året före det år då bidrag utgår. Inkomsten kan därefter ha ändrats och i undersökningsmaterialet torde således finnas bidragstagare i högre inkomstklasser, vilka vid en förnyad inkomstprövning inte skulle bli berättigade till bidrag.

Antalet hushåll med två eller flera barn som hade familjebostadsbidrag var i urvalet 65 i Västerås, 85 i Skellefteåområdet och 90 i Ljungbyområdet, vilket utgör respektive 22, 30 och 31 procent av samtliga hushåll med två och flera minderåriga. Hushåll med två barn hade bidrag i mindre omfattning än hushåll med minst tre barn. Andelen bidragsfamiljer var sålunda i de tre regionerna respektive 16, 22 och 23 procent av familjer med två barn och respektive 34, 43 och 44 procent av familjer med minst tre barn. Inkomstfördelningen för hushåll med respektive utan familjebostadsbidrag framgår av uppgifterna överst på s. 44.

Hushållen med familjebostadsbidrag utgjorde i Västerås omkring hälften av samtliga två- och flerbarnsfamiljer i inkomstklasserna under 12 000 kronor och 12 000—15 999 kronor samt 17 procent av hushållen i inkomstklassen 16 000—19 999 kronor. I Skellefteåområdet var andelen familjer med bidrag 48 procent i inkomstklassen under 12 000 kronor, 40 procent i inkomstklassen 12 000—15 999 kronor och 20 procent i inkomstklassen 16 000—19 999 kronor. Motsvarande tal för Ljungbyområdet var respektive 33, 44 och 35 procent.

Att inte alla hushåll i de lägsta inkomstklasserna har familjebostadsbidrag kan främst bero på att de bor i lägenheter, som inte uppfyller bidragsbestämmelsernas villkor i fråga om storlek, utrustning eller byggnadsår. Även tidpunkten för inkomstprövningen kan inverka. En del hushåll kan sålunda ha haft högre inkomst enligt taxeringen

	Makar, mannen under 65 år, med 2 eller flera minderåriga					
	Antal hushåll i undersökningen, ovägt	Det procentuella antalet hushåll med				
		en årsinkomst av kronor				
		— 11 999	12 000 — 15 999	16 000 — 19 999	20 000 —	okänd års- inkomst
Västerås						
Hushåll med familjebostadsbidrag	65	26	51	22	1	—
Hushåll utan familjebostadsbidrag	215	5	14	30	49	2
Skellefteåområdet						
Hushåll med familjebostadsbidrag	85	31	48	17	2	2
Hushåll utan familjebostadsbidrag	177	14	30	29	24	3
Ljungbyområdet						
Hushåll med familjebostadsbidrag	90	35	42	20	1	2
Hushåll utan familjebostadsbidrag	173	34	24	17	22	3

1959, som i regel varit avgörande för om bidrag skulle utgå, än vid undersökningstillfället.

Som framgår av uppgifterna i tabell A: 5: 7 bodde i Västerås och Skellefteåområdet omkring en tiondel av samtliga

två- och flerbarnsfamiljer utan familjebostadsbidrag i ettrumslägenheter. De kunde följaktligen inte erhålla bidrag, eftersom lägenheterna var för små. Andelen hushåll utan bidrag, som bodde i lägenheter byggda 1940 eller tidigare

Tabell A: 5: 7. Hushåll med respektive utan familjebostadsbidrag efter lägenhetens storlek och husets byggnadsår

Lägenhetens storlek/ husets byggnadsår	Västerås		Skellefteåområdet		Ljungbyområdet	
	Hushåll med bidrag	Hushåll utan bidrag	Hushåll med bidrag	Hushåll utan bidrag	Hushåll med bidrag	Hushåll utan bidrag
Antal hushåll i undersökningen, ovägt	65	215	85	177	90	173
Andel (%) hushåll						
<i>Lägenhetens storlek:</i>						
1 rum och kök	—	7	1	10	—	1
2 rum och kök	65	34	27	29	12	27
3 rum och kök	28	38	34	30	41	36
4 o. flera rum och kök	7	21	38	31	47	37
<i>Husets byggnadsår:</i>						
—1940	4	19	12	48	18	49
1941—1950	32	34	10	12	22	18
1951—1961	63	45	77	39	60	28
Okänt	1	2	1	1	—	4

och i regel inte kunde erhålla bidrag på grund av tidsgränsen i fråga om husets byggnadsår, var i Västerås 19 procent, i Skellefteåområdet 48 procent och i Ljungbyområdet 49 procent. Även en mindre del av hushållen med bidrag bodde i hus färdigställda före 1940. Dessa torde bo i lägenheter, som byggts om under senare år och som därigenom har blivit godkända för bidrag.

Av samtliga hushåll med familjebostadsbidrag i Västerås var 41 procent trångbodda, medan andelen trångbodda av övriga hushåll med minst två minderåriga var 19 procent. I de båda andra regionerna var hushåll med och utan familjebostadsbidrag trångbodda i ungefär samma omfattning. I Skellefteåområdet var det relativa antalet trångbod-

da i de båda grupperna respektive 19 och 16 procent och i Ljungbyområdet var motsvarande tal 7 och 9 procent.

Familjebostadsbidragen medför en betydande reduktion av hyresprocenten för de berörda hushållen. Om bidrag inte hade utgått, skulle sålunda i Västerås 37 procent, i Skellefteåområdets tätorter 63 procent och i Ljungbyområdets tätorter 35 procent av »bidragsfamiljerna» ha haft en hyresprocent av minst 20 för de lägenheter de innehade vid intervjun. Motsvarande andelar sedan den faktiska bostadskostnaden reducerats med familjebostadsbidrag är respektive 16, 29 och 16 procent. Fördelningen på hyresprocentklasser framgår av följande uppgifter.

	Det procentuella antalet hushåll med en hyresprocent av		
	—14	15—19	20—
Västerås			
Hushåll med familjebostadsbidrag			
med bidrag.....	44	40	16
utan bidrag.....	11	52	37
Hushåll utan familjebostadsbidrag.....	65	26	9
Skellefteåområdet, tätorter			
Hushåll med familjebostadsbidrag			
med bidrag.....	38	33	29
utan bidrag.....	12	25	63
Hushåll utan familjebostadsbidrag.....	53	20	27
Ljungbyområdet, tätorter			
Hushåll med familjebostadsbidrag			
med bidrag.....	51	33	16
utan bidrag.....	25	40	35
Hushåll utan familjebostadsbidrag.....	50	33	17

6. Flyttningsvilja och bostadsönskemål

6.1. Frågans formulering och syfte

Avsnittet om flyttningsvilja och bostadsönskemål inleddes vid intervjun med en allmän fråga »Funderar Ni på att flytta under den närmaste framtiden?». Om svaret på denna fråga blev ja, fortsattes intervjun med en rad frågor om orsaken till flyttningsintresset, vidtagna åtgärder för att erhålla annan bostad och önskemål om bostad. I övriga fall avbröts intervjun efter den inledande frågan.

Målsättningen vid planeringen av denna del av undersökningen var att få ett mått på hur stor del av hushållen i olika hushållsgrupper, som visade intresse att flytta, att försöka bedöma sambanden mellan flyttningsvilja och hushållens aktuella bostadssituation och inkomst samt att belysa bostadsönskemålen inriktning i stora drag, hushållens uppfattning om flyttningsorsakerna och den aktivitet de visat för att erhålla annan bostad. Med den formulering frågan har givits, torde man få räkna med att ja-svaren omfattar inte bara bestämda och övertänkta önskemål om att byta bostad utan också tämligen vaga funderingar.

Antalet ja-svar på den inledande frågan var i Västerås 343, i Skellefteåområdet 221 och i Ljungbyområdet 202. Relativt sett utgjorde de som visade intresse för att flytta omkring en tredjedel respektive en fjärdedel och en femtedel av samtliga hushåll i regionerna i nyssnämnd ordning. Dessa hushåll be-

tecknas i fortsättningen som flyttningsvilliga. Det bör dock även framhållas, att flyttningsintresset i en del fall kan vara uttryck för ett tvång att flytta på grund av ändrade arbetsförhållanden, husets rivning eller dylikt och sålunda inte vara uttryck för ett positivt önskemål. Så vitt man kan bedöma av uppgivna orsaker till flyttningsintresset och kommentarer därtill synes dock den grupp som är obenägen att flytta men som ändock måste göra det vara tämligen liten.

6.2. Vilka vill flytta?

Som framgår av sammanställningen överst på nästa sida är det relativa antalet flyttningsvilliga större bland yngre än bland äldre hushåll. I Västerås vill sålunda ungefär varannan familj i åldersklassen 20—34 år flytta, medan antalet i åldern 50—64 år är en av sex å sju familjer.

I Västerås ökar andelen flyttningsvilliga med ökat antal minderåriga i familjen. Av makar i åldersklassen under 65 år var således andelen flyttningsvilliga 25 procent av hushåll utan minderåriga, 39 procent av hushåll med ett barn och ungefär 45 procent av hushåll med två eller flera minderåriga.

I gruppen av makar i åldersklassen under 65 år är andelen flyttningsvilliga störst i smålägenheter och likaså större i omoderna än i moderna lägenheter. Vidare vill de som bor i flerfamiljshus

	Det procentuella antalet flyttningsvilliga hushåll		
	Västerås	Skellefteåområdet	Ljungbyområdet
Samtliga.....	34	24	21
Makar			
20—34 år.....	54	32	38
35—49 år.....	36	29	20
50—64 år.....	15	14	17
65— år.....	22	12	14
Övriga hushåll			
—64 år.....	41	28	23
65— år.....	15	21	12

flytta i betydligt större utsträckning än hushåll i enfamiljshus.

Det relativa antalet flyttningsvilliga i olika lägenhetstyper samt i enfamiljshus och i flerfamiljshus illustreras av diagrammen A: 6: 1 och A: 6: 2. Som framgår av dessa utgör de som vill flytta över 80 procent av de barnfamiljer som bor i lägenheter om högst ett rum och kök i Västerås och omkring 50 procent av barnfamiljerna i två rum och kök.

Av barnfamiljerna i enfamiljshus vill mindre än en femtedel flytta, medan motsvarande andel i flerfamiljshusen i alla regionerna är mellan 40 och 50 procent.

I Västerås har beräknats andelen flyttningsintresserade av hushåll med olika antal minderåriga och med olika inkomst boende i två rum och kök, dvs. den vid undersökningstillfället vanligaste lägenhetstypen. Uppgifterna som re-

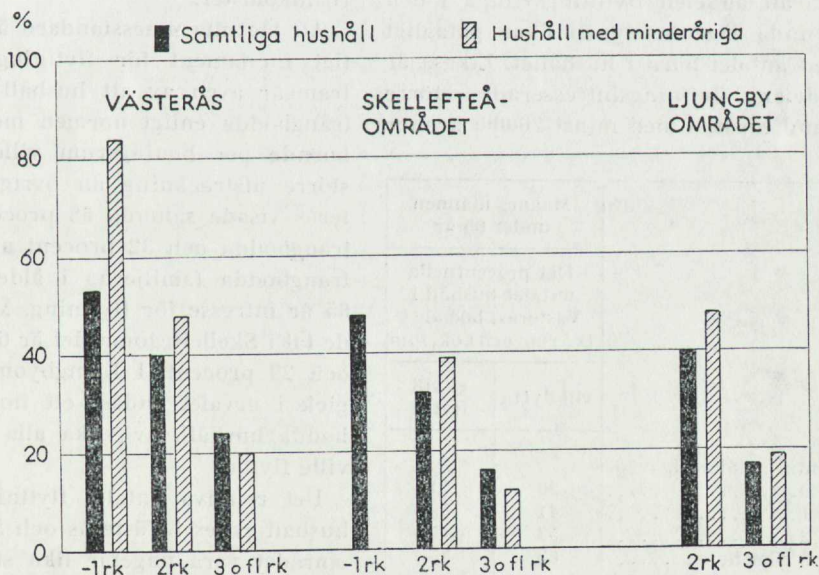

Diagram A:6:1. Den procentuella andelen flyttningsintresserade bland hushåll i olika lägenhetstyper

Makar, mannen under 65 år

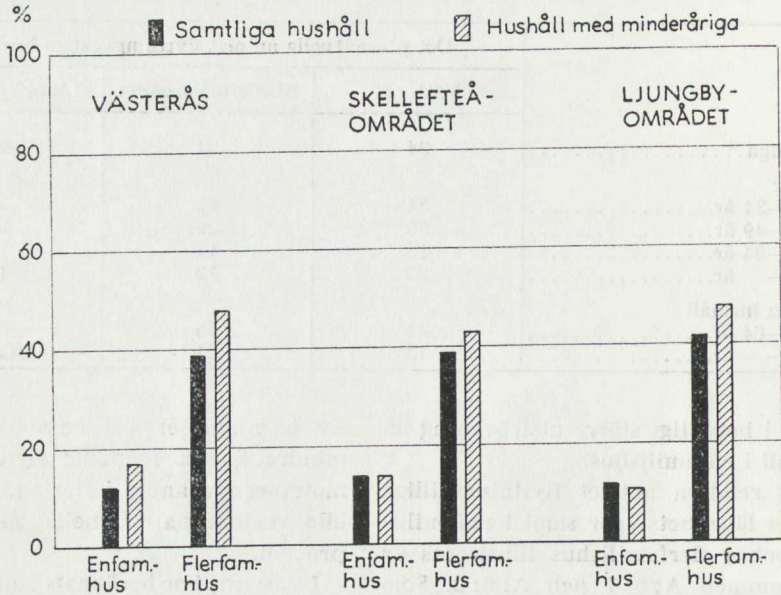

Diagram A:6:2. Den procentuella andelen flyttningsintresserade bland hushåll i enfamiljshus och flerfamiljshus

Makar, mannen under 65 år

dovisas i följande sammanställning visar, att andelen flyttningsvilliga i den nämnda lägenhetstypen ökar påtagligt med antalet barn i hushållet. Likaså är andelen flyttningsintresserade större bland hushåll med minst 20 000 kronor

i årsinkomst än bland hushåll med lägre inkomster.

Att låg utrymmesstandard är ett viktigt incitament för flyttningsintresset framgår även av att hushåll som var trångbodda enligt normen mer än två boende per boningsrum ville flytta i större utsträckning än övriga. I Västerås visade sålunda 58 procent av de trångbodda och 32 procent av de icke trångbodda familjerna i åldern under 65 år intresse för flyttning. Motsvarande tal i Skellefteåområdet är 63 procent och 29 procent. I Ljungbyområdet ingick i urvalet endast ett tiotal trångbodda hushåll, av vilka alla utom tre ville flytta.

Det relativa antalet flyttningsvilliga hushåll synes i Västerås och Skellefteåområdet vara ungefär lika stort i nybyggda och i äldre årgångar av hus. I Ljungbyområdet var däremot andelen flyttningsvilliga ungefär en tredjedel i

	Makar, mannen under 65 år	
	Det procentuella antalet hushåll i Västerås, boende i två rum och kök, som	
	vill flytta	ej vill flytta
Antal minderåriga		
0.....	29	71
1.....	41	59
2.....	53	47
3 eller flera.....	63	37
Årsinkomst, kronor		
—15 999.....	36	64
16 000—19 999.....	37	63
20 000—.....	50	50

	Makar, mannen under 65 år			
	Samtliga hushåll		Hushåll med minderåriga	
	Antal hushåll i under- sökningen, ovägt	Det procentuella antalet flytt- ningsvilliga	Antal hushåll i under- sökningen	Det procentuella antalet flytt- ningsvilliga
Västerås				
I samtliga hus	727	35	482	42
I hus byggda 1956—61	184	39	139	44
Skellefteåområdet				
I samtliga hus	685	25	474	28
I hus byggda 1956—61	158	22	123	24
Ljungbyområdet				
I samtliga hus	615	22	444	26
I hus byggda 1956—61	114	32	92	36

hus byggda 1956—61, medan genomsnittet för samtliga årgångar av hus var drygt en femtedel. (Uppgifterna avser makar i åldersklassen 20—64 år.) Skillnaden sammanhänger delvis med att de nybyggda husen till största delen är belägna i tätorter, där andelen flyttningstvilliga över huvud taget är större än på glesbygden.

6.3. Flyttningorsaker

Det intryck av att låg utrymmesstandard är den viktigaste orsaken till att hushållen funderar på att flytta, som har erhållits av de nyss refererade uppgifterna, bekräftas av de intervjuades egen uppfattning om orsaken till flyttningssintresset. Som huvudorsak till flyttningssunderingarna uppger sålunda omkring 40 procent av gruppen makar i åldern under 65 år både i Västerås och i Skellefteåområdet att lägenheten är för liten. I Ljungbyområdet, där utrymmesstandarderna är högre men utrustningsstandarderna sämre, anges däremot för liten lägenhet och för omodern lägenhet lika ofta som huvudorsak. Vardera av dessa båda orsaker anges av omkring 15 procent av hushållen. Inga intervjuade i den nyssnämnda hushållsgruppen i Vä-

sterås och Ljungbyområdet och bara ett fåtal i Skellefteåområdet anser att flyttningssorsaken är, att lägenheten är för stor.

Av andra flyttningssorsaker som har samband med lägenhetens egenskaper är önskemålet att bo i annan hustyp den viktigaste. I Västerås uppger sålunda 20 procent av makarna i åldern under 65 år som huvudorsak till flyttningssintresset, att de vill bo i en annan hustyp, medan denna orsak i Skellefteå- och Ljungbyområdena uppges av respektive 11 och 13 procent av de flyttningstvilliga i nämnda hushållsgrupp. Som framgår av tabell A: 6: 1 är däremot vantrivsel med bostadsområdet eller önskemål om mer centralt belägen bostad tämligen ovanliga flyttningssanledningar. Endast några få procent av hushållen anger dessa svar som huvudorsak. Önskemål om att bo närmare arbetsplatsen förekommer oftare som flyttningssorsak och likaså byte av arbetsplats. Orsaker som har anknytning till arbetsplatsens läge uppger i Västerås av sammanlagt 8 procent av gruppen makar i åldersklassen under 65 år. I Skellefteå- och Ljungbyområdena har denna orsaksgrupp större betydelse och omfattar respektive 13 och 15 procent av hushållen.

Tabell A:6:1. Flyttningsvilliga hushåll efter uppgiven huvudorsak till flyttningsintresset

Orsaker till flyttningsintresse	Västerås			Skellefteåområdet			Ljungbyområdet		
	Samtliga hushåll	Bf —64 år		Samtliga hushåll	Bf —64 år		Samtliga hushåll	Bf —64 år	
		Ma-kar	Övriga hushåll		Ma-kar	Övriga hushåll		Ma-kar	Övriga hushåll
Antal flyttningsvilliga hushåll, ovägt	343	261	61	221	160	42	202	136	41
Andel (%) hushåll									
Lägenheten är för liten.....	37	42	32	31	39	17	11	15	8
Lägenheten är för stor.....	1	—	3	6	2	14	1	—	—
Lägenheten är för dyr.....	2	3	2	3	2	6	2	1	3
Lägenheten är för omodern.....	15	6	29	17	15	19	17	14	18
Vill bo närmare arbetsplatsen.....	3	4	3	7	8	7	4	5	3
Skall byta arbetsplats.....	4	4	3	5	5	5	7	10	3
Vill bo mer centralt	1	1	—	5	5	2	5	4	3
Vill bo i annan husstyp.....	14	20	1	8	11	—	9	13	3
Trivs inte med bostadsområdet....	2	4	—	1	1	—	1	2	—
Huset skall rivas eller byggas om..	1	—	1	2	2	—	2	1	2
Giftermål.....	3	—	11	3	—	20	3	—	13
Annan huvudorsak.	11	8	15	11	9	7	28	22	42
Ej angiven orsak...	6	8	—	1	1	3	10	13	2

Av de flyttningsintresserade uppgivna orsaker till flyttningsfunderingarna har jämförts med de flyttningsorsaker som har uppgivits i fråga om den senaste faktiska flyttningen av alla hushåll som tidigare har flyttat. En jämförelse i fråga om de vanligast förekommande svaren redovisas i tabell A:6:2. Jämförelsen visar bland annat, att orsaker med anknytning till lägenheternas egenskaper, såsom storlek, modernitet och hustyp, är vanligare som svar på frågan om flyttningsintresse än som svar på frågan om senaste faktiska flyttning. Däremot är orsaker med anknytning till arbetet vanligare i fråga om den senaste faktiska flyttningen. Differenserna kan tyda på, att hushållen vid intervjun

främst varit inriktade på önskvärda förändringar av bostadsstandarden och att flyttningar till annan ort i samband med byte av arbetsplats inte har kunnat förutses i så stor utsträckning. Jämförbarheten begränsas av att de faktiska flyttningarna fördelar sig på en längre period, medan flyttningsintresset är knutet till en nära framtid. Det kan även i detta sammanhang nämnas, att de tidigare flyttningarna har medfört förbättring av hushållens utrymmes- och utrustningsstandard i en omfattning som inte i väsentlig grad synes skilja sig från den förbättring av bostadsstandarden, som skulle uppnås om de vid intervjun uttalade önskemålen realiserades.

Tabell A:6:2. Flyttningsvilliga hushåll samt hushåll som tidigare har flyttat efter uppgiven huvudorsak till flyttningsintresse respektive till senaste faktiska flyttning

Orsaker till flyttningsintresse respektive senaste faktiska flyttning	Västerås		Skellefteåområdet		Ljungbyområdet	
	Hushåll som vill flytta	Hushåll som förut har flyttat	Hushåll som vill flytta	Hushåll som förut har flyttat	Hushåll som vill flytta	Hushåll som förut har flyttat
Antal hushåll i undersökningen, ovägt...	343	790	221	700	202	625
Andel (%) hushåll						
Lägenheten för liten.	37	26	31	25	11	13
Lägenheten för omodern.....	15	11	17	15	17	11
Byte av hustyp.....	14	7	8	8	9	8
Övriga orsaker med anknytning till lägenhetens egenskaper.....	6	10	15	7	9	9
Avståndet till arbetsplatsen.....	3	3	7	10	4	4
Byte av arbetsplats..	4	15	5	12	7	18
Andra orsaker.....	15	21	16	21	33	28
Ej angiven orsak....	6	7	1	2	10	10

6.4. Bostadsönskemål

6.41. *Frågorna.* Sedan frågorna om flyttningsorsaker m. m. var genomgångna, frågades om hushållet redan hade skaffat en annan lägenhet, dvs. erhållit kontrakt eller bindande löfte om ny bostad, börjat bygga eget hem eller dylikt. Till dem som svarade ja på denna fråga ställdes sedan ett antal frågor om de faktiska egenskaperna hos den lägenhet de skulle flytta till. Till dem som inte hade skaffat lägenhet ställdes först frågor om vidtagna åtgärder för att erhålla annan bostad och därefter frågor om bostadsönskemål. Vid bearbetningen har de båda grupperna inte särredovisats.

Avsnittet med frågor om bostadsönskemål inleddes med följande uppmaning, som lästes upp av intervjuaren: »När Ni svarar på följande frågor om Era bostadsönskemål, skall Ni försöka att inte känna Er bunden av de nuvarande svårigheterna att få tag i den bostadstyp, som Ni vill ha. Men Ni bör hålla

Er till vad Ni tror, att Ni kan klara ekonomiskt.»

Därefter ställdes följande frågor:

»Skulle Ni helst vilja flytta till enfamiljshus, radhus, tvåfamiljshus eller flerfamiljshus?»

»Hur stor lägenhet vill Ni helst ha?»

»Vill Ni ha en lägenhet med badrum?»

och som följdfråga om den föregående besvarades nekande:

»Vill Ni ha en lägenhet med centralvärme?»

Sedan dessa frågor hade besvarats lämnade intervjuaren en tablå med ungefärliga kostnadsuppgifter för nybyggda lägenheter av den typ intervjupersonen hade önskat och frågade om denne skulle vilja skaffa en lägenhet till de angivna kostnaderna och i förekommande fall kapitalinsatserna. Om frågan besvarades med ja, ställdes inga ytterligare kostnadsfrågor. Blev svaret nekande, fick intervjupersonen i fortsättningen uppge beräknad hyra eller årskostnad och kapitalinsats.

Syftet med denna frågeteknik var dels att ge intervjupersonen tillfälle att ompröva sina önskemål med hänsyn till de faktiska kostnaderna, dels att försöka bedöma hur stor del av hushållen som räknade med att realisera sina önskemål genom att flytta till nybyggda lägenheter. Det visade sig att intervjupersonerna med få undantag vidhöll de önskemål som angivits vid besvarande av de inledande frågorna om hustyp, lägenhetstyp och utrustning. Då kostnadstablan för nybyggda lägenheter presenterades, valde de således antingen en nybyggd lägenhet av den typ de själva angivit eller också angav de själva vilka kostnader de räknade med. Möjligheten att välja en mindre lägenhet eller exempelvis flerfamiljshus i stället för enfamiljshus, i de fall priset för nybyggda lägenheter inte kunde accepteras av intervjupersonen, utnyttjades således bara av några få.

6.42. *Hustyper.* I alla regionerna innebär önskemålen en förskjutning mot enfamiljshus i jämförelse med förhållandena vid intervjutillfället. Mest utpräg-

lat är detta i Västerås. Av samtliga som vill flytta önskade sålunda i Västerås 41 procent, i Skellefteåområdet 33 procent och i Ljungbyområdet 49 procent enfamiljshus, medan respektive 4, 23 och 29 procent av samma hushåll bodde i enfamiljshus vid intervjutillfället.

Flyttningsönskemålen går dock inte endast från flerfamiljshus till småhus, utan i Skellefteå- och Ljungbyområdena är även önskemål om att flytta från enfamiljshus till flerfamiljshus rätt vanliga. Hustypsväxlingarna enligt önskemålen framgår av tabell A: 6: 3. I denna kan exempelvis i fråga om Västerås konstateras, att drygt 40 procent av de flyttning-intresserade hushållen i flerfamiljshus önskar enfamiljshus. I Skellefteåområdet vill knappt 30 procent av de flyttningstvilliga i flerfamiljshusen flytta till enfamiljshus, medan å andra sidan 30 procent av dem som bodde i enfamiljshus ville flytta till flerfamiljshus.

Som framgår av tablan på s. 53 är det i alla regionerna främst makar i åldersklassen under 65 år som vill flytta till enfamiljshus och intresset för hustypen är större bland familjer med flera barn än bland övriga hushåll.

Tabell A:6:3. Flyttningstvilliga hushåll i olika hustyper procentuellt fördelade efter önskad hustyp

Region/hustyp vid intervjutillfället	Antal flyttningstvilliga hushåll, ovägt	Det procentuella antalet hushåll som önskar flytta till			
		enfamiljshus	tvåfamiljshus	flerfamiljshus	ej angiven hustyp
<i>Västerås</i>	343	41	3	53	3
Enfamiljshus.....	12
Tvåfamiljshus.....	10
Flerfamiljshus.....	321	41	3	54	2
<i>Skellefteåområdet</i>	221	33	15	46	6
Enfamiljshus.....	53	44	15	30	11
Tvåfamiljshus.....	41	31	25	42	2
Flerfamiljshus.....	127	29	13	54	4
<i>Ljungbyområdet</i>	202	49	12	32	7
Enfamiljshus.....	69	50	14	25	11
Tvåfamiljshus.....	42	43	20	24	13
Flerfamiljshus.....	91	51	8	38	3

	Makar, mannen under 65 år	Därav med 2 och flera minderåriga	Övriga hushåll
Västerås			
Antal hushåll i undersökningen, ovägt	261	126	82
Andel (%) hushåll i enfamiljshus vid intervjun	4	4	5
enligt önskemål	55	59	10
Skellefteåområdet			
Antal hushåll i undersökningen, ovägt	160	59	61
Andel (%) hushåll i enfamiljshus vid intervjun	22	24	23
enligt önskemål	41	57	11
Ljungbyområdet			
Antal hushåll i undersökningen, ovägt	136	63	66
Andel (%) hushåll i enfamiljshus vid intervjun	29	24	29
enligt önskemål	65	83	20

I bilagetabellen 13 redovisas makar i åldern under 65 år fördelade efter inkomst och önskemål om hustyp. Av denna framgår att enfamiljshus i Västerås önskas av drygt en tredjedel av familjerna i den lägsta inkomstklassen, under 12 000 kronor per år, varefter andelen i stort sett stiger med inkomsten upp till nära 80 procent av hushåll med minst 24 000 kronor i årsinkomst. I motsats till vad som gällde i fråga om det faktiska innehavet av enfamiljshus vid intervjutillfället tyder således önskemålen i fråga om Västerås på att efterfrågan på enfamiljshus ökar vid stigande inkomster. Uppgifterna för Skellefteåområdet ger också ett visst stöd för denna hypotes, medan Ljungbyområdet inte visar något inkomstsamband.

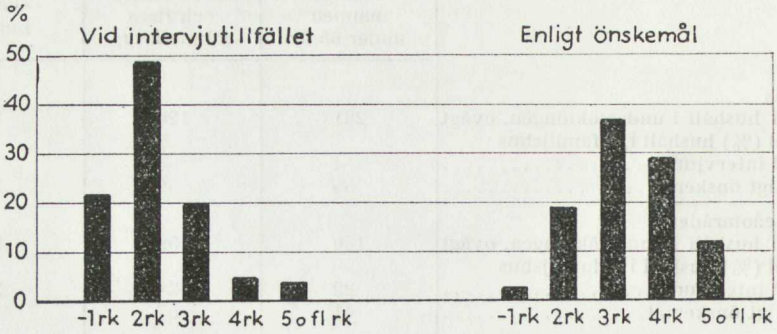
6.43. Lägenhetstyper och utrustning. Av de makar i åldersklassen under 65 år som är flyttningsintresserade bodde vid undersökningstillfället i Västerås omkring 30 procent i lägenheter om minst tre rum och kök och motsvarande tal i Skellefteå- och Ljungbyområdena var knappt 40 respektive 60 procent. I alla tre regionerna önskar omkring tre fjär-

dedelar av samma hushåll flytta till lägenheter om minst tre rum och kök, och av familjer med två eller flera minderåriga önskar omkring 90 procent så stora lägenheter. Önskemålen ger alltså uttryck för en stark ökning av utrymmesanspråken. Hushållens relativa fördelning på lägenhetstyper vid undersökningstillfället och enligt önskemålen illustreras av diagram A: 6: 3.

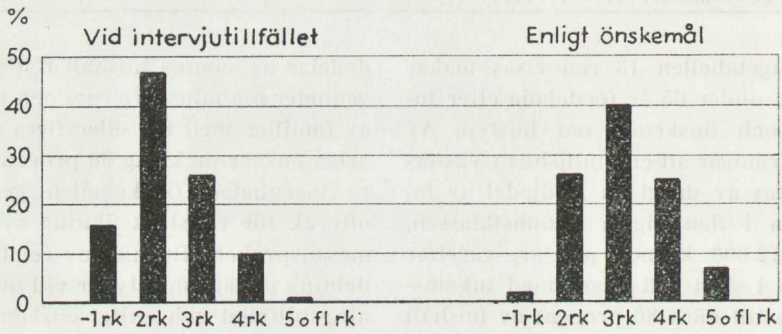
Det vanligaste »flyttningssteget» är en ökning av utrymmet med ett rum, från ett rum och kök till två rum och kök osv. I Västerås och Skellefteåområdet vill omkring hälften av de flyttande familjerna öka standarden med ett rum, 10—20 procent vill ha en oförändrad lägenhetsstorlek eller en mindre lägenhet och 25—40 procent vill flytta upp mer än ett steg.

Önskemålen om större lägenheter är för en del av hushållen kombinerade med önskemål om bättre utrustning. Vid intervjutillfället saknades sålunda eget badrum i en femtedel av de flyttningsintresserade familjernas lägenheter i Västerås och i en tredjedel respektive två femtedelar av lägenheterna i Skellefteå- och Ljungbyområdena. I alla områdena vill mer än 95 procent av de

VÄSTERÅS

SKELLEFTEÅOMRÅDET

LJUNGBYOMRÅDET

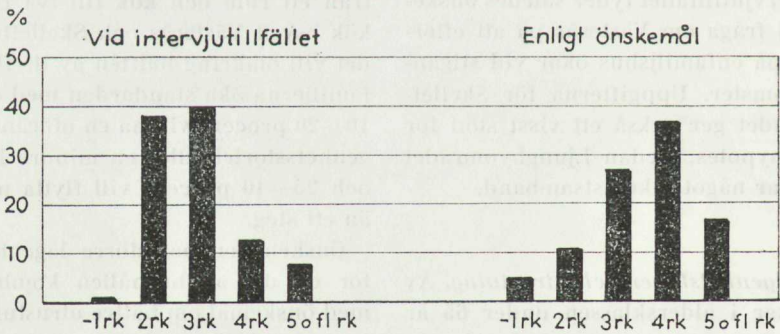

Diagram A:6:3. De flyttningsintresserade hushållen procentuellt fördelade efter lägenhetstyp vid intervjun och enligt önskemål

Makar, mannen under 65 år

Region/årsinkomst, kronor	Makar, mannen under 65 år				
	Antal flytt- ningsvilliga hushåll, ovägt	Det procentuella antalet hushåll som vill flytta till			
		högst 2 rum och kök	3 rum och kök	4 och flera rum och kök	ej angiven lägenhetstyp
Västerås					
—15 999.....	83	37	40	24	—
16 000—19 999.....	70	26	40	34	—
20 000—.....	96	5	33	62	—
Skellefteåområdet					
—15 999.....	66	44	36	20	—
16 000—19 999.....	42	20	53	26	1
20 000—.....	48	12	34	52	2
Ljungbyområdet					
—15 999.....	79	19	37	40	3
16 000—19 999.....	23	16	21	63	—
20 000—.....	31	12	10	79	—

flyttningsintresserade familjerna ha lägenheter med badrum.

Önskemålen om lägenhetstyp visar ett tydligt samband med inkomsten. Av makar med inkomster under 16 000 kronor per år ville sålunda i Västerås och Skellefteåområdet omkring 40 procent flytta till lägenheter om högst två rum och kök, medan motsvarande andel av makar med årsinkomster av minst 20 000 kronor var endast 5 respektive 12 procent. En majoritet av hushållen i den sistnämnda inkomstklassen önskade lägenheter om minst fyra rum och kök. I Ljungbyområdet var, som framgår av ovanstående tablå, utrymmesanspråken högre i alla inkomstklasser. Önskemål om minst fyra rum och kök var där de

vanligaste i alla de tre redovisade inkomstklasserna.

Som framgår av nedanstående uppgifter, vilka liksom de föregående avser makar i åldersklassen under 65 år, föredrar en stor majoritet av de hushåll som önskar minst fyra rum och kök enfamiljshus framför flerfamiljshus och önskemål om stora lägenheter i flerfamiljshus är således tämligen ovanliga.

I fråga om hushåll med bostadsföreståndare i åldern 65 år och däröver hänför sig skillnaden mellan de innehavda lägenheterna och önskemålen främst till utrustningsstandarden. Som framgår av bilagetabellen 14 önskar dessa hushåll lägenheter som är i genomsnitt mindre än dem de hade vid intervjun, men näs-

	Makar, mannen under 65 år		
	Västerås	Skellefteå- området	Ljungby- området
Önskar tre rum och kök			
Antal hushåll i undersökningen, ovägt	102	64	37
Andel (%) som önskar enfamiljshus...	54	36	62
Önskar fyra eller flera rum och kök			
Antal hushåll i undersökningen, ovägt	109	52	75
Andel (%) som önskar enfamiljshus...	85	78	85

tan alla vill i stället ha lägenheter med badrum.

Inriktningen på välutrustade lägenheter är utpräglad även i gruppen av icke familjehushåll i åldersklassen under 65 år, men denna hushållsgrupp vill också ha större lägenheter än dem de bodde i vid intervjun. Denna ökning av lägenhetsstorleken bör givetvis ses mot bakgrunden av att en del av dessa hushåll räknar med att flytta i samband med giftermål.

6.431. Föregående flyttning. Den begränsade bearbetning som har gjorts om hushållens bostäder före och efter den senaste flyttningen ger i fråga om lägenhetsstorleken en bild av förändringarna, som ganska nära överensstämmer med den som erhålles vid en jämförelse mellan nuvarande och önskade bostadsförhållanden inom gruppen av hushåll som vill flytta.

Ungefär 80 procent av samtliga makar (oavsett ålder) i Västerås hade flyttat någon gång efter giftermålet, medan motsvarande andel i Skellefteåområdet var omkring 75 procent och i Ljungbyområdet 90 procent.

De hushåll som flyttat redovisas i tabell 19 fördelade efter lägenhetsstorlek och lägenheternas utrustning före och efter flyttningen. I fråga om makar har i Västerås minst 47 procent av flyttningarna gått från mindre till större lägenhet, medan omkring en tiondel har varit nedflyttningar från större till mindre lägenheter. I Skellefteåområdet har mer än hälften av flyttningarna gått från mindre till större lägenheter. I Ljungbyområdet avser 40 procent flyttningar från ettrumslägenheter till lägenheter om minst två rum och kök och från tvårums- till lägenheter om minst tre rum och kök, medan en lika stor del av flyttningarna har ägt

rum inom gruppen av lägenheter om minst tre rum och kök.

Förbättring av utrustningsstandarden genom flyttning från lägenheter utan badrum till lägenheter med badrum har i gruppen av makar ägt rum vid ungefär var fjärde flyttning i Västerås, medan omkring 40 procent av flyttningarna i Skellefteåområdet och omkring 35 procent i Ljungbyområdet har gått från lägenheter utan badrum till lägenheter med badrum. Flyttningarna till modernare lägenheter har ofta gått från en liten omodern till en större modern lägenhet. De faktiska flyttningarna har således, liksom de vid intervjuerna uttalade önskemålen om flyttningar skulle göra om de realiserades, i åtskilliga fall medfört mycket stora förändringar av bostadsstandarden, t. ex. genom flyttning från en omodern ettrumslägenhet till en modern trerumslägenhet.

6.44. Nybyggda och äldre hus. I alla tre regionerna var mer än hälften av hushållen beredda att flytta till nybyggda lägenheter med de hyror eller årskostnader som presenterades vid intervjun. Andelen var något lägre för dem som önskade flerfamiljshus än för dem som önskade enfamiljshus. I fråga om tvåfamiljshus presenterades inga kostnadsalternativ vid intervjun, utan de som valt denna hustyp har samtliga själva angivit, vilken kostnad de räknar med. Det har inte angivits om denna avser ett nybyggt eller ett äldre hus.

Av sammanställningen överst på s. 57 framgår hur stor del av makar i åldersklassen under 65 år som accepterade nybyggda lägenheter enligt de förelagda alternativen. Alternativen framgår av bilaga 2.

Till dem som hade valt enfamiljshus men inte accepterade något av de vid intervjun presenterade alternativen ställdes en särskild fråga huruvida de

	Makar, mannen under 65 år		
	Västerås	Skellefteå- området	Ljungby- området
Har valt enfamiljshus			
Nybyggt enligt förelagda alternativ.	66	79	64
Därav rad- och kedjehus.	20	12	8
Annat hus.	34	21 ¹	36
Har valt flerfamiljshus			
Nybyggt hus enligt förelagda alternativ.	46	75	60
Därav insatslägenhet.	15	50	20
Annan lägenhet.	54	25	40

räknade med att skaffa ett äldre hus. Antalet ja-svar på denna fråga var i Västerås 12, i Skellefteåområdet 4 och i Ljungbyområdet 17. Uppräknat innebär detta, att de som räknade med att skaffa äldre hus i Västerås och Skellefteåområdet kan uppskattas till knappt 10 procent av alla som önskade enfamiljshus, medan motsvarande andel i Ljungbyområdet kan uppskattas till nära 20 procent.

6.45. *Bostadskostnader.* De i det följande redovisade uppgifterna om bostadskostnader för de önskade lägenheterna avser endast makar i åldersklassen under 65 år. Uppgifterna avser såväl i fråga om de vid intervjun innehavda lägenheterna som de önskade den faktiska hyran eller årskostnaden inklusive värmekostnad och utan avdrag för utgående familjebostadsbidrag.

I alla tre regionerna är årskostnaden

för de önskade lägenheterna avsevärt högre än för de lägenheter familjerna hade vid intervjun. I Västerås är sålunda årskostnaden för de önskade lägenheterna 58 procent större än kostnaderna vid intervjun och i Skellefteå- och Ljungbyområdena är ökningen 62 och 53 procent.

Den genomsnittliga bostadskostnaden för samtliga makar i åldersklassen 20—64 år samt för hushåll med två eller flera minderåriga framgår av nedanstående uppgifter.

Fördelningen på hyresklasser redovisas i tabellerna 16—18 i tabellbilagan. Av tabell 16 framgår bland annat, att en relativt stor del av hushållen i Västerås och Skellefteåområdet skulle få bostadskostnader som uppgår till 350—400 kronor per månad. Denna klass omfattar omkring en fjärdedel av de flyttningsintresserade hushållen i Västerås och

	Makar, mannen under 65 år		
	Bostadskostnad, kronor per år		
	Västerås	Skellefteå- området	Ljungby- området
Samtliga			
Vid intervjutillfället.	2 470	2 156	2 245
För önskad lägenhet.	3 902	3 494	3 443
Ökning i procent.	58	62	53
Med 2 o. flera minderåriga			
Vid intervjutillfället.	2 620	2 180	2 489
För önskad lägenhet.	4 103	4 010	3 870
Ökning i procent.	57	84	55

Tabell A: 6: 4. Årlig bostadskostnad per hushåll vid intervjutillfället och för önskad lägenhet i olika inkomstklasser

Region	Årsinkomst, kronor				
	— 11 999	12 000— 15 999	16 000— 19 999	20 000— 23 999	24 000 —
<i>Västerås</i>					
Antal hushåll i undersökningen, ovägt .	34	48	68	37	53
Årlig bostadskostnad, kronor per hushåll, för lägenhet vid intervjutillfället	2 379	2 149	2 227	2 547	3 098
Årlig bostadskostnad, kronor per hushåll, för önskad lägenhet	3 621	3 391	3 680	3 969	4 755
Ökning av bostadskostnaden i %	52	58	65	56	53
<i>Skellefteåområdet, tätorter</i>					
Antal hushåll i undersökningen, ovägt .	15	31	35	19	20
Årlig bostadskostnad, kronor per hushåll, för lägenhet vid intervjutillfället	1 867	2 118	2 212	2 472	2 791
Årlig bostadskostnad, kronor per hushåll, för önskad lägenhet	2 894	3 400	3 462	3 680	4 192
Ökning av bostadskostnaden i %	55	61	57	49	50
<i>Ljungbyområdet, tätorter</i>					
Antal hushåll i undersökningen, ovägt .	14	33	14	9	10
Årlig bostadskostnad, kronor per hushåll, för lägenhet vid intervjutillfället	2 120	2 185	2 429	2 500	3 938
Årlig bostadskostnad, kronor per hushåll, för önskad lägenhet	2 760	3 389	3 714	4 056	4 813
Ökning av bostadskostnaden i %	30	55	53	62	22

nära en femtedel i Skellefteåområdet, medan 10 respektive 5 procent av hushållen skulle få bostadskostnader av 400 kronor eller mer i månaden. I Ljungbyområdet är nivån lägre och knappt en tiondel av hushållen får bostadskostnader av 350—400 kronor och 3 procent av 400 kronor eller mer per månad.

Den genomsnittliga bostadsutgiften i olika inkomstklasser har beräknats endast för Västerås samt tätortsdelarna av de båda andra regionerna. Uppgifterna redovisas i tabell A:6:4. Den genomsnittliga bostadskostnaden stiger med inkomsten både vid intervjutillfället och för de önskade lägenheterna. Kostnadsökningen för de önskade lägenheterna synes däremot inte ha något samband med inkomsten.

6.46. *Insatser för enfamiljshus.* Som framgått av det föregående (avsnitt 6.44)

valde en stor majoritet av dem som önskade enfamiljshus nybyggda sådana enligt de vid intervjun presenterade alternativen. Uppgifterna om insatsens storlek kan därför i flertalet fall knappast anses vara ett uttryck för en personlig uppfattning om hur stor den egna kapitalinsatsen högst borde vara. Svaren torde i stället få tolkas så, att hushållen skulle vara beredda att acceptera ett visst belopp, vilket i en del fall kan ha tett sig väl högt men dock inte har verkat direkt avskräckande, medan andra kan tänkas vara beredda att satsa ett större belopp. En stor del av hushållen räknar med att kunna minska behovet av kapital genom egen arbetsinsats.

De vid intervjun presenterade insatserna hade beräknats med utgångspunkt från uppgifter om faktiska byggnadskostnader för enfamiljshus i respektive områden. Det förutsattes att hu-

	Makar, mannen under 65 år		
	Västerås	Skellefteå- området	Ljungby- området
Antal hushåll i undersökningen, ovägt ..	143	69	90
Andel (%) hushåll med följande insats, kronor:			
— 5 999.....	3	4	23
6 000— 9 999.....	63	72	43
10 000—14 999.....	16	11	15
15 000—.....	9	5	6
Ej angiven.....	9	8	13

sen skulle egnahemsbelånas enligt vid intervjutillfället gällande låneregler. Då produktionskostnaderna för husen i regel översteg det vid denna tidpunkt gällande lånetaket för egnahem, förutsattes att högst hälften av toppkapitalet utöver egnahemslånet skulle kunna erhållas som borgenslån eller dylikt.

Som framgår av ovanstående uppgifter understiger de angivna insatserna 10 000 kronor för två tredjedelar å tre fjärdedelar av hushållen. Endast 5 å 10 procent har angivit insatser av 15 000 kronor eller däröver.

6.47. *Hyresprocent.* Bostadskostnadernas andel av inkomsten skulle för de önskade lägenheterna komma att i genomsnitt uppgå till 20 procent i Västerås, 19 procent i Skellefteåområdets tätorter och 21 procent i Ljungbyområdets tätorter. Vid intervjutillfället var motsvarande tal i Västerås 13 procent, i Skellefteåområdet 12 procent och i Ljungbyområdet 14 procent.

Som framgår av tabell A:6:5 skulle hyran för en stor del av flerbarnsfamiljerna komma att uppgå till så stor andel av inkomsten som 25 procent eller mer. Det är dock troligt, att dessa hushåll åtminstone i vissa fall har räknat med att kunna erhålla familjebostadsbidrag, som skulle reducera bostadskostnaden.

För den lägsta inkomstklassen blir hyresprocenten för de önskade lägenheterna mycket hög och skulle i Västerås komma att uppgå till nära hälften av inkomsten och i Skellefteå- och Ljungbyområdena till omkring 30 respektive 40 procent. Även i inkomstklassen 12 000—15 999 kronor blir talen höga, i Västerås och Skellefteåområdet således omkring en fjärdedel och i Ljungbyområdet över 40 procent. Först i inkomstklassen 16 000—19 999 kronor sjunker talen till omkring 20 procent i alla tre områdena, i den följande 4 000-kronorsklassen till omkring 17 procent och i den högsta inkomstklassen till 13—15 procent. Denna inkomstklass skulle således för de önskade lägenheterna få ungefär samma hyresprocent som genomsnittet för samtliga familjer i åldersklassen under 65 år vid undersökningstillfället.

Eftersom hushållen i stor utsträckning har önskat nybyggda lägenheter kan en jämförelse med de faktiska hyresprocenterna för hushåll i nybyggda hus ge en viss ledning för att bedöma »realismen» i önskemålen. Hyresprocenten har därför beräknats för hushåll i hus färdigställda 1956—61. Beräkningen avser den faktiska hyran utan reduktion för familjebostadsbidrag. Resultaten visar, att en stor del av hushållen i de nybyggda husen har hög hyresprocent.

Av samtliga makar i åldersklasserna

Tabell A: 6: 5. Flyttningsvilliga makar, mannen under 65 år, efter hyresprocent vid intervjutillfället samt för önskad lägenhet

Region	Antal hushåll i undersökningen, ovägt ¹	Den procentuella andelen hushåll med en hyresprocent av			
		—14	15—19	20—24	25—
<i>Västerås</i>					
Samtliga hushåll					
lägenhet vid intervjun.....	249	66	24	5	4
önskad lägenhet.....	242	16	34	26	24
Hushåll med 2. o. fl. minderåriga					
lägenhet vid intervjun.....	122	57	30	7	5
önskad lägenhet.....	120	12	30	27	31
<i>Skellefteåområdet</i>					
Samtliga hushåll					
lägenhet vid intervjun.....	152	69	17	9	4
önskad lägenhet.....	138	20	36	20	24
Hushåll med 2 o. fl. minderåriga					
lägenhet vid intervjun.....	55	66	17	11	5
önskad lägenhet.....	48	1	30	28	41
<i>Ljungbyområdet</i>					
Samtliga hushåll					
lägenhet vid intervjun.....	132	63	21	6	10
önskad lägenhet.....	111	14	22	25	39
Hushåll med 2 o. fl. minderåriga					
lägenhet vid intervjun.....	60	52	33	7	7
önskad lägenhet.....	50	9	19	26	46

¹ Skillnaderna i antal beror på att för några hushåll uppgift saknas om hyrans storlek för den önskade lägenheten.

20—64 år hade sålunda i Västerås 26 procent, i Skellefteåområdet 32 procent och i Ljungbyområdet 34 procent bostadskostnader som uppgick till minst 20 procent av inkomsten. Motsvarande andelar av hushåll med minst två minderåriga var respektive 26, 43 och 45 procent.

6.48. *Åtgärder för att erhålla annan bostad.* Av de flyttningsintresserade hushållen i Västerås hade ungefär två tredjedelar antingen redan anskaffat eller fått bestämt löfte om annan lägenhet eller vidtagit en eller flera åtgärder för att erhålla annan lägenhet. I Skellefteåområdet var motsvarande andel omkring 60 procent och i Ljungbyområdet 45 procent.

Både i Skellefteå- och i Ljungbyområ-

det utgjorde de som redan hade skaffat annan bostad tämligen stora grupper, 16 respektive 18 procent, medan dessa i Västerås endast uppgick till 4 procent. I övrigt framgår av tabell A:6:6 att den vanligaste åtgärden i Västerås, som i motsats till de andra områdena har kommunal bostadsförmedling med omfattande verksamhet, var att kontakt tagits med bostadsförmedlingen eller annat kommunalt organ. Ungefär hälften av dem som vidtagit åtgärder men ännu inte erhållit bestämt löfte om bostad hade haft sådan kontakt. Utöver hushåll som haft bostadsförmedlingskontakt kan i denna grupp ingå hushåll som har haft kontakt med annat kommunalt organ för att erhålla pensionärsbostad eller annan särskild typ av lägenhet eller enfamiljshus. I samtliga

Tabell A: 6: 6. Hushåll som önskar flytta efter åtgärder för att skaffa annan bostad

Åtgärder för att skaffa annan bostad	Västerås		Skellefteå- området		Ljungby- området	
	Samtliga	Makar —64 år	Samtliga	Makar —64 år	Samtliga	Makar —64 år
Antal hushåll i undersökningen, ovägt.....	343	261	221	160	202	136
Andel (%) hushåll						
Har skaffat annan lägenhet.....	4	5	16	15	18	17
Är endast anmäld vid kommunal bostadsförmedling eller annat kommunalt organ.....	20	17	3	3	4	2
Är anmäld vid kommunal bostads- förmedling eller annat kommu- nalt organ och har dessutom vid- tagit andra åtgärder.....	12	12	9	6	4	3
Har endast sökt bostad genom ar- betsgivare.....	9	10	4	5	1	1
Har endast sökt bostad hos bygg- herre, fastighetsägare eller dylikt	3	3	15	13	3	4
Har köpt tomt eller vidtagit annan åtgärd för att skaffa egethem...	4	5	7	9	5	8
Övriga som angivit endast en åtgärd	14	15	6	6	10	5
Övriga som angivit två eller flera åtgärder.....	2	2	1	1	—	—
Har ej vidtagit någon åtgärd.....	34	31	38	41	55	60
Uppgift saknas.....	0	0	0	1	—	—

regioner synes dock de som vidtagit åtgärder i direkt syfte att skaffa egethem eller annat enfamiljshus vara få i jämförelse med den stora grupp som vid intervjun uttryckt önskemål om bostad i enfamiljshus. De som uppgett att de köpt tomt eller vidtagit annan åtgärd

för att skaffa egethem utgjorde sålunda endast omkring 5 procent av alla hushåll som önskade flytta, vartill troligen kommer en del av dem som angivit andra åtgärder, vilka kan innefatta åtgärder för att skaffa enfamiljshus.

7. Omdömen om bostadsområdet och bostaden

I detta avsnitt fick intervjupersonerna för varje egenskap som lästes upp i fråga om bostadsområdet eller bostaden tala om vad de ansåg och gradera omdömena enligt följande skala:

1. Utmärkt, mycket bra
2. Bra
3. Någorlunda bra, acceptabelt, hyggligt, varken bra eller dåligt
4. Dåligt

Vid bearbetningen har omdömena 1 och 2 betecknats som positiva och övriga som negativa.

Frågorna om bostaden har valts med ledning av tidigare undersökningar och är således förut provade. Ingen tidigare undersökning har dock arbetat med ett så heterogent bestånd av bostäder och hushåll, utan de har i regel varit koncentrerade till lägenheter av viss typ, hus byggda under en begränsad period eller till vissa grupper av hushåll. Frågorna om bostadsområdet har inte prövats i tidigare undersökningar.

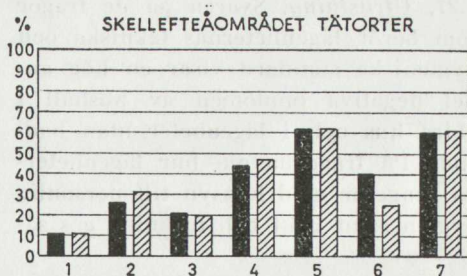
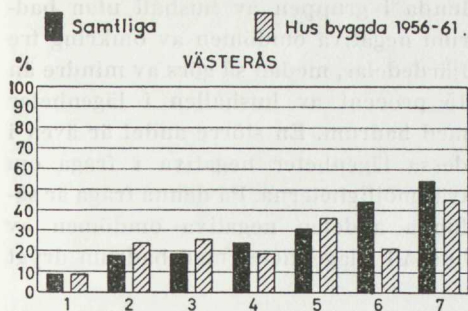
Bearbetningen syftar inte till att belysa i vilken utsträckning hushållen är »tillfredsställda» eller »missnöjda» med bostäderna eller bostadsområdena i stort, utan den har i huvudsak begränsats till en jämförelse mellan olika egenskaper, mellan hus av olika ålder och i vissa fall mellan olika lägenhetstyper. Vissa av dessa ger ett utpräglat större utslag än andra i fråga om andelen negativa svar. Svaren är självfallet påverkade av en rad störande omständighe-

ter, men det torde kunna antagas, att varje hushåll har en betygsnivå, som visserligen är subjektiv men dock tillämpas lika för alla betygssatta egenskaper. Om frekvensen av negativa omdömen om vissa egenskaper väsentligt avviker från övriga, bör man således därav kunna dra slutsatser om att vissa åtgärder är mer angelägna än andra, eller åtminstone få en fingervisning om på vilka punkter särskilda undersökningar bör sättas in.

7.1. Bostadsområdet

Andelen negativa svar på vissa frågor om bostadsområdet framgår av diagram A: 7: 1. Uppgifterna avser alla hushåll och staplarna visar ett genomsnitt dels för alla årgångar av hus, dels för hus byggda åren 1956—61.

I alla undersökningsområdena har frågorna om de allmänna anordningarna inom bostadsområdet erhållit flera negativa omdömen än frågorna om kommunikationer och avstånd. En utpräglat stor andel negativa svar har i alla tre områdena erhållits på frågan om trafiksäkerheten för barnen. Denna fråga är den enda som i samtliga områden besvarats negativt av omkring hälften eller däröver av alla hushåll som svarat. Omdömena på denna punkt är främst ett uttryck för barnfamiljernas åsikter, då större delen av övriga hushåll inte har besvarat frågan.

1. Tillgång till affärer för dagliga inköp
2. Kommunikationer eller avstånd till affärer för andra inköp
3. Kommunikationer eller avstånd till arbetsplats
4. Tillgång till lekplatser
5. Tillgång till parker, friområden
6. Tillgång till P-platser och garage
7. Trafiksäkerheten för barnen

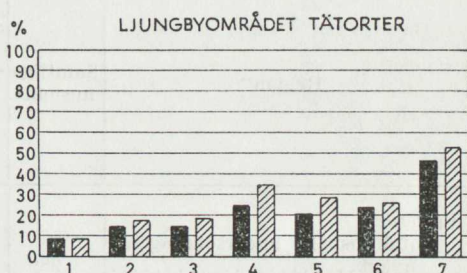

Diagram A: 7: 1. Den procentuella andelen negativa omdömen om vissa förhållanden i bostadsområdet

Utöver de i diagrammet redovisade frågorna förekom ytterligare tre, nämligen om störningar av buller eller luftföroreningar samt om bebyggelsens utseende.

På den sistnämnda frågan var svarsprocenten så låg, endast 40—60 procent,

att någon jämförelse med övriga svar inte kan göras. Av dem som svarat var i Västerås och Skellefteåområdet mer än hälften och i Ljungbyområdet omkring en fjärdedel negativa.

Svaren på frågorna om störningar framgår av följande uppgifter.

	Andel (%) negativa svar		
	Västerås	Skellefteåområdet	Ljungbyområdet
Frihet från bullerstörningar från trafik, flyg etc.			
Hushåll i samtliga hus.....	38	39	22
Hushåll i hus byggda 1956—61.....	29	36	15
Luftens renhet från lukt, sot, damm etc.			
Hushåll i samtliga hus.....	37	44	20
Hushåll i hus byggda 1956—61.....	24	37	26

7.2. Lägenheterna

7.21. *Utrustning.* Svaren på de frågor som berör lägenheternas tekniska och hygieniska standard visar en hög andel negativa omdömen av hushåll i äldre hus och i lägenheter utan badrum. På frågorna om hur lägenheterna fungerar med hänsyn till personlig hygien samt tvätt och torkning ges så-

lunda i gruppen av hushåll utan badrum negativa omdömen av omkring tre fjärdedelar, medan så görs av mindre än 15 procent av hushållen i lägenheter med badrum. En större andel är även i dessa lägenheter negativa i fråga om tvättmöjligheterna. På denna fråga är sålunda andelen negativa omdömen av hushåll i lägenheter med badrum drygt

Tabell A: 7:1. Omdömen om lägenheternas funktion för köksarbete, personlig hygien, tvätt och torkning samt klädförvaring

Region	Samtliga hushåll ¹	Därav i				
		hus byggda åren			lägenheter med bad/duschrum, wc och cv	övriga lägenheter
		—1945	1946—55	1956—61		
<i>Västerås</i>						
Antal hushåll i undersökningen						
ovägt	989	427	339	210	766	223
vägt	2 053	973	642	410	1 527	526
Andel (%) hushåll med negativa omdömen om lägenhetens funktion för						
köksarbete	30	43	25	9	23	53
personlig hygien	26	41	16	8	14	63
tvätt och torkning	35	46	28	21	28	58
klädförvaring	41	43	42	33	—	—
<i>Skellefteåområdet</i>						
Antal hushåll i undersökningen						
ovägt	949	508	233	197	577	372
vägt	7 888	4 320	1 852	1 638	4 741	3 147
Andel (%) hushåll med negativa omdömen om lägenhetens funktion för						
köksarbete	36	48	26	13	22	57
personlig hygien	37	55	22	9	13	74
tvätt och torkning	53	74	32	19	37	76
klädförvaring	44	49	40	36	—	—
<i>Ljungbyområdet</i>						
Antal hushåll i undersökningen						
ovägt	988	612	220	136	523	465
vägt	1 723	1 093	369	225	872	851
Andel (%) hushåll med negativa omdömen om lägenhetens funktion för						
köksarbete	37	50	13	8	13	60
personlig hygien	41	57	16	6	8	75
tvätt och torkning	50	68	21	12	27	74
klädförvaring	38	45	23	32	—	—

¹ I summan ingår även hushåll i hus med okänt byggnadsår.

en fjärdedel i Västerås och Ljungbyområdet och inemot 40 procent i Skellefteområdet.

Andelen negativa omdömen om lägenheternas funktion i fråga om köksarbete, personlig hygien, tvätt och klädförvaring redovisas i tabell A:7:1 med fördelning efter lägenheternas byggnadsår. I de senast byggda husen är andelen negativa omdömen i alla tre områdena högst i fråga om klädförvaring. Köksarbete och personlig hygien ger låg andel negativa omdömen och funktionen »tvätt och torkning» intar en mellanställning. I de äldre husen ligger

andelen negativa omdömen på en avsevärt högre nivå men visar inte samma tydliga avvikelser för vissa funktioner.

7.22. *Byggnadstekniska egenskaper.* Omdömena om lägenheternas byggnadstekniska egenskaper avsåg ljudisolering mot grannar, dagsljusbelysning samt ventilations- och vädringsmöjligheter. Frågorna avser endast hushåll i flerfamiljshus. I motsats till vad som gällde om de funktioner som är beroende av olika tekniska och hygieniska utrustningsdetaljer inom eller i anslutning till lägenheten, visar svaren på dessa

Tabell A:7:2. Omdömen om vissa byggnadstekniska egenskaper

Hushåll i flerfamiljshus

Region	Samtliga hushåll ¹	Därav i hus byggda åren		
		—1945	1946—55	1956—61
<i>Västerås</i>				
Antal hushåll i undersökningen				
ovägt.....	823	341	305	168
vägt.....	1 749	801	584	343
Andel (%) hushåll med negativa omdömen om				
ljudisolering mot grannar.....	46	44	48	49
dagsljusbelysning.....	12	16	9	8
ventilations- och vädringsmöjligheter.....	22	22	18	26
<i>Skellefteområdet</i>				
Antal hushåll i undersökningen				
ovägt.....	361	121	121	116
vägt.....	3 135	1 080	1 018	1 014
Andel (%) hushåll med negativa omdömen om				
ljudisolering mot grannar.....	48	53	44	47
dagsljusbelysning.....	12	18	9	10
ventilations- och vädringsmöjligheter.....	38	42	38	35
<i>Ljungbyområdet</i>				
Antal hushåll i undersökningen				
ovägt.....	280	89	104	82
vägt.....	508	164	189	143
Andel (%) hushåll med negativa omdömen om				
ljudisolering mot grannar.....	41	42	32	50
dagsljusbelysning.....	11	11	8	10
ventilations- och vädringsmöjligheter.....	21	25	13	26

¹ I summan ingår även hushåll i hus med okänt byggnadsår.

Tabell A: 7: 3. Omdömen om möjlighet att ordna sovplatser i lägenheten

Hushållstyp/antal boende/ lägenhetens storlek	Västerås		Skellefteåområdet		Ljungbyområdet	
	Antal hushåll i under-sökningen, ovägt	Andel (%) med negativa omdömen om möjlighet att ordna sovplatser	Antal hushåll i under-sökningen, ovägt	Andel (%) med negativa omdömen om möjlighet att ordna sovplatser	Antal hushåll i under-sökningen, ovägt	Andel (%) med negativa omdömen om möjlighet att ordna sovplatser
Makar —64 år						
2 boende.....	125	20	117	15	92	3
därav i						
2 rk.....	57	5	50	10	27	11
3 boende.....	221	25	165	23	151	7
därav i						
2 rk.....	105	32	78	36	33	12
3 rk.....	58	5	48	6	73	3
4 o. flera boende.....	381	34	403	28	372	14
därav i						
2 rk.....	136	56	88	48	58	41
3 rk.....	135	23	131	27	134	15
4 o. flera rk.....	96	5	160	4	181	4
Samtliga makar.....	727	27	685	24	615	10
därav i						
högst 1 rk.....	84	61	55	72	4	—
2 rk.....	298	33	216	33	118	24
3 rk.....	212	14	212	16	246	8
4 o. flera rk.....	133	4	202	4	247	4
Övriga hushåll.....	262	20	264	20	373	15
därav i						
högst 1 rk.....	142	29	120	29	182	18
2 o. flera rk.....	120	12	144	13	191	14

frågor, som framgår av tabell A: 7: 2, inte lika starkt samband med husens byggnadsår.

Andelen negativa omdömen är störst i fråga om ljudisolering och uppgår till mellan 41 och 48 procent i genomsnitt för samtliga hus. Motsvarande tal för hus som har tillkommit under perioden 1956—61 är 47—50 procent.

Frågan om dagsljusbelysning har givit 11—12 procent negativa omdömen, medan andelen negativa svar på frågan om ventilation är omkring 20 procent i Västerås och Ljungbyområdet och i Skellefteåområdet nästan dubbelt så stor, eller 38 procent.

7.23. *Utrymme.* Svaren på frågan om hur hushållen tycker att lägenheten är med hänsyn till möjligheterna att ordna sovplatser ger ett tydligt uttryck för värderingen av olika lägenhetstyper ur utrymmessynpunkt. Av makar i åldern under 65 år som bodde i ettrumslägenheter lämnade sålunda 60—70 procent negativa omdömen, varefter andelen negativa sjunker ner till 4 procent av hushåll i lägenheter om minst fyra rum och kök. Det finns också, som framgår av tabell A: 7: 3, ett tydligt samband med hushållets storlek. I fråga om tvåpersonshushåll sjunker sålunda andelen negativa omdömen till nivån 5—10 procent vid

lägenhetsstorleken två rum och kök, för trepersonshushållen går andelen negativa ned till denna nivå vid tre rum och kök och för större hushåll först vid lägenhetsstorleken fyra eller flera rum och kök.

Även svaren på frågan om barnens innelek visar ett positivt samband med lägenhetsstorleken. Av hushåll med fyra eller flera boende i två rum och kök som har besvarat denna fråga var sålunda i Västerås omkring en fjärdedel, i Skellefteåområdet ungefär 40 procent och i Ljungbyområdet en tredjedel negativa, medan andelen negativa svar av hushåll i minst fyra rum och kök endast var 2—4 procent.

7.3. Buller och andra störningar

Utöver frågorna om hushållens värdering av bostadsområdet och lägenheterna med hänsyn till bland annat utomhusbuller och ljudisolering ställdes även ett antal mer specificerade frågor om störningar. Intervjupersonerna tillfrågades därvid om huruvida de lade märke till en viss störningskälla och huruvida de störs av den. En översikt av det relativa antalet hushåll som lägger märke till olika slag av buller eller luftföroreningar och hur stor del som störs av dem lämnas i tabellerna A: 7: 4 och A: 7: 5.

Tabell A: 7: 4. Hushåll i flerfamiljshus som lägger märke till och störs respektive icke störs av vissa ljud från grannlägenheter, ledningar och trapphus

Hushåll i flerfamiljshus

	Västerås		Skellefteåområdet		Ljungbyområdet	
	Samtliga hushåll	Därav i hus byggda 1956—61	Samtliga hushåll	Därav i hus byggda 1956—61	Samtliga hushåll	Därav i hus byggda 1956—61
Antal hushåll i undersökningen						
ovägt.....	823	168	361	116	280	82
vägt.....	1 749	343	3 135	1 014	508	143
Andel (%) hushåll som lägger märke till men ej störs av						
radio eller TV.....	29	40	23	21	27	28
barnskrik.....	21	48	18	22	22	31
piano- eller annan musik.....	17	35	15	12	14	20
brus i ledningar.....	38	53	31	31	25	30
buller från trappa eller hiss.....	21	31	21	26	24	24
Andel (%) hushåll som störs av						
radio eller TV.....	9	9	9	8	11	17
barnskrik.....	6	7	7	9	6	10
piano- eller annan musik.....	5	6	4	4	6	6
brus i ledningar.....	22	24	18	21	17	31
buller från trappa eller hiss.....	15	20	13	20	14	19

Tabell A: 7: 5. Hushåll som lägger märke till och störs respektive icke störs av ljud och luftföroreningar utifrån

	Västerås		Skellefteåområdet, tätorter		Ljungbyområdet, tätorter	
	Samtliga hushåll	Därav i hus byggda 1956—61	Samtliga hushåll	Därav i hus byggda 1956—61	Samtliga hushåll	Därav i hus byggda 1956—61
Antal hushåll i undersökningen						
ovägt	989	210	756	184	611	116
vägt	2 053	410	6 362	1 558	1 082	196
Andel (%) hushåll som lägger märke till men ej störs av						
industribuller	2	0	6	2	4	5
flygbuller	39	45	7	5	15	14
trafikbuller	32	33	41	46	27	24
annat buller utifrån	2	2	2	1	3	6
dålig lukt från industri	6	4	15	9	1	1
damm eller sot från industri	5	3	6	5	2	1
andra luftföroreningar	4	5	3	2	3	3
Andel (%) hushåll som störs av						
industribuller	1	0	3	2	1	0
flygbuller	14	20	0	0	3	1
trafikbuller	14	8	22	18	15	13
annat buller utifrån	5	5	3	3	5	8
dålig lukt från industri	8	4	11	5	2	1
damm eller sot från industri	7	5	9	4	4	6
andra luftföroreningar	7	9	7	9	6	8

B. Bostadsmarknaden
i ett expanderande samhälle

*Studier av marknadens struktur med särskild hänsyn till
bostadsefterfrågans inkomstelasticitet*

Av fil. lic. Per Holm

B. Postbenutzung
ein expandierende wandliche

Zusatz zu mehreren stunden und wachst hänge III
bestandigsteigend inkompetent

19. 11. 1911

1. Inledning

Bostadsmarknaden skiljer sig på ett avgörande sätt från praktiskt taget alla varumarknader. Orsaken är uppenbar; varan bostaden är olik praktiskt taget alla andra varor som »konsumeras» av enskilda individer eller hushåll. Det är en kapitalvara med en enastående lång livstid; varan är interlokalt orörlig, produktionskostnaderna per enhet är höga. Samtidigt är det en livsnödvändig »konsumtionsvara»; alla individer »konsumerar» bostadsutrymme.

Dessa grundläggande egenskaper hos varan bostaden medför att bostadsmarknaden i viss utsträckning fungerar på ett annat sätt än de marknader som beskrives i traditionell ekonomisk teori. Detta förhållande har givetvis observerats och studerats av ett flertal forskare — men det kan knappast sägas att någon mer komplett bostadsmarknadsteori framlagts.¹ Den följande framställningen skall inriktas på att belysa vissa karaktäristiska drag i bostadsmarknadens struktur och söka ge en inblick i hur bostadsmarknaden fungerar, hur förändringar på både utbuds- och efterfrågesidan initieras och transformeras.

Sett från utbudssidan får samspelet mellan utbud och efterfrågan en särskild karaktär genom att den kontinuerliga nyproduktionen av bostäder på de flesta lokala marknader bara är en ringa del av det totala utbudet. Den gamla stocken av bostäder — dess storlek, struktur och standard — har en

varierande, men i regel stor, betydelse för nyproduktionens omfattning och inriktning; nyproduktionen — och därav betingade förändringar i utbudet — blir av marginell karaktär.

Samma betraktelsesätt kan givetvis användas om analysen utgår från efterfrågesidan. Förändringar i efterfrågans omfattning och inriktning måste tillgodoses dels genom omflyttning inom det befintliga äldre bostadsbeståndet, dels genom att efterfrågan »på marginalen» riktas mot nybyggda lägenheter av viss storlek och standard.

Detta leder över till hypotesen att strukturen av det gamla bostadsbeståndet — som bestämts av den ekonomisk-historiska utvecklingen under minst femtio år — har en större betydelse för *efterfrågans* inriktning än den gamla varustocken har på andra varumarknader.

I stort sett baseras denna utredning på traditionell marknadsteori och på tidigare kända forskningsresultat. Den gör emellertid ett försök att sammanfatta dessa resultat till en helhetsbild. Denna helhetsbild tjänar som utgångspunkt för en presentation av några specialundersökningar avsedda att belysa vissa delproblem — framförallt sambandet mellan hushållens inkomster och bostadsefterfrågans storlek och in-

¹ Olika delproblem på bostadsmarknaden har däremot varit föremål för en ganska intensiv ekonomisk-statistisk-sociologisk analys. Härom mera i det följande.

riktning — som tidigare varit mycket ofullständigt behandlade i svensk litteratur. När det gäller bostadsefterfrågans beroende av bostadens pris kan tyvärr inte något nytt material framläggas.

Försöken att finna förklaringar till reaktionerna på bostadsmarknaden bygger nästan helt på resultaten från statistiska undersökningar rörande förhållandena i ett urval svenska städer under efterkrigstiden. Det ligger nära till hands att anse, att förklaringar baserade på ett sådant material måste bli meningslösa, eftersom den svenska bostadsmarknaden på grund av bostadsbrist varit ur balans i omkring tjugo år. Hur bostadsbristen påverkat undersökningsresultaten kan tyvärr endast mycket ofullständigt beröras i denna utredning. Författarens uppfattning är att bostadsbristen icke satt de normala marknadsfaktorerna helt ur spel på de marknader som studerats — sannolikt har reaktionerna blivit trögare och gått långsammare. Denna uppfattning skall utvecklas något i det följande.¹

Definitioner. Utbud respektive konsumtion av »bostäder» mätes i *lägenheter*, *rumsenheter* (ytor) och *standard* (utrustning — ålder). Bostadskonsumtionen kan också mätas totalt genom vad hushållen betalar för sina bostäder, hyran eller bostadskostnaden.²

Det är uppenbart att de valda måttenheterna för bostadsutrymme — lägenhet och rumsenhet — vid jämförelser mellan olika orter och framförallt vid

jämförelser i tiden icke är fasta och oföränderliga. I detta avseende skulle lägenhetsytan vara en bättre måttenhet, men ur andra synpunkter är lägenheter och rumsenheter bättre mått.³

På efterfrågesidan blir motsvarande måttenheter *hushåll* (de som bor i en lägenhet), antalet *personer* och *bostadsutgifterna*. (Det behöver här icke utvecklas, att hushåll omfattar en till storlek och sammansättning heterogen grupp.) Konsumtionen av bostadsutrymme skall mätas genom dels relationen »rumsenheter per person» (kallas RPP), dels relationen »personer per rumsenhet» (kallas PPR).⁴

¹ Det kan här tilläggas att i städer av typen Västerås, Växjö, Skellefteå, Ljungby och Ludvika, varifrån det mesta materialet hämtats, har bostadsbristen haft en annan karaktär än i Stockholm. Marknaden har kunnat överblickas och de enskilda hushållens önskemål tillgodoses i en annan utsträckning än i en storstad.

² För närmare diskussion av dessa begrepps innebörd se P. Holm, »Bostadsefterfrågan på 1960-talet», Stockholm 1959, s. 28 och Louis Winnick, »American Housing and Its Use», The Social Science Research Council, John Wiley & Sons, Inc., New York 1957, s. 12—20.

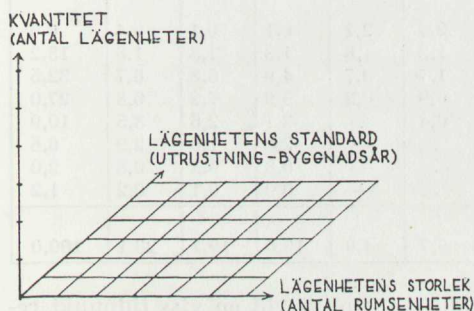
³ »After all, the typical family does not seek to buy or rent an abstract quantity of space. The space that it acquires must have certain attributes: the envelope must be distinct and separate from others, all internal space must be interconnected, it must be equipped to take care of the nutritional needs of the family. In short, the adoption of such a unit of account takes cognizance of most (but by no means all) of the realities of the housing market.» Winnick, a. a. s. 12.

⁴ Den sistnämnda relationen användes av bl. a. Winnick. Det inverterade värdet har emellertid vissa fördelar ur kalkylsynpunkt.

2. Bostadsmarknaden: utbudets och efterfrågans struktur

2.1. Utbudets struktur

2.11. *Lägenhetsutbudet — storlek och standard.* Låt oss antaga att vi studerar en lokal bostadsmarknad och vid en viss tidpunkt har indelat befintliga bostadslägenheter i 6 storleksklasser — räknat efter rumsenheter — och 6 standardklasser — räknat efter utrustning och byggnadsår.¹ Utbudet av lägenheter på marknaden kan då redovisas på det sätt som illustreras av följande skiss.

Varje »ruta» kan antas motsvara en »vara» (lägenhetstyp L_{11} L_{21} L_{31}), tillhörande varuslaget »lägenhet».

Om i ett sådant diagram antalet lägenheter inom varje »ruta» i t. ex. Växjö år 1958 (jämför tabell B: 2: 1 och tabell 20) ritas in, erhålles diagram B: 2: 1 (här har räknats med 8 storleks- och 8 standardklasser).

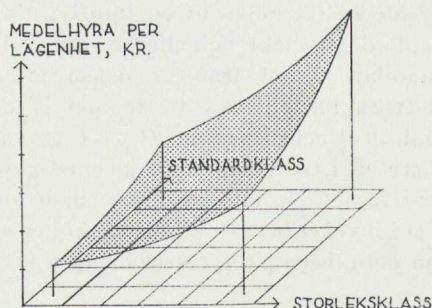
Bilden visar en tydlig koncentration till vissa storleks- och standardklasser. Således fanns det i Växjö en tydligt markerad grupp omoderna mindre lägenheter (standardklass 1, storleksklasserna 2—4). Å andra sidan visar sig de större lägenheterna om minst 4 rum

och kök huvudsakligen förekomma bland helmoderna bostäder.

Självklart kan den redovisade ojämna fördelningen åtminstone delvis återföras på den här använda klassindelningen, framförallt när det gäller utrustningsstandard och byggnadsår. I sina huvuddrag ger emellertid diagrammet en riktig bild av lägenhetsstrukturen i de flesta svenska städer. Det finns ett betydande utbud av äldre smålägenheter men knappast något utbud alls av äldre stora lägenheter.

2.12. *Lägenhetsutbudet — hyra (kostnad), storlek och standard.* Beräknas medelhyran för varje lägenhetstyp, kan det förutsättas att inom varje lägenhetsstorlek hyran ökar med stigande standard (jämför tabell 21). Detta skulle betyda att marknaden »hyresstruktur» (medelhyran per lägenhet i en viss grupp) skulle få ungefär det utseende som illustreras i nedanstående skiss.

För Ludvika har för år 1958 gjorts

¹ Däremot tas tills vidare ingen hänsyn till bostadens läge och därav betingade kvalitetskillnader, ej heller till »hustyp».

Tabell B:2: 1. Antal bebodda lägenheter i Växjö 1958 fördelade på 8 storleks- och 8 standardklasser

Storleks- klass nr	Lägenhetens storlek	Lägenhetens utrustning och byggnadsår								Samtliga lägen- heter
		Utan cv		Med cv men utan bad			Med cv och bad			
		—1920	1921—	—1920	1921— 1939	1940—	—1939	1940— 1950	1951—	
		Standardklass nr								
		1	2	3	4	5	6	7	8	
<i>Absoluta tal</i>										
1	Högst 1 rkv . .	46	5	70	191	164	9	9	33	527
2	1 rk	324	77	50	104	147	99	100	146	1 047
3	2 rk	704	199	105	134	55	387	461	530	2 575
4	3 rk	256	77	78	74	23	469	623	542	2 142
5	4 rk	63	21	19	27	5	245	203	281	864
6	5 rk	28	7	13	4	—	159	78	230	519
7	6 rk	5	2	1	1	—	66	22	61	158
8	7 o. fl. rk	5	—	4	2	—	73	6	12	102
	Samtliga lägenheter . .	1 431	388	340	537	394	1 507	1 502	1 835	7 934
<i>Procenttal</i>										
1	Högst 1 rkv . .	0,6	.	0,9	2,4	2,1	0,1	0,1	0,4	6,6
2	1 rk	4,1	1,0	0,6	1,3	1,8	1,3	1,3	1,8	13,2
3	2 rk	8,9	2,5	1,3	1,7	0,7	4,9	5,8	6,7	32,5
4	3 rk	3,2	1,0	1,0	0,9	0,3	5,9	7,9	6,8	27,0
5	4 rk	0,8	0,3	0,2	0,4	.	3,1	2,6	3,5	10,9
6	5 rk	0,4	0,1	0,2	.	—	2,0	1,0	2,9	6,6
7	6 rk	0,1	.	.	.	—	0,8	0,3	0,8	2,0
8	7 o. fl. rk	—	.	.	—	0,9	0,1	0,2	1,2
	Samtliga lägenheter . .	18,1	4,9	4,2	6,7	4,9	19,0	19,1	23,1	100,0

en specialbearbetning av bostadsmarknadens struktur enligt detta schema; resultatet visas i diagram B:2:2 och i tabell 22. Diagrammet visar hur hyrorna successivt höjs vid en uppflyttning i sidled (storlek) och/eller i »djupled» (standard). Det framgår också att i Ludvika medelhyran i exempelvis en modern 1-rumslägenhet (L₂₆—L₂₅) var högre än i en halvmodern 3-rumslägenhet (L₄₃—L₄₅). Till en del — men endast i mycket begränsad utsträckning — kan detta bero på hyresregleringen.¹

2.2. Efterfrågans struktur

2.2.1. *Inledning.* Enligt definitionen bebos — efterfrågas — en lägenhet av ett

hushåll. Om vi vid en viss tidpunkt registrerar antalet hushåll och det råder balans på bostadsmarknaden, kan tydligen den totala bostadsefterfrågans fördelning på lägenheter av olika storlek och standard beskrivas genom samma matris som utbudet (tabell B:2:1). Enda skillnaden är att det då blir antalet hushåll som redovisas i varje ruta. Härvid blir antalet hushåll = det totala antalet lägenheter minus antalet obebodda lägenheter.

Enligt traditionell teori — som skall diskuteras mer utförligt i det följande

¹ Hyresregleringen är numera upphävd i Ludvika.

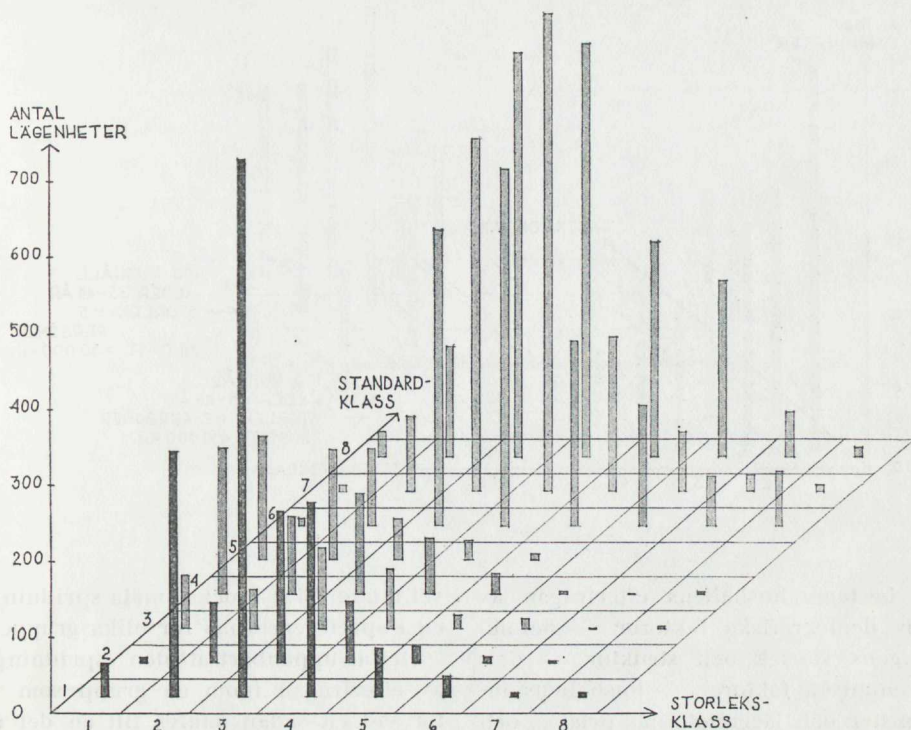

Diagram B:2:1. Växjö 1958. Antal lägenheter i olika storleks- och standardklasser

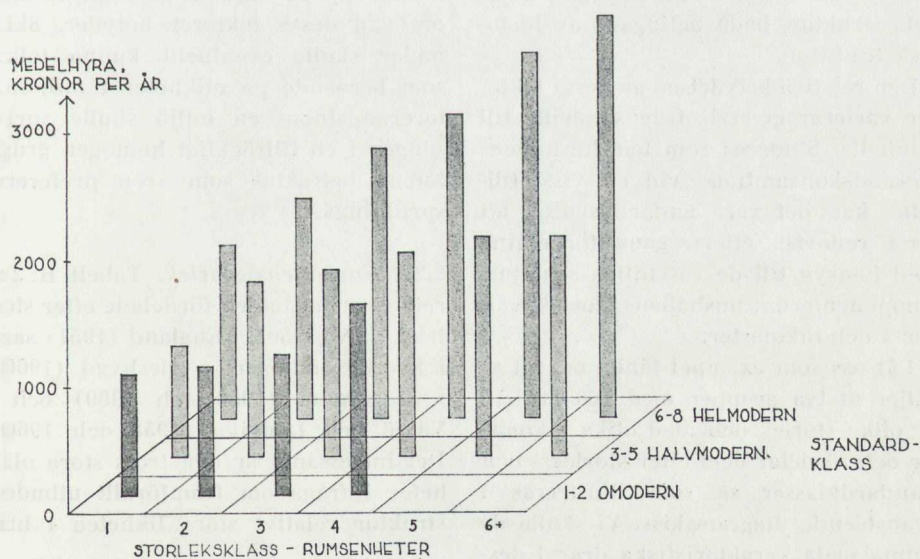
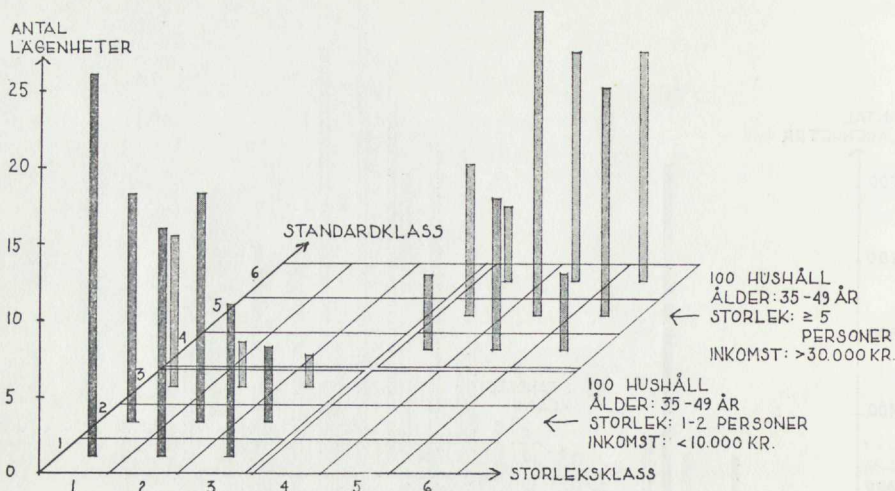

Diagram B:2:2. Ludvika 1958. Medelhyra för lägenheter av olika storlek och standard

— bestäms hushållens efterfrågan av dels demografiska faktorer — befolkningens storlek och struktur — dels ekonomiska faktorer — hushållens inkomster och lägenheternas pris — och dels slutligen av vad som skulle kunna sammanfattas under benämningen miljöfaktorer, nämligen hushållens preferenser och, mindre ofta påpekat, utbudets struktur, båda betingade av historisk tradition.

Den relativa betydelsen av dessa faktorer varierar givetvis från samhälle till samhälle. Studeras som här hushållens »bostadskonsumtion» vid ett visst tillfälle, kan det vara ändamålsenligt att först redovisa efterfrågans fördelning med hänsyn till de väsentliga strukturkomponenterna: hushållens storlek, »ålder¹» och inkomster.

Låt oss som exempel tänka oss att vi väljer ut två grupper med 100 hushåll av olika storlek och med olika inkomster och fördelar dem efter storleks- och standardklasser så som illustreras i ovanstående diagramskiss. Vi skulle då kunna mäta karaktäristiska drag i dessa grupperns sätt att anpassa sig till ett gi-

vet utbud. Vi kan också mäta spridningen i »preferenserna» för olika grupper.

Det är uppenbart att den »spridning» av efterfrågan inom en grupp som vi får vid en sådan analys till en del är beroende på utbudets struktur och på hyresytans utseende. Jämförelser mellan olika marknader för en given hushållsgrupp bör kunna ge upplysningar om vad dessa faktorer betyder. Skillnader skulle eventuellt kunna tolkas som beroende på olikheter i miljöfaktorerna. Inom en miljö skulle spridningen i en tillräckligt homogen grupp kunna betraktas som »ren preferensspridning».

2.22. *Hushållens storlek.* Tabell B: 2: 2 redovisar hushållens fördelade efter storlek i USA (1950), i England (1951) samt i Sverige, tätorter — glesbygd (1960), i Stockholm (1950 och 1960) och i Växjö och Ludvika (1958 och 1960). Det intressanta är den trots stora olikheter i fråga om framförallt utbudets struktur relativt stora likheten i hus-

¹ Med »ålder» avses här och i det följande lägenhetsinnehavarens ålder.

Tabell B:2: 2. Antal hushåll procentuellt fördelade efter storlek (antal personer) i USA (1950), England och Wales (1951), Sverige, tätorter och glesbygd (1960), Växjö och Ludvika (1958 och 1960) samt Stockholm (1950 och 1960)⁶

Antal personer	USA ¹ 1950	England ² 1951	Sverige							
			Tätorter 1960 ³	Glesbygd 1960 ³	Växjö		Stockholm		Ludvika	
					1958 ⁴	1960 ³	1950 ⁵	1960 ³	1958 ⁴	1960 ³
1.....	10	11	21	16	22	21	21	28	21	19
2.....	29	28	28	26	24	25	31	29	27	28
3.....	23	25	22	21	21	21	24	20	24	25
4.....	19	19	18	18	18	19	15	15	19	18
5.....	10	10	7	10	9	14	9	8	9	10
6.....	5	4	3	5	4	—	—	—	—	—
7 o. fl. ...	4	3	1	4	2	—	—	—	—	—
Summa	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

¹ Källa: Winnick, a. a. s. 79.

² Källa: J. B. Cullingworth, »Housing Needs and Planning Policy», Routledge & Kegan Paul, London 1960, s. 12.

³ Källa: Folk- och bostadsräkningen 1960. Se även not 4.

⁴ Källa: Lokala bostadsräkningar. I dessa räknades även ett antal »ungkarlsrum» som lägenheter, vilket ökar andelen 1-personshushåll jämfört med bostadsräkningen 1960.

⁵ Källa: Allmänna bostadsräkningen i Stockholm 1950.

⁶ Understrukna tal gäller för angiven hushållsstorlek och större hushåll.

hållsstrukturen. Den stora skillnaden mellan Sverige och de anglosaxiska länderna ligger framförallt i Sveriges relativt sett många små hushåll (se diagram B: 2: 3).¹

Hur hushållen fördelar sig på olika storleksgrupper måste uppenbarligen bero dels på rent demografiska faktorer, framförallt befolkningens fördelning på ålder och civilstånd (se tabell

23), dels på ekonomiska faktorer och miljöfaktorer, som påverkar de vuxna ogiftas benägenhet att skaffa egen lägenhet. De stora hushållen är i främsta rummet »barnhushåll».

Det ligger nära till hands anta att ett rikt utbud av stora lägenheter och en

¹ Det kan tänkas, att skillnaden till en icke oväsentlig del beror på olikheter i redovisningen.

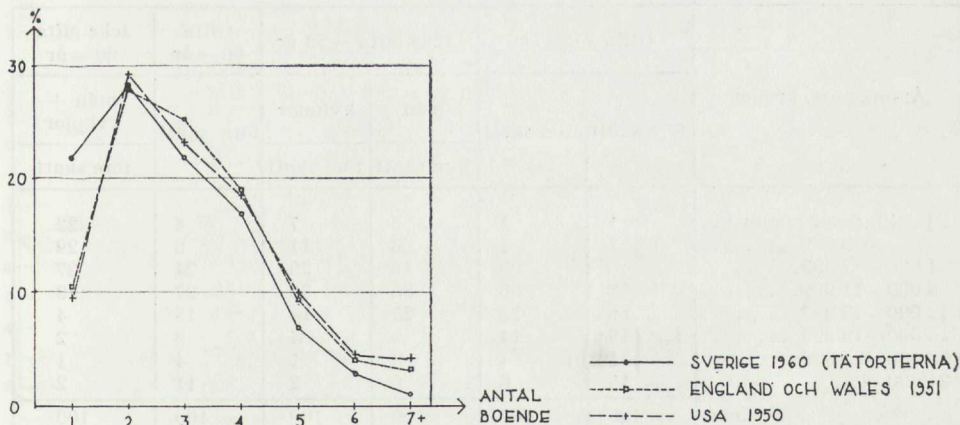

Diagram B:2: 3. Hushållen procentuellt fördelade efter storlek i USA 1950, England 1951 och Sverige 1960

hög utrymmesstandard skulle vara ägnad att främja ett betydande samboende och motverka barnens flyttning hemifrån. Motsatsen skulle gälla, om utbudet av små lägenheter vore stort. Det är uppenbart svårt att förklara skillnaden i hushållsstorleken mellan Sverige å ena sidan och USA och England å andra sidan med hänvisning till inkomstskillnader eller till skillnader i befolkningsstrukturen. Det ligger nära till hands att tolka de många 1-personshushållen i Sverige som ett resultat av de historiska förhållanden som medfört, att en så stor del av de svenska bostäderna är smålägenheter.¹ Det bör anmärkas, att den genomsnittliga hushållsstorleken i USA och England minskade under perioden 1930—1950.² Hela utvecklingen denna period störes naturligtvis av världsdpressionen och världskriget. Denna reservation gäller även de tal som presenteras i det följande.

2.23. Hushållens inkomster. Enligt teorin råder ett starkt samband mellan ett hushålls inkomster och dess efterfrå-

gan på bostadsutrymme och bostadsstandard. Eftersom bostadskonsumtionen varierar med lägenhetsinnehavarens ålder och civilstånd och med hushållets storlek är det av intresse att veta på vad sätt inkomsten samvarierar med dessa faktorer.

Uppgifter om hushållens inkomster har inhämtats för Växjö (1958), Ludvika (1958) och tätorterna i de tre regionerna Västerås, Skellefteåområdet och Ljungbyområdet (1960). För inkomstrukturen i de tre sistnämnda orterna hänvisas till specialredogörelsen (avsnitt A i detta betänkande).³ Som bakgrund till den följande redogörelsen skall ges en detaljerad redogörelse av hushållens inkomststruktur i Växjö år 1958.

För Växjö redovisar tabell B: 2: 3 och diagram B: 2: 4 inkomsttagare med egen lägenhet år 1958 procentuellt fördelade efter inkomstens storlek i olika civil-

¹ Sannolikt alltså relationen mellan inkomster och hyra under tiden före första världskriget.

² Se Winnick, a. a. s. 37, och Cullingworth, a. a. s. 12.

³ Se s. 28.

Tabell B:2:3. Antal hushållsföreståndare i Växjö 1958 i olika civilstånds- och åldersgrupper procentuellt fördelade efter inkomst

Årsinkomst, kronor	Giftna —59 år		Icke giftna —59 år		Giftna 60— år	Icke giftna 60— år
	före skatt	efter skatt	män	kvinnor	före skatt	män + kvinnor
			före skatt	före skatt		före skatt
Ej deklarerad inkomst ..	1	1	5	7	4	22
— 3 999.....	1	1	6	11	6	29
4 000— 7 999.....	5	9	16	25	24	27
8 000—11 999.....	18	36	35	36	27	13
12 000—15 999.....	30	29	25	14	15	4
16 000—19 999.....	19	14	5	4	9	2
20 000—23 999.....	11	4	3	1	4	1
24 000—	15	6	5	2	11	2
Summa	100	100	100	100	100	100
Medianinkomst.....	15 330	12 420	10 510	8 800	10 280	3 920

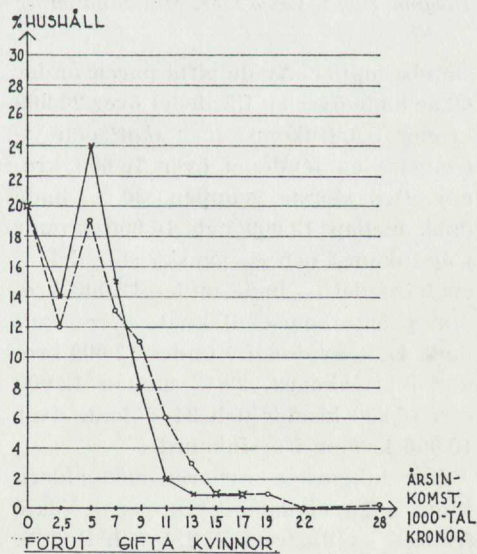
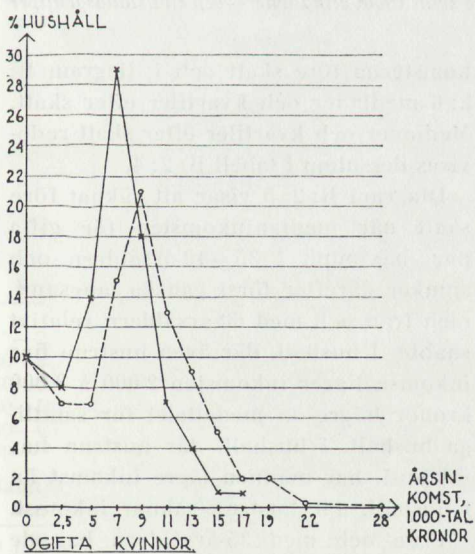
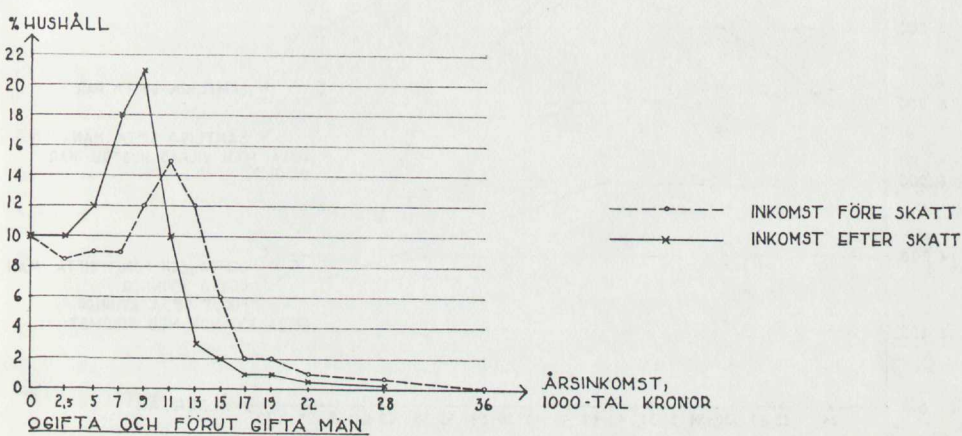
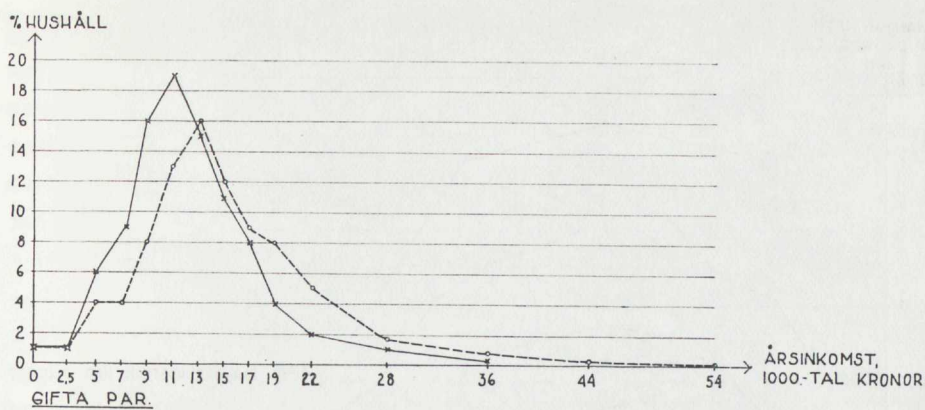

Diagram B: 2: 4. Växjö 1958. Årsinkomster före och efter skatt för olika civilståndsgrepper

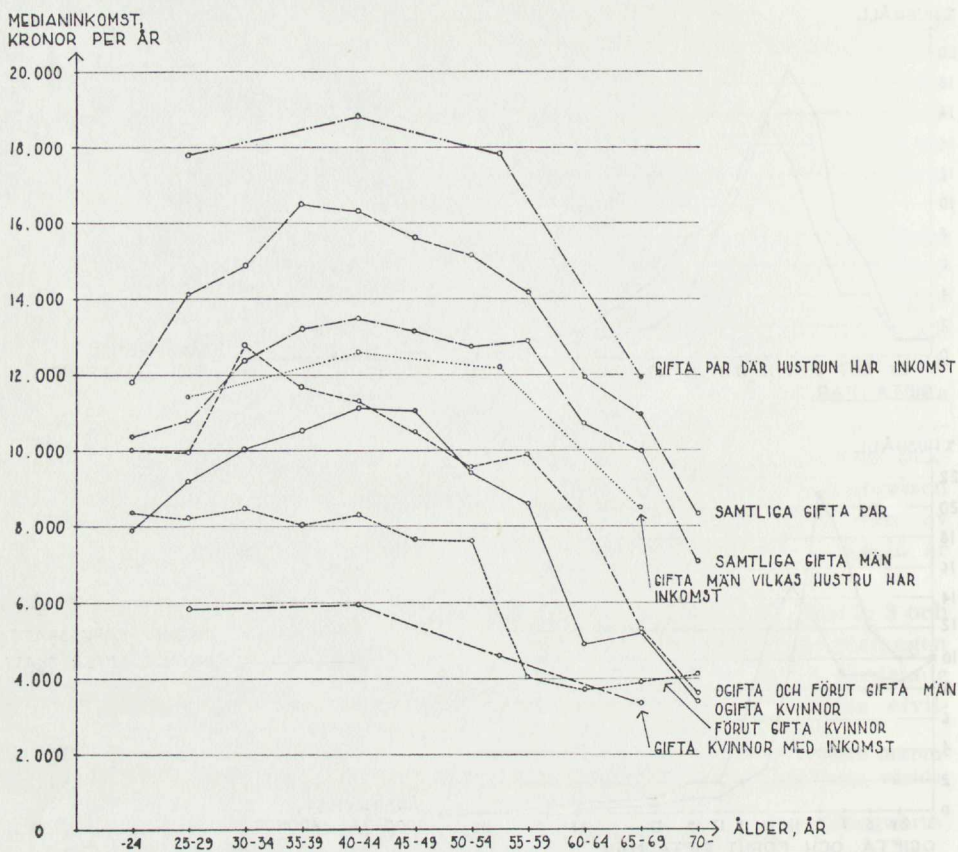

Diagram B:2: 5. Växjö 1958. Medianinkomster före skatt inom olika ålders- och civilståndsgrepper

ståndsgrepper. Av de gifta paren under 60 år hade över en fjärdedel över 20 000 kronor i årsinkomst före skatt och ytterligare en femtedel över 16 000 kronor. Den största gruppen, 30 %, hade dock mellan 12 000 och 16 000 kronor i årsinkomst och en ganska stor del — en fjärdedel — hade under 12 000 kronor i årsinkomst. Räknat efter skatt hade 47 % av de gifta under 12 000 kronor i årsinkomst, 29 % mellan 12 000 och 16 000 kronor och 24 % hade över 16 000 kronor i årsinkomst.

Hur inkomsten varierar med åldern inom olika civilståndsgrepper i Växjö framgår av diagram B: 2: 5 och B: 2: 6. I diagram B: 2: 5 redovisas medianin-

komsterna före skatt och i diagram B: 2: 6 medianer och kvartiler efter skatt. Medianer och kvartiler efter skatt redovisas dessutom i tabell B: 2: 4.

Diagram B: 2: 5 visar att räknat före skatt når medianinkomsten för gifta par maximum i 35—40-årsåldern och sjunker därefter först ganska långsamt, men från och med 60-årsåldern relativt snabbt. I hushåll, där även hustrun har inkomst, ligger inkomsten 2 000 à 3 000 kronor högre än medeltalet för samtliga hushåll. I hushåll, där hustrun har inkomst, har männen lägre inkomst än i hushåll, där hustrun saknar inkomst.

Från och med 35-årsåldern har de ogifta och förut gifta männen genom-

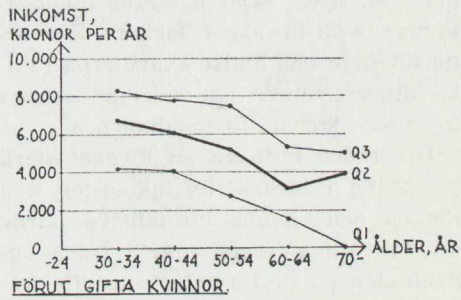
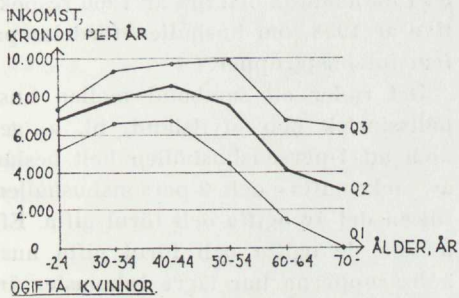
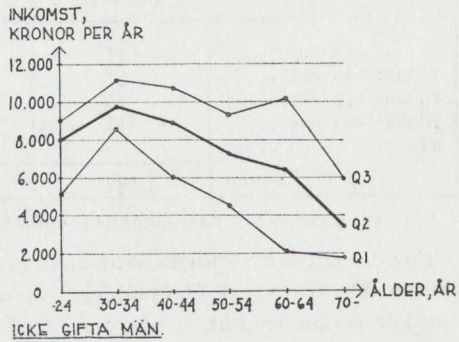
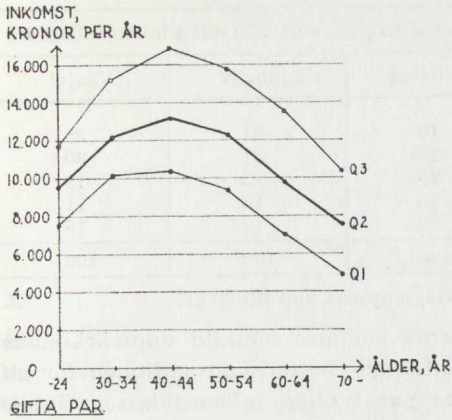

Diagram B:2: 6. Växjö 1958. Medianer samt övre och undre kvartiler för årsinkomsten efter skatt i olika ålders- och civilståndsgrupper

gående lägre inkomster än de gifta männen, och inkomsten sjunker snabbt med åldern. Dessutom har ogifta män väsentligt lägre inkomst än gifta män,

där hustrun arbetar. Det tycks vara många män med svag försörjningsförmåga och låga inkomster som förblir ogifta.

Tabell B:2: 4. Medianinkomster (Q_2) samt övre och undre kvartilinkomster (Q_1 respektive Q_3) efter skatt¹ för hushållsföreståndare i Växjö 1958 i olika civilstånds- och åldersgrupper

Hushållsföreståndarens ålder	Gifta ¹			Icke gifta män			Ogifta kvinnor			Förut gifta kvinnor		
	Q_1	Q_2	Q_3	Q_1	Q_2	Q_3	Q_1	Q_2	Q_3	Q_1	Q_2	Q_3
—24 år	7 470	9 510	11 680	5 500	8 000	9 000	5 100	6 400	7 350	.	.	.
30—34 »	10 110	12 130	15 210	8 550	9 770	11 140	6 560	7 840	9 270	4 170	6 710	8 380
40—44 »	10 400	13 080	16 900	6 000	8 860	10 670	6 660	8 500	9 670	4 050	6 010	7 790
50—54 »	9 340	12 210	15 780	4 480	7 250	9 390	4 400	7 450	9 940	2 770	5 190	7 450
60—64 »	6 980	9 760	13 460	2 080	6 390	10 080	1 570	4 130	6 760	1 440	3 170	5 240
70— »	4 830	7 440	10 270	1 720	3 390	5 930	0	3 070	6 330	0	3 920	4 970
Samtliga hushåll..	8 990	11 780	15 390	3 270	6 910	9 480	3 810	6 680	8 680	1 750	4 220	6 490

¹ Inkomsten efter skatt har erhållits genom att från den sammanlagda nettoinkomsten dragits den slutliga skatten. För gifta par avser inkomstuppgifterna mannens och hustruns sammanlagda inkomster.

Årsinkomst före skatt, kronor	Det procentuella antalet gifta par, —64 år, i olika inkomstklasser i			
	Västerås	Skellefteå	Ljungby	Växjö ¹
—11 999.....	11	16	21	25
12 000—15 999.....	21	28	31	30
16 000—19 999.....	25	26	23	19
20 000—23 999.....	17	10	13	11
24 000—.....	26	20	12	15
Summa	100	100	100	100

¹ Beräkningarna för Växjö omfattar endast åldersgrupperna upp till 60 år.

För de ogifta kvinnorna ökar medianinkomsten fram till 50-årsåldern men sjunker sedan snabbt.

Diagram B: 2:6 ger i stort sett samma bild. Efter skatt tenderar inkomstkurvorna att bli något flackare. Kurvorna för övre och undre kvartilerna i olika åldersgrupper har ungefär samma form som kurvan för medianen.

Det råder tydligen en mycket stark spridning i hushållens inkomster som för en och samma hushållstyp borde leda till stora variationer i fråga om kvaliteten på de bostäder som efterfrågas, om efterfrågan vore starkt inkomst-elasticisk och utbudet samtidigt starkt kvalitets- och prisdifferentierat. Som senare skall visas är emellertid dessa förutsättningar ofta icke för handen. Dessutom är bostaden en så angelägen vara att hushåll med små inkomster är beredda att betala relativt sett mera för sin bostad än hushåll med större inkomster.

I de följande statistiska bearbetning-

arna kommer särskild uppmärksamhet att ägnas bostadskonsumtionen för gifta par i olika inkomstklasser. Tablån ovan sammanfattar inkomstfördelningen i de nämnda orterna år 1960 respektive år 1958, om hushållen fördelas på fem inkomstgrupper.

Det råder ett samband mellan hushållsstorlek och civilstånd, bl. a. genom att 1-personshushållen helt består av »icke gifta» och 2-personshushållen till en del av ogifta och förut gifta. Eftersom de ogifta och förut gifta hushållsgrupperna har lägre inkomster än de gifta paren, blir det för det totala antalet hushåll en viss korrelation mellan hushållets storlek och inkomst. Skiljer man däremot ut de gifta paren under 65 år och fördelar dem efter hushållets storlek, blir det praktiskt taget inget samband mellan inkomst och hushållsstorlek. Detta framgår av nedanstående tablå för Västerås och Skellefteå 1960 samt för Växjö 1958.

Antal boende	Årsinkomst, kronor per hushåll (gifta par —64 år), före skatt		
	Västerås	Skellefteå	Växjö ¹
2.....	17 820	17 680	16 990
3.....	17 940	17 500	16 710
4.....	18 100	17 790	17 790
5.....	17 830	17 530	18 360

¹ För Växjö omfattar beräkningarna endast åldersgrupperna upp till 60 år. Medelinkomsten beräknad på klassindelad material, se tabell 25.

3. Samspelet mellan utbud och efterfrågan på bostadsmarknaden

3.1. Förändringar i utbud och efterfrågan

Samspelet mellan utbudet och efterfrågan på en bostadsmarknad av den karaktär som skisserats ovan skall nu beläggas något mer i detalj.

Förändringar i *utbudet av lägenheter* (UI) mellan två tidpunkter kan ske genom (a) nyproduktion, (b) samman-

ändrat utbud av lägenheter mellan två tidpunkter

(dUI)	= + produktion av lägenheter	(PI)
	— sammanslagning	} (AI)
	+ uppdelning av lägenheter	
	— avgång genom rivning eller annan användning.	(AVI)

Till frågan om vilka faktorer som bestämmer de olika komponenterna som ingår i dUI skall vi återkomma.

Förändringar i *utbudet av rumsenheter* (Ure) kan uppdelas i motsvarande komponenter med det viktiga undantaget att sammanslagning eller uppdelning av lägenheter inte påverkar antalet rumsenheter; vi får alltså identiteten

$$dU_{re} = Pre - Av re.$$

3.11. Förändringar i efterfrågan på lägenheter — antalsefterfrågan — kan helt återföras på förändringar i antalet hushåll.² Förändringar i antalet hushåll kan i sin tur återföras på förändringar i de faktorer, som tidigare sagts bestämma efterfrågan, nämligen demografiska faktorer, ekonomiska faktorer och miljöfaktorer.

Låt oss förutsätta att vi på traditio-

slagning eller uppdelning av lägenheter samt (c) »avgång» av befintliga lägenheter antingen genom »sanering» i betydelsen rivning eller genom »övergång» till annan användning, t. ex. när bostadslägenheter övergår till att bli kontor, lager, butiker eller liknande.¹

Vi kan alltså skriva identiteten:

nellt sätt i tur och ordning varierar var och en av dessa faktorer och håller de båda övriga konstanta eller passiva.

Hur förändringar i de demografiska faktorerna påverkar antalet hushåll finns utförligt redovisat i litteraturen. Framställningen kan därför göras mycket kortfattad. Vi kan skilja mellan tre huvudtyper av demografiska förändringar:

- a) förändringar i folkmängden,
- b) » i åldersstrukturen,
- c) » i civilståndsfördelningen.

¹ Förändrad användning kan naturligtvis också, även om det är ovanligt, ge tillskott av lägenheter.

² Detta hindrar givetvis inte att efterfrågan på nybyggda lägenheter eller överhuvudtaget lägenheter av visst slag kan öka utan att antalet hushåll ökar. Detta diskuteras senare.

Det antal hushåll som en given folkmängd bildar antas vara bestämt av antalet gifta par samt antalet ogifta och förut gifta män och kvinnor i olika åldersklasser. För varje åldersklass beräknas »hushållskvoten», dvs. antalet personer med egen lägenhet dividerat med det totala antalet personer i klassen.¹ Om hushållskvoterna är — eller antas vara — oförändrade, är det lätt att mäta hur förändringar i de demografiska faktorerna inverkar på antalet hushåll och därmed på efterfrågan på lägenheter (»antalsefterfrågan»). Konkreta exempel på sådana samband skall redovisas längre fram i texten.

Det behöver inte närmare motiveras att på en lokal marknad betydande demografiska förändringar kan inträffa, som är oberoende av ekonomiska förändringar och av miljöförändringar.

De ekonomiska faktorerna — hushållens inkomster och lägenheternas pris — kan direkt antas påverka antalet hushåll genom att öka de icke giftas benägenhet att skaffa egen bostad, dvs. genom att öka »hushållskvoterna». Det kan ceteris paribus antas råda en positiv korrelation mellan hushållskvoternas storlek och inkomsterna och en negativ korrelation mellan hushållskvoterna och bostädernas pris. Det intressanta ur bostadsmarknadssynpunkt är givetvis sambandens styrka.

Utöver det nämnda direkta sambandet har ekonomiska faktorer en indirekt effekt på hushållsbildningen via de demografiska faktorerna. Detta gäller särskilt om begreppet ekonomiska faktorer vidgas utöver den snäva ram som tidigare angetts.

Således bestäms de interlokala flyttningarnas omfattning och riktning huvudsakligen av förändringar i näringslivets efterfrågan på arbetskraft och — till en del — av lokala differenser i löner och levnadskostnader. Vad gäller

de sistnämnda faktorerna råder dock inte något entydigt samband så, att flyttningrörelsernas storlek kan antas bestämd av skillnader i inkomstnivå eller i inkomstförändringar mellan olika orter. Den sistnämnda slutsatsen gäller i stort sett även hyresnivån. På kort sikt kan visserligen tänkas att i speciella fall interlokala olikheter i läget på bostadsmarknaden — t. ex. höga hyror — kan påverka flyttningarnas riktning, kanske även omfattning. På längre sikt förefaller det dock mer rimligt att betrakta hyresnivån som bestämd av flyttningstvinstens storlek än tvärtom. I detta sammanhang har det av anförda skäl ansetts lämpligt att registrera flyttningstvinsterna enbart som en demografisk faktor som påverkar hushållsbildningen via folkmängden.

Uppenbart kan vidare inkomstförändringar orsakade av förändringar i lönenivå och sysselsättningsgrad inverka på civilståndsfördelning och födelsetal. På liknande sätt är dödligheten beroende av levnadsstandarden. Av dessa faktorer torde det dock endast vara civilståndsfördelningen som via giftermålsfrekvensen mer påtagligt varierar med de ekonomiska konjunkturerna. Mer långsökt förefaller det att tänka sig dessa faktorer påverkade av hyresnivåns höjd, även om ett sådant samband i vissa speciella fall inte är helt otänkbart.

Ekonomiska faktorer — i första hand inkomsternas höjd och fördelning — skulle enligt detta resonemang främst påverka hushållsbildningen på två vägar:

- a) via giftermålsfrekvensen;
- b) via »hushållskvoterna».

Av dessa torde effekten på hushållskvoterna vara den utan tvekan mest

¹ För en mer detaljerad beskrivning av begreppet hushållskvot, se SOU 1957: 10, s. 129 ff, SOU 1961: 51, s. 27 samt P. Holm, a. a. s. 36 ff.

betydelsefulla.¹ Hushållskvoterna kan i sin tur beräknas vara mer känsliga för inkomstförändringar än för prisförändringar (inkomstelasticiteten är högre än priselasticiteten).

Återstår miljöfaktorerna. Här skall endast påpekas att t. ex. olikheten i utbudet av billiga smålägenheter kan tänkas påverka hushållsbildningen via hushållskvoterna.

Vi kan alltså sammanfatta: förändringar i efterfrågan på lägenheter beror på förändringar i antalet hushåll. Förändringar i antalet hushåll kan antas bestämda av följande faktorer:

A) *Demografiska faktorer*

som kan fördelas på förändringar i

- a) folkmängd,
- b) åldersstruktur,
- c) civilståndsfördelning.

B) *Ekonomiska faktorer*

Förändringar i inkomster och bostadskostnader (hyror) som påverkar

- a) hushållskvoterna,
- b) civilståndsfördelningen.

C) *Miljöfaktorer*

Förändringar i hushållens preferenser eller i utbudets struktur som påverkar

- a) hushållskvoterna.

Det borde vara möjligt att genom statistiska analyser av utvecklingen på olika marknader åtminstone i stora drag klarlägga den relativa vikt som bör tillmätas var och en av dessa faktorer.

3.12. *Efterfrågan på bostadsutrymme och standard.* Efterfrågan på bostadsutrymme kan antagas vara bestämd av i stort sett samma faktorer som efterfrågan på lägenheter — demografiska och ekonomiska faktorer samt miljöfaktorer

— men med vissa icke oviktiga nyanser. Vi ställer upp följande schema:

Förändringar i efterfrågan på bostadsutrymme (och standard) kan antas bestämda av följande faktorer:

A) *Demografiska faktorer*

Förändringar i befolkningens storlek och struktur påverkar efterfrågan genom förändringar i

- a) antalet hushåll,
- b) hushållens fördelning på storlek,
- c) hushållens åldersstruktur.

B) *Ekonomiska faktorer*

Förändringar i inkomster och bostadskostnader påverkar

- a) konsumtionen av rumsenheter per hushåll av given storlek,
- b) hushållens fördelning på storlek (via hushållskvoterna och civilståndsfördelningen).

C) *Miljöfaktorer*

I första hand utbudets struktur påverkar

- a) konsumtionen av rumsenheter per hushåll,
- b) hushållens storlek.

3.13. *Faktorer som bestämmer bostadsproduktionens erforderliga omfattning.* Om vi nu söker att bestämma den erforderliga *produktionen* av lägenheter under en period kan vi sammanställa den enkla identiteten²:

¹ Se nedan s. 111.

² »In the fundamental equation (really, identity) underlying all housing market analysis, new construction equals household formation minus conversions plus demolitions plus the change in vacancies .—.—.—. It is assumed that sooner or later new construction will be brought into equilibrium with household formation; that is, new construction will be cut back if vacancies rise and will increase when vacancies decline.» Winnick, a. a. s. 5.

Erforderlig lägenhetsproduktion (Pl)

$$\begin{aligned}
 &= + \text{hushållstillskott (H)} \\
 &\quad \pm \text{ändringar (Äl)} \\
 &\quad \quad + \text{sammanslagningar} \\
 &\quad \quad - \text{uppdelningar} \\
 &+ \text{avgång (Avl)} \\
 &\quad + \text{rivning} \\
 &\quad + \text{övergång till annan användning} \\
 &\pm \text{ändringar i lägenhetsreserven (R)}.
 \end{aligned}$$

Det är naturligt att i denna »ekvation» hushållstillskottet i regel betraktas som den viktigaste variabeln — åtminstone när det gäller utvecklingen på längre sikt.¹ Vi har därför i det föregående särskilt uppehållit oss vid tänkbara orsaker till förändringar i antalet hushåll. Den följande framställningen skall emellertid visa att man inte kan bortse från övriga i identiteten nämnda faktorer. Särskilt avgången och sammanslagningen av lägenheter förefaller t. ex. vara starkt beroende av förändringar i hushållens efterfrågan, primärt förorsakade av förändringar i *hushållens inkomster*. Inkomstbildningen skulle således ha betydelse för bostadsefterfrågan på flera vägar: den inverkar på hushållsbildningen (främst via hushållskvoterna), den ökar — vid givna

priser — hushållens konsumtion av bostadsutrymme och standard, den påverkar avgången av äldre lägenheter ur bostadsbeståndet och förändrar lägenhetsindelningen via förskjutningar i inriktningen av hushållens efterfrågan.

Den erforderliga produktionen av rumsenheter (re) kan inte beskrivas på samma enkla sätt som produktionen av lägenheter. Som tidigare framhållits påverkar inte uppdelning eller sammanslagning av lägenheter i det äldre beståndet utbudet av rumsenheter. Konsumtionen av rumsenheter per hushåll kan öka eller minska beroende på antingen förändringar i hushållens fördelning på hushåll av olika storlek eller en ökning av den genomsnittliga rumskonsumtionen per hushåll av given storlek. I detta fall skulle vi alltså få:

Produktion av re =

$$\begin{aligned}
 &+ \text{hushållstillskott} \\
 &+ \text{ökning av konsumtionen av re per} \\
 &\quad \text{hushåll (i hela beståndet av hushåll)} \\
 &+ \text{avgång av re} \\
 &\pm \text{ändringar i lägenhetsreserven.}
 \end{aligned}$$

Denna likhet säger emellertid inte mycket; vi skall i den fortsatta analysen söka finna en mer givande formulering.

Teoretiskt är bostadsefterfrågans beroende av demografiska faktorer väl belyst i en rad tidigare utredningar.² I detta sammanhang skall vi därför nöja oss med några praktiska exempel, som belyser sambandet mellan demografisk

utveckling och förändringar i bostadsefterfrågan. Uppmärksamheten skall främst koncentreras till frågorna om

¹ »All this historical data confirm the fact that household formation is the principal determinant of new construction. But the relationship between the two appears to hold only over long periods of time.» Winnick, a. a. s. 5.

² Bland utländska utredningar kan särskilt nämnas Winnicks tidigare citerade arbete.

hur inkomstförändringar och — fastän i mindre grad — prisförändringar kan beräknas inverka på bostadsefterfrågan och på erforderlig bostadsproduktion under en period. Härvid skall vi först presentera en teoretisk modell, som anknyter till den i det föregående tecknade bilden av efterfrågans och utbudets struktur. I några följande avsnitt skall vi sedan göra ett par ofullständiga försök att empiriskt testa de hypoteser vi kommer fram till.

3.2. Samspelet mellan utbud och efterfrågan. Utkast till en teoretisk modell

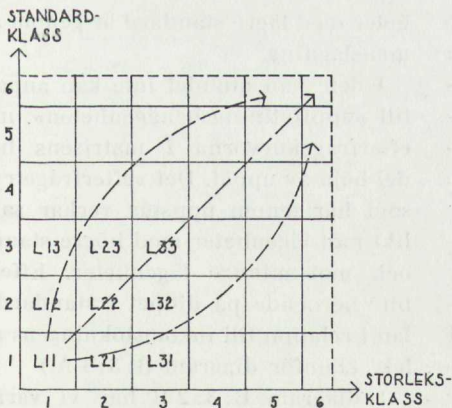
3.21. Utkast till en teori för bostadsmarknadens reaktion på inkomstförändringar. I detta avsnitt skall vi studera hur förändringar i hushållens inkomster kan tänkas inverka på bostadsefterfrågans inriktning. Till en början antas att inkomstförändringar inte inverkar på hushållsstrukturen och att antalet hushåll är konstant under undersökningsperioden. Vi utgår från att utbudet av lägenheter har registrerats i en standardmatris av den typ som presenterats i avsnitt B: 2.1. Vidare antages att utbudet av lägenheter i varje stan-

dardruta är detsamma och att det råder balans på marknaden totalt och på varje delmarknad. Stegen på standardskalan mätt genom »hyran» är i utgångsläget lika stora. Vi antager att det sker en inkomstökning bland hushållen. Bostadsefterfrågans inkomstelasticitet antages vara positiv och densamma för alla hushåll. Det uppstår då en tendens för hushållen att efterfråga större lägenheter och lägenheter av högre standard. Jämför diagram B: 3: 1 A och B. Hushållen flyttar uppåt till höger i diagram B: 3: 1 A. Det förefaller sannolikt att »reaktionshastigheten» på en inkomstökning är relativt långsam. Vissa hushåll »på marginalen» efterfrågar omedelbart en ny lägenhet, andra kommer efter en viss tid — delvis beroende på inkomstökningens storlek.

Det kan nu tänkas att uppflyttningen sker i olika riktningar inom olika delar av marknaden. Hushållen kan först efterfråga bättre standard eller först ökad lägenhetsstorlek.

Följande enkla numeriska exempel kan belysa reaktionsmönstret. Liksom i diagram B: 3: 1 B antas antalet lägenheter (hushåll) i varje ruta vara = 100

A. På hela bostadsmarknaden

B. Till och från en storleks- och standardruta

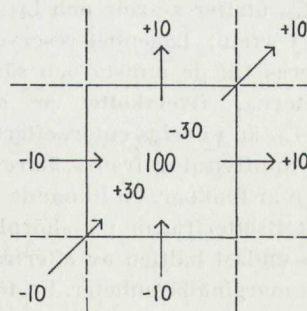

Diagram B:3:1. Schematisk bild över hushållens flyttningar på en bostadsmarknad som en följd av en inkomstökning

A. Nettoförändring — 30 hushåll (30 %) flyttar från varje storleks- och standardklass

STANDARD- KLASS	STORLEKS- KLASS					
	1	2	3	4	5	6
6	+10	+20	+20	+20	+20	+10
5	-20	±0	±0	±0	±0	+20
4	-20	±0	±0	±0	±0	+20
3	-20	±0	±0	±0	±0	+20
2	-20	±0	±0	±0	±0	+20
1	-30	-20	-20	-20	-20	+10

Diagram B:3:2. Förändring i antalet efterfrågade lägenheter inom olika storleks- och standardklasser vid uppflyttning av hushåll på grund av en inkomstökning

och vid tillfället efterfrågar 30 av dessa hushåll nya, bättre lägenheter. Av dessa vill i sin tur 10 bara höja standarden, 10 bara ha större lägenhet, medan 10 vill ta bägge dessa steg. Resultatet åskådliggöres i diagram B:3:2.

Eftersom enligt våra förutsättningar i diagram B:3:2 A antalet hushåll som vill flytta från en standardruta till en högre ruta är detsamma över hela marknaden, så kommer tydligen antalet efterfrågade lägenheter att bli detsamma för alla lägenhetstyper utom i standardklass 1 och storleksklass 1. Överskott av lägenheter uppstår i rutorna L_{41} — L_{51} utefter x-axeln och L_{11} — L_{15} utefter y-axeln. Lägenhetsreserven koncentreras till de minsta och sämsta lägenheterna. Överskottet är större i rutan L_{11} än i övriga rutor, eftersom här ingen uppflyttning från »sämre» lägenhetstyp är tänkbar. På liknande sätt blir överskottsefterfrågan på »hörnlägenheterna» endast hälften av efterfrågan på övriga marginallägenheter. En förutsättning för fortsatt marknadsbalans blir givetvis att nyproduktionen är så stor, så fördelad (och sker till sådana priser)

B. Utgångsläge: 100 hushåll i varje storleks- och standardklass. 20 % flyttar såsom figuren visar.

STANDARD- KLASS	STORLEKS- KLASS					3-A TILL- SKOTT
	1	2	3	4	5	
6	+5	+15	+15	+15	+15	+40
5	+5	+10	+5	+10	+5	+10
4	-20	+5	-20	+5	-20	+5
3	-20	+5	-20	+5	-20	+5
2	-20	+5	-20	+5	-20	+5
1	-30	-20	-20	-20	-20	+10

att uppflyttning från de lägenheter som ligger i gränzonen kan ske i sådan omfattning att den totala uppflyttningen icke hindras.

Den sistnämnda förutsättningen är föga sannolik i ett betydelsefullt avseende; det är i regel icke möjligt att öka utbudet av stora lägenheter av lägre standard. I den mån utbudet av lägenheter förändras genom nyproduktionen är de till helt övervägande del hänförliga till högsta standardklassen. Den enda möjligheten att öka utbudet av stora lägenheter med lägre standard är genom sammanslagning.

I den mån utbudet inte kan anpassas till »uppflyttningsbenägenheten», måste efterfrågekurvorna i matrisens högra del böja av uppåt. Det »efterfrågetryck» som härigenom uppstår verkar sannolikt mot lägenheter med högre standard och mot mindre lägenheter. Effekten blir beroende på djupet i standardskalan i relation till inkomstökningens storlek. (Jämför diagram B:3:1 A.)

I diagram B:3:2 B har vi varierat förhållandena en smula. Liksom i A antar vi att det finns 100 lägenheter

	Före inkomst- ökning	Efter inkomst- ökning och om- flyttning	Förändring	
			antal	%
Folkmängd.....	7 500	7 500	.	
Antal hushåll.....	2 500	2 500	.	
Antal lägenheter:				
totalt.....	2 500	2 630	.	
nyproduktion.....			+ 130	5,2
ej använda.....			- 130	- 5,2
använda.....	2 500	2 500	± 0	± 0
Antal rumsenheter:				
totalt.....	10 000	10 710		
nyproduktion.....			+ 710	7,1
ej använda.....			- 370	- 3,7
använda.....	10 000	10 340	+ 340	3,4

(hushåll) i varje standardruta eller totalt 2 500 lägenheter. I detta exempel är det dock endast 20 hushåll som vill »flytta», varvid 10 väljer både större lägenheter och högre standard, medan två grupper om 5 väljer bara större lägenheter respektive högre standard. Vi har i centrum av varje ruta angivit antalet »kvarboende hushåll» och samtidigt antagit att ingen sammanslagning äger rum, varför överskottsefterfrågan i matrisens högra del antagits rikta sig mot stora nybyggda lägenheter.

Ovanstående tablå sammanfattar vad som inträffar.

I detta fall skulle alltså nettoefterfrågan på rumsenheter öka från 10 000 till 10 340, eller med 3,4 %. Efterfrågan på *nybyggda* helmoderna lägenheter skulle öka med 130 lägenheter, vilket motsvarar över 5 % av hela bostadsbeståndet vid periodens början. Samtidigt skulle givetvis 130 små och/eller undermåliga äldre lägenheter friställas. Så länge antalet hushåll fortsätter att vara oförändrat och lika med 2 500 så skulle alltså *den totala bostadsefterfrågan räknad i lägenheter* trots efterfrågeökningen vara oförändrad. Men det är uppenbart att om efterfrågan på moderna stora lägenheter tillgodoses genom nyproduktion så kommer de friställda lägenheterna att stimulera både till ökad hushållsbild-

ning genom hushållssprängning och till ökad sanering. Det kan även tänkas, att en del av behovet av stora lägenheter tillgodoses genom sammanslagning av två eller flera smålägenheter till en större.¹ Det troliga är alltså att vi efter en anpassningsprocess har fler hushåll än 2 500 samtidigt som den genomsnittliga hushållsstorleken minskat.

¹ Sådana sammanslagningar av lägenheter har i betydande utsträckning skett i Sverige under efterkrigstiden, framförallt genom att s. k. 2-familjshus med eller utan verklig ombyggnad övergått till att i praktiken bli enfamiljshus. Se t. ex. P. Holm, »Befolkningsutveckling och bostadsbehov i Hofors 1955—1964», s. 26—27. (Stencil 1955.) I USA har förändringar i lägenhetsbeståndet genom »uppdelning» varit av stor betydelse för tillskottet av lägenheter åren 1930—1950. »From 1900 to 1930 the number of newly constructed dwelling units per 1,000 increase in population closely matches the number of net additions to the housing stock per 1,000 increase in population. But there is a striking difference in the two decades following 1930... In the last two decades a significant proportion of the increase in the housing stock came from conversions of existing structures. Conversions in the twenties were estimated at about 500,000 units or 27.0 units per 1,000 increase in population. In the 1930—1940 decade 1,070,000 dwelling units, or 121.1 units per 1,000 increase in population were created by conversions. These units account for more than three fourth of the difference between the net additions to the housing stock and new privately financed dwelling units, both per 1,000 population increase». L. Grebler m. fl., »Capital Formation in Residential Real Estate», Princeton 1956, s. 87—88.

Genom att de nybyggda lägenheterna i genomsnitt är större än beståndet av äldre lägenheter utgör antalet nybyggda rumsenheter 7,1 % av beståndet vid periodens början, och det uppstår ett nettotillskott av använda rumsenheter som vid oförändrat hushållstillskott är 3,4 % av beståndet vid periodens början. Det förtjänar också påpekas att om standardhöjningen ökar utbudet på äldre billiga smålägenheter och om detta leder till hushållssprängning, så ökar detta i sin tur utrymmesstandarden utöver den takt som betingas av uppflyttningen.

Det må understrykas att vi valt förutsättningarna helt godtyckligt. En ökning av utrymmesstandarden med 3,4 % motsvarar ungefär två års standardökning under efterkrigstiden i en rad städer vi undersökt statistiskt. Då har dock även förändringar i hushållsstrukturen kunnat påverka takten i utrymmesstandards ökning.¹

Vi har alltså funnit att genom marknadsmekanismen leder en inkomstökning för hushållen via en ökad efterfrågan på storlek och standard över i en ökad efterfrågan på nybyggda lägenheter samt stimulerar till nybildning av hushåll. Den ger samtidigt impuls till sanering av undermåliga och sammanlagning av små lägenheter.²

Analysen har hittills utgått från att det »demografiskt» bestämda antalet hushåll har varit oförändrat. Låt oss släppa denna förutsättning och studera hur marknadsbilden kan antagas bli påverkad av att det samtidigt med inkomstökningen sker demografiska förändringar som tenderar att öka antalet hushåll. Antag att folkmängden ökar genom flyttningsvinster. De inflyttades »struktur» i fråga om ålder, civilstånd och inkomster antages vara i stort sett densamma som »basbefolkningens». Det vill säga deras hushållsbild-

ningsbenägenhet och deras bostadspreferenser överensstämmer i stort sett med basbefolkningens. Resultatet bör bli att konkurrensen om de »äldre» lägenheterna ökar. En del av inflyttarna skulle föredra en äldre, något billigare, lägenhet framför en nybyggd dyrare. Allas efterfrågan på sådana lägenheter kan dock inte tillgodoses. De som redan bor i samhället har dessutom i regel en fördel framför de inflyttade. De kan dels bo kvar i den lägenhet de har, om de nybyggda lägenheterna är för dyra, och de har sannolikt bättre överblick av marknaden för lediga lägenheter än de inflyttade. Följden blir att en del av de inflyttare som skulle vilja ha en äldre lägenhet i stället efterfrågar en nybyggd. Det enda sättet att tillgodose den större efterfrågan är genom nyproduktion, dvs. tillskott i figurens övre del, såsom visats i diagram B: 3: 2. Men förutsatt givna priser är det sannolikt att denna grupps efterfrågan kommer att rikta sig mot genomsnittligt sett mindre lägenheter än efterfrågan från den del av basbefolkningen som på grund av inkomstökning efterfrågar större lägenheter. Gruppen inflyttade som efterfrågar nybyggda lägenheter innehåller hushåll med genomsnittligt sett lägre inkomster och lägre preferenser för utrymme och standard än den grupp bland basbefolkningen som efterfrågar nybyggda lägenheter. Eftersom standarden i stort sett är given, kan man endast pruta på utrymmet. Samtidigt förefaller det sannolikt att vissa hushållsgrupper kan ha lägre priselasticitet än andra, småhushåll kan t. ex. vara mindre priskänsliga än stora flerbarns-

¹ Se P. Holm, »Bostäder och bostadsbehov i Växjö», s. 32—33.

² Härmed är ingenting sagt om den relativa betydelsen av inkomstförändringar för den totala bostadsefterfrågan jämfört med andra efterfrågefaktorer.

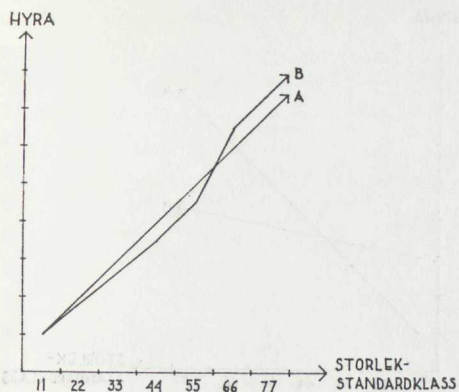

Diagram B: 3. Hyresstandardlinjer för två typer av marknader

Linje A: Homogen marknad

Linje B: Marknad med varierande utbud i olika storleks- och standardklasser

hushåll. Även detta skulle bidra till att stimulera efterfrågan på moderna smålägenheter. Slutsatsen skulle bli: ju större inflyttning, ju större andel smålägenheter i nyproduktionen.

Det hittills förda resonemanget har förutsatt att anpassningen på marknaden sker genom att utbudet anpassas till efterfrågans förändringar och att det därför inte sker några förändringar i hyresstrukturen eller i hyrans höjd. Hur kan den beskrivna utvecklingen

tänkas påverka respektive påverkas av hyresförändringar? Detta är ett komplicerat problem och vi skall här inskränka oss till vissa synpunkter som direkt ansluter sig till den diskussion vi hittills fört.

Det måste tydligen på en marknad av den typ vi antagit råda ett mycket bestämt samband mellan utbudets storlek och struktur och marknadens »hyresstruktur». Hyresstrukturen kan då definieras som formen på och läget av den yta som inritats i figuren på s. 73. Om man väljer ut en diagonal i storleksstandardmatrisen och för varje lägenhetstyp (ruta) beräknar hyran per lägenhet, så kan tydligen hyresstrukturen återges i ett vanligt diagram genom »hyresstandardlinjer».

I diagram B: 3: 3 har inritats två hyresstandardlinjer, som avser att illustrera två olika marknadstyper. Som illustration till den följande principiella diskussionen återges dessutom i diagram B: 3: 4 A och B faktiska hyresstandardlinjer från Skellefteå och Västerås, ritade med hjälp av uppgifter från bostadsbyggnadsutredningens trefregionsundersökning. Materialet är bristfälligt men ger ändå en uppfattning om hur hyresstandardlinjer kan se ut på en marknad.

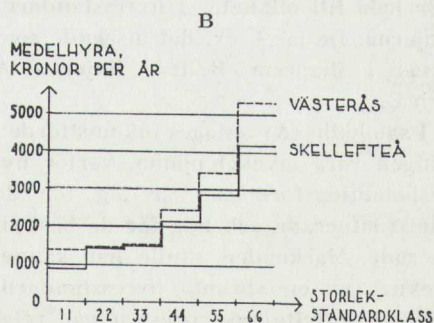
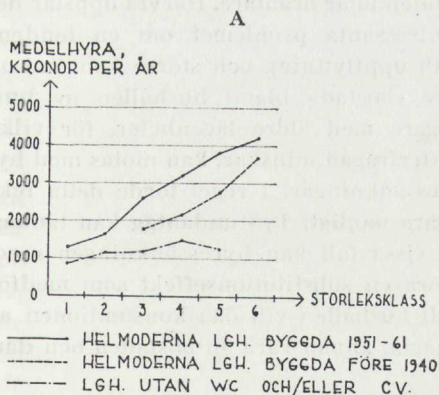

Diagram B: 3: 4. A. Skellefteå 1960. Hyreslinjer för lägenheter i olika standardgrupper. B. Västerås och Skellefteå 1960. Bostadskostnader för lägenheter av olika storlek och standard

Om marknaden är »homogen», som i vårt tidigare antagande, kan vi antaga att alla hyrestrappsteg är lika stora och som i diagram B:3:3 rita hyresstandardlinjen A.¹ Om däremot utbudet varierar i de olika standardrutorna kan vi få en bruten hyresstandardlinje enligt B. Vid en ökad efterfrågan till följd av ökade inkomster och uppflyttning enligt schemat uppstår en tendens till stark hyresökning för de lägenhetstyper som har litet utbud — balans förutsättes uppnådd genom hyresökning. I standardgrupper där utbudet relativt sett är större än i angränsande grupper tenderar hyran däremot att bli relativt låg osv.

För standardrutor med litet utbud, t. ex. stora halvmoderna lägenheter, måste efterfrågan underifrån fördelas i andra riktningar; den tenderar att förskjutas uppåt i systemet. Resultatet bör bli ökad efterfrågan på relativt sett mindre lägenheter av högre standard. Den tidigare påtalade tendensen att det blir lönande att producera moderna relativt små lägenheter förstärks.

Problemet kan även angripas utifrån förutsättningen att vi jämför två marknader med samma utbud men där hushållens inkomststruktur (eventuellt även hushållsstrukturen) är olika. Detta bör leda till olikheter i hyresstandardlinjerna. De får t. ex. det utseende som visas i diagram B:3:5, linjerna A och B.

I samhälle (A) antages inkomstfördelningen vara mycket ojämn, varför hyresbetalningsförmågan är låg för de sämst situerade och hög för de bäst situerade. Marknaden skulle här kännetecknas av en »brant» hyresstandardlinje. Uppflyttningsprocessen går relativt långsamt. De nybyggda lägenheterna har hög standard och är dyra. Som exempel på en marknad av denna typ kan 30-talets bostadsmarknad tjäna. I

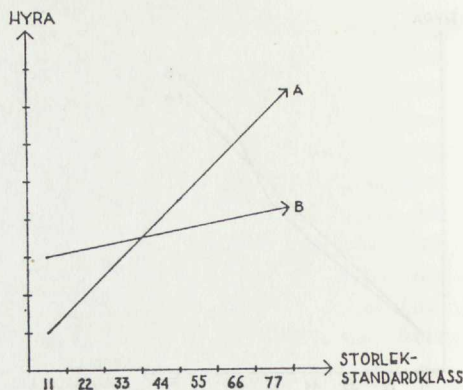

Diagram B:3:5. Hyresstandardlinjer i två marknader: (A) en med stora olikheter i inkomststrukturen, (B) en med långt driven inkomstuljämnhet

fall (B) är inkomstfördelningen relativt jämn. Vid inkomstökning bör det uppstå en stark tendens till uppflyttning och stort behov av nybyggda lägenheter.

Bortses från olikheter i inkomstfördelningen är det emellertid tydligt att antalet av respektive priserna på de nybyggda lägenheterna måste på ett avgörande sätt påverka prisbildningen i hela kedjan. Om utbudet av nya lägenheter sker i tillräcklig omfattning och till relativt låga priser stimuleras uppflyttningen och tenderar priserna på äldre lägenheter att sjunka; hyresstandardlinjen lutar brantare. Härvid uppstår det intressanta problemet om en tendens till uppflyttning och större konsumtion av »bostad» bland hushållen av hushållägare med äldre lägenheter, för vilka efterfrågan minskar, kan mötas med hyressänkningar. I regel torde detta icke vara möjligt. Två undantag kan tänkas. I vissa fall kan hyressänkningen medföra en substitutionseffekt som medför att hushållen vill öka konsumtionen av någon annan vara än bostaden och där-

¹ Linjen borde alltså rätteligen ritas som en trappa.

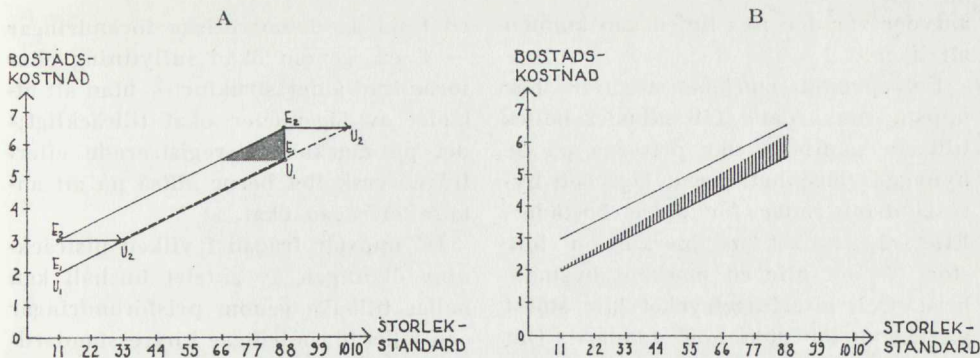

Diagram B: 3: 6. Verkan på bostadsmarknaden av en inkomstökning

för avstår från att öka bostadskonsumtionen. Viktigare är måhända att utbudet av billiga små lägenheter kan initiera en ökad hushållssprängning och därmed ökad efterfrågan.

I diagram B: 3: 6 A och B har vi sökt illustrera hur en inkomstgenererad efterfrågeökning kan tänkas leda till ett ökat efterfrågetryck på större lägenheter.¹ Vi ritar prisutbudslinjerna $U_1—U_1$ av samma slag som i diagram B: 3: 3. Vi antar att antalet lägenheter (och antalet hushåll) i varje standardruta är desamma. Ytan under linjen kan då också antagas motsvara hyresinkomsten (respektive hyresutgiften) på marknaden. Marknaden är i jämvikt. Priset efterfrågelinjen $E_1—E_1$ sammanfaller med $U_1—U_1$. Genom en inkomstökning ökar hushållens hyresbetalningsvillighet till priset efterfrågelinjen $E_2—E_2$. De hushåll som efterfrågat lägenheten 11 är nu beredda att betala 3 i stället för 2 prisenheter och kan vid givna hyror efterfråga lägenheten 33, de som haft lägenhet 22 efterfrågar nu lägenhet 44 osv. Om producenterna är beredda att producera lägenheter av standard 10,10 så finns det efterfrågan på dem. Överskottsefterfrågan koncentreras på lägenheterna i den högsta standardgruppen (markerat skuggat område i del A av diagrammet). Om utbudet av lägenheter av hög

standard blir tillräckligt stort och sker till priser som motsvarar betalningsvilligheten (5,5 å 6,5 prisenheter) uppstår marknadsjämvikt genom att prisutbudskurvan och priset efterfrågekurvan förskjutes åt höger (läget $U_2—U_2$, som sammanfaller med den nya efterfrågekurvan). Uppflyttningen kan följa vårt schema. Om ingen hushållssprängning inträffar efterfrågar ingen lägenheterna 11 och 22. De måste saneras.

Om utbudet icke ökar i takt med efterfrågan, uppstår efterfrågetryck som i enlighet med vad som sagts ovan blir störst för de lägenheter som har den högsta standarden. De sämsta lägenheterna röner ingen ökad efterfrågan och de som redan bor i dem vill heller inte betala mer för dem bara för att inkomsten ökar. Är marknaden fri bör det uppstå en tendens till prisökning. Prisökningen bör bli störst på lägenheterna i den högsta standardklassen och bör under givna förutsättningar, bland annat oförändrat antal hushåll, helt utebli på lägenheter i den sämsta standardklassen, där det inte finns någon ökad efterfrågan. Den streckade ytan i del B av diagrammet

¹ Vid utarbetandet av denna illustration och det följande resonemanget har pol. mag. Anders Alvarsson biträtt med vissa uppgifter.

antyder var den nya linjen kan komma att ligga.¹

En speciell marknadssituation bör uppstå, om i detta fall utbudet hålls tillbaka samtidigt som priserna på de nybyggda lägenheterna är låga och hyreskontroll råder för äldre bostäder. Efterfrågetrycket på marknaden blir stort — det blir en markant bostadsbrist. Och efterfrågetrycket blir störst på lägenheter med hög standard. Om hyreskontrollen släpptes bara på de äldre lägenheterna — man förutsätter att det är de gamla lägenheterna som har låg standardpoäng — skulle överskottsefterfrågan — bristen — på större och modernare lägenheter kvarstå. Det kan till och med tänkas att den minskade lutning på hyresstandardlinjen som hyreshöjningen på de äldre lägenheterna medförde skulle kunna leda till en förskjutning i preferenserna hos en del hushåll som ökade efterfrågan på nybyggda lägenheter; de finare lägenheterna blev relativt sett billigare och därför mer attraktiva. Fler hushåll skulle finna den gamla omoderna lägenheten för dyr i förhållande till sin standard och jämförd med priset för nybyggda lägenheter. Teoretiskt sett skulle en efterfrågeökning av detta slag kunna tänkas bli motverkad av att prisökningen på de äldre lägenheterna minskade efterfrågan på dessa. Detta förutsätter i sin tur att prisökningen minskar hushållskvoterna. Det förefaller föga troligt att en partiell prisökning får en sådan effekt, men det kan givetvis inte uteslutas.

Hittills har diskussionen utgått från att antalet efterfrågade lägenheter under den studerade perioden förblev oförändrat, men att hushållen genom ändrade inkomster efterfrågade större och bättre lägenheter. Låt oss nu anta att antalet presumtiva hushåll vid givna inkomster ökat under en period som

en följd av demografiska förändringar — t. ex. genom ökad inflyttning eller förändrad åldersstruktur — utan att utbudet av lägenheter ökat tillräckligt;² det på marknaden registrerade efterfrågeöverskottet beror alltså på att antalsefterfrågan ökat.

Då uppstår frågan i vilken utsträckning ökningen av antalet hushåll kan hållas tillbaka genom prisförändringar och vilka förändringar i hyresstandardlinjen som i så fall skulle krävas. Det förefaller mindre givande att studera anpassningsreaktioner på denna marknad med hjälp av en modell där man förutsätter att jämvikten på marknaden omgående skapas med hjälp av prisförändringar som påverkar utbud och efterfrågan.³

Svårigheten med jämviktsmodellen består framförallt i de trögheter och relativt långa anpassningsperioder som karaktäriserar bostadsmarknaden både på utbuds- och efterfrågesidan. Marknaden har så betydande inslag av monopolism och imperfektionism att det bör vara särskilt angeläget att söka klargöra hur under en tidsperiod uppkomna

¹ Ingen hänsyn har då tagits till olikheter i hyran på grund av lägesmonopol eller dylikt.

² Detta kan t. ex. bli följden om byggnadsföretagen underskattar inflyttningens storlek.

³ En sådan analysteknik har använts av Bentzel—Lindbäck—Ståhl, »Bostadsbristen», Uppsala 1963. »Utbudet av bostäder är i varje ögonblick givet av det förefintliga beståndets storlek, medan efterfrågans storlek vid i övrigt givna förhållanden enligt all erfarenhet (liksom av teoretiska skäl) är beroende av hyrornas höjd. Det måste därför i varje tidpunkt existera en verklig eller hypotetisk hyreskonstellation så beskaffad att efterfrågan och utbud balanserar varandra inte endast för hyresmarknaden betraktad som en enhet, utan även för dess olika delmarknader. Denna konstellation kommer i det följande att kallas jämviktsstrukturen (s. 23). På en jämviktsmarknad råder definitionsmässigt alltid likhet mellan efterfrågan och utbud. Samtidigt måste där råda »hyresparitet», dvs. ett tillstånd i vilket från konsumenternas synpunkt sett likvärdiga bostäder betingar samma hyra (s. 24).

diskrepanser mellan efterfrågan och utbud av bostäder kan påverka utbud, priser och efterfrågan under följande perioder. I detta sammanhang kan det inte bli fråga om någon djuplodande analys, men vi skall söka ge vissa synpunkter på detta problem som kan bli av betydelse för den fortsatta analysen.

Låt oss precisera förutsättningarna i följande enkla modell: I en tätort har under en 2-årsperiod jämvikt rått på bostadsmarknaden vid en årlig ökning av utbudet med 200 nybyggda lägenheter. Utbudet av lägenheter under en period har bestämts av företagarnas förväntningar 1 å 2 år tidigare.¹

Detta betyder att företagarnas produktionsplan år 0 för antalet inflyttningsfärdiga lägenheter perioden 2 har omfattat 200 lägenheter. Genom demografiska förändringar, t. ex. ökad inflyttning, ökar efterfrågan emellertid år 2 till 300 hushåll. Det uppstår ett underskott på lägenheter vid givna priser; det blir »bostadsbrist». Genom bostadsbristen ökar de bostadssökandes betalningsvillighet. Priserna tenderar att stiga. Vi kan nu tänka oss två marknadsförlopp; låt oss kalla det ena fri marknad (med jämviktsprisbildning i varje ögonblick) och det andra styrd marknad (med viss prisreglering under perioder med utbudsunderskott, samt exempelvis stimulering av saneringsverksamhet och efterfrågestimulerande åtgärder under perioder med utbudsöverskott). De tänkta utvecklingsalternativen har illustrerats med två enkla räkneexempel i tabell B: 3: 1.

På den fria jämviktmarknaden skulle anpassningsprocessen kunna tänkas följa ungefär följande mönster:

Under period 2 höjes först priserna på nybyggda lägenheter. (Enligt modellen i boken »Bostadsbristen» skulle priserna öka så mycket att jämvikt uppstår på kort sikt.) Företagarna pla-

nerar därefter att öka produktionen. Men denna produktionsökning »ex ante» kan enligt våra antaganden inte beräknas öka utbudet på bostadsmarknaden förrän om 2 år, dvs. under år 4. De omedelbart ökade priserna i nyproduktionen sprides successivt, ehuru relativt sakta, till det äldre bostadsbeståndet. Prisökningen bör om den drives enligt modellen minska efterfrågan så mycket att det är mindre sannolikt att produktionsplanerna ökar lika mycket som skulle motsvara efterfrågeökningen vid normalpriser. Den planerade produktionen antages öka till 250 lägenheter.

På de flesta marknader för konsumtionsvaror kan i en liknande situation utbudet snabbt ökas genom »import» från marknader med överskott på varan eller på produktionskapacitet. Detta dämpar snabbt prisökningarna och balansläge kan uppnås i närheten av utgångspriset. Sådana överflyttningar kan inte användas på bostadsmarknaden för att täcka överskottsefterfrågan.

Även under nästa period (år 3) blir utbudet oförändrat. Det antages i tabellen att priset 130 på nya lägenheter alltså är tillräckligt högt för att hålla hushållstillskottet vid nivån 200. (Naturligtvis kan det tänkas att det fordras en ytterligare prisökning för att hålla jämvikt mellan utbud och efterfrågan. Detta skulle exempelvis bli fallet om de hushåll, vilkas efterfrågan icke till-

¹ Periodlängden sättes lika med den genomsnittliga tiden att projektera och bygga en lägenhet, även om inga »flaskhalsar» i form av brist på byggbar mark eller stadsplaner föreligger. Normal tid för slutprojektering, planering av företaget, igångsättning och slutförande av bygget torde kunna uppskattas till 1 å 2 år. Detta innebär att perioden mellan tidpunkten när företagarna upptäckt ett efterfrågeöverskott och planerar att öka produktionen och tidpunkten när produktionsökningen resulterar i utbud på marknaden är minst 1 år även utan »flaskhalsar». Ofta blir produktionsperioden betydligt längre. Här har därför antagits en normalproduktionsperiod av 2 år.

Tabell B:3: 1. Lägenhetsproduktion och prisbildning på en styrd och en fri hyresmarknad

År	Hushållstillskott (antal hushåll) vid pris 100	Styrd marknad				Helt fri marknad			
		Planerad produktion (antal lägenheter) klar om 2 år	Antal under perioden färdiga lägenheter ¹	Efterfrågeöverskott (antal hushåll) vid pris 100	Pris ²	Planerad produktion (antal lägenheter) klar om 2 år	Antal under perioden färdiga lägenheter ¹	Pris ³	Efterfrågeöverskott (antal hushåll) vid pris 100
0	200	200	200	—	100	200	200	100	—
1	200	200	200	—	100	200	200	100	—
2	300	250	200	100	(100)	250	200	130	100
3	300	300	200	200	(100)	300	200	130	200
4	300	350	250	250	(100)	300	250	130	250
5	300	350	300	250	(100)	300	300	120	250
6	300	350	350	200	(100)	250	300	115	250
7	300	350	350	150	(100)	250	300	115	250
8	300	350	350	100	(100)	250	250	120	300
9	300	300	350	50	100	250	250	120	350
10	300	300	350	—	100	250	250	120	400
11	300	300	300	—	100	250	250	120	450
12	300	300	300	—	100	250	250	120	500

¹ Motsvarar det antal hushåll som fått sin efterfrågan på nya lägenheter tillfredsställd.

² Åren 2—8 kontrollerat pris för nybyggda lägenheter.

³ Det pris för nybyggda lägenheter vid vilket marknadsjämvikt uppstår på kort sikt.

När det uppstår efterfrågeöverskott tenderar priset att öka. Den år 2 antagna prisökningen med 30 % motiveras av följande resonemang. Antag att det på en ort med 10 000 lägenheter inte förekommer någon hyressplittring (priset för gamla och nya likvärdiga lägenheter är lika). Där friställes normalt varje år genom exempelvis dödsfall 200 lägenheter. Vid en nyproduktion av 200 lägenheter blir det årliga bruttoutbudet alltså 400 lägenheter. Detta motsvaras av en bruttoefterfrågan från 400 nya hushåll (inflyttade plus nybildade hushåll). År 2 ökar efterfrågan till 500 hushåll, som efterfrågar 500 lägenheter vid oförändrad prisnivå. Efterfrågan måste då nedpressas med 100 lägenheter eller med 20 %. Den prisökning, som blir erforderlig för att åstadkomma denna nedpressning, beror givetvis av efterfrågans priselasticitet.

Om efterfrågans priselasticitet (räknat på bruttotillskottet av hushåll) $e = -1,0$ blir den erforderliga prisökningen 20 %. Om priselasticiteten $e = -0,5$ blir den erforderliga prisökningen tydligen 40 %. Vi har antagit att priselasticiteten ligger mellan $-0,5$ och $-1,0$ för denna grupp av hushåll. Kalkylen innebär vidare att efterfrågan för de hushåll, som redan har egna lägenheter, är praktiskt taget oelastisk vid de prisförändringar som här är aktuella. (Prisutvecklingen i det gamla beståndet blir då utan betydelse för resonemanget.)

Det fortsatta förloppet blir nu följande. Genom prisökningen ökar vinstmarginalen och det planerade utbudet för år 4 etc. När produktionsökningen realiserar uppstår på motsvarande sätt en tendens till prissänkning. Detta minskar i sin tur produktionsinitiativen och en stabiliserad produktions- och prisnivå uppnås. Stabiliseringen antas påverkad av att produktionskostnaderna under den relativt långa anpassningsperioden tenderar att närma sig prisnivån. Vi antar därför att priset först successivt sjunker till 115 men när sedan produktionen stabiliseras vid 250 ökar till 120.

godosetts under år 2 genom att tvingas vänta till år 3 blir benägna att betala ett högre pris; ökningen av otillfredsställd efterfrågan skulle addera sig år från år.) Planerat utbud ökar emellertid under påverkan av högre priser och hög latent efterfrågan till nivån 300 lä-

genheter. Två andra tänkbara effekter av den högre prisnivån skall påtalas.

Den första innebär att prisökningen på marknaden för nybyggda lägenheter medför att efterfrågan först förskjutes mot mindre lägenhetstyper. Företagen inriktar sig på att bygga mindre, dyra-

re lägenheter för hushåll med hög betalningsförmåga.

Den andra effekten är att de höga priserna tenderar att öka byggnadskostnaderna. Produktiviteten i byggnadsindustrin tenderar att minska. Detta utvecklingsförlopp stöds av både svenska och internationella erfarenheter.¹

Processens fortsatta förlopp skulle kunna tänkas förlöpa så, att när ett ökat utbud kommer fram (åren 4 och 5) har hyror och byggnadskostnader stigit kraftigt. Produktionen har förskjutits mot mindre lägenhetstyper. Efterfrågan har dämpats men ett latent efterfrågeöverskott finns. Det ökade utbudet har under de första perioderna medfört en förbättrad räntabilitet, men företagen, som bedömer marknaden lokalt, blir rädda för ett omslag på marknaden, vilket i första hand kan beräknas drabba de nyaste och dyraste lägenheterna. När det ökade utbudet under perioderna 5 och 6 medför en tendens till pris-sänkning minskar de därför sin planerade produktion något. Marknadsjämvikt kan alltså förutsättas dels dröja relativt länge, dels, och framförallt, nås på en genomsnittligt högre pris- och kostnadsnivå än innan expansionen började. (Jämför tabell B: 3: 1.) Hushållstillskott och produktion skulle också under en lång period hållas tillbaka genom det relativt höga prisläget.

Som kontrast mot detta har i tabell B: 3: 1 skisserats utvecklingen på en marknad där utbudet under den tidsperiod expansionen varade var underkastat viss priskontroll (men givetvis inga försök gjorts att begränsa utbudet; härigenom skiljer sig räkneexemplet från 1950-talets svenska bostadsmarknad). Samhället utövar t. ex. via långivningen viss priskontroll på »statsbelånade» lägenheter. Samtidigt söker samhället öka informationen om marknadsutvecklingen genom olika statistiska utredningar

och uppgifter i syfte att anpassa utbudet till den ökade hushållsbildningen vid givna priser.

I detta läge tilläts hyrorna i *nyproduktionen* inte stiga utöver den nivå som behövdes för att tillräckliga produktionsinitiativ skulle uppstå i syfte att täcka en ökad efterfrågan. Utbudet ökades successivt och ökningen fortgick tills balans nåtts i fråga om marknaden för nybyggda lägenheter. En viss ökning av priset på äldre lägenheter var att vänta under anpassningsprocessen. Jämfört med den »fria utvecklingen» skulle förloppet leda till balans på en lägre hyresnivå och givetvis samtidigt till en nivå med större utbud och större konsumtion av bostäder.

Det är svårt att förstå att en sådan reglerad marknadsutveckling skulle behöva betraktas som mindre överensstämmande med konsumentens preferenser än en fri jämviktmarknad av den första typen.² Det sistnämnda skulle innebära att samhället drev en bo-

¹ Om de amerikanska erfarenheterna skriver t. ex. Grebler: »Have the prices of new houses risen strikingly more than other consumer prices because wage rates and materials prices have increased more, and productivity less, in residential building than in the rest of the economy? Although it is difficult to obtain data for residential building alone, data for total building and total construction indicate that the rise in the relative price of residential construction is attributable to all three components» (a. a. s. 26).

² Bentzel—Lindbäck—Ståhl förefaller vara av motsatt uppfattning. Man talar emellertid hela tiden om »jämviktmarknadens fördelar» utan att direkt framhålla att en bostadsmarknad utan priskontroll ofta och under relativt långa perioder icke är i jämvikt. »De nämnda trögheterna» säger författarna och tänker då förvånande nog främst på trögheter i prisbildningen och i konsumentens benägenhet att flytta om efter ändrade prisrelationer — »kan i längden knappast vara av större betydelse än att de kan betraktas som krusningar på den idealiserade bildens yta» (a. a. s. 32). När det gäller byggnadsverksamheten talar man om flaskhalsar som den kommunala planeringen och antyder att den skulle kunna hindra jämförts. högra spalten på s. 98.

stadspolitik som *stödde marknadskrafterna* under hänsynstagande till de speciella faktorer som försvårar deras reaktioner på bostadsmarknaden. Det är svårt att finna exempel på en bostadsmarknad som under en längre tid fungerat tillfredsställande utan ett sådant stöd.

Givetvis kan det i många fall tänkas att en fri marknad fungerar ungefär på det sätt som här beskrivits för den »styrda». Marknadsstörningarna är begränsade och de två utvecklingsförloppen blir praktiskt taget identiska. De anförda exemplen bör dock ha visat att en traditionell modell för jämviktsprisbildning är ett alltför trubbigt instrument för att kunna användas vid förklaringar av reaktionerna på bostadsmarknaden. Hur en marknad med fri prisbildning kan fungera skall till sist belysas med ett citat hämtat från en undersökning av bostadsmarknaden i staden Boston i Amerika.¹

»Judging from Boston's experience, therefore, the view that the automatic and impersonal price mechanism apportions space efficiently and economically requires several qualifications. The evidence indicates that because of the inelasticity of supply symptoms of shortage will persist for many years even in a free market. Discrimination against groups deemed less desirable by the

landlord occurred precisely because many families needed accommodations. To a large extent, the situation degenerated into a freezing of space but a lowering of real income. For some families, economy of space meant overcrowded conditions in resuscitated slums. Higher-income groups received the first relief from new building and the first relief in the form of vacancies and rent reductions when deflationary trends developed. The position of the lower- and some middle-income groups worsened because of reduced income and an intensified shortage. Income was redistributed largely from lower- and middle-income groups to their landlords; and space economies were imposed primarily on tenants, rather than on owners, who probably had more space to economize.»

¹ Lloyd Rodwin, »Housing and Economic Progress», Cambridge Massachusetts 1961, s. 64.

Forts. på not 2, s. 97.

vikt på byggnadsmarknaden. Problemet om nyproduktionens utmognadstid berörs överhuvudtaget inte. Se dock s. 38—39, där författarna påpekar att »det tillstånd av dubbel jämvikt — jämvikt på både bostads- och byggnadsmarknaden — som modellen förutsätter endast tidvis kan väntas uppstå i verkligheten — .—.—.» Jämför även s. 92—95. Den av bostadsmarknadsfrågor intresserade uppmanas jämföra författarnas abstrakta resonemang med det som förs av t. ex. Grebler m. fl. (i det arbete som citerats ovan) rörande den amerikanska marknaden och som grundats icke på en idealiserad jämviktsmodell utan på studiet av en i huvudsak fri marknad under en sextioårsperiod.

4. Empiriska undersökningar av bostadsefterfrågans bestämningfaktorer

4.1. Bostadsproduktionens och bostadsefterfrågans bestämningfaktorer

4.11. *Bostadsproduktionen och bostadsefterfrågan 1945—1960. Två numeriska exempel.* Tidigare har framhållits att efterfrågan på lägenheter i stort sett bestäms av hushållsbildningen och att antalet hushåll inom vissa gränser bestäms av »demografiska faktorer» — förändringar i folkmängden samt i befolkningens ålders- och civilståndsstruktur. För att belysa hur olika demografiska faktorer påverkat hushållsbildningen i svenska tätorter och hur i sin tur hushållsbildningen påverkat bostadsproduktionen har vi i detalj analyserat befolkningsutvecklingen och förändringarna på bostadsmarknaden i två svenska tätorter, Växjö och Hofors, under efterkrigstiden. För Växjö avser analysen perioden 1946—1958 och för Hofors perioden 1946—1960.¹

Befolkningsutvecklingen i de båda kommunerna jämförd med utvecklingen i rikets tätorter framgår av nedanstående tablå.

Folkmängden i Växjö har således vuxit i snabbare och i Hofors i väsent-

ligt snabbare takt än folkmängden i rikets tätorter.

Resultatet av kalkylerna rörande bostadsproduktion och bostadsefterfrågan redovisas i tabell B: 4: 1 och i diagram B: 4: 1. Redovisningen bygger till en del på osäkert material och uppskattningar men torde vara väl lämpad som underlag för en diskussion av hur olika faktorer kan inverka på bostadsefterfrågan och bostadsproduktionen.²

I detta sammanhang är det den undre delen av tabellen som är av intresse.

Hushållstillskottet avser den faktiska ökningen av antalet hushåll under perioden. Uppdelningen av hushållstillskottet på olika grupper har skett

¹ Utöver de allmänna bostadsräkningarna 1945 och 1960 utfördes i Växjö en lokal räkning år 1958 och i Hofors lokala räkningar 1948 och 1954, från vilka vissa uppgifter hämtats. För Hofors redovisas dessutom vissa uppgifter hämtade från 1939 års allmänna bostadsräkning.

² Felkällorna ligger framförallt i att redovisningen av antalet lägenheter och antalet hushåll vid de båda bostadsräkningarna troligtvis icke är helt jämförbara. Bortfallet av lägenheter kan vara olika stort; definitionerna av lägenheter och hushåll kan icke förutsättas vara helt likvärdiga etc.

År	Folkmängd		Index		
	Växjö	Hofors	Växjö	Hofors	Rikets tätorter
1945	17 260	7 790	100	100	100
1950	20 100	9 330	116	120	114
1960	23 970	11 700	139	150	133

Tabell B:4: 1. Hushållstillskott och bostadsproduktion i Växjö 1945—1958 och Hofors 1945—1960 fördelade på olika komponenter

		Växjö		Hofors	
1945	Bebodda lägenheter (= antalet hushåll) ¹ ...	5 260		2 500	
1945—60 ²	Hushållstillskott, antal hushåll.....	+ 2 890		+ 1 510	
1945—60 ²	Bostadsproduktion, bruttotillskott av lägenheter.....	+ 3 510		+ 2 150	
1945—60 ²	Beräknad avgång av lägenheter totalt.....	— 620		— 640	
	Nettotillskott av lägenheter (= hushållstillskott).....	+ 2 890		+ 1 510	
1960 ²	Bebodda lägenheter.....	8 150		4 010	
1960 ²	Totalt bostadsbestånd, lägenheter ¹	8 340		4 230	
		Tillskott		Tillskott	
		netto	brutto	netto	brutto
Efterfrågeökning i antal lägenheter 1946—1960 ² i % beroende av:					
1. Hushållstillskott p. g. a.					
förrändrad basbefolkning (1945 års hushållskvoter)					
	åldersstruktur.....	30	25	17	12
	civilståndsfördelning.....	9	8	3	2
	flyttningsvinst (1945 års hushållskvoter).....	36	29	57	40
	ökade hushållskvoter (1945—1960 ²).....	25	20	23	16
	Summa 1	100	82	100	70
2. Ersättning för avgångna lägenheter genom					
	rivning m. m.	—	18	—	17
	sammanslagning.....			—	13
	Summa 2	—	18	—	30
	Summa 1 + 2	100	100	100	100

¹ Uppgifterna om lägenhetsreserven 1945 är ofullständiga. För Växjö anges det totala antalet lägenheter 1945 till 5 480. Bebodda lägenheter avser lägenheter bebodda av i kommunerna mantalsskrivna personer.

² För Växjö 1946—1958 respektive 1958.

Förklaring till tabell B:4: 1

Fördelningen av hushållstillskottet i tabell B: 4:1 har utförts på följande sätt: Först har antalet hushåll för följande befolkningsgrupper I—V beräknats:

- I. 1945 års basbefolkning = 1945 års folkmängd med dess åldersstruktur och civilståndsfördelning.
- II. 1960 års basbefolkning = 1945 års folkmängd framskriven utan inflyttning. Samma civilståndsfördelning inom varje åldersklass som 1945. Samma hushållskvoter som 1945. (Det är alltså åldersstrukturen som ändrats.)
- III. Samma som II men med 1960 års civilståndsfördelning.
- IV. 1960 års faktiska folkmängd fördelad på 1960 års ålders- och civilståndsgrupper. 1945 års hushållskvoter.
- V. 1960 års faktiska folkmängd fördelad på 1960 års ålders- och civilståndsgrupper. 1960 års hushållskvoter.

Förändringarna i antalet hushåll på grund av olika demografiska förändringar har därefter beräknats på följande sätt:

- A) Tillskott på grund av förändringar i åldersstrukturen, II—I.
- B) Förändringar på grund av ändrad civilståndsfördelning, III—II.
- C) Förändring på grund av flyttningsvinster, IV—III.
- D) Förändring på grund av ökade hushållskvoter, V—IV.

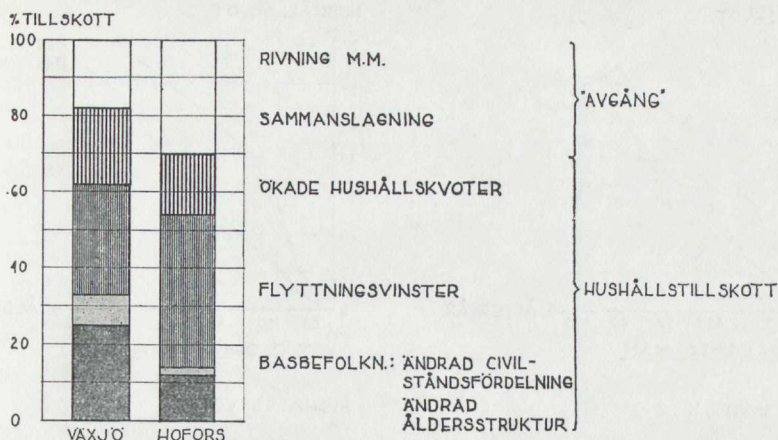

Diagram B:4: 1. Tillskotten i bostadsproduktion i Växjö 1946—1958 och i Hofors 1946—1960 fördelade på olika komponenter

på det sätt som anges i förklaringen till tabellen.

Under »förändrad åldersstruktur» redovisas det tillskott av hushåll som skulle skett om det mellan 1945 och 1960 (1958) inte hade skett någon inflyttning och om »hushållskvoterna» varit oförändrade = 1945. Det visar sig att 30 % av hushållstillskottet i Växjö och 17 % i Hofors beror på sådana förändringar. Att åldersstrukturen har spelat så stor roll i Växjö beror som framgår av nedanstående tablå framförallt på den mycket starka ökningen av antalet åldringar som skulle ägt rum mellan 1945 och 1960 vid en stagnation i befolk-

ningsutvecklingen. (Observera att tablå endast redovisar åldrarna 20 år och däröver.) Växjö hade också många kvinnor med egna lägenheter.

Effekten av den *ändrade civilstånds-fördelningen* har belysts genom att på 1960 års framskrivna »basbefolkning» applicera dels 1945 års, dels 1960 års faktiska civilstånds-fördelning.¹

¹ Det kan diskuteras om detta är det mest adekvata sättet att beräkna effekten av ändringar i civilstånds-fördelningen. Om man i stället utgått från 1960 års faktiska folkmängd och på den applicerat 1945 års civilstånd skulle andelen av hushållstillskottet som var hänförlig till civilstånds-förändringar emellertid bli praktiskt taget oförändrad.

Ålder, år	Folkmängden 20 år och däröver procentuellt fördelad på åldersgrupper ¹							
	Hofors				Växjö			
	Män		Kvinnor		Män		Kvinnor	
	1945	1960	1945	1960	1945	1960	1945	1960
20—34	35	26	36	26	38	24	36	23
35—64	58	66	56	65	51	60	50	59
65—	7	8	8	8	11	16	14	18
S:a 20—	100	100	100	100	100	100	100	100

¹ År 1945 = faktisk folkmängd, år 1960 = 1945 års folkmängd framskriven utan flyttningsvinster till 1960.

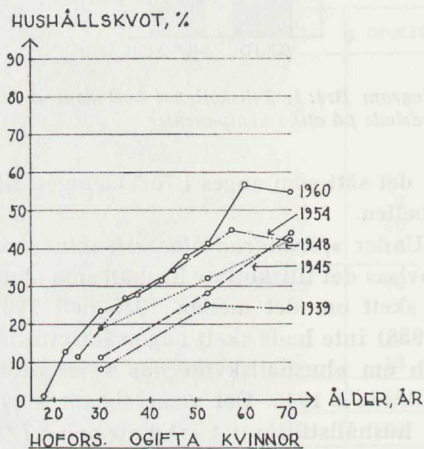
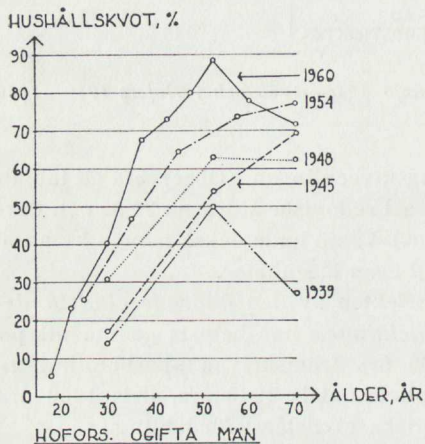
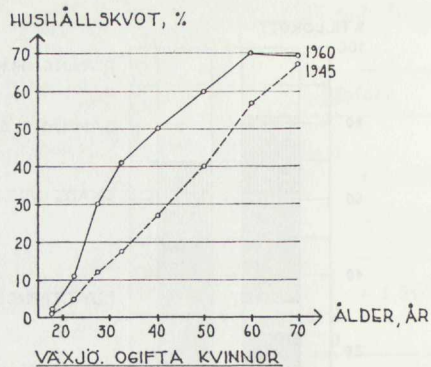
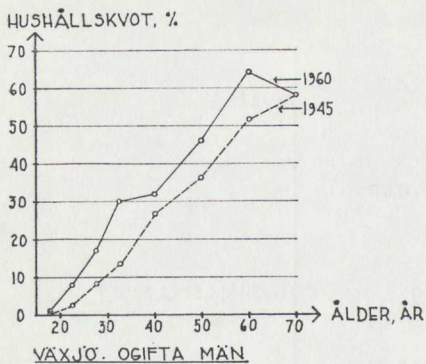

Diagram B:4:2. Hushållskvoter under olika år för ogifta män och kvinnor i olika åldrar i Växjö och Hofors

Flyttningvinsten svarar i båda städerna för den största delen av hushållstillskottet, 36 % i Växjö och 57 % i Hofors. Då har effekten av tillskottet ändå beräknats med utgångspunkt från 1945 års hushållskvoter.

Återstår hushållstillskott på grund av »ökade hushållskvoter». I bägge kommunerna omfattade denna grupp omkring 1/4 av hela hushållstillskottet. Vid bedömningen av dessa tal bör hänsyn tas till att det i Växjö rådde en icke oväsentlig bostadsbrist år 1958. I Hofors var bostadsbristen obetydlig år 1960. Om bostadsbristen i Växjö 1958 varit helt eliminerad — vid rådande priser — så skulle det betydtt fler lägenheter,

högre hushållskvoter och fler »småhushåll». Hushållskvoternas relativa betydelse för bostadsefterfrågan har därför underskattats i tabell B:4:1, särskilt för Växjö.

De förändringar i hushållskvoterna för ogifta som ägt rum under perioden och som är helt avgörande för den efterfrågeökning som redovisas i tabellen framgår av diagram B:4:2. Linjer har inritats för alla undersökta år, i Växjö för 1945 och 1960¹ och i Hofors för 1939, 1945, 1948, 1954 och 1960.

¹ I diagrammet har för Växjö använts hushållskvoterna från den officiella bostadsräkningen 1960 i stället för kvoterna från den lokala räkningen 1958.

Vissa av de skillnader som framträder i diagrammet beror på olikheter i redovisningen. Vid de lokala bostadsräkningar har vissa av »arbetsgivare uthyrda enkelrum» räknats som lägenheter men i 1960 års allmänna bostadsräkning har dessa räknats som kollektiva bostäder och uteslutits ur redovisningen liksom de hit hörande hushållen. I diagrammet framträder emellertid en tydlig och successiv ökning av hushållskvoterna inom praktiskt taget alla åldersgrupper i båda samhällena. (Hofors' tal är något oregelbundna på grund av små frekvenser i vissa åldersgrupper och stora slumpvariationer.) För männen ligger hushållskvoterna år 1960 nästan genomgående högre i Hofors än i Växjö, medan det är tvärtom i fråga om kvoterna för de ogifta kvinnorna. I Hofors är kvinnornas kvoter låga därför att det finns få arbetsmöjligheter för kvinnor och därför överhuvudtaget mycket få ogifta kvinnor och ännu färre med arbete. Av de ogifta kvinnor som finns i samhället hör tydligen en stor del hos föräldrarna.

Till den del bostadsbristen medfört att personer bosatta i »annan» kommun icke fått bostad i Växjö eller Hofors, skulle en eliminering av denna bostadsbrist i huvudsak ökat flyttningsvinstens relativa betydelse.¹ I Hofors var som nämnts denna bristorsak nära nog betydelselös. Gissningsvis skulle ett läge utan bostadsbrist vid ungefär oförändrad hyresnivå i Växjö år 1960 krävt ett tillskott som var 10 à 15 % större än det som producerades 1946—58. Den motsvarande ökningen av antalet hushåll skulle fallit på grupperna »flyttningsvinst» och »ökade hushållskvoter», som då skulle ha ökat sin andel av hushållstillskottet med några procent.

Riktas uppmärksamheten i stället mot *bruttotillskottet av lägenheter*, dvs.

nybyggnadsverksamheten under perioden, så finner vi att i Växjö ca 80 % och i Hofors 70 % av nybyggnadsverksamheten gick åt att tillgodose ökad efterfrågan på grund av ökat antal hushåll. Resten, omkring 20 % respektive 30 %, erfordrades för att ersätta lägenheter som avgått ur bostadsbeståndet genom rivning, sammanslagning eller övergång till annan användning.

De i tabellen erhållna talen för avgången av lägenheter har i huvudsak erhållits genom beräkningar utifrån jämförelser mellan antalet bebodda lägenheter 1945 och 1960 samt faktisk lägenhetsproduktion 1946—1960 enligt det schema som redovisas i tabellens övre hälft.²

Det är uppenbart att kalkylen är mycket approximativ. Olikheter i redovisningen av det totala antalet lägenheter samt antalet bebodda lägenheter åren 1945 och 1960 kan avgörande påverka storleken av den restpost som erhållits och som satts lika med »avgången».³ I Hofors har avgången av lägenheter i stor omfattning skett genom att äldre tvåfamiljshus övergått till att bli enfamiljshus — alltså en sorts sammanslagning av mindre lägenheter till större. Det finns vissa skäl för att antaga att avgången av lägenheter i Växjö är underskattad.

Sammanslagningen av lägenheter beror givetvis främst på hushållens önskan att höja utrymmesstandarden; in-

¹ En viss absolut ökning skulle vid använd räkneteknik även komma på gruppen »ökade hushållskvoter».

² För Hofors har emellertid även gjorts en mera detaljerad kalkyl.

³ I tabell B: 4:1 har således avgången erhållits genom att addera talen i raderna 1 och 3 och därefter subtrahera talet i rad 6 (= bebodda lägenheter). Av dessa uppgifter torde den i rad 3 om bostadsproduktionen vara tillförlitligast. I Växjö fanns dessutom både 1945 och 1960 ett ganska stort antal i staden boende, ej mantalsskrivna hushåll som försvårat jämförelsen.

komstökningen har medfört en förskjutning av efterfrågan mot större lägenheter. Rivning och avgång av lägenheter beror på en mer komplicerad orsakskedja. Till en del är rivning och övergång till annan användning en direkt följd av tätorternas tillväxt och det i samband därmed expanderande näringslivets ökade behov av lokaler. Denna utveckling brukar också nämnas under begreppen citybildningen och de centrala stadsdelarnas »kontorisering». Till en annan del är rivning och friställande av lägenheter en direkt följd av att lägenheterna genom standardhöjningar och höjningar av anspråk blivit obsoleta. Det lönar sig inte längre att hyra ut och underhålla lägenheterna. Utvecklingen har följt det schema som redovisats i kapitel B: 3. Omfattningen av denna byggnadstekniska sanering är givetvis icke bara beroende av takten i levnadsstandardhöjningen utan sammanhänger även med bebyggelsens åldersstruktur.

Till sist har den växande bilismen fört med sig en viss ökning av vad som brukar kallas »stadsplaneteknisk» sanering. Denna torde dock ofta vara svår att skilja från den byggnadstekniska saneringen.

Slutsatser: Resultaten av de båda exemplen torde kunna generaliseras i ungefär följande slutsatser.

(1) I tätorterna torde en avsevärd del av efterkrigstidens bostadsproduktion — i våra exempel mellan $\frac{1}{5}$ och $\frac{1}{3}$ av den totala produktionen — ha gått åt för att ersätta bortfall i utbudet — genom rivning och övergång till annan användning.

En icke oväsentlig del av detta bortfall kan sägas bero på levnadsstandardens höjning och på de relativt låga hyrorna i äldre hus. En stor del beror sannolikt på ökad citybildning och liknande faktorer.

(2) Omkring $\frac{3}{4}$ av hushållstillskottet i tätorterna och drygt hälften av bostadsproduktionen kan hänföras till förändringar i de *demografiska* faktorer på vilka måttliga pris- och inkomstförändringar kan antas ha en mycket liten effekt, främst förändringar i åldersstrukturen och flyttningsvinsterna. Även om prisförändringarna inverkar på civilståndsfördelningen skulle sådana förändringar bli av mycket begränsad betydelse för totalproduktionens omfattning. Däremot skulle åtgärder som avsevärt minskade flyttningsvinsternas omfattning och inriktning på olika orter kunna få stor betydelse. Det förefaller vara mycket tveksamt om prisförändringar på bostadsmarknaden som icke var mycket stora skulle ha någon större effekt på flyttningsrörelserna. Eftersom det totala bostadsbyggandet icke skulle minskas, om flyttningsrörelserna skulle dirigeras från en ort till en annan, måste prisförändringar göras så stora att det försvarade stadsnäringarnas rekrytering av arbetskraft. Önskas denna effekt torde det finnas lämpligare metoder än hyreshöjningar.

(3) Ökningar av »hushållskvoterna» för ogifta och förut gifta kan beräknas ha svarat för 20 à 25 % av hushållstillskottet och något mindre del av ökningen i lägenhetskonsumtionen. Det är troligt att en betydande del av denna ökning beror på inkomstökningar och de relativt låga hyrorna. Den borde alltså ha kunnat hållas tillbaka genom högre priser på bostäder.

4.12. *Konsumtionen av bostadsutrymme inom hushåll av olika storlek.* Konsumtionen av bostadsutrymme räknas enligt definitionen i rumsenheter. Genom att beräkna konsumtionen av *rumsenheter per person* (RPP) eller det inverterade värdet PPR, kan man jämföra »utrymmeskonsumtionen» på

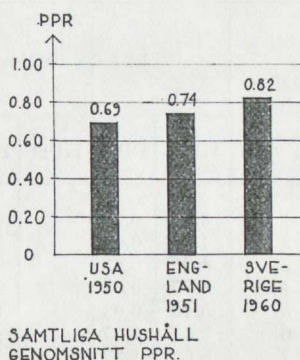
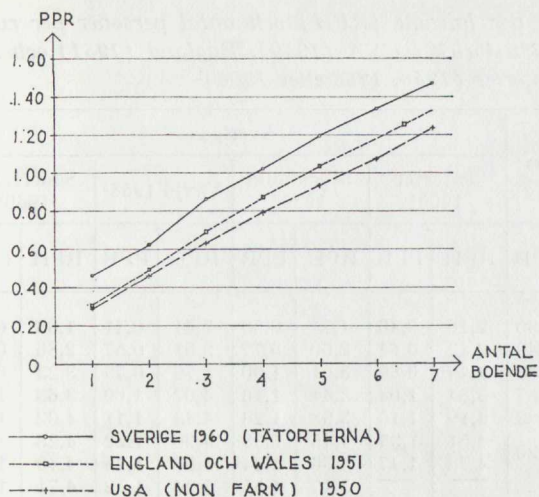

Diagram B:4:3. Utrymmesstandarden — antal personer per rumsenhet (PPR) — i hushåll av olika storlek i USA 1950, England 1951 och Sverige 1960

olika orter och i olika länder. Självklart tar en sådan jämförelse endast hänsyn till en sida av bostadsstandarden; lägenheternas utrustning och andra kvalitativa egenskaper lämnas helt utanför analysen.

Forskare i olika länder har med material från bostadsräkningar visat att konsumtionen av rum varierar med hushållets storlek.¹ I diagram B:4:3 redovisas PPR-tal för USA 1950, England 1951 och Sverige (tätorterna) 1960. Motsvarande tal återfinns i tabell B:4:2, som även innehåller uppgifter för Stockholm 1950, Växjö 1958 och Södertälje 1960. Observera att diagrammet är konstruerat så, att *stigande linjer betyder sjunkande standard*.

Diagrammet visar att USA omkring år 1950 hade något högre utrymmesstandard än England, men att båda länderna hade väsentligt högre utrymmesstandard än Sverige tio år senare och att detta gäller inom alla hushållsstorlekar. Det är emellertid intressant konstatera, att trots den mycket stora skillnaden i bostadsbeståndets fördelning på lägenheter av olika storlek, så

är lutningen på linjerna, »rumskonsumtionens» eller utrymmesstandards variation med hushållsstorleken, praktiskt taget densamma i alla tre länderna. Sveriges linje närmar sig dock något Englands för de större hushållen. Skillnaden i utrymmesstandard illustreras av tablån nederst på s. 106.

Man kan således säga att bostadskonsumtionen räknat i rumsenheter i England 1951 låg 10 % och i USA 1950 nära 20 % över konsumtionen i Sverige år 1960. Resultatet berodde främst på att Sverige har så många småhushåll med relativt hög utrymmesstandard; jämför man varje hushållsstorlek för sig, var utrymmesstandarden i England 15 à 53 % och i USA 28 à 59 % högre än i Sverige.

Som jämförelse skall i övrigt endast nämnas, att enligt undersökningar av författaren i ett antal svenska städer konsumtionen av rumsenheter inom varje hushållsgrupp steg med i genom-

¹ Se t. ex. för Amerika Winnick, a. a. för England Cullingworth, a. a. och för Sverige P. Holms tidigare nämnda arbete om bostads efterfrågan.

Tabell B:4:2. Antal rumsenheter per hushåll (RPH) och antal personer per rumsenhet (PPR) inom hushåll av olika storlek i USA (1950), England (1951) och Sverige — olika orter (1950, 1958 eller 1960)¹

Hushållsstorlek	USA ²		England ³		Sverige							
	RPH	PPR	RPH	PPR	Tätorter 1960 ⁴		Stockholm 1950 ⁵		Växjö 1958 ⁵		Södertälje 1960 ⁶	
					RPH	PPR	RPH	PPR	RPH	PPR	RPH	PPR
1	3,41	0,29		0,30	2,16	0,46	1,71	0,58	2,41	0,41	1,08	0,53
2	4,39	0,46		0,49	3,12	0,64	2,60	0,77	3,51	0,57	2,86	0,70
3	4,75	0,63		0,69	3,47	0,86	3,01	1,00	3,79	0,79	3,23	0,93
4	5,07	0,79		0,87	3,84	1,04	3,44	1,16	4,02	1,00	3,63	1,10
5	5,40	0,93		1,03	4,19	1,19	3,98	1,26	4,49	1,11	4,02	1,24
6	5,60	1,07		}1,25	4,51	1,33	4,45	1,35	4,90	1,22	4,28	1,40
7	5,67	1,23			4,75	1,47	4,86	1,44	5,57	1,26	4,49	1,56
8	5,67	1,41		}1,57			5,17	1,55	5,24	1,52	4,71	1,70
9	5,70	1,58			1,90				5,52	1,63	4,67	1,93
10	5,92	2,03										
Medeltal		0,69		0,74 ^A 0,74 ^B		0,82						

¹ Understrukna tal gäller för angiven hushållsstorlek och större hushåll.

² Källa: Winnick, a. a. s. 31.

³ Källa: Cullingworth, a. a. s. 11 (inkl. Wales), A) rent medeltal (crude ratio) B) standardized ratio.

⁴ Urvalsundersökning.

⁵ Lokala bostadsräkningar.

⁶ Specialbearbetningar av 1960 års bostadsräkning.

snitt 1 à 2 % per år perioden 1946—1960.¹ Det skulle, om utrymmesstandarden fortsatte att öka i samma takt, alltså dröja till 1980 innan Sverige nådde den nivå USA hade år 1950. Som

¹ P. Holm, »att bo» 1962: 2, »En fri bostadsmarknad-enkät», s. 37. Gösta Ahlberg har visat att räknat i PPR utrymmesstandarden i Stockholm sedan slutet av 1800-talet ökat med omkring 1 % per år. G. Ahlberg: Stockholms befolkningsutveckling efter 1850, Stockholm 1958, s. 30.

	Samtliga hushåll	Hushåll med . . . boende		
		1	3	5
Antal personer per rumsenhet (PPR)				
Sverige 1960.....	0,82	0,46	0,86	1,19
England 1951.....	0,74	0,30	0,69	1,03
USA 1950.....	0,69	0,29	0,63	0,93
Index, Sverige = 100				
England.....	90	65	80	86
USA.....	84	63	73	78
Antal rumsenheter per person (RPP)				
Sverige.....	1,22	2,17	1,16	0,84
England.....	1,35	3,33	1,45	0,97
USA.....	1,45	3,45	1,59	1,08
Index, Sverige = 100				
England.....	111	153	125	115
USA.....	119	159	137	128

en kuriositet kan nämnas, att utrymmesstandarden i Stockholm år 1990 enligt regionplanen för Stor-Stockholm skulle vara lika med 0,70 (PPR), dvs. något högre än i England 1951 och något lägre än i USA år 1950.

I själva verket sjönk emellertid i USA utrymmesstandarden inom varje hushållsgrupp mellan 1934 och 1950. Mellan 1940 och 1950 skedde en viss obetydlig ökning, men denna var helt en följd av den minskade hushållsstorleken. Utvecklingen i England visar samma drag mellan 1931 och 1951.¹

Världsdpressionen på 1930-talet och andra världskriget satte med andra ord starka spår i utvecklingen. 1950-talet torde ha medfört en icke oväsentlig ökning av utrymmesstandarden både i England och i USA.

Det är uppenbart att skillnaden i utrymmesstandard mellan olika orter och mellan olika länder icke helt kan förklaras genom skillnaden i hushållens inkomster vid en viss tidpunkt. Till en del beror skillnaderna på olikheter i bostadskostnader, som kan återföras på olikheter i utrustningsstandard. Därutöver har säkerligen utvecklingen under tidigare perioder och historisk tradition medfört olikheter i utbudets struktur, som förklarar en del av existerande skillnader i utrymmesstandard. Till detta skall framställningen återkomma.

I Sverige liksom i USA har den genomsnittliga hushållsstorleken kraftigt

minskat under senare år.² Andelen småhushåll bestående av 1 eller 2 personer i Sveriges tätorter ökade sålunda från 43 % till 50 % mellan 1945 och 1960.³

Att utrymmesstandarden och därmed konsumtionen av rumsenheter varierar för hushåll av olika storlek betyder givetvis samtidigt att för en given folkmängd varierar den totala konsumtionen av rumsenheter, om hushållens fördelning på storlek förändras. Detta framgår av följande räkneexempel. Förutsättningarna för beräkningen redovisas i nedanstående tablå. Där anges för Växjö och rikets tätorter hushållens fördelning efter storlek 1945 och 1958

¹ I England minskade PPR totalt från 0,83 till 0,74 mellan 1931 och 1951, men inom varje hushållsstorlek var utrymmesstandarden i stort sett oförändrad. Ett vägt medeltal, där hushållsstorleken antages vara densamma som 1951, ger för 1931 ett totalt PPR av 0,74, dvs. exakt samma som 1951. Cullingworth, a. a. s. 11. Jämför Winnick, a. a. s. 37—40.

² För USA anför Winnick följande om denna process: »The most important reason for the long-run decline in average household size has not been the 'spreading out' of adults but, rather, the changing age structure of the population, which is the result of declining birth and death rates. An older population gives rise to more married couples who have a strong propensity toward establishing separate households. But, paradoxically, a larger proportion of married people in the middle age groups leads to fewer rather than more households. On net balance, therefore, the effect of an increased proportion of married people on the number of households a given population will form (average household size) is greatly weakened» (a. a. s. 9).

³ För Sverige 1945 se SOU 1945: 63.

Antal personer per hushåll	Växjö % hushåll		Antal re per person 1958 (RPP)	Rikets tätorter % hushåll		Antal re per person 1960 (RPP)
	1945	1958		1945	1960	
1	16	22	2,44	16	22	2,17
2	25	24	1,75	27	28	1,56
3	26	21	1,26	27	22	1,16
4	17	18	1,00	17	17	0,96
5	8	9	0,90	8	7	0,84
6	4	4	0,82	3	3	0,75
7	2	1	0,79	1	1	0,68
8	2	1	0,64	1	—	—

(1960) samt konsumtionen av rumsenheter (RPP) för varje hushållsstorlek år 1958 (1960).

Om vi antar att 1958 (1960) års konsumtion av rumsenheter för varje hus-

hållsstorlek varit gällande även 1945 skulle förändringarna i fördelningen av hushållen efter storlek i tätorterna respektive i Växjö ha medfört följande ökning av rumskonsumtionen:

	Antal rumsenheter per 100 personer år 1958 (1960) vid samma fördelning av hushållen efter storlek som		Förändring
	A 1945	B 1958 (1960)	
Växjö.....	120,6	124,4	+ 3,1 %
Rikets tätorter	114,8	119,2	+ 3,9 %

4.2. Bostadsefterfrågans och bostadskonsumtionens beroende av hushållets inkomst

4.21. *Inledning.* Vår analys har visat att inkomstbildningen i samhället kan antagas inverka på *bostadsefterfrågan* och därmed bostadskonsumtionen framför allt på två vägar:

(a) den påverkar den omfattning i vilken ogifta och förut gifta personer bildar egna bostadshushåll — efterfrågar egna lägenheter;

(b) den påverkar ett givet hushålls konsumtion av bostadsutrymme (mätt i rumsenheter) och utrustningsstandard.

För båda fallen gäller givetvis att det i viss omfattning är hushållets totala inkomstsumma — och inte de individuella inkomsternas höjd — som blir avgörande för konsumtionens storlek. Detta betyder att »yrkesverksamhetsgraden» inom olika ålders- och könsgrupper inverkar på bostadskonsumtionen. Ökade arbetsmöjligheter och ökade inkomster för ungdomar, gifta kvinnor och pensionärer kan vid given inkomstnivå öka tendensen att skaffa egen lägenhet och öka konsumtionen av rumsenheter.

Som sagts tidigare har vi i denna utredning som hushållsinkomster för gifta par redovisat mannens och hustruns sammanlagda inkomst men i övrigt endast redovisat lägenhetsinnehavarens inkomst. Det är givet att detta ger en ofullständig bild av sambandet

mellan bostadskonsumtion och hushållsinkomst.

Den följande statistiska analysen av sambandet mellan hushållsinkomster och bostadskonsumtion kommer helt att begränsas till beräkningarna av »inkomstelasticiteter» genom s. k. tvärsnittsanalyser.

Det betyder att vi för ett givet tillfälle studerar bostadskonsumtionens omfattning för hushåll i olika inkomstklasser. Det anses allmänt att sådana tvärsnittsanalyser icke kan ge ett fullständigt och korrekt mått på »bostadsefterfrågans» inkomstelasticitet.¹ Tidsserieanalyser vore ur vissa synpunkter att föredraga. I Sverige saknas emellertid praktiskt taget helt detaljerad lokal statistik över bostadskostnadernas förändringar under efterkrigstiden.² Det

¹ För referat av och kommentarer till olika svenska utredningar om bostadsefterfrågans inkomstelasticitet hänvisas till P. Holm, »Bostadsefterfrågan på 1960-talet», s. 59—62. Där berörs även beräkningsmetodernas begränsning.

² Den statistik som finns är i huvudsak dels bostadsposten i konsumentprisindex, dels bostadsstyrelsens statistik över kostnaderna för nybyggda statsbelånade lägenheter olika år, dels slutligen vissa punktundersökningar för enskilda år eller enstaka orter. Se Bentzel m. fl., »Den privata konsumtionen i Sverige 1931—65», s. 60—192, P. Holm, »Bostadsefterfrågan på 1960-talet», s. 71, samma författare, »Ludvika: Hushållens inkomster och bostadskostnader och efterfrågan på nybyggda lägenheter 1958» (ej publicerad utredning, se dock »att bo» 1961:3, »Var tredje Ludvikabo vill flytta»).

är därför icke möjligt att utan arbetskrävande specialundersökningar få fram ett material som kan användas för tidsserieanalyser av förändringar i t. ex. bostadskostnader och inkomster.

Allvarligare är invändningen att beräkningen av bostadskonsumtionens inkomstelasticiteter eller överhuvudtaget sambandet inkomster—bostadskonsumtion blir meningslös på en marknad som varit så hårt reglerad som den svenska under efterkrigstiden. Självklart påverkar regleringen resultaten och försvårar tolkningen; det finns dock skäl som talar för att påverkan icke är så stor att kalkyler blir »meningslösa». Dessa skäl kan sammanfattas sålunda:

Bostadsmarknaden under efterkrigstiden har karaktäriserats av hög produktionsnivå och stark ökning av bostadskonsumtionen. Omsättningen på bostadsmarknaden har samtidigt varit så stor att den »ransonering» och dirigerings av efterfrågan som skett genom t. ex. bostadsförmedlingarna endast kan betecknas som krusningar på ytan. Detta gäller i alla händelser de lokala marknader som vi i det följande skall analysera. Man kan utgå från att vid omflyttningarna konsumenterna hela tiden strävat mot optimum, dvs. i förhållande till sina inkomster försökt få en så bra lägenhet som möjligt.

De lägenheter som varit utsatta för direkt hård hyresreglering, dvs. lägenheter byggda före 1942 och uthyrda i fria marknaden utgör en begränsad del av marknaden; vi uppskattar att den utgjorde (1958 resp. 1960) i Växjö ca 25 %, i Västerås ca 25 %, i Skellefteå ca 12 % och i Ljungby ca 10 % av samtliga lägenheter. Nybyggda lägenheter har visserligen varit underkastade pris-kontroll, men hyran har hela tiden anpassats efter kostnaderna. På småhusmarknaden har i praktiken icke någon

effektiv reglering förekommit — även om prisövervakning förekommit på statsbelånade hus.

Trots metodens svagheter bör dessutom tvärsnittsanalyser kunna ge intressant material för jämförelser mellan olika orter och olika hushållstyper av sambandet mellan inkomst och bostadskonsumtion.

Det är icke möjligt att bestämt uttala sig om i vilken riktning hyresregleringen kan ha påverkat utrymmesstandardens inkomstelasticitet i vårt material. Antar vi att utbudet varit oförändrat men att en avveckling av regleringen genomgående skulle medfört högre hyror, förefaller det sannolikt att de lägsta inkomsttagarnas bostadskonsumtion skulle minskat relativt i förhållande till de högre inkomsttagarna och att det skett en viss förskjutning i konsumtionen så, att större hushåll som har sämre betalningsförmåga skulle fått minska sin konsumtion till förmån för mindre hushåll. Om förändringen skett på detta sätt skulle fria hyror medfört ökade inkomstelasticiteter jämfört med de faktiska. Detta är dock endast hypoteser; hur förhållandena på en fri marknad skulle utvecklat sig är givetvis omöjligt att veta.

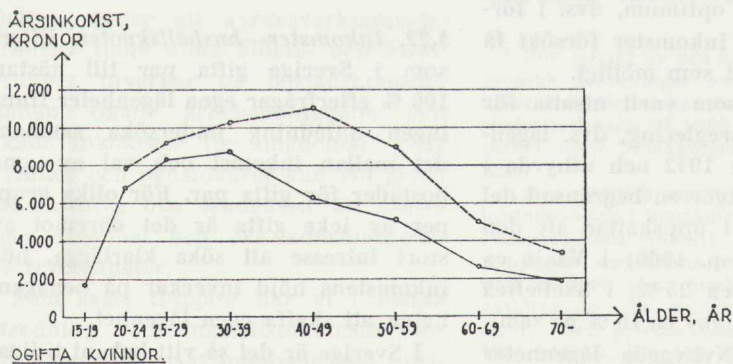
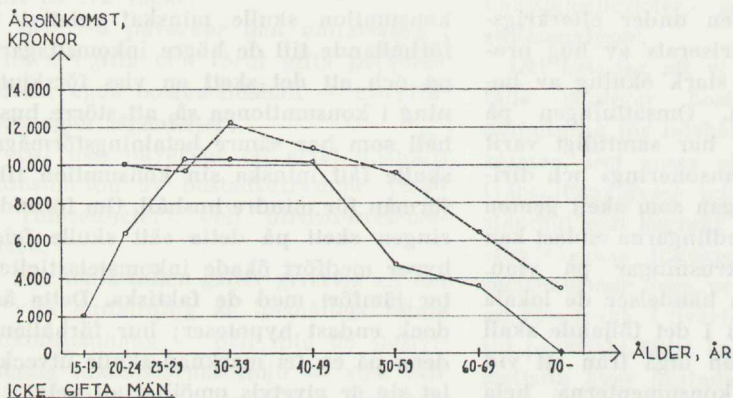
4.22. Inkomster—hushållskvoter. Eftersom i Sverige gifta par till nästan 100 % efterfrågar egna lägenheter finns ingen anledning undersöka sambandet mellan inkomst och val av egna bostäder för gifta par. För olika grupper av icke gifta är det däremot av stort intresse att söka klarlägga, hur inkomstens höjd inverkar på benägenheten att skaffa egen lägenhet.

I Sverige är det så vitt bekant tidigare endast Rydorff som gjort ett försök att beräkna hushållskvoternas inkomstelasticitet. Hans beräkningar baserades på ett material för Stockholm från 1945

Tabell B:4:3. Medianinkomst före skatt för icke gifta män samt för ogifta och förut gifta kvinnor i olika åldersgrupper i Växjö 1958

Åldersgrupp	Medianinkomst, kronor per år, för					
	icke gifta män		ogifta kvinnor		förut gifta kvinnor	
	Icke lägenhetsinnehavare	Lägenhetsinnehavare	Icke lägenhetsinnehavare	Lägenhetsinnehavare	Icke lägenhetsinnehavare	Lägenhetsinnehavare
15—19 år.....	2 069	—	1 685	—	—	—
20—24 ».....	6 359	10 000	6 797	7 873	—	—
25—29 ».....	10 255	9 701	8 333	9 153	—	8 334 ¹
30—39 ».....	10 245	12 176	8 750	10 259	—	7 545
40—49 ».....	10 125	10 900	6 308	11 032	—	6 882
50—59 ».....	4 714	9 625	5 133	8 964	—	5 280
60—69 ».....	3 532	6 444	2 600	4 947	1 954	3 785
70— ».....	Ej dekl.	3 543	1 863	3 339	—	4 041
Samtliga åldersgrupper.....	5 060	8 733	4 868	8 394	1 560	4 677

¹ —29 år.

————— ICKE LÄGENHETSINNEHAVARE
 - - - - - LÄGENHETSINNEHAVARE

Diagram B:4:4. Växjö 1958. Medianinkomst före skatt för lägenhetsinnehavare respektive icke lägenhetsinnehavare. Icke gifta män och ogifta kvinnor

års bostadsräkning och undersökningen begränsades till grupperna ogifta och förut gifta kvinnor.¹

Som komplettering till detta material har vi på material från Växjö för år 1958 försökt beräkna »hushållskvoternas inkomstelasticitet». Beräkningarna har gjorts på följande sätt.

De icke gifta har fördelats på tre grupper:

- ogifta kvinnor
- förut gifta kvinnor
- icke gifta män (ogifta och förut gifta män).²

Med hjälp av taxeringslängd och mantalslängd har samtliga inkomsttagare inom dessa grupper fördelats efter ålder och inkomst. Därefter har antalet lägenhetsinnehavare fördelats på samma sätt. Det är sedan möjligt att för varje inkomst- och åldersklass beräkna hushållskvoten, varefter man kan studera inkomsteffekten inom en viss åldersgrupp.

För beräkning av inkomstelasticiteten E för hushållskvoter, liksom i det följande för andra av inkomsten beroende variabler, har använts följande formel:

$$\log y = E \cdot \log x + a$$

där x = inkomsten och y = den beroende variabeln, i detta fall hushållskvoten.³

Därefter har värdena på E och a statistiskt beräknats på följande sätt:

$$\sum_1^n \log y - a \cdot n - E \cdot \sum_1^n \log x = 0$$

$$\sum_1^n \log x \cdot \log y - a \cdot \sum_1^n \log x - E \cdot \sum_1^n (\log x)^2 = 0$$

där n är antalet x- och y-värden på vilka elasticiteten beräknas.

Tidigare har redovisats hur inkom-

sten varierar med åldern för »icke gifta» lägenhetsinnehavare. Det konstaterades att det rådde en svag positiv korrelation mellan inkomst och ålder upp till 40-årsåldern, men att inkomsten därefter sjönk med tilltagande ålder. I tabell B: 4: 3 och diagram B: 4: 4 jämföres lägenhetsinnehavarnas medianinkomst före skatt med medianinkomsten för icke lägenhetsinnehavare inom olika åldersgrupper. Det framgår att kurvorna i stort sett har samma form men att lägenhetsinnehavarnas inkomster genomgående ligger högre än icke lägenhetsinnehavarnas (endast ett undantag!).

I tabell B: 4: 4 och diagram B: 4: 5 redovisas antalet inkomsttagare och hushållskvoter inom olika inkomstklasser för kategorierna ogifta kvinnor och icke gifta män oavsett ålder.

Sambandet mellan inkomst och hushållskvot blev i detta fall mycket starkt. Följande värden på hushållskvoternas inkomstelasticitet erhålles:

	De odifferentierade hushållskvoternas inkomstelasticitet
för icke gifta män	0,70
» ogifta kvinnor	1,00

Som framgår av tabell B: 4: 4 är hushållskvoterna för inkomsttagare i de lägsta inkomstklasserna nästan genomgående högre än kvoterna för personer med inkomster mellan 4 000 och 6 000 kronor. Resultat som liknar detta — i förhållande till redovisad inkomst

¹ Rydorff, »Bostadsefterfrågan», Stockholm 1955, s. 40, 47—51, diagram 1 samt tabell 4. Rydorff anmärker att »vissa smärre felaktigheter synes finnas i materialet, detta har icke kunnat korrigeras» (s. 40).

² Ogifta kvinnor har genomgående lägre hushållskvoter än förut gifta kvinnor. Sistnämnda grupp har oftare egen lägenhet, oftare barn boende hemma och har andra inkomster än de ogifta kvinnorna. Ogifta och förut gifta män skiljer sig mindre åt. Dessutom är gruppen förut gifta män relativt liten.

³ Herman Wold, »Demand analysis», s. 2—3.

Tabell B: 4: 4. Hushållskvoter för icke gifta män och ogifta kvinnor (15— år) i olika inkomstklasser i Växjö 1958 samt inkomstelasticiteter¹

Årsinkomst, kronor, före skatt	Icke gifta män	Ogifta kvinnor	Antal	
			icke gifta män	ogifta kvinnor
	Hushållskvoter, %			
Ej deklarerad inkomst.....	21,6	32,3	501	570
— 3 999.....	26,6	34,5	379	423
4 000— 5 999.....	25,0	25,2	224	294
6 000— 7 999.....	28,3	35,4	184	424
8 000— 9 999.....	27,3	48,9	260	448
10 000—11 999.....	31,0	62,7	277	209
12 000—13 999.....	39,8	76,0	176	125
14 000—15 999.....	47,1	77,4	70	62
16 000—.....	70,1	88,5	87	78
Samtliga inkomstklasser	29,6	42,4	2 158	2 633
	Inkomstelasticitet = E ¹			
	0,70	1,00		

¹ Vid beräkningen av inkomstelasticiteten har hushåll i inkomstklassen —3 999 kronor utslutits.

orinligt stor konsumtionsvolym — är mycket vanliga i de flesta konsumtionsundersökningar baserade på officiell inkomststatistik.¹

Delvis beror resultatet naturligtvis på ofullständigheter i inkomststatistiken; den officiella inkomststatistiken ger icke en rättvis bild av konsum-

tionsförmågan på grund av felaktiga uppgifter eller tillfälligtvis låga inkomster. I vårt fall kan resultatet dess-

¹ Winnick anmärker t. ex. i »American Housing»: »Quite clearly, at the lowest income levels income is not representative of consumer expenditures or living standard» (a. a. s. 25). Se även s. 22 och s. 33.

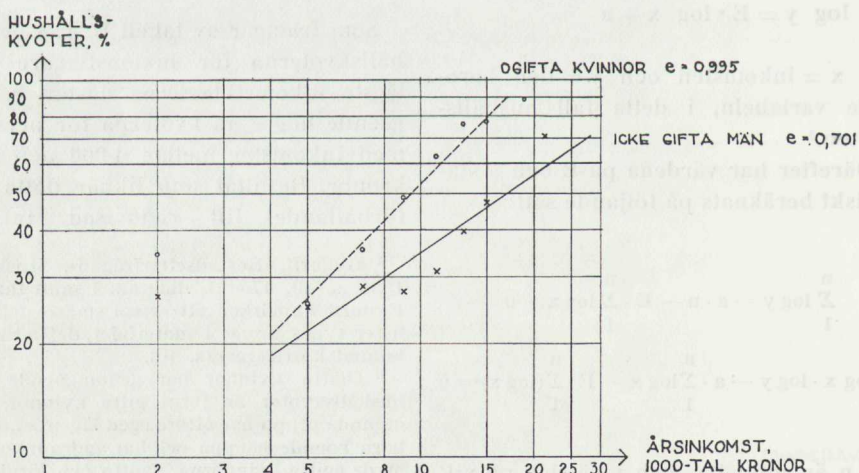

Diagram B:4:5. Växjö 1958. Hushållskvotens inkomstelasticitet för icke gifta män och ogifta kvinnor i åldern 15— år. Logaritmisk skala. Inkomst före skatt

Tabell B: 4. 5. Antal icke gifta män och ogifta kvinnor i Växjö 1958 i olika ålders- och inkomstgrupper samt hushållskvoter för dessa

Årsinkomst, kronor, före skatt	Ålder, år								
	20—24	25—29	30—39	40—49	50—59	60—69	70—	20—	20—59
<i>Icke gifta män</i>									
Antal inkomsttagare									
Ej deklarerad inkomst..	101	25	26	23	37	31	70	313	212
— 3 999.....	76	13	19	23	13	31	78	253	144
4 000— 7 999.....	116	29	26	22	39	27	41	300	232
8 000—11 999.....	142	107	118	63	45	25	25	525	475
12 000—15 999.....	27	45	70	49	33	13	8	245	224
16 000—	6	11	21	11	13	14	8	84	62
Summa	468	230	280	191	180	141	230	1 720	1 349
Hushållskvoter (%)									
Ej deklarerad inkomst..	19	52	35	44	35	61	36	34	30
— 3 999.....	1	8	16	35	62	81	70	40	15
4 000— 7 999.....	5	28	23	45	67	67	83	36	24
8 000—11 999.....	8	17	27	44	72	84	60	30	26
12 000—15 999.....	7	20	36	43	82	100	62	42	38
16 000—	—	18	95	82	85	86	70	73	68
Samtliga inkomstklasser	8	22	34	45	65	77	61	37	29
<i>Ogifta kvinnor</i>									
Antal inkomsttagare									
Ej deklarerad inkomst..	70	13	29	30	41	61	85	329	183
— 3 999.....	67	13	12	15	48	66	74	295	155
4 000— 7 999.....	271	63	48	44	64	60	52	602	490
8 000—11 999.....	155	138	130	80	68	33	37	641	571
12 000—15 999.....	6	14	49	52	49	10	7	187	170
16 000—	—	2	15	21	20	14	6	78	58
Summa	569	243	283	242	290	244	261	2 132	1 627
Hushållskvoter (%)									
Ej deklarerad inkomst..	77	62	38	27	42	64	54	56	54
— 3 999.....	75	77	33	33	71	64	74	50	32
4 000— 7 999.....	18	32	46	43	55	77	62	37	30
8 000—11 999.....	32	48	52	74	77	85	76	55	52
12 000—15 999.....	50	57	67	81	86	80	100	76	75
16 000—	—	50	100	81	85	93	100	88	88
Samtliga inkomstklasser	29	43	54	62	68	72	67	52	47

utom delvis förklaras av att vi bara registrerat lägenhetsinnehavarens inkomst, medan den som faktiskt betalar lägenheten kan vara en annan hushållsmedlem. I Växjö finns dessutom ett antal personer, sjuksköterskeelever, seminarieelever, militärer och andra personer under utbildning, med låga nominella inkomster som har egen lägenhet. I det följande kommer vi i regel att utesluta den lägsta inkomstgruppen vid kalkyler över sambandet

mellan bostadskonsumtion och hushållsinkomst.

Som framgår av tabellen är hushållskvoterna för kvinnor inom varje inkomstklass högre än motsvarande kvoter för män. Detta är karaktäristiskt för städer med hög yrkesverksamhet bland kvinnorna. Vidare bör observeras att kvinnornas hushållskvoter redan i inkomstklassen 12 000—13 999 kronor når så högt som 76 %. Männens kvoter visar enligt tabellen relativt svag

ökning i inkomstklasserna 4 000—11 999 kronor; det är möjligt att den använda beräkningsmetoden överskattar inkomstelasticiteten för majoriteten av hushållen (57 % av 1 657 »icke gifta män» med deklarerad inkomst tillhör de nämnda inkomstklasserna).

De här påpekade egenheterna kan emellertid bero på en annan viktig faktor. Det råder visserligen svag korrelation mellan ålder och inkomst bland de icke gifta, men det kan tänkas att den starka tendens till att hushållskvoterna ökar med åldern, som vi vet finns och som främst måste vara betingad av en med åldern stigande »preferens» till egen bostad, kan ha inverkat på vår korrelationskalkyl.¹

Vi har därför åldersfördelat materialet och studerat hushållskvotens storlek inom olika inkomstklasser för enskilda åldersgrupper. Resultatet sammanfattas i diagram B: 4: 6 (dubbel logaritmisk skala). Motsvarande hushållskvoter återfinns i tabell B: 4: 5.

Resultaten kan i stort sett tolkas så: Preferenserna för egen lägenhet är mycket tydligt åldersinfluerade, dvs. hushållskvoterna stiger med stigande ålder. Detta gäller för alla inkomstklasser.

Liksom av tabell B: 4: 4 framgår av tabell B: 4: 5 att många icke gifta med

¹ I Amerika tycks man överraskande nog inte ha (eller inte ha observerat) någon ökning av hushållskvoterna för äldre personer under de senaste decennierna: »No evidence can be found that older people form independent households much more frequently than in the past. The rise in what is called here the 'headship rate' of people over 60 has been quite small over the past 50 years and almost negligible between 1940 and 1950. Because their numbers have greatly increased older people, of course, occupy a larger proportion of the housing inventory. But this is not at all the same thing as an increased tendency towards separate living arrangements. These findings are contrary to widespread belief and should be reviewed with care. It is indeed surprising that Social Security, more pensions, and general economic improvement have had, thus far, so little effect on the housing arrangements of the aged.» Winnick, a. a. s. 9.

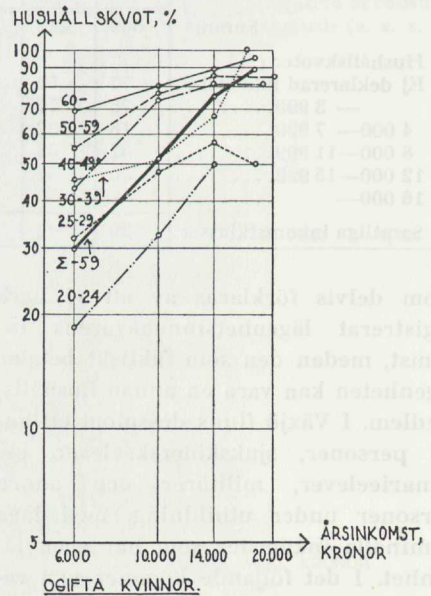
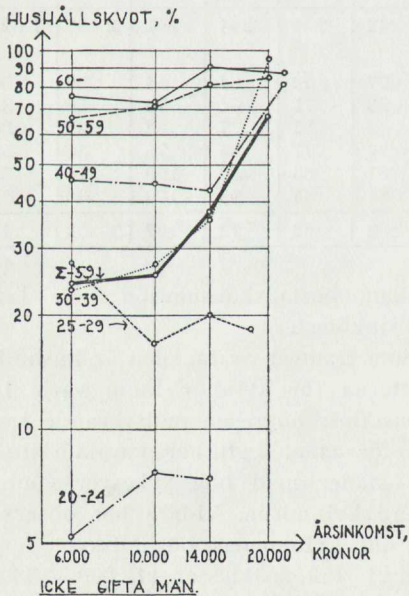

Diagram B: 4: 6. Växjö 1958. Hushållskvotens variation med inkomsterna inom olika åldersgrupper bland icke gifta män och ogifta kvinnor. Logaritmisk skala. Inkomst före skatt

inkomster under 4 000 kronor eller utan deklarerade inkomster har egna lägenheter — hushållskvoterna i dessa inkomstgrupper är förvånansvärt höga. Som tidigare nämnts beror detta till en del på att i Växjö sjuksköterskor, seminarieelever och andra unga personer som bedriver fortsatt utbildning har fått möjligheten att bo i egen lägenhet. Men denna grups höga hushållskvoter beror framförallt på att lägenhetsinnehavarens redovisade inkomst icke ger en korrekt bild av hans konsumtionsförmåga.

Studerar man för varje åldersgrupp hur hushållskvoterna förändras när inkomsten ökar så får man inte en lika lättolkad bild. På grund av små frekvenser har kalkyler av inkomstelasticiteterna inte utförts — men i grova drag kan elasticiteterna avläsas genom linjernas lutning i det dubbellogaritmiska diagrammet.

För gruppen ogifta kvinnor råder en tydlig och stark korrelation mellan inkomstens storlek och hushållskvoternas storlek. Inkomstelasticiteterna är påtagligt högre för åldrarna under än för åldrarna över 50 år — vilket ter sig naturligt. För åldrarna under 50 år tycks inkomstelasticiteten vara av storleksordningen 0,6—1,0.

För de icke gifta männen är sambandet hushållskvot—inkomst betydligt mindre entydigt, måhända delvis beroende på det lilla materialet med särskilt för åldrarna under 50 år små frekvenser av personer med egna lägenheter. Åldersklassen 30—39 år visar dock en stark korrelation mellan hushållskvot och inkomst och en kalkyl över inkomstelasticiteten ger, om man bortser från personer med mindre än 4 000 kronor i årsinkomst, ett så högt värde som $E = 1,2$.

Men i åldersgruppen 25—29 år med totalt 51 lägenhetsinnehavare redovisas

negativ inkomstelasticitet liksom i åldersgruppen 40—49 år, om man håller sig till hushåll med högst 16 000 kronor i redovisad inkomst. De äldsta åldersklasserna visar svag inkomstelasticitet men där är också hushållskvoterna mycket höga redan vid låga inkomster.

Det erhållna resultatet tyder på att i Växjö hushållskvoternas höjd är starkt beroende av inkomsternas höjd och att särskilt i medelåldern höga inkomster leder till höga hushållskvoter. Inkomstökningen under efterkrigstiden torde starkt ha bidragit till hushållskvoternas ökning. Vid sidan av inkomsterna tycks emellertid preferenser och vad vi kallat miljöfaktorer ha spelat en betydande roll för hushållskvoternas ökning — detta gäller särskilt hushållskvoternas ökning i de äldsta och yngsta årsklasserna, där det finns ett starkt inslag av låga inkomsttagare.

Det är icke möjligt att från detta enda fall dra några generella slutsatser om utvecklingen på andra orter. Å andra sidan finns det icke några speciella skäl som talar för att förhållandena i Växjö skulle på ett mera markant sätt avvika från förhållandena i tätorterna i gemen. Genom att lägenheterna i Växjö är större än normalt, skulle man möjligen kunna påstå, att utbudets struktur motiverade en långsammare takt i »hushållssprängningen» i Växjö än i andra orter — den höga utrymmesstandarden skulle motivera att ungdomar bodde kvar hemma eller att rum hyrdes ut mera än i orter med lägre utrymmesstandard. Det bör också påpekas att det relativa antalet »inflyttare», som borde vara mer benägna än hemmasöner och -döttrar att efterfråga egna lägenheter, inte har varit större än normalt.

4.23. *Inkomster och bostadsutrymme.* Enligt vår teori påverkar inkomstens

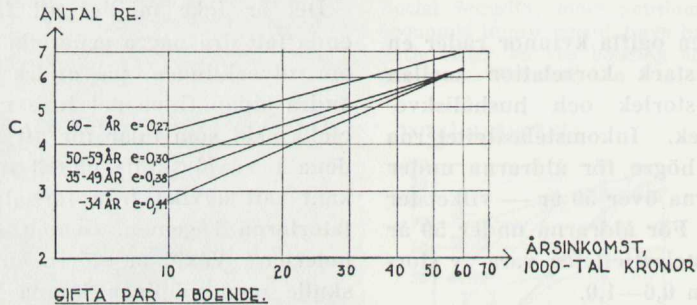
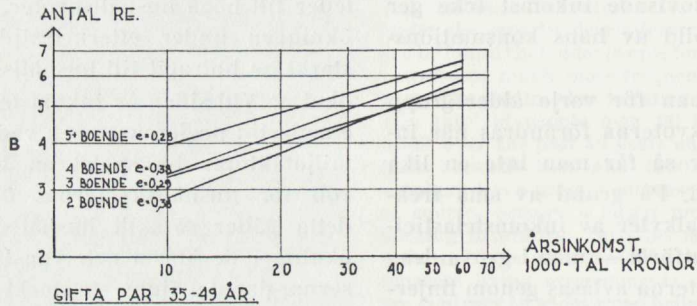
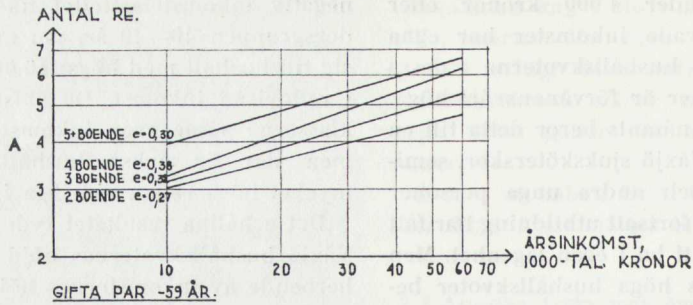

Diagram B:4:7. Växjö 1958. Utrymmesstandardens (RPH: s) inkomstelasticitet i olika hushållstyper. Logaritmisk skala. Inkomst före skatt

höjd på ett avgörande sätt ett hushållsval av bostad, dess konsumtion av bostadsutrymme och bostadsstandard. Till att börja med koncentrerar vi uppmärksamheten till bostadsutrymmet och mäter konsumtionen av utrymme genom antalet rumsenheter (re).

För USA har Winnick påpekat att om man fördelar samtliga hushåll på en bostadsmarknad efter inkomst och mäter hur konsumtionen av rumsenheter per person — RPP-relationen — för-

ändras, blir korrelationen svag.¹ En förklaring är att inkomsten inte varierar med hushållsstrukturen, men det gör bostadskonsumtionen. Spridningen i inkomsten blir därför större än spridningen i utrymmesstandard.

Samma förhållande, svag korrelation mellan total konsumtion av utrymme och inkomstens höjd, erhålles för Sverige, om hushållen föres samman utan

¹ Se Winnick, a. a. s. 24—29.

Tabell B: 4: 6. Konsumtion av rumsenheter per hushåll och per person i hushåll av olika storlek i Växjö 1958

Gifta par — 59 år

Årsinkomst, kronor, före skatt	Antal boende per hushåll			
	2	3	4	5 eller flera ¹
Antal rumsenheter per hushåll (RPH)				
Ej deklarerad inkomst	3,00	4,17	3,67	4,40
— 7 999	3,13	3,22	3,65	4,24
8 000—11 999	3,14	3,29	3,52	4,27
12 000—13 999	3,24	3,34	3,56	4,38
14 000—15 999	3,42	3,42	3,75	4,28
16 000—17 999	3,20	3,65	3,73	4,40
18 000—19 999	3,43	3,65	3,98	4,45
20 000—23 999	3,36	3,91	4,08	4,92
24 000—31 999	4,00	4,29	4,92	5,35
32 000—39 999	4,80	4,77	5,36	6,00
40 000—47 999	4,50	5,00	5,59	6,00
48 000—	4,50	5,47	6,43	6,89
Samtliga inkomstklasser	3,39	3,61	3,97	4,67
Antal rumsenheter per person (RPP)				
Ej deklarerad inkomst	1,50	1,39	0,92	0,78
— 7 999	1,56	1,07	0,91	0,76
8 000—11 999	1,57	1,09	0,88	0,76
12 000—13 999	1,62	1,11	0,89	0,78
14 000—15 999	1,71	1,14	0,94	0,76
16 000—17 999	1,60	1,22	0,93	0,78
18 000—19 999	1,72	1,22	0,99	0,79
20 000—23 999	1,68	1,30	1,02	0,88
24 000—31 999	2,00	1,43	1,23	0,96
32 000—39 999	2,40	1,59	1,34	1,07
40 000—47 999	2,25	1,67	1,40	1,07
48 000—	2,25	1,82	1,61	1,23
Samtliga inkomstklasser	1,69	1,20	0,99	0,83

¹ Genomsnittlig hushållsstorlek = 5,6 personer.

differentiering efter storlek eller civilstånd.

Resultatet blir annorlunda om man utgår från att hushållsstrukturen är av avgörande betydelse för konsumtionen av bostadsutrymme och för varje hushållstyp studerar hur utrymmesstandarden varierar med inkomsten.

För Växjö, där det stora materialet tillåter en betydande differentiering på undergrupper, har sambandet mellan inkomst och konsumtion av rumsenheter studerats både med hänsyn till hushållets storlek och hushållets ålder.

Diagram B: 4: 7 A—C redovisar sam-

bandet *inkomst—bostadskonsumtion* för

samtliga gifta, —59 år, fördelade efter antal boende (4:7 A);

gifta, 35—49 år, fördelade efter antal boende (4:7 B);

gifta, 4 boende, fördelade efter hushållets ålder (4:7 C).

Materialet till diagram B: 4: 7 A återfinns i tabell B: 4: 6, som dessutom redovisar antalet rumsenheter per person för de olika familjetyperna och inkomstgrupperna. Materialet till diagrammen B: 4: 7 B och C återfinns i

Årsinkomst, kronor, före skatt	Antal rumsenheter per person i enpersonshushåll							
	Icke gifta män i åldern . . . år				Icke gifta kvinnor i åldern . . . år			
	—34	35—49	50—59	60—	—34	35—49	50—59	60—
Ej dekl.— 3 999	2,00	2,33	2,18	2,83	1,33	1,81	2,50	2,56
4 000— 7 999	1,86	2,14	2,24	2,67	1,48	1,73	2,30	2,86
8 000—11 999	1,64	2,24	2,22	3,16	1,28	1,71	2,37	3,41
12 000—15 999	2,35	2,26	2,72	3,14	1,83	1,98	2,67	3,84
16 000—	3,11	3,15	3,33	4,33	2,75	2,35	3,71	3,77

bilagetabell 25, till vilken den intresserade hänvisas.

Resultaten är enkla och entydiga. Hushållens konsumtion av bostadsutrymme växer för varje hushållsstorlek med inkomsten, och takten i konsumtionsökningen är ganska likartad för hushåll av olika storlek.

Inom en viss åldersgrupp skiktar sig hushållen på samma sätt efter antalet boende (diagram B: 4: 7 B) men vid givet antal boende och given inkomst så ökar utrymmesstandarden påtagligt med hushållens ålder. Materialet tillåter inte några förfinade kalkyler — men det kan tänkas att vid ökade inkomster spelar åldern en mindre roll för utrymmesstandarden — kurvorna för rumskonsumtionen närmar sig varandra, när inkomsten ökar (diagram B: 4: 7 C). I och för sig vore det naturligt om vid höga inkomster och stor bostadskonsumtion ålderns betydelse för konsumtionsvolymen skulle avta — materialet antyder möjligheten av en sådan tendens.

Man skulle också vilja tro att ökade inkomster skulle ge ökade möjligheter för större hushåll att låta »behovet tala», och att det därför i diagram B: 4: 7 A och B skulle kunna spåras en med inkomsten ökande »spridning» av kurvorna och alltså en ökad differentiering av konsumtionen för olika hushållstyper. Något överraskande visar sig inte en sådan tendens i materialet.

Den här för gifta par beskrivna ten-

densen — ökad bostadskonsumtion vid ökad ålder och ökad inkomst — tycks även gälla för »ungkarlshushållen». Detta framgår av uppgifterna i ovanstående tablå och i tabell 26.

Det mest påfallande är här framförallt att åldrarna över 60 år har en så hög utrymmesstandard. I inkomstklasser upp till 8 000 kronor konsumerar »pensionärerna» mer än 2,5 rumsenheter per person, och när inkomsten är över 8 000 kronor konsumeras mellan 3,14 och 4,33 rumsenheter. Tablåen antyder vilken betydelse för rumskonsumtionen den väntade framtida ökningen av antalet pensionärer kan få.

I vilken utsträckning bostadsbristen har påverkat resultaten har inte kunnat bedömas. Möjligen skulle det kunna tänkas att de unga barnhushållens (4 boende, —34 år) rumskonsumtion har sänkts genom att de hänvisats till nybyggda lägenheter och tvingats till hög standardkonsumtion på bekostnad av utrymmet. I annat sammanhang redovisat material visar emellertid att de nya hushållen inte i anmärkningsvärt hög grad är hänvisade till de nybyggda lägenheterna.¹

I sammanfattning blir de framräknade inkomstelasticiteterna för konsumtion av rumsenheter följande för olika hushålls- och åldersgrupper i Växjö år 1958:

¹ Se P. Holm, »att bo» 1960: 4, »Vilka bor i de nybyggda lägenheterna?»

Antal personer per hushåll	Giftna par i åldern . . . år				
	—34	35—49	50—59	60—	—59
2	..	0,38	0,09	..	0,27
3	0,42	0,29		0,29	0,32
4	0,44	0,38	0,30	} 0,27	0,38
5 o. fl.	..	0,28	..		0,30

För vissa grupper med låga frekvenser har inkomstelasticiteter inte framräknats. Det kanske förefaller mest anmärkningsvärt att inkomstelasticiteterna genomgående är så pass låga; med ett undantag ligger de mellan 0,27 och 0,44.

Det kan vidare tänkas att de relativt låga inkomstelasticiteter som erhållits i de ovan redovisade kalkylerna kan bero på att vi hela tiden redovisat inkomster »före skatt». Vi skall därför även redovisa några kalkyler för Växjö, baserade på hushållens inkomster sedan alla skatter från dragits den taxerade inkomsten. Vi kallar detta *inkomst efter skatt*. Härvid har vi valt gruppen giftna par med 3 och 4 boende och hushållsföreståndare under 60 år. Dessa gruppers konsumtion av rumsenheter framgår av tabell B: 4: 7.

Elasticiteterna blev alltså i detta fall nästan precis lika stora som de vi tidigare beräknat på inkomster före skatt.

De här från ett fullständigt material erhållna resultaten (omfattande alla hushåll i Växjö) kan jämföras med motsvarande resultat från bostadsbyggnadsutredningens intervjuundersökning från de tre regionerna.

Eftersom intervjumaterialet är relativt små tillåter de inte en lika fin gruppering av hushållen som skett i Växjö. Korrelations- och elasticitetsberäkningarna blir nödvändigt behäftade med stora felmarginaler, kalkylerna har fått utföras på få värden och spridningen är ofta stor.¹

¹ Några beräkningar över kalkylresultatets signifikans har inte utförts, varken för Växjö-materialet eller för tre regionsmaterialet.

Tabell B: 4: 7. Konsumtion av rumsenheter per person för giftna par, med 3 och 4 boende, i åldrarna under 60 år i Växjö 1958

Årsinkomst, kronor, efter skatt	Antal boende per hushåll	
	3	4
	Antal rumsenheter per person (RPP)	
Ej deklarerad inkomst och inkomst- uppgift saknas	1,39	0,92
— 7 999	1,07	0,90
8 000—11 999	1,11	0,89
12 000—15 999	1,19	0,96
16 000—19 999	1,34	1,10
20 000—23 999	1,50	1,24
24 000—31 999	1,68	1,49
32 000—	1,83	1,60
Samtliga inkomstklasser	1,20	1,00
	Inkomstelasticitet = E	
	0,32	0,36

Tabell B: 4: 8. Konsumtion av rumsenheter per hushåll bland hushåll i olika inkomstklasser och med olika antal boende i Västerås, Skellefteå och Ljungby 1960

Makar, mannen under 65 år

Årsinkomst, kronor, före skatt	Antal rumsenheter per hushåll (RPH) i hushåll med ... boende			
	2	3	4	5 och flera
<i>Västerås</i>				
1—11 999.....	2,6	3,1	3,5	4,2
12 000—13 999.....	3,0	3,1	2,9	4,1
14 000—15 999.....	2,4 ²	3,0	3,5	3,5
16 000—17 999.....	2,8	3,1	3,4	3,8
18 000—19 999.....	3,1	3,2	3,3	4,2
20 000—23 999.....	2,8	3,5	4,0	4,0
24 000—31 999.....	3,1	3,9	4,0	4,5
32 000—.....	4,3	5,0	5,1	6,2
Samtliga inkomstklasser	3,0	3,5	3,8	4,2
<i>Skellefteå</i>				
1—11 999.....	3,3	3,5	3,4	4,0
12 000—13 999.....	3,1	3,5	4,3	4,2
14 000—15 999.....	3,1	3,2 ²	3,8	4,0
16 000—17 999.....	3,1 ²	3,6	3,7	4,9
18 000—19 999.....	3,2 ²	3,6 ²	4,0	4,8
20 000—23 999.....	3,0 ²	3,8	3,9 ²	4,9 ²
24 000—31 999.....	3,6	4,0	4,4	4,6 ²
32 000—.....	4,1 ²	4,8	5,0	6,4
Samtliga inkomstklasser	3,3	3,8	3,9	4,6
<i>Ljungby</i>				
1—11 999.....	3,8	4,1	3,9	5,3
12 000—13 999.....	4,0 ²	3,8	3,4	4,2
14 000—15 999.....	4,3 ²	4,0	4,4	4,8
16 000—17 999.....	4,3 ¹	4,0	4,3	4,9
18 000—19 999.....	3,7 ¹	4,4	4,4	4,4
20 000—23 999.....	4,0	3,9	4,5	4,9 ²
24 000—31 999.....	4,0 ²	5,2 ²	4,5 ¹	5,4 ¹
32 000—.....	—	6,5 ²	6,2 ²	5,3 ²
Samtliga inkomstklasser	3,9	4,2	4,4	4,8

¹ Frekvenser 1—4.

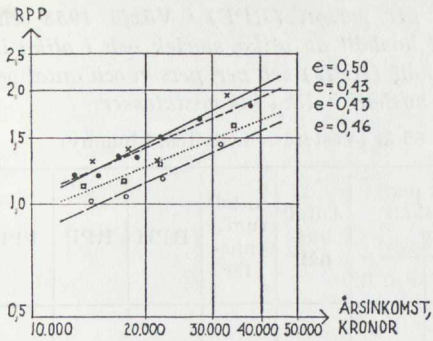
² Frekvenser 5—9.

Kalkylens resultat sammanfattas i diagram B: 4: 8 som bygger på materialet till tabellerna B: 4: 8 och B: 4: 9.

Vid kalkylerna har genomgående värden för hushåll med inkomster under 12 000 kronor uteslutits. Skälen härtill är desamma som tidigare anförts för Växjö — låt vara att inkomstgränsen kan anses vara dragen väl högt.

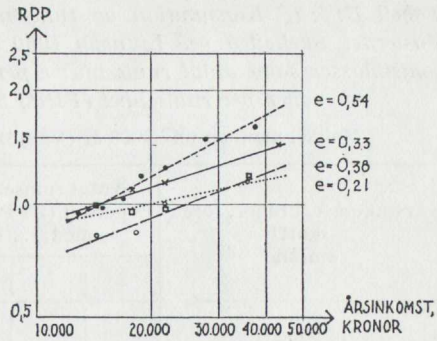
Grundmaterialet för treregionsundersökningen redovisas i tabell B: 4: 8

medelst RPH-tal och i tabell B: 4: 9 medelst RPP-tal. I sistnämnda tabell har även uppgifter för Växjö införts och för att underlätta jämförelser mellan orterna har de sammanförts inom varje inkomstklass. Med reservation för snedheter i inkomstfördelningen inom varje inkomstklass och olikheter i hushållens åldersstruktur skulle alltså RPP-talen för varje hushållstyp för de olika städerna vara jämförbara. Man

3 BOENDE.

— x LJUNGBY
 - - - • VÄXJÖ
 ····· ■ SKELLEFTEÅ
 ——— ◊ VÄSTERÅS

4 BOENDE.

Diagram B: 4: 8. Antal rumsenheter per person (RPP) i hushåll med olika inkomster i Växjö 1958 samt i Västerås, Skellefteå och Ljungby 1960. Makar, mannen under 60 resp. 65 år. Logaritmisk skala. Inkomst före skatt

kan uttrycka saken så, att skillnader i RPP-tal för varje hushållstyp måste bero på andra faktorer än inkomsten eller hushållsstorleken. Genom begränsningen till gifta par under 60 år respektive under 65 år har även påverkan från skillnader i åldersstrukturen begränsats. Diagram B: 4: 8 ger en god översikt över materialet. Det visar sig nu — och detta är mycket intressant — att inom en given hushållstyp ökar i alla städer rumskonsumtionen per person (RPP-talet) med inkomsten och den ökar i ungefär samma takt. »Konsumtionslinjerna» ligger i stort sett lagrade ovanför varandra och för 3-personshushållen i ordning nerifrån: Västerås (med lägsta utrymmesstandarden), Skellefteå, Växjö och Ljungby.

Beräkningar över utrymmesstandardens inkomstelasticitet har utförts även för Västerås, Skellefteå och Ljungby på samma sätt som för Växjö.

Utrymmesstandardens inkomstelasticitet enligt de olika beräkningarna jämföres i nedanstående tablå.

Bortses från Ljungby med dess, förefaller det, speciellt stora spridning och sannolikt stora slumpvariationer, varierar elasticitetstalen såväl mellan hushåll av olika storlek som mellan olika orter icke anmärkningsvärt mycket. Utrymmeselasticiteten i Växjö och Skellefteå, vilka har högre utrymmesstandard än Västerås, är enligt tablån lägre än elasticiteten för Västerås med sitt mer homogena bostadsbestånd (och bör det kanske tilläggas mer homogena sociala

Utrymmesstandardens (RPH:s) inkomstelasticitet = E. Giftna par — 64 år resp. — 59 år

Antal personer per hushåll	Växjö 1958	Västerås 1960	Skellefteå 1960	Ljungby 1960
2.....	0,27	0,38	0,27	— 0,06
3.....	0,32	0,49	0,34	0,51
4.....	0,38	0,48	0,20	0,43
5 o. fl.....	0,30	0,43	0,35	0,21

Tabell B: 4: 9. Konsumtion av rumsenheter per person (RPP) i Växjö 1958 och i Västerås, Skellefteå och Ljungby 1960 bland hushåll av olika storlek och i olika inkomstklasser samt antal rumsenheter per hushåll (RPH) och per person och antal personer per rumsenhet (PPR) bland hushåll i olika inkomstklasser

Makar, mannen under 60 år (Växjö) resp. 65 år (Västerås, Skellefteå, Ljungby)

Årsinkomst, kronor, före skatt/ område	Antal rumsenheter per person (RPP) i hushåll med ... boende				Antal ¹ hushåll	Antal ¹ rumsenheter	RPH	RPP	PPR
	2	3	4	5 o. fl.					
—11 999									
Växjö.....	1,56	1,09	0,88	0,85	971	3 494	3,6	0,95	1,05
Västerås.....	1,29	1,04	0,89	0,84	173	562	3,2	0,94	1,07
Skellefteå.....	1,65	0,86	0,85	0,80	692	2 461	3,6	0,96	1,04
Ljungby.....	1,88	1,37	0,96	1,06	139	576	4,1	1,23	0,81
12 000—15 999									
Växjö.....	1,65	1,13	0,91	0,87	1 198	4 434	3,7	0,97	1,03
Västerås.....	1,40	1,02	0,82	0,74	273	864	3,2	0,92	1,08
Skellefteå.....	1,55	1,12	0,99	0,82	1 192	4 359	6,7	1,01	0,99
Ljungby.....	2,06	1,30	0,96	0,91	195	797	4,1	1,10	0,90
16 000—19 999									
Växjö.....	1,67	1,22	0,96	0,88	736	2 812	3,8	1,04	0,96
Västerås.....	1,46	1,04	0,84	0,79	330	1 080	3,3	0,95	1,05
Skellefteå.....	1,57	1,21	0,95	0,97	1 092	4 246	3,9	1,03	0,97
Ljungby.....	2,00	1,40	1,14	0,93	143	623	4,3	1,14	0,88
20 000—23 999									
Växjö.....	1,68	1,30	1,02	0,98	448	1 787	3,9	1,15	0,87
Västerås.....	1,42	1,17	1,00	0,80	222	779	3,5	1,04	0,96
Skellefteå.....	1,50	1,27	0,98	0,98	438	1 689	3,9	1,16	0,77
Ljungby.....	2,00	1,30	1,12	0,98	85	358	4,2	1,30	0,77
24 000—31 999									
Växjö.....	2,00	1,43	1,23	1,07	319	1 503	4,7	1,25	0,80
Västerås.....	1,55	1,30	1,00	0,90	190	731	3,8	1,15	0,87
Skellefteå.....	1,80	1,33	1,10	0,92	442	1 783	4,0	1,26	0,79
Ljungby.....	2,00	1,73	1,12	1,08	38	181	4,8	1,37	0,73
32 000—									
Växjö.....	2,34	1,69	1,43	1,26	267	1 536	5,8	1,34	0,74
Västerås.....	2,15	1,67	1,28	1,24	140	707	5,1	1,47	0,68
Skellefteå.....	2,05	1,60	1,25	1,28	396	2 008	5,1	1,41	0,71
Ljungby.....	—	2,17	1,55	1,06	39	239	6,1	1,54	0,65

¹ För Västerås, Skellefteå och Ljungby är talen vägda. Se s. 21.

struktur). Materialet ger vissa möjligheter till »testning» av hypotesen att »på orter där produktionen av stora lägenheter varit liten är det oftare hushåll med stora inkomster som lagt beslag på de stora lägenheterna än på orter där utrymmesstandarden genomgående hållits högre».

I tablån på s. 123 har de gifta par under 65 år som bor i lägenheter om 3 eller

flera rum och kök i Västerås, Skellefteå och Ljungby fördelats på två inkomstgrupper. Samtidigt anges andelen lägenheter om 3 eller flera rum och kök.

Relationstalen stöder hypotesen. I Västerås, där endast 52 % av de gifta paren bodde i »stora» lägenheter hade 80 % av dessa hushåll en inkomst av 16 000 kronor eller mer — en rymlig bostad var förbehållen familjer med

Område	Det procentuella antalet lägenheter om 3 eller flera rum och kök		Gifna par under 65 år boende i 3 eller flera rum och kök, procentuellt fördelade efter inkomst		
	i totala beståndet 1960	i materialets »gifna par under 65 år»	—15 999 kr	16 000— kr	Summa
Västerås	33	52	20	80	100
Skellefteå	47	65	37	63	100
Ljungby	64	83	48	52	100

goda inkomster. I Ljungby bodde 83 % av de gifna paren i stora lägenheter men endast 52 % av dessa hade 16 000 kronor eller mer i årsinkomst. För Växjö föreligger inte fullt jämförbara uppgifter, men de som finns ansluter sig väl till bilden. I bostadsbeståndet hade 48 % av lägenheterna 1958 3 eller flera rum och kök. Av samtliga gifna par bodde 59 % i »stora» lägenheter och av dessa hade endast 51 % en inkomst på 16 000 kronor och däröver.

De redovisade resultaten kan här som i andra fall ha påverkats av olikheter i hushållsstorlek, hyresnivå och inkomstfördelning i de tre städerna, men sådana olikheter torde inte kunna förklara hela den redovisade skillnaden.

Det bestående intrycket av dessa analyser blir emellertid att inkomstelasticiteterna är relativt låga och av samma storleksordning i de olika samhällena. Men eftersom »konsumtionen» av rumsenheter stiger när hushållens inkomster ökar, så medför olikheter i inkomster mellan olika städer ceteris paribus olikheter i utrymmesstandard. Det bör observeras att vid given »lönenivå» kan olikheter i inkomsten per invånare uppstå genom olikheter i »yrkesverksamhetsgraden».

4.24. Inkomster — konsumtionen av storlek och standard. 4.241. Växjö. Efterfrågan på utrymme och standard inom olika hushållstyper och inkomstklasser. Hittills har vi endast studerat

hur inkomsten påverkar hushållens konsumtion av bostadsutrymme, av rumsenheter. Det återstår att söka klarlägga sambandet mellan inkomst och den valda lägenhetens utrustningsstandard eller kvalitet.¹

I Växjö-materialet finns det vissa möjligheter att studera det nämnda sambandet. Lägenheterna kan fördelas utom efter storlek på de 8 »kvalitetsgrupper» som redovisades i avsnitt B: 2. Det är visserligen en ofullständig och delvis godtycklig kvalitetsuppdelning, men den torde dock i stort sett riktigt återge befintliga kvalitetsdifferenser.

Bearbetningen har skett på följande sätt. I den skiss som presenterades i avsnitt B: 2.1 avseende utbudet av lägenhetsstandard har vi satt poängen 1—8 på de 8 standardklasserna, varvid 1 motsvarar lägenheter utan bad, wc och cv, byggda före kriget och 8 helmoder-

¹ Bostadskonsumtionens totala volym skulle alltså kunna mätas genom antalet lägenheter, lägenhetens storlek, lägenhetens utrustning med moderna bekvämligheter samt övriga kvalitetsegenskaper, såsom t. ex. läge. »Om vi inkluderar alla dessa egenskaper i begreppet standard och definierar bostädernas genomsnittliga standard som kvoten mellan bostadsvolymen och antalet lägenheter, får man tydligen en uppspaltning av bostadsvolymen i två komponenter, antalskomponenten och standardkomponenten.» (Bentzel m. fl., a. a. s. 170—171.) Rydorff går sedan ett steg längre och uppdelar standardkomponenten i en utrymmes- och en kvalitetskomponent. Det vi här kallar kvalitet innebär en viss inskränkning jämfört med Rydorffs definition (a. a. s. 12).

na lägenheter byggda på 1950-talet. Storleken har på vanligt sätt mätts genom antalet rumsenheter. Därefter har hushållen fördelats efter storlek (antal personer), ålder och inkomst före skatt. För varje grupp av hushåll har sedan beräknats dels den genomsnittliga standardpoängen, dels den storlekspoäng som motsvarar antalet re per hushåll. Resultaten har redovisats i sammandrag i tabell 25 och 26 i tabellbilagan. (Dessutom ger tabell 24 i tabellbilagan exempel på hur spridningen av hushållen i standard-storleksmatrisen varierar för hushåll tillhörande olika storleks- och inkomstgrupper.) De tre diagrammen (B: 4: 9 A—C) sammanfattar och illustrerar resultaten, som främst bör betraktas som ett uppslag till fördjupad analys.

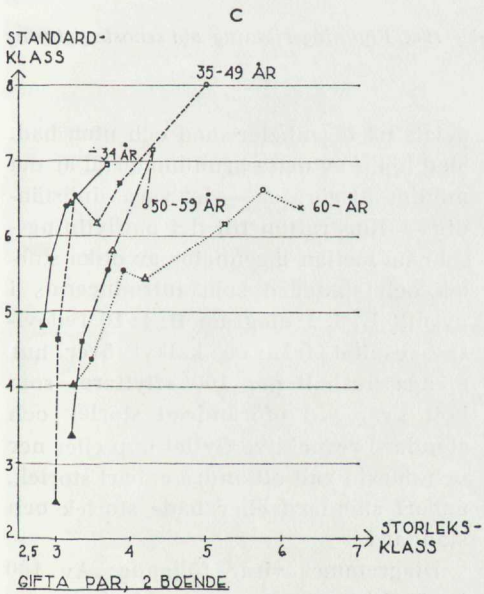
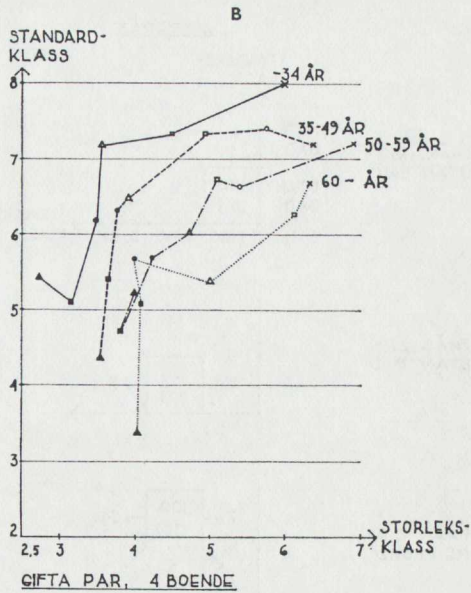
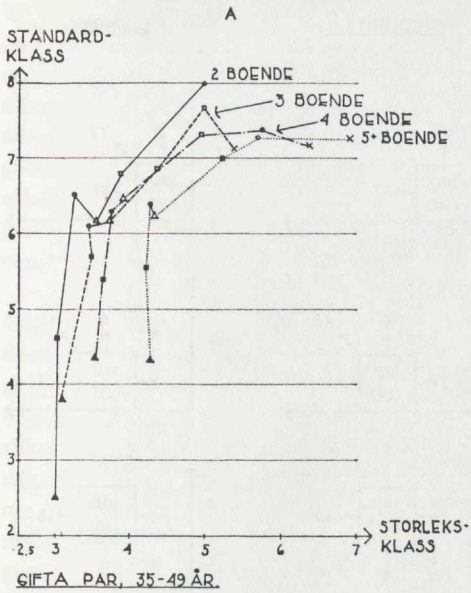
I diagram B: 4: 9 A har för analys utvalts gruppen gifta par i åldern 35—49 år. Hushållen har fördelats efter storlek (antal boende) och efter inkomst. (I diagrammet har endast medelvärden för sju inkomstgrupper redovisats.) För varje hushållsgrupp har utrymmespoängen inprickats efter x-axeln och standardpoängen efter y-axeln. Poängvärdet för varje hushållsgrupp har sammanbundits till en inkomst—standardlinje. (Linjen motsvarar på sätt och vis hyresstandardlinjen i vårt teoretiska diagram i avsnitt B: 3.2.)

Det visar sig att — som väntat — hushållsgrupperna skiljer sig tydligt åt beträffande den använda lägenhetens storlek. 2-personshushållens linje ligger längst till vänster och 5- och flerpersonshushållens linje längst till höger i diagrammet. Om vi först jämför två hushåll av samma typ som har låga, men olika, inkomster, så finner vi att på denna nivå betyder ökad inkomst i första hand ökad utrustningsstandard. Upp till en inkomstnivå av 14 000—15 999 kronor går linjerna nästan lod-

rätt, dvs. hushållen skiljer sig framförallt genom att hushåll med höga inkomster efterfrågar lägenheter av högre standard än hushåll med lägre inkomst. När inkomsten ökar utöver denna nivå, börjar den genomsnittliga utrymmesstandarderna öka mer påtagligt — kurvorna viker av åt höger och blir flackare.

Kan kurvornas konvexa form antas helt bero på utbudets struktur, på att det finns så få stora halvmoderna eller helt omoderna lägenheter? Enligt den tidigare presenterade modellen skulle det ringa utbudet av stora halv- och omoderna lägenheter tvinga hushållen att i första hand höja standarden. Kurvorna tycks bekräfta denna teori. Det är också uppenbart, att bland de lägsta inkomsttagarna är det de stora hushållen som bor i de stora omoderna lägenheterna — om man i stället för hushållsstorleken skulle hållit inkomsten konstant skulle vi som framgår av ett noggrant studium av diagram och tabeller ha fått i stort sett vågräta linjer, vilket skulle antyda att kvaliteten inte i påtaglig grad varierar med hushållsstorleken.

Diagrammen B: 4: 9 B och B: 4: 9 C bestyrker och differentierar den bild av sambandet inkomst—standard som erhållits i diagram B: 4: 9 A. Inom en given hushållsstorlek, 4 personer, i diagram B: 4: 9 B, ligger inkomststandardlinjerna skiktade med de yngsta hushållen överst till vänster och de äldsta, 60 år eller däröver, nederst till höger. Här framträder alltså tydligt en tendens till att de yngsta hushållen visserligen har mindre lägenheter men samtidigt högre standard än de äldre hushållen. Detta kan tänkas bero på antingen att de yngre hushållen på grund av marknadsförhållandena — bostadsbristen — i högre utsträckning flyttar in i moderna, relativt dyra lägenheter eller på att de yngre hushållen mer konsekvent visar större »preferens» för de moder-

ÅRSINKOMST FÖRE
SKATT, 1000-TAL KRONOR

- ▲ -7
- 8-11
- 14-15
- △ 18-19
- 24-31
- 40-47
- × 48-

Diagram B: 4: 9. Växjö 1958. Efterfrågan på storlek och standard inom olika ålders- och inkomstgrupper

naste lägenheterna (jämför även här bilagetabell 25). Även om det finns skäl som talar för det förra alternativet så kan det senare inte helt fränkännas sannolikheten att ha inverkat på utvecklingen.

I diagram B: 4: 9 C, som redovisar hushåll med 2 boende, är det naturligt att linjerna blir brantare än i diagram B: 4: 9 B; vid inkomstökningar kommer högre standard före större lägenhet.

Det begränsade material som här re-

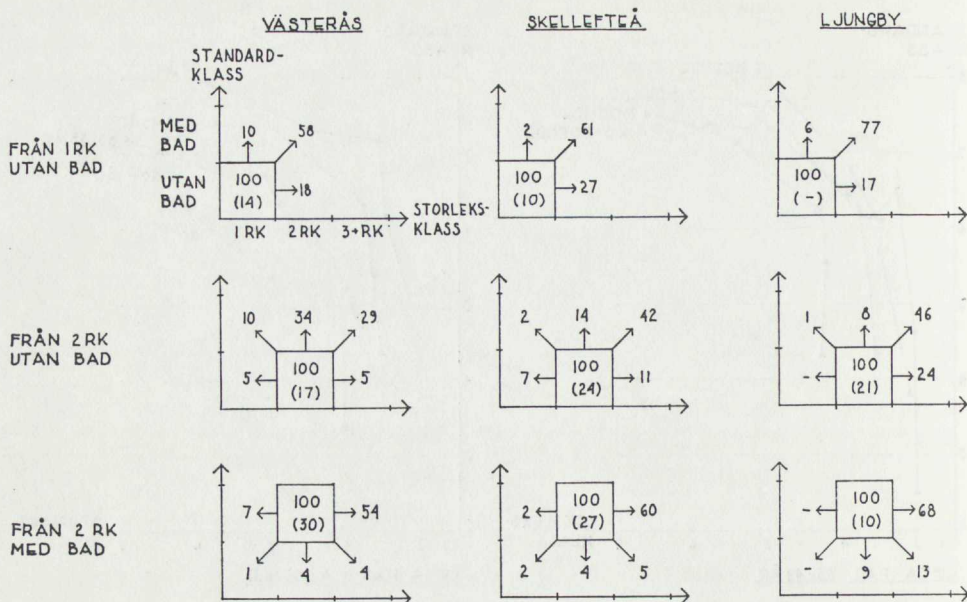

Diagram B: 4: 10. Västerås, Skellefteå och Ljungby 196. Flyttningsriktning vid senaste flyttning bland gifta par under 65 år

dovisats tycks styrka en i andra sammanhang gjord iakttagelse, att för de mindre inkomsttagarna är det sannolikt på grund av utbudets struktur och prisrelationerna på marknaden vanligt att börja med »kvalitetssteget». Först i andra hand tar man utrymmesstandardhöjningen.

4.242. *Treregionsundersökningen. Val av lägenhet — storlek och standard vid flyttning.* Med hjälp av material från treregionsundersökningen har hushållens benägenhet att vid flyttning välja mellan lägenhet av olika storlek och standard undersökts på ett helt annat sätt än det som redovisats i föregående avsnitt. I denna undersökning har registrerats i vad för slags lägenhet hushållen bodde innan de flyttade in i den lägenhet de bodde i vid intervjutillfället. Lägenheterna har fördelats på tre grupper: högst 1 rum och kök, 2 rum och kök samt 3 el. fl. rum och kök. I varje lägenhetsstorlek har lägenheterna sedan för-

delats på lägenheter med och utan bad. Med hjälp av detta grundmaterial är det möjligt att göra en — låt vara ofullständig — illustration till det omflyttnings-schema mellan lägenheter av olika storlek och standard som introducerats i avsnitt B: 3. I diagram B: 4: 10 redovisas resultat från en kalkyl över hur många hushåll per 100 »flyttare» som bott kvar vid oförändrad storlek och standard respektive flyttat upp eller ner och därvid valt att ändra enbart storlek, enbart standard eller både storlek och standard.

Diagrammet visar följande: Av 100 hushåll i Västerås som bodde i ett rum och kök utan bad flyttade 18 % med bibehållen utrustningsstandard till en större lägenhet (en omodern tvåa), 10 % »valde» att bara höja utrustningsstandard, de flyttade till ett rum och kök med bad, medan 58 % höjde både utrustnings- och utrymmesstandard genom att flytta till en helmodern lägenhet om två rum och kök. Återstår

14 % av hushållen som bytte bara till en lägenhet av samma storlek och standard de hade i utgångsläget. Ett närmare studium av diagrammet visar entydigt samma resultat. Den genomgående tendensen är att flyttningar utefter »diagonalen» mot både större lägenhet och högre standard är dominerande.

4.25. *Treregionsundersökningen. Inkomster — total bostadskostnad.* Uppgifter om bostadskostnader finns i treregionsmaterialet och i Ludvika-undersökningen. Hur bostadskostnaderna beräknats redovisas på annan plats.¹ Även om hyresregleringen medför vissa onormala relationer mellan hyrorna för lägenheter av samma standard varierar trots allt hyrorna i stort sett med lägenhetens storlek och standard.² Detta bekräftas av det material som redovisats i bilagetabell 21.

Vid undersökningen har de gifta paret under 65 år i de tre regionerna fördelats efter hushållets inkomst på fem inkomstgrupper. Fördelningen på inkomstklasser är grov och om, av skäl

1) Inkomstklass (före skatt)
5 inkomstklasser (se ovan) Varje klass kombinerad med a) —e) i grupperna 2—5

2) Inkomst per hushåll
a) kvarboende
b) flyttare
c) a + b alla

3) Hyra per kalenderår
a) kvarboende
b) flyttare före flyttning.
c) flyttare efter flyttning.
d) alla före flyttning.
e) alla efter flyttning.

4) Hyresprocenten
a—e som under 3)

5) Hyresökning i %
b) flyttare
d) alla

För var och en av regionerna Västeraås, Skellefteå och Ljungby redovisas motsvarande uppgifter i bilagetabell 27.

Det visar sig att hushållen med inkomster under 12 000 kronor på samma sätt som vi tidigare påpekat ofta redovisar i förhållande till de låga inkomsterna höga hyror. Hyrorna i denna grupp ligger i många fall över hyrorna i närmast högre inkomstklass.¹ Hyresprocenterna är höga. Vid de följande korrelations- och elasticitetsberäkningarna har alltså den lägsta inkomstklassen uteslutits.

som anförts tidigare, den lägsta inkomstklassens värden uteslutes, återstår endast värden för fyra klasser för studier av sambandet inkomst—hyror.

Materialet för gifta hushåll har bearbetats på följande sätt. Hushållen har fördelats efter antalet boende och inom varje sådan storleksklass på de fem inkomstklasserna. För varje inkomstklass har därefter antalet intervjuade hushåll uppdelats i två grupper efter framförda önskemål om de a) vill flytta, b) vill bo kvar i den lägenhet de bodde i vid intervjutillfället. Grupp a) har kallats »flyttare», grupp b) »kvarboende». För de bägge grupperna har hyran för den bebodda lägenheten registrerats före flyttningen samt för grupp a) dessutom hyran i den önskade lägenheten (hyran efter flyttningen).³ För att undvika att en eventuell snedhet i fördelningen av hushållen inom de relativt breda inkomstgrupperna skulle inverka på kalkylen har medelinkomsten per hushåll beräknats för varje inkomstklass. Vi får då följande totala bearbetningstabell för hushållen av olika storlek:

¹ Bostadskostnaderna avser i regel faktiskt erlagd hyra men med avdrag för familjebostadsbidrag (se i övrigt avsnitt A, s. 20). För *egna hem* har angivna utgifter för ränta och normala amorteringar jämte utgifter för bränsle och normalt underhåll redovisats av den boende. Avdrag har därefter skett för samma inkomster som vid hyreslägenheter och bostadsrättslägenheter. Se i övrigt redogörelsen för treregionsundersökningen (avsnitt A i detta betänkande).

² I det följande användes ordet *hyra* som sammanfattande benämning på »bostadskostnader» eller den årliga utgiften för en lägenhet oavsett om utgiften avser egentlig hyra, avgifter till en bostadsrättsförening eller utgifter för ett eget hem.

³ Hur frågan om »önskad lägenhet» formu-

Det är ett sedan länge känt och i undersökningar från olika delar av världen visat förhållande att om ett hushålls inkomst ökar så ökar inte hyresutgiften i takt med inkomstens ökning, den s. k. hyresprocenten sjunker vid stigande inkomst. Denna »Engels lag» gäller även för vårt material. Vad som här skall närmare studeras är tendensens styrka och hyresutgiftens inkomstelasticitet för olika hushållstyper och inom olika regioner.

Diagram B: 4:11 redovisar för Västerås, Skellefteå och Ljungby hur hyran varierar med inkomsten inom olika hushållsstorlekar. I tabell B: 4:10 redovisas det grundläggande materialet för Skellefteå, dvs. medelhyror och hyresprocent inom olika inkomstgrupper för olika stora hushåll.¹

Resultatet är entydigt — lika för alla tre städerna. Inom varje hushållsstorlek ökar hyran med inkomsten och inom varje inkomstgrupp ökar hyran med hushållsstorleken — låt vara att det förekommer betydande »slumpvariationer» som en följd av det lilla materialet. Tyvärr har inte det begränsade

materialet tillåtit en detaljgranskning av utvecklingen av hyresutgifter för hushållen inom inkomstintervallet 12 000—20 000 kronor, där de flesta hushållen befinner sig. I tabellmaterialet kan spåras tendenser till att hyresutgiften ökar förhållandevis långsamt med inkomsten inom detta intervall och detta skulle kunna tänkas bero på ett för litet utbud av stora lägenheter. Denna hypotes har dock icke gått att belägga i detta material.

I tabell B: 4:10 redovisas även hyresutgiftens inkomstelasticitet för de studerade hushållen i Skellefteå. Elasticitetstalen varierar mellan lägst 0,34

¹ Se även bilagetabell 27 för Västerås och Ljungby.

Not 3 och 4 till s. 127.

lerats framgår av frågeformuläret, till vilket hänvisas. De som önskade flytta fick välja mellan olika typer av lägenheter med olika hyror. Jämför redogörelsen för treregionsundersökningen.

⁴ Som framgår av redogörelsen på annan plats är dock antalet »flyttare» ovanligt stort i denna grupp och många flyttare vill trots låg inkomst ha en dyrare ny lägenhet.

Tabell B: 4:10. Hyresutgift per hushåll och hyresprocent i Skellefteå 1960 bland hushåll i olika inkomstklasser och av olika storlek. Hyresutgiftens inkomstelastici i Makar, mannen under 65 år

Årsinkomst, kronor, före skatt	Antal boende per hushåll				Antal boende per hushåll			
	2	3	4	5 o. flera	2	3	4	5 o. flera
	Hyresutgift per hushåll, kr per år				Hyresprocent per hushåll			
1—11 999	1 854	1 890	2 481	1 984	24	22	29	25
12 000—15 999	1 903	2 182	2 361	2 355	14	16	17	17
16 000—19 999	2 439	2 259	2 446	2 691	14	13	14	15
20 000—23 999	2 574 ¹	2 793	3 017 ²	3 112	12 ¹	13	14 ²	14
24 000—	2 680	3 221	3 526	3 931	8	10	10	9
Samtliga inkomstklasser	2 213	2 539	2 631	2 648
	Inkomstelasticitet = E							
	0,34	0,53	0,46	0,46				

¹ Frekvenser 1—4.

² Frekvenser 5—9.

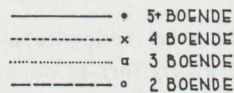
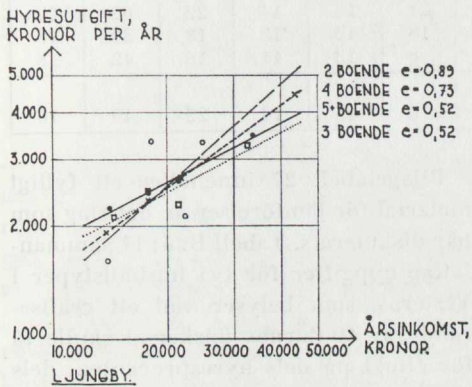
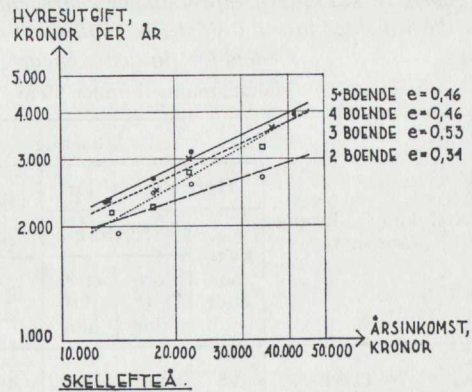
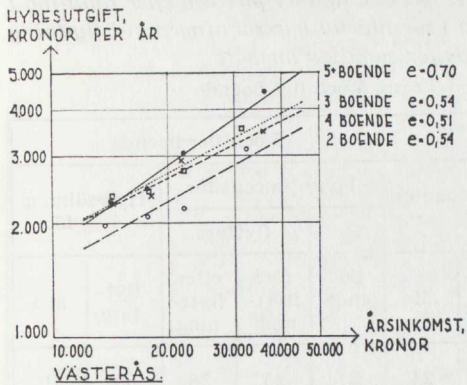

Diagram B: 4: 11. Västerås, Skellefteå och Ljungby 1960. Medelinkomst och medelhyra för hushåll av olika storlek och med inkomster över 12 000 kronor. Medelhyrans inkomstelasticitet. Samtliga hushåll före flyttning till önskad lägenhet. Logaritmisk skala. Inkomst före skatt

för 2 boende och högst 0,53 för hushåll med 3 boende. Framställningen skall återkomma till frågan om hyresutgiftens inkomstelasticitet.

Det är uppenbart att både hyresregleringen och bostadsbristen inverkat på hushållens bostadsutgifter och därmed även på hyresutgiftens inkomstelasticitet för olika hushållsgrupper. Hyresregleringens inverkan är inte möjlig att belysa i detta sammanhang. Däremot ger intervjumaterialet vissa möjligheter att bedöma hur bostadsbristen inverkat på de framräknade relationerna hyra—inkomst.

Vid intervjun frågades, som tidigare
9—318297

nämnts, om hushållet ville flytta och om svaret blev ja, fick hushållet välja mellan olika lägenheter och ange vilken bostad och vilken hyra man var beredd att acceptera. Det var i alldeles övervägande del en bostad med högre hyra som man önskade sig. Kombinerar vi den faktiska hyran för de »kvarboende» med den önskade hyran för »flyttarna» efter omflyttning borde vi kunna få åtminstone en uppfattning om i vilken riktning hyrans inkomstelasticitet skulle ha förändrats, om den lokala bostadsmarknaden bringats i balans genom ett vid rådande hyror tillräckligt utbud av nybyggda, huvudsakligen större lägen-

Tabell B: 4: 11. Hyresprocent för kvarboende respektive flyttare före och efter flyttning i olika inkomstklasser i Västerås 1960 samt den procentuella hyresökningen vid flyttning dels för flyttarna enbart, dels för samtliga hushåll

Makar, mannen under 65 år, med 3 resp. 5 och fler boende

Årsinkomst, kronor, före skatt	3 boende					5 och fler boende				
	Hyresprocent för			Hyresökning i % för		Hyresprocent för			Hyresökning i % för	
	kvar- bo- ende	flyttare				kvar- bo- ende	flyttare			
		före flytt- ning	efter flytt- ning	flyt- tare	alla		före flytt- ning	efter flytt- ning	flyt- tare	alla
1—11 999....	25	26	39	49	24	31	25	38	50	19
12 000—15 999....	17	14	23	59	16	15	17	26	52	21
16 000—19 999....	14	13	22	70	21	14	14	22	62	22
20 000—23 999....	13	11	17	53	18	15	13	18	39	18
24 000—....	11	11	15	41	8	13	11	16	42	8
Samtliga inkomst- klasser.....	14	13	20	56	15	15	14	22	49	16

heter. Som framgått av redogörelsen i avsnitt A motsvarar flyttarnas önskade hyra de faktiskt på marknaden år 1961 gällande hyrorna eller bostadsutgifterna. Läget kan alltså sägas motsvara en vid bibehållen hyresreglering balanseerad marknad för utbud och efterfrågan.

Då man bedömer resultaten av en sådan kalkyl måste man ha klart för sig att alla önskemål inte är realistiska — det förefaller t. ex. troligt att inkomstagare med höga inkomster skulle ha större möjligheter att realisera sina önskemål än inkomstagare med låga. Det är tänkbart, att en så kraftig omflyttning, som skulle bli följd av att många flyttningstvilligas önskemål kunde realiseras, skulle leda till att flera hushåll omprövade och ändrade svaret på frågan om de ville flytta och i så fall till vilken lägenhet. Materialet ger oss emellertid vissa möjligheter att bedöma realismen i uttalade önskemål. För de hushåll som vill flytta kan hyran för den önskade lägenheten (efter flyttningen) jämföras med hushållets inkomst (före flyttningen).

Bilagetabell 27 innehåller ett fylligt material för jämförelser av det slag som här diskuterats. Tabell B: 4: 11 sammanfattar uppgifter för två hushållstyper i Västerås, som belyser vad ett realiserande av flyttarnas önskemål skulle få för effekt på dels hyresprocenten, dels den totala hyresutgiften. Exemplet avser gifta par under 65 år med 3 respektive 5 eller fler boende.

Flyttarna inom varje inkomstgrupp har i regel »lägre» hyresprocent (hyror) än de kvarboende, dvs. de bor i regel i sämre (äldre) lägenheter. De som vill flytta förklarar sig villiga att öka sin hyra med i runda tal 50 %.

Att hyresutgiften för flyttarna skulle öka kraftigt om deras önskemål kunde realiseras betyder inte att önskemålen är ekonomiskt orealistiska; i inkomstklasserna 12 000—23 999 kronor skulle hyresprocenten efter flyttning variera mellan 17 och 26; då har ingen hänsyn tagits till eventuella inkomstökningar utöver den för inkomståret redovisade taxerade inkomsten.

Tabell B: 4: 12 redovisar för flyttare

Tabell B: 4: 12. Hyresutgifter efter önskad omflyttning för flyttningsintresserade hushåll med 3 boende i olika inkomstklasser i Västerås och Skellefteå 1960

Makar, mannen under 65 år

Årsinkomst, kronor, före skatt	Västerås			Skellefteå		
	Årsinkomst, kronor, per hushåll	Hyresutgift, kronor, per hushåll och år		Årsinkomst, kronor, per hushåll	Hyresutgift, kronor, per hushåll och år	
		före flyttning	efter flyttning		före flyttning	efter flyttning
1—11 999.....	8 710	2 260	3 370	10 490 ¹	1 680	3 610 ¹
12 000—15 999.....	14 760	2 120	3 380	13 430	2 220	3 370
16 000—19 999.....	17 910	2 270	3 870	17 660	2 000	3 280
20 000—23 999.....	22 420	2 490	3 810	21 480	2 650	3 620
24 000—.....	29 500	3 120	4 390	31 540	3 110	4 120

¹ Frekvenser 1—4.

— hushåll med 3 boende — i Västerås och Skellefteå en jämförelse mellan hyran före och efter flyttning. Talen återges i diagram B: 4: 12, där även motsvarande tal för alla hushåll inritats.

Av tabellen framgår den kraftiga hyresökningen för hushållen i alla inkomstgrupper. Diagrammet visar att flyttare med lägre inkomster vill öka sina bostadsutgifter relativt sett något mer än flyttare med högre inkomster. (Detta innebär i sin tur att hyresutgiftens inkomstelasticitet för flyttarna skulle bli något mindre efter en omflyttning än den var före flyttningen.) Jämförelsen mellan Skellefteå och Västerås visar att hushållen i Västerås önskar öka sin bostadsstandard något mer än hushållen i Skellefteå. Om detta är symptomatiskt och vad det skulle kunna bero på har inte kunnat klarläggas.

De här redovisade resultaten är i stort sett representativa för övriga hushållsgrupper och för övriga städer. För att belysa detta har vi sammanställt tabell B: 4: 13, där hushåll tillhörande inkomstgruppen 16 000—19 999 kronor jämförts med varandra. Resultaten är

med hänsyn till materialets bristfälligheter överraskande enhetliga och entydiga.

I alla tre städerna finns en betydande grupp hushåll som har i förhållande till sin inkomst låga hyror, 1 900 à 2 500 kronor beroende på hushållets storlek, och som vill byta lägenhet. De är beredda att för en ny bättre bostad öka sina hyresutgifter till i regel mellan 3 000 och 4 000 kronor, om de får den bostad de önskar. Huvuddelen kan erhålla den önskade bostaden genom att betala högst 20 à 25 % av sin inkomst i hyra.

För olika hushållsgrupper av gifta par har, som tidigare nämnts, beräknats inkomstelasticiteter före och efter flyttning. Resultaten sammanfattas i tabell B: 4: 14 (jämför även tabell B: 4: 10 och diagram B: 4: 12). I tabellen har även uppgifter för Ludvika år 1958 medtagits.

Hyresutgiftens inkomstelasticitet enligt vid intervju tillfället rådande förhållanden (= före flyttning) varierade omkring talet 0,5. Den lägsta elasticiteten redovisas för 2-personshushåll i Skellefteå med 0,3 och den högsta (0,9) för

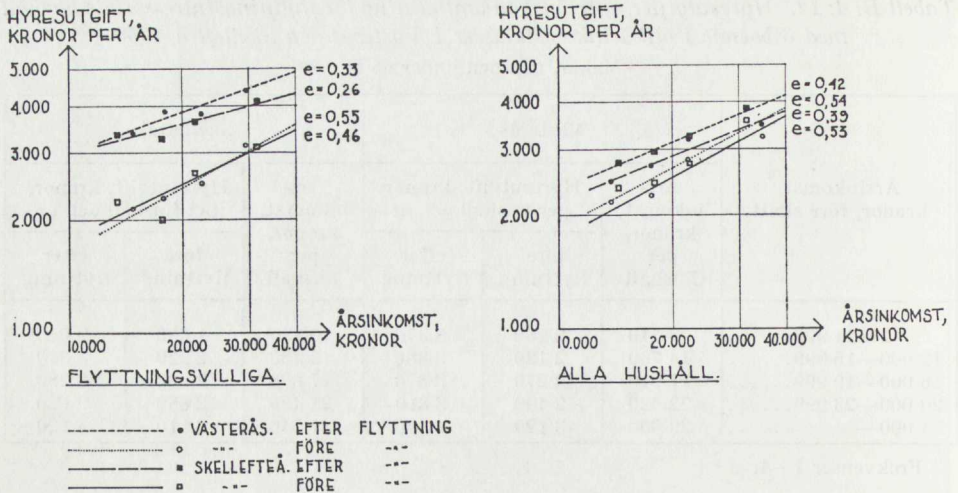

Diagram B: 4: 12. Hyresutgifter för hushåll med 3 boende före och efter flyttning till önskad lägenhet. Hyresutgiftens inkomstelasticitet. Logaritmisk skala. Inkomst före skatt

Tabell B: 4: 13. Hyresutgift per hushåll och hyresprocent före och efter flyttning för hushåll i Västerås, Skellefteå och Ljungby 1960 samt procentuell hyresökning vid flyttning

Makar, mannen under 65 år, med en årsinkomst före skatt av 16 000—19 999 kronor

Antal boende per hushåll/område	Inkomst, kr per hushåll och år, alla	Hyresutgift, kronor per hushåll och år, för				Hyresprocent för			Hyresökning i % för		
		alla hushåll före flyttning	flyttare		alla efter flyttning	alla hushåll före flyttning	flyttare		alla efter flyttning	flyttare	alla
			Före flyttning	Efter flyttning			Före flyttning	Efter flyttning			
2 personer											
Västerås	17 820	2 080	1 880 ¹	3 100 ²	2 470	11,7	10,5 ¹	17,3 ²	13,8	65 ²	19
Skellefteå	17 680	2 440	2 120 ¹	3 030 ¹	2 680	13,8	11,7 ¹	16,7 ¹	15,2	43 ¹	10
3 personer											
Västerås	17 940	2 430	2 270	3 870	2 950	13,5	12,7	21,6	16,4	70	21
Skellefteå	17 500	2 260	2 000	3 280	2 700	12,9	11,3	18,6	15,4	65	20
Ljungby	17 950	2 450	2 610 ²	3 770 ²	2 760	13,7	14,7 ²	21,2 ²	15,3	44 ²	12
4 personer											
Västerås	18 100	2 360	2 280	3 700	3 160	13,1	12,6	20,5	17,4	63	34
Skellefteå	17 790	2 450	2 400	3 600	2 890	13,7	13,5	20,3	16,2	50	18
Ljungby	17 860	2 350	2 340 ²	3 960 ²	2 630	13,1	13,1 ²	22,1 ²	14,8	69 ²	13
5 personer											
Västerås	17 750	2 480	2 470	4 010	3 020	14,0	13,8	22,4	17,0	62	22
Skellefteå	17 530	2 690	2 460 ¹	4 740 ¹	2 890	15,3	13,9 ¹	26,8 ¹	16,5	93 ¹	7
Ljungby	17 930	2 440	2 210 ¹	3 600 ¹	2 640	13,6	12,3 ¹	20,0 ¹	14,7	63 ¹	8

¹ Frekvenser 1—4.

² Frekvenser 5—9.

Tabell B: 4: 14. Hyresutgiftens inkomstelasticitet för hushåll av olika storlek i Västerås, Skellefteå och Ljungby 1960 samt i Ludvika 1958

Makar, mannen under 65 år, med en årsinkomst före skatt av 12 000 kronor eller mer

Antal boende per hushåll	Västerås		Skellefteå		Ljungby	Ludvika
	Före flyttning	Efter flyttning	Före flyttning	Efter flyttning	Före flyttning	Före flyttning
2.....	0,54	0,62	0,34	0,46	0,89	0,6
3.....	0,54	0,42	0,53	0,39	0,52	0,5
4.....	0,51	0,46	0,46	0,45	0,73	0,4
5 o. flera	0,70	0,68	0,46	0,35	0,52	0,8

hushåll med 2 personer i Ljungby.¹

De redovisade inkomstelasticiteterna är relativt låga. Till en del skulle detta kunna bero på att vi utgått från inkomster »före skatt». Som nämnts finns skäl för att elasticiteter beräknade på inkomster efter skatt borde bli högre. De i avsnitt B: 4.23 redovisade kalkylerna för Växjö visade emellertid inga stora skillnader mellan utrymmesstandardens inkomstelasticitet räknat före och efter skatt. Något bestämt kan således inte sägas om vilka värden för elasticiteter efter skatt som skulle erhållas på detta material.

Jämförelser med andra undersökningar bekräftar att de här erhållna elasticiteterna är av samma storleksordning som de som tidigare erhållits vid liknande undersökningar. I IUI:s undersökning redovisades t. ex. elasticiteter på 0,5 à 0,7 beräknade på 1952 års levnads-kostnadsundersökning.² Rydorff fick på 1945 års material elasticiteter på 0,3 à 0,4.³

En omflyttning enligt redovisade önskemål skulle enligt de formella beräkningar vi redovisat (se även diagram B: 4: 13) i de flesta fall leda till minskning av hyresutgiftens inkomstelasticitet (undantag 2-personshushåll). Då får beaktas vad som tidigare framhållits, att de största inkomsttagarna har större ekonomiska möjligheter att realisera

sina önskemål, samtidigt som en del hushåll med mindre inkomster, om en ökad omflyttning kommer till stånd, kan få möjligheter att flytta till en lägenhet som är billigare än den de angivit vid intervjun. Bägge dessa faktorer skulle öka den elasticitet som redovisades efter flyttning.

4.26. *Inkomster — efterfrågan på småhus i Växjö.* I »Bostadsefterfrågan på 1960-talet» redovisas en översikt av de faktorer som kan antas vara bestämmande för om ett hushåll efterfrågar en lägenhet i »småhus» eller i flerfamiljshus.⁴ Analysen koncentreras till egentliga småhuslägenheter, dvs. lägenheter om minst 3 rum och kök. Den följer följande enkla schema:

- Efterfrågan på »småhus» är koncentrerad till de hushåll som efterfrågar en lägenhet om minst 3 rum och kök.⁵
- Vilka faktorer är avgörande för om hushållen efterfrågar en lägenhet om minst 3 rum och kök?

¹ Felmarginalerna i kalkylresultaten är sannolikt stora. Några signifikantstest har inte utförts och resultaten bör användas med stor försiktighet.

² Bentzel, a. a. s. 181.

³ Rydorff, a. a. s. 56.

⁴ A. a. s. 62.

⁵ Medvetet bortses alltså från de fall då ett hushåll väljer mellan 2 rum och kök i ett flerfamiljshus och 3 rum och kök i ett småhus.

Tabell B: 4: 15. Det procentuella antalet gifta hushåll i Växjö 1958 i olika inkomstklasser, av olika storlek och i olika åldersgrupper boende i lägenheter om tre eller flera rum och kök

Årsinkomst, kronor, före skatt	Hushållsföreståndarens ålder, år						
	35—49				—34	35—59	60—
	Antal boende						
	2	3	4	5 o. fler	3		
—11 999.....	32	54	51	72	14	54	64
12 000—15 999.....	41	48	54	74	24	48	79
16 000—19 999.....	68	62	68	81	33	62	70
20 000—23 999.....	52	74	78	89	55	74	92
24 000—31 999.....	68	83	95	98	61	83	93
32 000—.....	88	86	95	100	..	86	100
Samtliga inkomstklasser	45	59	70	81	30	59	70

.. Frekvens 4; procenttal har ej beräknats.

c) Om ett hushåll efterfrågar en lägenhet om 3 eller flera rum och kök, vilka faktorer är det som bestämmer om det efterfrågar en lägenhet i ett småhus eller ett flerfamiljshus?

De berörda frågorna skall i detta sammanhang belysas med material från Växjö. Enligt de resultat som redovisats tidigare varierar efterfrågan på 3-rumslägenheter bl. a. starkt med hushållets storlek (antal boende) och med lägenhetsinnehavarens ålder samt med hushållets inkomst.

Tabell B: 4: 15 visar den starka positiva korrelationen mellan val av lägenhetstyp och de här nämnda 3 komponenterna: hushållets storlek, ålder och inkomst. Som ett exempel kan tas ett hushåll i åldersgruppen 35—49 år med 3 boende. I inkomstklassen 12 000—15 999 kronor bodde 48 % av hushållen i stora lägenheter men i inkomstklassen 20 000—23 999 kronor 74 % av hushållen i stora lägenheter. I inkomstklassen 20 000—23 999 kronor bodde 52 % av 2-personshushållen, 74 % av 3-personshushållen och 89 % av 5- och flerpersonghushållen i lägenheter med 3 eller

flera rum. På liknande sätt stiger inom samma inkomstklass procenttalen med hushållsföreståndarens ålder.

Om vi nu grupperar hushållen efter storlek, ålder (2 klasser) och inkomst på det sätt som skett i tabell B: 4: 16 och sedan inom varje inkomstklass delar hushållen i två grupper, andelen boende i småhus respektive i flerfamiljshus, så borde det framgå att småhusprocenten tenderar att öka med stigande inkomst. Som framgår av tabellen är så icke fallet. Resultatet är sannernligen överraskande och sensationellt för dem som trott att »småhusboendet» skulle öka med inkomsten.¹

Det kan icke spåras någon bestämd tendens att andelen småhusboende ökar med inkomsten och det kan heller icke spåras någon stark tendens till ökad andel småhusboende, när hushållsstorleken ökar — för de verkligt stora hushållen med 5 eller flera personer ligger dock procenttalen påtagligt högre än för övriga grupper. Det kan naturligtvis tänkas att resultatet i tabell B: 4: 16 beror på speciella lokala förhållanden

¹ Till denna grupp hör författaren. Se a. a. s. 67—69.

Tabell B: 4: 16. Antal gifta hushåll i Växjö 1958 av olika storlek, i olika inkomstklasser och av olika ålder boende i lägenheter om minst tre rum och kök, fördelade på småhus och flerfamiljshus

Antal boende/ årsinkomst, kronor, före skatt	Hushållsföreståndarens ålder, år							
	—59				60—			
	Antal hushåll i		Samtliga lägen- heter	Därav, i %, i småhus	Antal hushåll i		Samtliga lägen- heter	Därav, i %, i småhus
	småhus	fler- familjs- hus			småhus	fler- familjs- hus		
<i>2 boende</i>								
— 7 999	7	6	13	54	38	25	63	60
8 000—11 999	17	20	37	46	34	34	68	50
12 000—15 999	24	32	56	43	16	24	40	40
16 000—19 999	25	21	46	54	10	24	34	29
20 000—23 999	20	27	47	42	4	18	22	18
24 000—31 999	13	21	34	38	8	12	20	40
32 000—	8	14	22	36	15	14	29	52
Samtliga in- komstklasser	114	141	255	45	125	151	276	45
<i>3 boende</i>								
— 7 999	9	13	22	41	34	19	53	64
8 000—11 999	38	34	72	53	22	14	36	61
12 000—15 999	73	66	139	52	18	15	33	54
16 000—19 999	52	70	122	43	12	4	16	75
20 000—23 999	38	46	84	45	4	7	11	36
24 000—31 999	21	38	59	36	1	12	13	8
32 000—	20	21	41	49	11	9	20	55
Samtliga in- komstklasser	251	288	539	46	102	80	182	56
<i>4 boende</i>								
— 7 999	15	14	29	52	12	15	27	44
8 000—11 999	52	37	89	58	14	4	18	78
12 000—15 999	87	108	195	45	4	7	11	36
16 000—19 999	57	87	144	40	6	3	9	67 ²
20 000—23 999	46	56	102	45	—	—	—	—
24 000—31 999	49	64	113	43	6	2	8	75 ²
32 000—	36	40	76	47	5	1	6	83 ²
Samtliga in- komstklasser	342	406	748	46	47	32	79	60
<i>5 eller fler boende</i>								
— 7 999	31	10	41	76	13	4	17	76
8 000—11 999	88	48	136	65	6	4	10	60 ²
12 000—15 999	148	76	224	66	9	2	11	82
16 000—19 999	81	48	129	63	5	—	5	100 ²
20 000—23 999	34	32	66	52	1	1	2	50 ¹
24 000—31 999	41	29	70	58	2	1	3	67 ¹
32 000—	65	49	114	57	—	5	5	0 ²
Samtliga in- komstklasser	488	292	780	62	36	17	53	68

¹ Frekvenser 1—4.

² Frekvenser 5—9.

i Växjö. Fortsatta utredningar får klarlägga detta.¹

De informationer som föreligger skulle alltså närmast leda fram till slutsatsen att hushållen tenderar att kraftigt öka bostadsutrymmet när inkomsten och hushållsstorleken ökar, men när hushållen väl bestämt sig för en »stor» bostad, är det andra faktorer än inkomsten som avgör om bostaden blir i ett småhus eller ett flerfamiljshus; det är de »rena preferenserna».

Att bo i ett småhus fordrar i regel ett hushållet satsar ett eget kapital och ett större kapital än vad som fordras om hushållet väljer bostad i ett flerfamiljshus. Om förutsättningarna att satsa eget kapital ökar med stigande inkomst (liksom med stigande ålder), vilket förefaller sannolikt, skulle det vara ett skäl till att »småhusprocenten» ökade med stigande inkomst, övriga faktorer oförändrade. Inte ens denna faktor tycks i Växjö ha haft någon större betydelse.

¹ Det kan dock påpekas att Göran Albinsson tidigare kommit till samma resultat i en specialbearbetning av socialstyrelsens levnadskostnadsundersökning. Se »att bo» 1961: 2, »Efterfrågan på småhus — några synpunkter».

Not 1 till s. 137.

Ofullständigheten i sådana beräkningar av bostadsefterfrågans inkomstelasticitet som presenterats i vår utredning kan belysas genom jämförelser med beräkningarna i ett omfattande arbete av Margaret G. Reid: »Housing and Income», Chicago och London 1962, som jag tagit del av först sedan min utredning avslutats. I denna bok behandlas problemet bostadsutgifter — inkomster ur alla tänkbara teoretiska aspekter. Reid finner — på amerikanskt material — att beroende på hur man definierar »inkomst» så erhåller man mycket varierande inkomstelasticiteter. För många hushåll anpassas bostadsutgiften inte till den aktuella inkomsten utan till inkomsten på längre sikt, till den »normala inkomsten». Mätets elasticiteten på det traditionella sättet genom jämförelse mellan aktuell inkomst och bostadsutgift erhålles relativt låga värden: »The income elasticity of housing among consumer units tends to be appreciably less than 1,0, being 0,35 for 1950» (s. 6). Men när bostadsutgiften jämföres med »normal income» erhåller Reid högre värden för efterfrågans inkomstelasticitet. Författarinnan summerar: »The estimates imply a coefficient of elasticity of value or rent of housing with respect to normal income between 1,5 and 2,0» (s. 376). Samma värden erhålles vid tidsserieanalyser. »Estimates of intertemporal change derived from census or survey data indicate income elasticity of housing with respect to normal income is between 1,5 and 2,0» (s. 379). Det finns anledning påpeka att skillnader mellan normal inkomst och tillfällig inkomst sannolikt är större i USA än i Sverige och att skillnaderna i bostadskonsumtion mellan olika inkomst- och socialgrupper också är större, vilket allt bör leda till lägre elasticiteter i det svenska materialet. Reid har också undersökt bostadsutgiftens priselasticitet. Hon sammanfattar: »Cross-section estimates and estimates of intertemporal change imply an elasticity of housing with respect to relative price of at least — 1,0. — — — The evidence on elasticity of demand with respect to price is less definitive than that of income» (s. 381). Finsmakaren av statistisk regressionsanalys hänvisar till detta ovanligt gedigna arbete för vidare information.

5. Avslutande anmärkningar

Det vore naturligt om läsaren nu önskade att de empiriska resultat som redovisats i tidigare avsnitt sammanfattades i en syntes, där olika faktorerers effekt på bostadsefterfrågans omfattning och inriktning preciseras och vägdes mot varandra. En sådan syntes är nödvändig om det skall bli möjligt att nå fram till en mer avancerad prognosteknik. Tyvärr har de medel och den tid som stått till buds icke möjliggjort en sådan sammanfattande översikt. Följande synpunkter kan måhända vara till en viss vägledning vid bostadsbyggnadsutredningens fortsatta överväganden.

(1) Förändringen i bostadsefterfrågan bestämmes i huvudsak av demografiska och ekonomiska faktorer. Utredningen har funnit att när hushållens inkomster ökar tenderar bostadsefterfrågan att öka på tre vägar. Inkomstökningen:

(a) ökar »hushållskvoterna» för ogifta och förut gifta;

(b) stimulerar etablerade hushåll till ökad efterfrågan på större lägenheter och lägenheter av bättre standard, dvs. framförallt efterfrågan på nybyggda lägenheter;

(c) ökar — via effekten (b) — behovet av och möjligheterna att »sanera» äldre lägenheter av låg standard.

Efterfrågans inkomstelasticitet har i det undersökta materialet beräknats vara av storleksordningen 0,8 å 1,0 vad gäller faktorn nämnd under (a) men endast omkring 0,5 i vad gäller faktorn (b). Kombineras effekten enligt faktorerna (a), (b) och (c) blir den totala

effekten av en inkomstökning sannolikt betydande; det synes inte otänkbart att bostadsefterfrågans totala inkomstelasticitet mätt på detta sätt kan komma att överstiga 1,0.¹

I avsnitt B: 3.2 presenterades en modell, som visade effekten av en inkomstökning på efterfrågan på nybyggda *rumsenheter* [motsvarande punkt (b) ovan]. Modellen visade att under vissa förutsättningar medförde en inkomstökning som ökade konsumtionen av rumsenheter med 3 % en erforderlig nyproduktion av rumsenheter motsvarande ca 6 % av det utnyttjade beståndet, dvs. initialeffekten fördubblades (vid givet antal hushåll). Denna effekt berodde på sambandet mellan faktorerna (b) och (c); inkomstökningen gjorde att en stor del av det gamla beståndet blev outnyttjat (och härigenom tillgängligt för nya hushåll eller för sanering).

I avsnitt B: 4 redovisades för ett par tätorter beräkningar över vilka faktorer som bestämt den realiserade bostadsefterfrågans respektive nyproduktionens omfattning under efterkrigstiden. Det visade sig att i dessa fall 30 å 40 % av efterfrågan på nybyggda *bostadslägenheter* under efterkrigstiden kan förklaras av »ekonomiska faktorer», främst ökade inkomster och relativt låga bostadskostnader. I tätorter där expansionen gått långsammare har de ekonomiska faktorernas betydelse varit ännu större. Slutsatsen blir att det vid beräkningen av det framtida bostadsbehovet på en ort är nödvändigt att ta stor hän-

¹ Noten återfinns på s. 136.

Hushållets storlek Antal boende	Antal rumsenheter per person (RPP) 1960		
	Ljungby	Skellefteå	Västerås
1	2,44	1,98	1,92
2	1,80	1,56	1,42
3	1,32	1,17	1,09
4	1,05	0,98	0,93
5	0,93	0,86	0,82

syn till ekonomiska faktorer, framför allt den framtida inkomstvolymen.

(2) Utredningens material visar att den bristande balansen på bostadsmarknaden — bostadsbristen — till stor del beror på att så många hushåll vid rådande relationer mellan inkomster och priser vill flytta till en större och bättre utrustad lägenhet men hindras av ett för litet utbud av sådana lägenheter. Intervjuundersökningar i de tre regionerna Ljungby, Skellefteå och Västerås har bekräftat, att det relativa antal hushåll som vid en viss tidpunkt vill flytta uppåt på standardskalan är stort och tycks vara lika stort i alla inkomstklasser. Den alldeles övervägande majoriteten av de hushåll som vill ha en bättre lägenhet tycks ha ekonomiska resurser att vid 1960—1961 års relationer mellan inkomster och hyror realisera sina önskemål. Undantaget utgör en, icke alltför liten, grupp hushåll med inkomster omkring eller under 12 000 kronor per år.

Resultaten från intervjuundersökningarna antyder alltså att bostadsbristen på många orter försvårats genom att byggnadsföretagare — ibland kanske på inrådan av kommunalmän — under 1950-talet byggt för små lägenheter i förhållande till konsumenternas betalningskraftiga efterfrågan. Konsumenterna skulle av allt att döma vid rådande priser ha varit villiga att hyra (köpa) väsentligt större lägenheter än dem som utbjudits på marknaden.

(3) Jämföres den genomsnittliga utrymmesstandarden i de undersökta stä-

derna Ljungby, Skellefteå och Västerås t. ex. genom talet för antalet rumsenheter per person (RPP) blir ordningsföljden följande: Ljungby har den högsta standarden, 1,30 rumsenheter per person, därefter kommer Skellefteå med 1,14 och sist Västerås med 1,10 rumsenheter per person. Varför är nu utrymmesstandarden högst i Ljungby och lägst i Västerås? Vi kan endast ofullständigt besvara frågan.

I undersökningen har visats att vid jämförelser mellan olika orter kan skillnader i utrymmesstandarden mätt genom antalet rumsenheter per person bero på en eller flera av följande faktorer:

- (a) skillnader i hushållsstorlek och hushållsföreståndarens ålder;
- (b) skillnader i inkomster;
- (c) skillnader i bostadskostnader (hyror);
- (d) skillnader i preferenser, tradition och miljö.

Ovanstående tablå visar att för varje hushållsstorlek är skillnaden i utrymmesstandard mellan de tre regionerna av samma storleksordning som tidigare redovisade genomsnittstal.

Det kvarstår att olikheter i åldersstrukturen kan ha påverkat resultatet.

Även när vi håller både hushållsstorlek och inkomst konstant kvarstår skillnaden i bostadsstandard mellan städerna. Detta framgår av tablå överst s. 139.

Det är tydligt att den höga utrymmesstandarden i Ljungby beror på andra faktorer än hushållsstorlek och inkomst.

	Antal rumsenheter per person (RPP)			
	Giftna par — 64 år			
	3 personer		4 personer	
	Årsinkomst, kronor			
	12 000—15 999	16 000—19 999	12 000—15 999	16 000—19 999
Ljungby	2,30	1,40	0,96	1,14
Skellefteå	1,12	1,21	0,99	0,95
Västerås	1,02	1,04	0,82	0,84

Våra uppgifter om *bostadskostnaderna* är inte av samma kvalitet som uppgifterna om hushållens inkomst. Följande tal (ur tabell B: 4: 13) visar att för de undersökta städerna var skillnaden i hy-

resutgift för faktiskt bebodda lägenheter för giftna par med 3 respektive 4 boende och i inkomstgruppen 16 000—19 999 kr icke anmärkningsvärt stor.

Däremot kan det givetvis tänkas att

	Giftna par — 64 år					
	3 boende			4 boende		
	årsin- komst, kr	hyresutgift		årsin- komst, kr	hyresutgift	
		kr	index (Ljungby =100)		kr	index (Ljungby =100)
Ljungby	17 950	2 450	100	17 860	2 350	100
Skellefteå	17 500	2 260	92	17 790	2 450	104
Västerås	17 940	2 430	99	18 100	2 360	100

man för en given »hyra» kunnat köpa mer utrymme i Skellefteå än i Västerås och mer i Ljungby än i Skellefteå. De hyresuppgifter som redovisats (se tabell 21) antyder att hyresnivån för likvärdiga lägenheter är lägst i Ljungby och högst i Västerås. I nedanstående tablå

har vi jämfört »hyresnivån» för likvärdiga lägenheter i de tre städerna och standardiserat hyrestalen efter sammansättningen på lägenhetsbeståndet i Västerås. Hyrorerna som beräknats på tabell 21 avser både flerfamiljshus och egna hem. Liksom tidigare används ordet

	»Hyresnivå», kr per lägenhet, för			
	lägenheter med cv och bad byggda		lägenheter utan cv	samtliga lägenheter
	1951—61	1941—50		
Ljungby	2 620	1 930	810	2 080
Skellefteå	2 880	2 360	1 190	2 420
Västerås	3 120	2 410	1 330	2 570
	Index (Ljungby = 100)			
Ljungby	100	100	100	100
Skellefteå	110	122	147	116
Västerås	119	125	164	124

»hyra» som sammanfattande benämning på alla slags bostadskostnader.

Det föreligger alltså betydande skillnader i hyresnivån mellan de tre städerna. Hyrorerna i Västerås ligger högre än i Skellefteå och mycket högre än i Ljungby. Det är tydligt att en betydande del av den relativt låga utrymmesstandarderna i Västerås jämfört med i Ljungby kan förklaras av de relativt sett högre hyrorerna. Rumsefterfrågan tycks vara relativt priskänslig. Det bör vara möjligt att med utgångspunkt från det föreliggande materialet driva analysen något längre än vad som här gjorts.

Det har slutligen ansetts vara av intresse att klarlägga i vad mån skillnaden i utrymmesstandard mellan de tre städerna kan sägas bero på »tradition» i den meningen att utrymmesstandarderna sedan länge varit högst i Ljungby och lägst i Västerås. Vi har nöjt oss med att jämföra utrymmesstandarderna i de tre städerna 1945 och 1960 och utrymmesstandardens förändring under perioden 1945—1960. Härvid har för varje stad använts RPP-värden (standardiserade till 1960 års fördelning på hushållsstorlekar¹). Talen framgår av följande tablå:

	Antal rumsenheter per person (RPP) Giftna par — 64 år					Ökning i RPP 1945—1960
	1945		1960	Index (Ljungby=100)		
	Faktiskt	Standardiserat till 1960 års hushållsfördelning	Faktiskt	1960 års hushållsfördelning		i standardiserade tal
				1945	1960	
Ljungby	1,14	1,21	1,30	100	100	7
Skellefteå	0,87	0,97	1,14	80	88	17
Västerås	0,89	0,91	1,10	75	85	21

Standardiseringen av RPP-talen åstadkommer endast jämförbarhet 1945—1960 inom en och samma stad. Olikheter i hushållsstrukturen mellan städerna kan alltså påverka RPP-talen vid lodrät jämförelse. Det visar sig att spännvidden mellan Ljungby och Västerås minskats under 15-årsperioden. Det har dock gått ganska långsamt för Västerås att krympa in på Ljungbys försprång.

Slutsatsen av vår analys blir alltså att

Ljungbys högre utrymmesstandard till en del torde bero på lägre hyror men att den till en del kan återföras på olikheter i utbudet som uppstått för mer än 15 år sedan.

¹ Inom varje grupp har hyran för lägenheter av olika storlek standardiserats efter lägenhetsbeståndet i Västerås. Uppgifterna avser för lägenheter byggda 1951—1961 lägenheter om 1—4 rk, för lägenheter byggda 1941—1950 lägenheter om 2—4 rk och för lägenheter utan centralvärme lägenheter om 1—3 rk.

Appendix till avsnitt B: 4.22 om hushållskvoter

Faktorer som bestämmer hushållskvoternas storlek

Empiriska data över »hushållskvoter» för ogifta män och kvinnor i olika åldersgrupper, som t. ex. de i avsnitt B: 4.1, diagram B: 4:2 redovisade för Växjö och Hofors, visar dels att det råder en stark positiv korrelation mellan ålder och hushållskvot (ju högre ålder desto högre kvot), dels att inom varje åldersgrupp finns en tydlig tendens till att hushållskvoterna har ökat sedan förkrigstiden. Vilka orsaker kan tänkas till angivna förhållanden? Låt oss försöka följande ansats:

För en viss ort »samplar» vi 100 ogifta män i åldrarna 20—24 år vid tidpunkten t_0 och mäter HQ (hushållskvoten). Vi upprepar proceduren år t_1 , nu i åldersgruppen 25—29 år, och finner att värdet på HQ har ökat från 20 år t_0 till 40 år t_1 . Under de fem år som gått har individerna i bassamplingen förändrats. Genom giftermål och dödsfall samt utflyttning har ett stort antal i ursprungsmassan försvunnit. Nya individer har tillkommit genom inflyttning. Bortsett ett ögonblick från de senare kan ökningen av antalet personer »med egen lägenhet» tänkas bero på:

- a) en ålderseffekt;
- b) en inkomsteffekt.

Ålderseffekten behöver kanske icke bara tolkas som en »preferensförändring» utan som ett slags »reaktionstid» — frestelsen att skaffa egen lägenhet ökar ju längre tiden går, individerna

bombarderas med skäl för att skaffa egen lägenhet, den ene efter den andre träffas. Denna tidseffekt betyder även att ett ökat antal personer som delar bostad med andra tvingas ompröva sin bostadssituation genom att övriga hushållsmedlemmars förhållanden förändras, föräldrar avlider, syskon gifter sig eller arbetskamrater flyttar till annan ort osv. Det är naturligt att det uppstår en *tidseffekt*, som om övriga förutsättningar föreligger, leder till med åldern högre hushållskvoter.

Härtill kommer att i den mån gruppen ökar genom inflyttning, de inflyttande kan väntas särskilt benägna skaffa sig »egen lägenhet». Själva flyttningen innebär ju i regel, om den flyttande är ogift i åldrarna över 20 år, en tendens att bryta sig ut ur ett annat hushåll, vilket bör öka benägenheten att skaffa egen lägenhet.

Inkomsteffekten skulle innebära att inom en given åldersklass blir HQ större för hushåll med högre inkomster än med lägre och att denna »inkomstelasticitet» skulle kunna mätas på traditionellt sätt. I utredningen har redovisats ett försök att mäta denna inkomstelasticitet för hushållskvoterna i en viss åldersgrupp (se avsnitt B: 4.22). Eftersom inkomsten är föga ålderskorrelerad för åldrarna 25—59 år skulle inkomsteffekten vid en allmän standardökning — förutsatt oförändrade priser — i stort sett slå lika på alla åldersklasser. Eftersom inkomsteffekten i detta fall huvud-

sakligen bör verka så att vid passerandet av en viss inkomstgräns får en individ »råd» att skaffa en egen lägenhet, så kan det emellertid om inkomstfördelningen är ojämn inträffa att plötsligt ett betydande antal inkomsttagare får råd att skaffa egen bostad och att HQ då visar en tendens till en »sprängvis» förändring. Detta kan naturligtvis också inträffa om bostadskostnaden plötsligt sänks kraftigt. (Exempel på det förra: kraftigt höjda ålderspensioner, på det senare: ökat utbud av subventionerade pensionärsbostäder.) Överhuvudtaget bör effekterna av prisförändringar på HQ vara likartade de som gäller för inkomstförändringar men gå i motsatt riktning. Skäl kan anföras för att »priselasticiteten» är lägre och går långsammare vid prishöjningar än vid prissänkningar.

Låt oss nu tänka oss att vi för en befolkning har kunnat studera hushållskvoterna för ogifta män under en följd av 5-årsperioder och fått nedanstående tabellschema.

Vi kan då registrera tre sinsemellan olika serier av hushållskvoter:

(1) Vi kan för en viss tidpunkt (1945) följa *lodlinjen* för hushållskvoter, eller t. ex. serien:

$N_{a2}, N_{b2}, N_{c2}, N_{d2}, \dots, N_{k2}$

Om en sådan serie värden inritas i ett diagram kan den linje som erhålles när punkterna sammanbindes kallas en *åldersfördelad tidpunktslinje för hushållskvoter*.

(2) Vi kan följa hur en viss åldersgrupp, t. ex. 20—24-åringarnas, hushållskvoter förändras i tiden, dvs. *den vågräta linjen* för hushållskvoterna eller t. ex. serien:

$N_{b1}, N_{b2}, N_{b3}, \dots, N_{b6}$

Vi kallar en sådan serie värden och motsvarande diagramlinje för *åldersgruppens (20—24-åringarnas) tidslinje för hushållskvoter*.

(3) Vi kan följa hur en viss födelseskull (årsklass') hushållskvoter förändras i tiden, t. ex. de som år 1940 var i åldern 20—24 år, dvs. *den diagonala linjen* för hushållskvoterna eller serien:

$N_{b1}, N_{c2}, N_{d3}, \dots, N_{g6}$

Vi kallar en sådan serie värden för *årsklassernas tidslinje för hushållskvoter*.

De tre typerna av »linjer» för hushållskvoternas förändring i tiden har illustrerats i *diagram 1 A—C*. *Diagram 1 D* visar hur man kan sammanföra de tre tidslinjerna i ett diagram och få en typ av diagram som liknar dem som i

Schema för hushållskvoter vid olika tidpunkter

	Ålder, år	Hushållskvot vid tidpunkten					
		t_1 (1940)	t_2 (1945)	t_3 (1950)	t_4 (1955)	t_5 (1960)	t_6 (1965)
a	15—19	N_{a1}	N_{a2}	N_{a3}	N_{a4}	N_{a5}	N_{a6}
b	20—24	N_{b1}	N_{b2}	N_{b3}	N_{b4}	N_{b5}	N_{b6}
c	25—29	N_{c1}	N_{c2}	N_{c3}	N_{c4}	N_{c5}	N_{c6}
d	30—34	N_{d1}	N_{d2}	N_{d3}	N_{d4}	N_{d5}	N_{d6}
e	35—39	N_{e1}	N_{e2}	N_{e3}	N_{e4}	N_{e5}	N_{e6}
f	40—44	N_{f1}	N_{f2}	N_{f3}	N_{f4}	N_{f5}	N_{f6}
g	45—49	N_{g1}	N_{g2}	N_{g3}	N_{g4}	N_{g5}	N_{g6}
h	50—54	N_{h1}	N_{h2}	N_{h3}	N_{h4}	N_{h5}	N_{h6}
i	55—59	N_{i1}	N_{i2}	N_{i3}	N_{i4}	N_{i5}	N_{i6}
j	60—64	N_{j1}	N_{j2}	N_{j3}	N_{j4}	N_{j5}	N_{j6}
k	65—	N_{k1}	N_{k2}	N_{k3}	N_{k4}	N_{k5}	N_{k6}

demografien brukar användas för att illustrera hur en befolkningsmassa förändras i tiden.

Om vi nu anknuter till det tidigare resonemanget, kan vi påstå att den *åldersfördelade tidpunktlinjen* approximativt redovisar *ålderseffekten* på hushållskvoterna. Detta under förutsättning att inkomsten inte varierar med åldern. Om så är fallet, kan inkomsteffekten elimineras genom att vi inkomstfördelar materialet och studerar hushållskvoternas variation med åldern inom en viss inkomstgrupp (jämför avsnitt B: 4.22).

Inkomsteffekten i sin tur kan i grova drag avläsas genom de vågräta *åldersgruppernas tidslinje*. Eftersom ändringarna i detta fall sträcker sig över en — kanske relativt lång — tidsperiod påverkas förändringarna i hushållskvoterna här även av andra faktorer, framförallt av preferensförändringar. Här uppstår problemet att inkomstelasticiteten kan vara olika i olika åldersgrupper samt även i olika inkomstintervaller. Men under vissa förutsättningar kan dock åldersgruppslinjen användas som approximativt mått på en inkomstförändrings verkan på hushållskvoterna.

Fullföljes tankegången skulle de diagonala *årsklasslinjerna* för hushållskvoterna avspegla den samlade effekten av inkomst- och ålderseffekten (jänte vissa andra bieffekter).

Prognosproblemet. Antag att vi känner alla eller vissa värden för hushållskvoterna under en viss förfluten period, hur skall vi göra en prognos för förändringen i hushållskvoterna.

I *diagram 2 A och B* vänstra delen har vi för Södertälje prickat in värden för hushållskvoterna för ogifta män åren 1945 och 1960. I *diagram 2 A* har punkterna sammanbundits till *årsklasslinjer* och i *diagram 2 B* till *åldersgruppslin-*

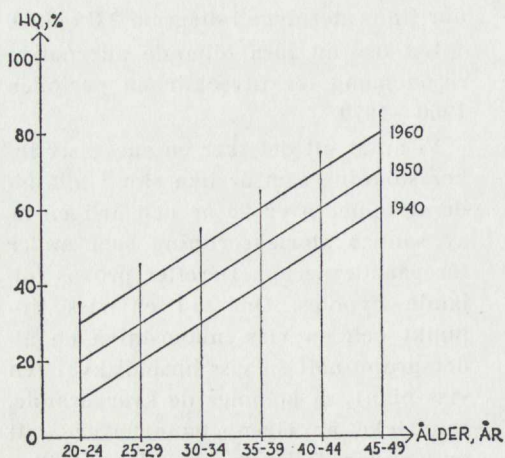
jer. Motsvarande linjer för ogifta kvinnor finns återgivna i *diagram 2 C och D.*

Låt oss nu föra följande alternativa resonemang för utvecklingen perioden 1960—1970.

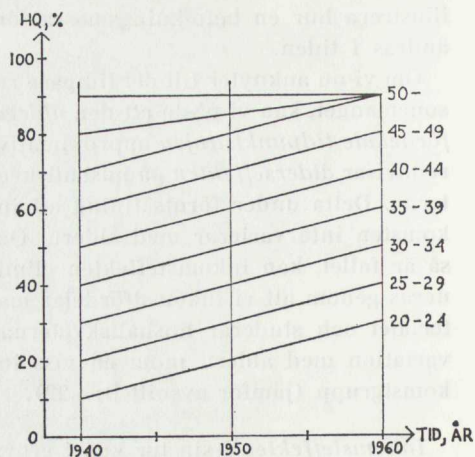
Vi antar att det sker en successiv inkomstökning som är lika stor i alla åldersgrupper över 20 år och årligen är av samma storleksordning som under föregående period. Därefter prövas följande hypotes. Om vid en viss tidpunkt och en viss inkomstnivå en åldersgrupp nått en viss hushållskvot (en viss nivå), så kommer de kvarvarande, som icke är lägenhetsinnehavare, att under den följande perioden utsättas för en viss inkomsteffekt och en viss tidseffekt (i detta sammanhang ett bättre ord än ålderseffekt). De antages då reagera inför detta på samma sätt som de personer gjorde som under föregående period befann sig på samma »hushållskvotnivå», var »i samma situation» i förhållande till inkomst- och bostadsmiljö. Det skulle innebära att per tidsenhet övergår lika många till att bli lägenhetsinnehavare som föregående period.

Denna tills vidare diskutabla hypotes antar alltså att om av 100 ogifta män i åldern 35—39 år 1945 30 stycken hade egen lägenhet (hushållskvoten var 30 %) så berodde det på en viss inkomsteffekt och en viss tids- (och miljö-)effekt under tidigare perioder. Under de 15 åren fram till 1960 ledde inkomstökningar och tidseffekten (ålderseffekten) till att 30 av de 70 som 1945 var bostadslösa skaffade egen lägenhet. Hushållskvoten för 50—54-åringar år 1960 blev alltså 60 %. Antag nu att år 1960 hushållskvoten för 20—24-åringar (födda 1936—1940) är 30 %. Vi förutsätter nu att om takten i inkomstförändringen perioden 1961—1975 blir densamma som 1946—1960 så kommer 20—24-åringarna 1960 att reagera på samma

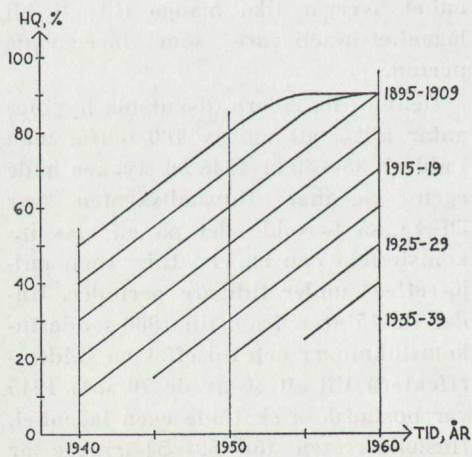
1 A. Åldersfördelade tidpunktslinjer

1 B. Åldersgruppers tidslinjer

1 C. Årsklassers tidslinjer

1 D. Sammanfattande schema

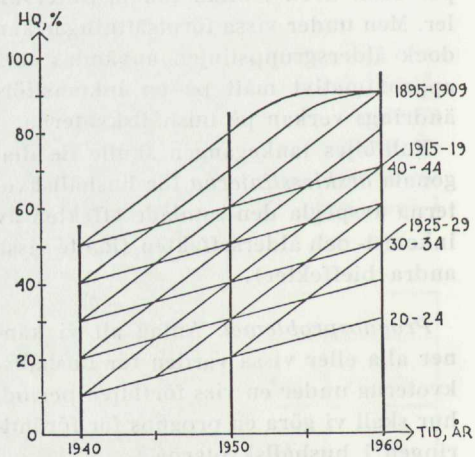

Diagram 1. Schema för studier av hushållskvoters förändring i tiden

sätt som 35—39-åringarna 15 år tidigare. Kvoten för 35—39-åringar år 1975 blir alltså 60 %.

För att testa denna hypotes har vi i *diagram 2 A* — högra delen först ritat in *hushållskvotslinjen* för årsklass 1921—25 (20—24 år 1945) perioden 1945—1960. Härvid sättes år 1945 = tidpunkten 0 på x-axeln och år 1960 = tidpunkten 15. Härefter har motsvarande linje för årsklass 1916—20 (25—29-åringar år 1945) inritats, varvid värdena för år 1945 förskjutits 5 år framåt i tidsskalan jämfört med årsklassen 1921—25. Följande årsklasser har på samma sätt inritats med successiva 5-årsförskjutningar. Av diagrammet framgår att de inritade linjerna i detta fall med relativt god approximation kan ersättas med en *utjämnad linje* som anger hur årsklassernas hushållskvoter kan beräknas förändra sig i tiden under angivna förutsättningar (alternativ A grov heldragen linje, kallas årsklassernas utjämnade hushållskvotslinje).

En alternativ lösning av utjämningsproblemet har prövats. Antag att t. ex. speciella förhållanden påverkat initialvärdena för 1945 så att skillnaden i utgångsvärden icke exakt kan anses motsvara den 5-åriga tidseffekten som kan härledas ur skillnaden i ålder. Vi förskjuter därför årsklasslinjen icke precis 5 år utan bara så mycket att varje konsekutiv 5-årsklass' hushållskvot år 1945 placeras så att de kommer att ligga på den närmast föregående årsklassens årsklasslinje. Om HQ-koordinaten (y-koordinaten, 1945 års värde) skär två eller flera årsklasslinjer (från lägre liggande årsklasslinjer) så placeras x-koordinaten på ett vägt avstånd mellan linjerna. Från denna utgångspunkt ritas sedan årsklasslinjer. Sedan alla årsklasslinjer ritats drages den utjämnade årsklasslinjen (alternativ B grov streckad linje). Linjen har inritats i diagrammet.

Som synes skiljer de två linjerna sig inte mycket från varandra.

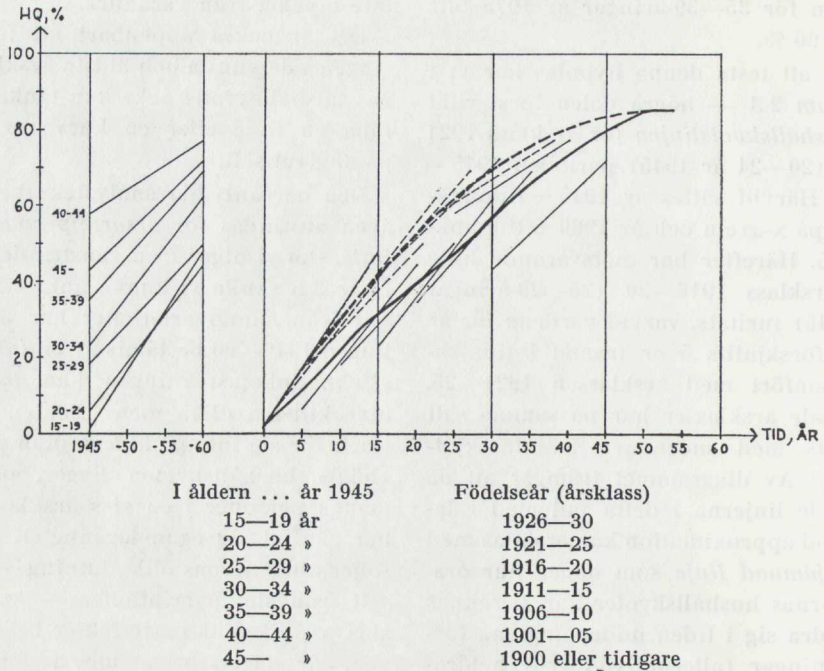
Det är också uppenbart att förändringen i de yngsta och äldsta årsklassernas hushållskvoter icke kan tänkas helt följa en linje eller en kurva erhållen på angivet sätt.

Den här antydda analystekniken kan även användas för *årsgruppernas tidslinje*. Om vi utgår från vänstra delen av *figur 2 B* skulle vi kunna anta att bortsett från slumpvariationer har utvecklingen 1946—60 bestämts av en *inkomst-effekt*. Inkomstökningen kan påverka utvecklingen olika men effekten beror i och för sig inte på åldern utan på hur »högt» hushållskvoten ligger, på hur många personer i en viss årsklass som har skaffat sig egna lägenheter. Härav följer att linjernas olika lutning — bortsett från slumpvariationer — kan tillskrivas olika inkomsteffekter i olika lägen, där »läget» bestäms av hushållskvoternas ursprungliga storlek.

Med utgångspunkt från denna hypotes har vi i *diagram 2 B* (högra delen) genomfört samma slags utjämnning av åldersgruppens hushållskvoter som tidigare i *diagram 2 A* för årsklasserna.

Varje linje representerar en åldersgrupp med kvoterna för 15—19-åringarna längst till vänster i diagrammet. I tidpunkten 0 har kvoten för år 1945 inlagts och kvoten för år 1960 har där efter inprickats på tidsskalan 15 (år); därefter har punkterna sammanbundits. För årsklassen 20—24 år har 1945 års kvot inprickats på åldersskalan 20 år, vilket blir lika med tidsskalan år 5 och kvoten för år 1960 på tidsskalan 20 (år), varefter punkterna sammanbundits och en ny linje erhållits. Det framgår tydligt av diagrammet att linjernas lutning, hushållskvoternas ökning, under den studerade 5-årsperioden varit olika i olika åldersgrupper. Linjerna lutar brantast i mitten av diagrammet för m-

2 A. Ogifta män. Årsklassers tidslinjer. Faktiska och utjämnade värden

2 B. Ogifta män. Åldersgruppers tidslinjer. Faktiska och utjämnade värden

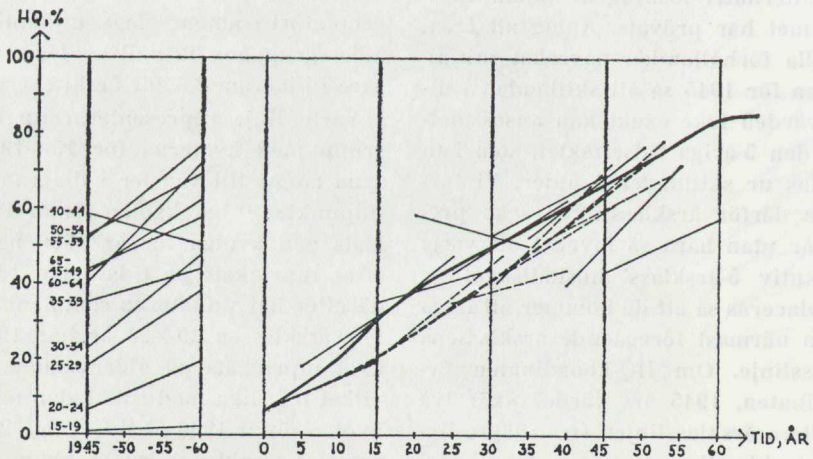
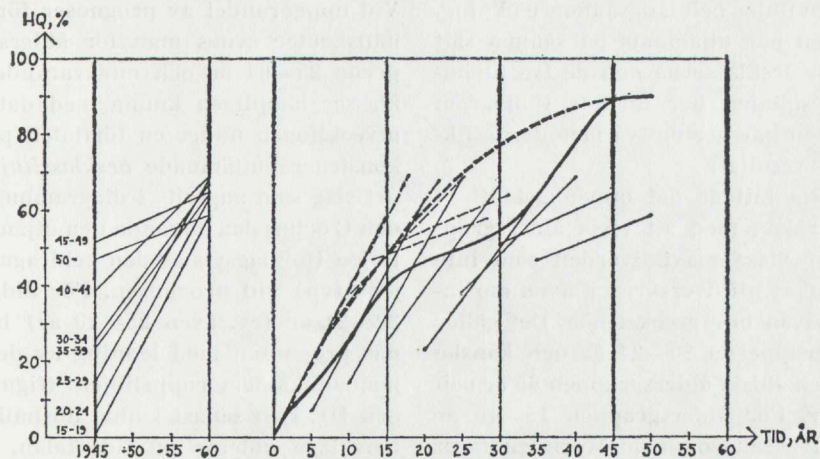

Diagram 2. Prognosmetod för beräkning av hushållskvoter
Exempel från Södertälje 1945 och 1960

2 C. Ogifta kvinnor. Årsklassers tidslinjer. Faktiska och utjämnade värden

I åldern ... år 1945

Födelseår (årsklass)

15—19 år

1926—30

20—24 »

1921—25

25—29 »

1916—20

30—34 »

1911—15

35—39 »

1906—10

40—44 »

1901—05

45— »

1900 eller tidigare

2 D. Ogifta kvinnor. Åldersgruppers tidslinjer. Faktiska och utjämnade värden

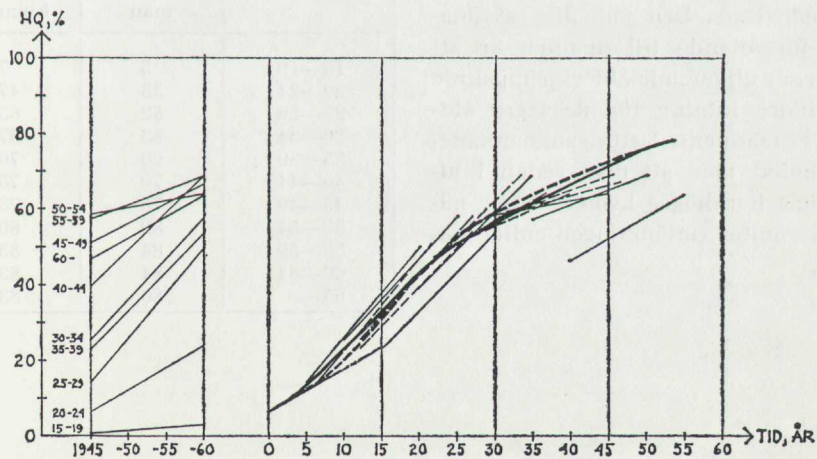

Diagram 2. Prognosmetod för beräkning av hushållskvoter

Exempel från Södertälje 1945 och 1960

delåldrarna. De unga och de gamla har flackare linjer och långsammare ökning.

Linjen har utjämnats på samma sätt som för årsklasserna och de två utjämningsresultaten har inritats i diagram 2 B. Även här ger de två metoderna likvärdigt resultat.

I detta fall är det uppenbart att vi måste räkna med att vissa åldersgrupper har vissa maximivärden som inte kan tänkas bli överskridna även om inkomstnivån blir mycket hög. Det gäller åldersgrupperna 20—24 år och kanske även den äldsta åldersgruppen 65 år och däröver. För åldersgruppen 15—19 år är det tveksamt om man överhuvudtaget kan räkna med att hushållskvotens utveckling följer en linje av analogt slag. I alla händelser blir det nödvändigt konstruera en särskild linje för denna grupp. Vårt material ger ingen direkt ledning för vilket maximivärde man i detta fall skall räkna med.

I diagrammen 2 C och 2 D har motsvarande uppgifter om beräkningar för ogifta kvinnor i Södertälje 1945 och 1960 redovisats. Den påtagliga skillnaden i förhållande till männen är att kvinnornas utjämnade åldersgruppslinje har mindre lutning för de lägre åldrarna än männens. Detta sammanhänges sannolikt med att man redan i utgångsläget har högre kvoter, ligger nära en asymptot (utjämnningen enligt metod 2).

Sammanfattning av prognosteknik. Vid uppgörandet av prognoser för hushållskvoter synes man för åldersgrupperna 25—64 år och motsvarande årsklasser lämpligen kunna med data för utvecklingen under en förfluten period konstruera utjämnade *årsklasslinjer* av det slag som angivits i diagrammen 2 A och C och sedan använda den utjämnade linjen (förslagsvis av den heldragna linjens typ) vid prognosen. För åldrarna 20—24 år (ev. även 25—29 år) beräknas prognosen med ledning av den utjämnade åldersgruppslinjen (figur 2 B och D). Den senast kända hushållskvotens läge noteras på tidsskalan. Skall prognosen avse en tioårsperiod uppsöks den hushållskvot (y-värde) som motsvarar ett x-värde tio år senare på tidsskalan. Nedanstående tablå redovisar sådana beräknade värden för Södertälje år 1970, baserade på de faktiska värdena för åren 1945 och 1960.

Ålder, år	Beräknade hushållskvoter år 1970 för	
	män	kvinnor
15—19	5	7
20—24	33	47
25—29	52	63
30—34	63	67
35—39	66	70
40—44	70	75
45—49	75	78
50—54	80	80
55—59	84	83
60—64	84	83
65—	80	83

Tabeller och bilagor

John W. Johnson

Tabell 1. Antal hushåll totalt och i tätorter efter hushållstyp, bostadsföreståndarens ålder och antal minderåriga

Hushållstyp / bostadsföreståndarens ålder / antal minderåriga per hushåll	Västerås		Skellefteåområdet			Ljungbyområdet		
	Antal hushåll i undersökningen		Antal hushåll i undersökningen			Antal hushåll i undersökningen		
	ovägt	vägt	ovägt	vägt		ovägt	vägt	
				i hela området	i tätorter		i hela området	i tätorter
<i>Makar</i>	786	1 518	746	6 154	4 850	706	1 172	741
20—34 år	205	394	155	1 338	1 079	100	179	150
0 minderåriga	37	97	32	304	254	17	33	24
1 minderårig.	70	146	59	561	477	33	65	60
2 minderåriga	57	106	38	338	238	31	60	51
3 och flera minderåriga .	41	45	26	135	110	19	21	15
35—49 år	323	550	305	2 333	1 923	298	444	312
0 minderåriga	68	158	43	398	363	38	72	49
1 minderårig.	94	176	92	821	671	79	141	112
2 minderåriga	86	138	93	716	611	91	138	100
3 och flera minderåriga .	75	78	77	398	278	90	93	51
50—64 år	199	416	225	1 901	1 396	217	379	200
0 minderåriga	140	327	136	1 273	983	116	223	132
1 minderårig.	38	63	61	450	295	69	117	56
2 minderåriga	13	18	18	128	93	21	28	9
3 och flera minderåriga .	8	8	10	50	25	11	11	3
65— år	59	158	61	582	452	91	170	79
<i>Övriga hushåll</i> . .	203	535	203	1 734	1 512	282	551	341
—64 år	150	381	146	1 250	1 138	181	351	210
—65— »	53	154	57	484	374	101	200	131
<i>Samtliga hushåll</i>	989	2 053	949	7 888	6 362	988	1 723	1 082

Tabell 2. Antal hushåll efter männens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960 samt efter hushållstyp och bostadsföreståndarens ålder

Region/årsinkomst, kronor	Samtliga hushåll	Makar				Övriga hushåll			
		Hela antalet hushåll	Bostadsföreståndarens ålder, år				Hela antalet hushåll	Bostadsföreståndarens ålder, år	
			20—34	35—49	50—64	65—		—64	65—
<i>Västerås</i>									
Antal hushåll i undersökningen									
ovägt	989	786	205	323	199	59	203	150	53
vägt	2 053	1 518	394	550	416	158	535	381	154
— 3 999.	165	49	25	5	10	9	116	59	57
4 000—5 999.	125	50	3	3	6	38	75	33	42
6 000—7 999.	94	36	2	1	7	26	58	46	12
8 000—9 999.	123	58	10	12	10	26	65	54	11
10 000—11 999.	135	88	28	24	27	9	47	42	5
12 000—13 999.	175	117	26	28	51	12	58	37	21
14 000—15 999.	219	171	65	64	39	3	48	45	3
16 000—17 999.	203	179	45	74	52	8	24	21	3
18 000—19 999.	175	165	50	72	37	6	10	10	—
20 000—23 999.	237	225	58	86	78	3	12	12	—
24 000—.....	362	348	68	169	93	18	14	14	—
Okänd årsinkomst	40	32	14	12	6	—	8	8	—
<i>Skellefteåområdet</i>									
Antal hushåll i undersökningen									
ovägt	949	746	155	305	225	61	203	146	57
vägt	7 888	6 154	1 338	2 333	1 901	582	1 734	1 250	484
— 3 999.	858	241	13	23	45	160	617	317	300
4 000—5 999.	518	370	—	45	158	167	148	72	76
6 000—7 999.	379	275	20	55	140	60	104	58	46
8 000—9 999.	641	376	43	88	140	105	265	219	46
10 000—11 999.	604	468	123	165	160	20	136	120	16
12 000—13 999.	934	812	219	255	313	25	122	122	—
14 000—15 999.	924	829	269	350	200	10	95	95	—
16 000—17 999.	909	801	155	401	245	—	108	108	—
18 000—19 999.	469	461	138	293	30	—	8	8	—
20 000—23 999.	486	468	93	230	140	5	18	18	—
24 000—.....	944	898	196	377	295	30	46	46	—
Okänd årsinkomst	222	155	69	51	35	—	67	67	—
<i>Ljungbyområdet</i>									
Antal hushåll i undersökningen									
ovägt	988	706	100	298	217	91	282	181	101
vägt	1 723	1 172	179	444	379	170	551	351	200
— 3 999.	325	57	2	4	27	24	268	126	142
4 000—5 999.	174	89	—	5	34	50	85	45	40
6 000—7 999.	154	113	4	26	41	42	41	35	6
8 000—9 999.	166	114	16	36	50	12	52	50	2
10 000—11 999.	154	123	24	33	56	10	31	29	2
12 000—13 999.	152	131	37	47	41	6	21	21	—
14 000—15 999.	161	143	27	78	34	4	18	14	4
16 000—17 999.	114	99	14	58	19	8	15	13	2
18 000—19 999.	75	75	15	46	14	—	—	—	—
20 000—23 999.	119	115	24	45	36	10	4	4	—
24 000—.....	97	89	10	50	25	4	8	6	2
Okänd årsinkomst	32	24	6	16	2	—	8	8	—

Tabell 3. Antal hushåll efter hushållstyp och bostadsföreståndarens ålder samt efter bostadsutgift

Region/bostads- utgift, kronor per år	Samtliga hushåll	Makar				Övriga hushåll			
		Hela antalet hushåll	Bostadsföreståndarens ålder, år				Hela antalet hushåll	Bostadsförestån- darens ålder, år	
			20—34	35—49	50—64	65—		—64	65—
<i>Västerås</i>									
Antal hushåll i undersökningen									
ovägt.....	989	786	205	323	199	59	203	150	53
vägt.....	2 053	1 518	394	550	416	158	535	381	154
1—1 199...	276	105	24	20	30	31	171	102	69
1 200—1 799...	457	269	54	82	90	43	188	141	47
1 800—2 399...	510	409	123	140	101	45	101	78	23
2 400—2 999...	317	278	92	96	76	14	39	33	6
3 000—.....	483	447	99	209	119	20	36	27	9
Okänd bostads- utgift.....	10	10	2	3	—	5	—	—	—
<i>Skellefteåområdet</i>									
Antal hushåll i undersökningen									
ovägt.....	949	746	155	305	225	61	203	146	57
vägt.....	7 888	6 154	1 338	2 333	1 901	582	1 734	1 250	484
1—1 199...	2 098	1 346	194	345	430	377	752	436	316
1 200—1 799...	1 651	1 253	345	415	443	50	398	338	60
1 800—2 399...	1 317	1 025	205	420	350	50	292	248	44
2 400—2 999...	1 189	984	291	460	193	40	205	167	38
3 000—.....	1 497	1 436	293	683	435	25	61	61	—
Okänd bostads- utgift.....	136	110	10	10	50	40	26	—	26
<i>Ljungbyområdet</i>									
Antal hushåll i undersökningen									
ovägt.....	988	706	100	298	217	91	282	181	101
vägt.....	1 723	1 172	179	444	379	170	551	351	200
1—1 199...	726	377	22	96	151	108	349	213	136
1 200—1 799...	297	204	40	79	67	18	93	63	30
1 800—2 399...	285	244	33	112	78	21	41	27	14
2 400—2 999...	184	149	52	68	25	4	35	25	10
3 000—.....	193	178	32	87	52	7	15	13	2
Okänd bostads- utgift.....	38	20	—	2	6	12	18	10	8

Tabell 4. Antal makar, mannen under 65 år, i tätorter och glesbygd efter antal minderåriga och efter mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960 samt efter bostadsutgift

Region / antal minderåriga per hushåll/ årsinkomst, kronor	Antal hushåll i undersökningen		Bostadsutgift, kronor per år					Utgifts- summa, 1 000- tal kr	Inkomst- summa, 1 000- tal kr ¹
	ovägt	vägt	1—	1 800-	2 400-	3 000-	Okänd		
			1 799	2 399	2 999				
Västerås	727	1 360	300	364	264	427	5	3 604	27 077
0 minderåriga	245	582	163	155	108	156	—	1 478	11 485
—11 999	38	91	36	23	18	14	—	192	620
12 000—15 999	44	109	41	44	13	11	—	226	1 507
16 000—19 999	51	123	36	44	24	19	—	281	2 195
20 000—23 999	36	90	34	14	17	25	—	220	1 995
24 000—	67	149	7	23	36	83	—	516	5 168
Okänd årsinkomst	9	20	9	7	—	4	—	43	—
1 minderårig	202	385	65	110	72	138	—	1 052	7 785
—11 999	23	42	18	8	4	12	—	99	352
12 000—15 999	41	77	12	33	17	15	—	195	1 127
16 000—19 999	50	96	24	39	17	16	—	217	1 726
20 000—23 999	31	61	10	15	13	23	—	161	1 348
24 000—	53	102	1	13	18	70	—	357	3 232
Okänd årsinkomst	4	7	—	2	3	2	—	23	—
2 minderåriga	156	262	40	68	62	89	3	710	5 306
—11 999	10	17	4	9	—	4	—	43	180
12 000—15 999	32	57	16	21	13	7	—	120	829
16 000—19 999	47	81	15	26	17	21	2	201	1 436
20 000—23 999	32	50	3	7	13	26	1	150	1 080
24 000—	32	54	2	4	19	29	—	185	1 781
Okänd årsinkomst	3	3	—	1	—	2	—	11	—
3 och flera minderåriga	124	131	32	31	22	44	2	364	2 501
—11 999	21	23	10	4	4	3	2	45	186
12 000—15 999	28	30	11	10	4	5	—	65	422
16 000—19 999	30	30	8	11	6	5	—	68	522
20 000—23 999	19	21	2	5	3	11	—	62	463
24 000—	24	25	—	1	5	19	—	120	908
Okänd årsinkomst	2	2	1	—	—	1	—	4	—
<i>Skellefteområdet, tät-</i>									
<i>orter</i>	532	4 398	1 309	855	864	1 320	50	11 089	80 221
0 minderåriga	171	1 600	530	340	293	407	30	3 814	30 759
—11 999	30	274	139	75	20	40	—	490	2 108
12 000—15 999	46	428	188	85	105	30	20	788	5 666
16 000—19 999	31	293	95	40	75	83	—	747	5 126
20 000—23 999	16	148	38	10	35	55	10	406	2 999
24 000—	42	408	70	110	58	170	—	1 247	14 860
Okänd årsinkomst	6	49	—	20	—	29	—	136	—
1 minderårig	164	1 443	425	225	335	453	5	3 764	25 637
—11 999	24	199	104	20	20	55	—	481	1 782
12 000—15 999	34	305	115	45	85	60	—	717	4 292
16 000—19 999	49	430	150	90	115	75	—	969	7 596
20 000—23 999	26	240	21	50	90	79	—	689	5 270
24 000—	23	205	30	20	20	130	5	680	6 697
Okänd årsinkomst	8	64	5	—	5	54	—	228	—
2 minderåriga	117	942	229	220	176	312	5	2 446	16 612
—11 999	13	111	50	25	26	10	—	232	894
12 000—15 999	38	324	89	90	65	80	—	771	4 657
16 000—19 999	39	284	60	75	75	69	5	699	4 930
20 000—23 999	4	35	10	10	—	15	—	87	779
24 000—	19	155	20	20	10	105	—	536	5 352
Okänd årsinkomst	4	33	—	—	—	33	—	121	—

Tabell 4 (forts.)

Region / antal minderåriga per hushåll/årsinkomst, kronor	Antal hushåll i undersökningen		Bostadsutgift, kronor per år					Utgiftssumma, 1 000-tal kr	Inkomstsumma, 1 000-tal kr ¹
	ovägt	vägt	1—1 799	1 800—2 399	2 400—2 999	3 000—	Okänd		
3 och flera minderåriga	80	413	125	70	60	148	10	1 065	7 213
—11 999.....	21	108	55	5	20	28	—	234	918
12 000—15 999.....	27	135	45	35	15	35	5	310	1 825
16 000—19 999.....	15	85	15	20	20	30	—	242	1 523
20 000—23 999.....	3	15	5	5	5	5	—	37	323
24 000—.....	14	70	5	5	—	50	5	242	2 624
Okänd årsinkomst....	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Ljungbyområdet, tätorter.....</i>	394	662	199	181	126	148	8	1 563	10 996
0 minderåriga.....	107	205	76	53	35	39	2	481	3 196
—11 999.....	33	64	31	17	12	4	—	121	469
12 000—15 999.....	24	46	24	13	7	2	—	83	646
16 000—19 999.....	14	27	9	6	6	6	—	74	482
20 000—23 999.....	16	31	8	12	6	3	2	63	637
24 000—.....	15	27	2	5	2	18	—	107	962
Okänd årsinkomst....	5	10	2	—	2	6	—	33	—
1 minderårig.....	124	228	61	58	48	55	6	532	3 923
—11 999.....	18	32	14	7	—	7	4	54	263
12 000—15 999.....	40	73	27	17	18	9	2	147	1 015
16 000—19 999.....	33	62	13	14	18	17	—	152	1 117
20 000—23 999.....	17	31	5	13	8	5	—	74	665
24 000—.....	14	26	2	7	4	13	—	85	863
Okänd årsinkomst....	2	4	—	—	—	4	—	20	—
2 minderåriga.....	96	160	38	49	35	38	—	395	2 789
—11 999.....	19	31	16	4	6	5	—	62	308
12 000—15 999.....	29	47	9	23	11	4	—	101	654
16 000—19 999.....	24	39	9	14	6	10	—	93	697
20 000—23 999.....	13	22	4	6	6	6	—	56	480
24 000—.....	8	15	—	—	4	11	—	66	650
Okänd årsinkomst....	3	6	—	2	2	2	—	17	—
3 och flera minderåriga	67	69	24	21	8	16	—	155	1 088
—11 999.....	12	12	5	4	1	2	—	24	119
12 000—15 999.....	28	29	12	11	4	2	—	57	404
16 000—19 999.....	15	15	4	4	1	6	—	36	266
20 000—23 999.....	1	1	—	—	—	1	—	4	20
24 000—.....	9	9	1	1	2	5	—	30	279
Okänd årsinkomst....	2	3	2	1	—	—	—	4	—
<i>Skellefteområdet, glesbygd.....</i>	153	1 174	863	120	80	91	20	1 693	14 451
0 minderåriga.....	40	375	310	15	20	20	10	481	3 876
1 minderårig.....	48	389	288	35	10	46	10	570	4 689
2 minderåriga.....	32	240	160	40	30	10	—	367	3 659
3 och flera minderåriga	33	170	105	30	20	15	—	275	2 227
<i>Ljungbyområdet, glesbygd.....</i>	221	340	256	42	19	23	—	476	3 782
0 minderåriga.....	64	123	94	12	7	10	—	158	1 326
1 minderårig.....	57	95	79	8	2	6	—	125	1 120
2 minderåriga.....	47	66	48	15	3	—	—	86	702
3 och flera minderåriga	53	56	35	7	7	7	—	107	634

¹ Inkomstsumman avser endast hushåll för vilka även uppgift om bostadsutgift finns.

Tabell 5. Antal hushåll efter hushållstyp och bostadsföreståndarens ålder, efter lägenhetens storlek och utrustning och efter hustyp samt antalet bostadsrum och boende

Region / hushållstyp / bostadsföreståndarens ålder	Antal hushåll i undersökningen		Lägenhetens storlek				Lägenhetens utrustning		Hustyp		Antal bonings- rum	Antal boende
	ovägt	vägt	Utan kök, 1 rk	2 rk	3 rk	4 o. fl. rk	Med wc, cv och bad	Med wc, cv, ej bad	En- familjs- hus	Två- familjs- hus		
Västerås.....	989	2 053	602	772	433	246	1 527	266	216	90	4 596	5 825
Makar.....	786	1 518	246	653	389	230	1 235	140	196	63	3 799	4 960
20—34 år.....	205	394	83	210	85	16	335	25	20	6	828	1 314
35—49 år.....	323	550	53	211	170	116	469	44	76	25	1 536	2 055
50—64 år.....	199	416	61	163	111	81	344	37	80	27	1 092	1 236
65— år.....	59	158	49	69	23	17	87	34	20	5	343	355
Övriga hushåll.....	203	535	356	119	44	16	292	126	20	27	797	865
—64 år.....	150	381	241	90	36	14	225	72	13	12	592	677
65— år.....	53	154	115	29	8	2	67	54	7	15	205	188
Skellefteområdet.....	949	7 888	1 477	2 781	2 038	1 592	4 741	1 690	2 949	1 804	20 178	24 740
Makar.....	746	6 154	654	2 254	1 807	1 439	3 976	1 173	2 477	1 469	16 911	21 814
20—34 år.....	155	1 338	216	714	234	174	844	262	340	378	3 075	4 508
35—49 år.....	305	2 333	115	770	743	705	1 788	235	907	493	6 949	9 461
50—64 år.....	225	1 901	131	545	705	520	1 180	438	1 020	433	5 690	6 381
65— år.....	61	582	192	225	125	40	164	238	210	165	1 197	1 464
Övriga hushåll.....	203	1 734	823	527	231	153	765	517	472	335	3 265	2 923
—64 år.....	146	1 250	575	359	193	123	597	347	334	233	2 437	2 271
65— år.....	57	484	248	168	38	30	168	170	138	102	828	652
Ljungbyområdet.....	988	1 723	171	410	618	524	872	178	908	307	5 330	5 206
Makar.....	706	1 172	7	257	483	425	711	79	645	196	3 996	4 144
20—34 år.....	100	179	2	62	86	29	138	14	46	29	515	625
35—49 år.....	298	444	2	84	176	182	321	20	230	75	1 547	1 821
50—64 år.....	217	379	3	64	148	164	196	35	256	56	1 368	1 249
65— år.....	91	170	—	47	73	50	56	10	113	36	566	449
Övriga hushåll.....	282	551	164	153	135	99	161	99	263	111	1 334	1 062
—64 år.....	181	351	106	88	82	75	128	51	169	55	885	750
65— år.....	101	200	58	65	53	24	33	48	94	56	449	312

Tabell 6. Antal makar, mannen under 65 år, i tätorter efter mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960 och efter lägenhetens storlek samt antalet bostadsrum och boende

Region/årsinkomst, kronor	Antal hushåll i undersökningen		Lägenhetens storlek				Antal bostadsrum	Antal boende
	ovägt	vägt	Utan kök, 1 rk	2 rk	3 rk	4 o. flera rk		
<i>Västerås</i>	727	1 360	197	584	366	213	3 456	4 605
—11 999.	92	173	43	84	32	14	389	600
12 000—13 999.	55	105	19	63	19	4	228	333
14 000—15 999.	90	168	33	91	30	14	363	598
16 000—17 999.	94	171	26	98	37	10	377	585
18 000—19 999.	84	159	16	91	38	14	373	543
20 000—23 999.	118	222	31	87	72	32	557	741
24 000—31 999.	101	190	11	56	86	37	541	631
32 000—.....	75	140	—	10	46	84	567	478
Okänd årsinkomst	18	32	18	4	6	4	61	96
<i>Skellefteåområdet, tätorter</i>	532	4 398	278	1 584	1 372	1 164	12 708	15 808
—11 999.	88	692	121	248	195	128	1 769	2 569
12 000—13 999.	69	558	33	235	160	130	1 543	2 021
14 000—15 999.	76	634	39	290	235	70	1 624	2 346
16 000—17 999.	87	706	30	295	195	186	2 017	2 693
18 000—19 999.	47	386	—	175	90	121	1 139	1 444
20 000—23 999.	49	438	20	153	160	105	1 251	1 446
24 000—31 999.	49	442	10	128	160	144	1 341	1 407
32 000—.....	49	396	10	10	135	241	1 612	1 407
Okänd årsinkomst	18	146	15	50	42	39	412	475
<i>Ljungbyområdet, tätorter</i>	394	662	7	151	279	225	2 210	2 370
—11 999.	82	139	4	39	57	39	436	469
12 000—13 999.	52	85	—	38	29	18	239	313
14 000—15 999.	69	110	2	21	55	32	363	412
16 000—17 999.	47	78	—	16	37	25	260	301
18 000—19 999.	39	65	—	7	37	21	218	241
20 000—23 999.	47	85	—	25	32	28	273	273
24 000—31 999.	23	38	—	4	13	21	143	131
32 000—.....	23	39	1	—	7	31	200	152
Okänd årsinkomst	12	23	—	1	12	10	78	78

Tabell 7. Antal makar, mannen under 65 år, i tätorter och glesbygd efter antal minderåriga, efter mannens och hustruns sammanräknade nettointkomst år 1960 och efter lägenhetens storlek samt antalet lägenheter i enfamiljshus, antalet boningsrum och antalet boende

Region / antal minderåriga per hushåll / årsinkomst, kronor	Antal hushåll i undersökningen		Lägenhetens storlek				Antal lägenheter i enfamiljshus	Antal boningsrum	Antal boende
	ovägt	vägt	Utan kök, 1 rk	2 rk	3 rk	4 o. fl. rk			
Västerås	727	1 360	197	584	366	213	176	3 456	4 605
0 minderåriga	245	582	135	245	124	78	74	1 342	1 488
—11 999	38	91	35	42	7	7	13	168	238
12 000—15 999	44	109	31	57	15	6	16	219	274
16 000—19 999	51	123	20	74	21	8	9	264	304
20 000—23 999	36	90	24	37	21	8	10	193	212
24 000—	67	149	9	35	56	49	26	470	410
Okänd årsinkomst	9	20	16	—	4	—	—	28	50
1 minderårig	202	385	42	178	102	63	52	987	1 276
—11 999	23	42	8	19	13	2	4	97	141
12 000—15 999	41	77	11	46	13	7	7	172	255
16 000—19 999	50	96	14	64	14	4	9	200	315
20 000—23 999	31	61	5	28	17	11	8	158	201
24 000—	53	102	2	18	45	37	22	344	343
Okänd årsinkomst	4	7	2	3	—	2	2	16	21
2 minderåriga	156	262	16	110	99	37	23	701	1 108
—11 999	10	17	—	12	4	1	—	40	77
12 000—15 999	32	57	10	30	16	1	—	124	241
16 000—19 999	47	81	4	41	30	6	8	202	341
20 000—23 999	32	50	2	15	25	8	6	142	215
24 000—	32	54	—	12	23	19	9	181	220
Okänd årsinkomst	3	3	—	—	1	2	—	12	14
3 o. fl. minderåriga	124	131	4	51	41	35	27	426	733
—11 999	21	23	—	11	8	4	2	84	144
12 000—15 999	28	30	—	21	5	4	2	76	161
16 000—19 999	30	30	4	10	10	6	5	84	168
20 000—23 999	19	21	—	7	9	5	6	64	113
24 000—	24	25	—	1	8	16	12	113	136
Okänd årsinkomst	2	2	—	1	1	—	—	5	11
<i>Skellefteåområdet,</i>									
tätorter	532	4 398	278	1 584	1 372	1 164	1 437	12 708	15 808
0 minderåriga	171	1 600	142	586	569	303	519	4 418	4 241
—11 999	30	274	39	100	100	35	99	709	713
12 000—15 999	46	428	38	210	145	35	145	1 048	1 121
16 000—19 999	31	293	20	130	80	63	75	797	812
20 000—23 999	16	148	10	48	70	20	45	406	416
24 000—	42	408	20	88	150	150	155	1 341	1 071
Okänd årsinkomst	6	49	15	10	24	—	—	117	108
1 minderårig	164	1 443	54	610	405	374	369	4 115	5 142
—11 999	24	199	34	90	30	45	74	494	742
12 000—15 999	34	305	10	140	110	45	90	825	1 110
16 000—19 999	49	430	10	200	140	80	120	1 185	1 540
20 000—23 999	26	240	—	90	80	70	60	715	810
24 000—	23	205	—	50	45	110	25	720	720
Okänd årsinkomst	8	64	—	40	—	24	—	176	220

Tabell 7 (forts.)

Region / antal minderåriga per hushåll / årsinkomst, kronor	Antal hushåll i undersökningen		Lägenhetens storlek				Antal lägenheter i enfamiljshus	Antal böningsrum	Antal boende
			Utan kök, 1 rk	2 rk	3 rk	4 o. fl. rk			
	ovägt	vägt							
2 minderåriga.	117	942	52	323	288	279	356	2 753	4 090
—11 999.	13	111	28	43	35	5	20	244	464
12 000—15 999.	38	324	14	135	100	75	139	894	1 381
16 000—19 999.	39	284	—	135	45	104	111	849	1 300
20 000—23 999.	4	35	10	10	5	10	—	85	145
24 000—.....	19	155	—	—	85	70	63	562	653
Okänd årsinkomst..	4	33	—	—	18	15	23	119	147
3 o. fl. minderåriga.	80	413	30	65	110	208	193	1 422	2 335
—11 999.	21	108	20	15	30	43	38	322	650
12 000—15 999.	27	135	10	40	40	45	70	400	755
16 000—19 999.	15	85	—	5	20	60	50	325	485
20 000—23 999.	3	15	—	5	5	5	5	45	75
24 000—.....	14	70	—	—	15	55	30	330	370
Okänd årsinkomst..	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Ljungbyområdet, tätorter</i>	394	662	7	151	279	225	224	2 210	2 370
0 minderåriga.	107	205	3	47	87	68	72	701	533
—11 999.	33	64	2	18	33	11	26	190	162
12 000—15 999.	24	46	—	10	21	15	17	153	112
16 000—19 999.	14	27	—	3	12	12	10	102	79
20 000—23 999.	16	31	—	12	10	9	11	98	75
24 000—.....	15	27	1	4	5	17	8	124	83
Okänd årsinkomst..	5	10	—	—	6	4	—	34	22
1 minderårig.	124	228	2	55	95	76	70	737	782
—11 999.	18	32	—	11	10	11	15	100	113
12 000—15 999.	40	73	2	23	35	13	14	212	250
16 000—19 999.	33	62	—	12	30	20	19	200	212
20 000—23 999.	17	31	—	9	12	10	14	98	103
24 000—.....	14	26	—	—	8	18	8	111	90
Okänd årsinkomst..	2	4	—	—	—	4	—	16	14
2 minderåriga.	96	160	2	40	68	50	52	527	671
—11 999.	19	31	2	10	8	11	17	101	130
12 000—15 999.	29	47	—	18	18	11	10	140	201
16 000—19 999.	24	39	—	8	22	9	13	123	165
20 000—23 999.	13	22	—	4	10	8	2	73	90
24 000—.....	8	15	—	—	4	11	8	72	61
Okänd årsinkomst..	3	6	—	—	6	—	2	18	24
3 o. fl. minderåriga.	67	69	—	9	29	31	30	245	384
—11 999.	12	12	—	—	6	6	5	45	64
12 000—15 999.	28	29	—	8	10	11	13	97	162
16 000—19 999.	15	15	—	—	10	5	8	53	86
20 000—23 999.	1	1	—	—	—	1	—	4	5
24 000—.....	9	9	—	—	3	6	2	36	49
Okänd årsinkomst..	2	3	—	1	—	2	2	10	18
<i>Skellefteåområdet, glesbygd</i>	153	1 174	184	445	310	235	830	3 006	4 542
0 minderåriga.	40	375	65	155	105	50	300	895	955
1 minderårig.	48	389	74	180	50	85	250	944	1 467
2 minderåriga.	32	240	40	65	100	35	135	620	1 080
3 o. fl. minderåriga.	33	170	5	45	55	65	145	547	1 040
<i>Ljungbyområdet, glesbygd</i>	221	340	—	59	131	150	308	1 220	1 325
0 minderåriga.	64	123	—	25	46	52	112	434	339
1 minderårig.	57	95	—	6	51	38	82	335	355
2 minderåriga.	47	66	—	21	18	27	60	222	299
3 o. fl. minderåriga.	53	56	—	7	16	33	54	229	332

Tabell 8. Antal makar, mannen under 65 år, i tätorter och glesbygd efter antal boende, efter mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960 och efter lägenhetens storlek samt antalet lägenheter i enfamiljshus och antalet boningsrum

Region / antal boende per hushåll / årsinkomst, kronor	Antal hushåll i undersökningen		Lägenhetens storlek				Antal lägenheter i enfamiljshus	Antal boningsrum	Utgiftssumma, 1 000-tal kr	Inkomstsumma, 1 000-tal kr ¹
	ovägt	vägt	Utan kök, 1 rk	2 rk	3 rk	4 o. flera rk				
Västerås.....	727	1 360	197	584	366	213	176	3 456	3 604	27 077 ²
2 boende.....	125	355	117	166	51	21	15	692	813	6 451
—11 999.....	19	56	29	24	—	3	6	89	115	351
12 000—15 999.....	24	69	21	43	5	—	—	125	136	945
16 000—19 999.....	26	75	18	48	6	3	3	144	156	1 337
20 000—23 999.....	21	61	24	23	14	—	3	112	132	1 353
24 000—.....	27	76	9	28	24	15	3	200	238	2 465
Okänd årsinkomst...	8	18	16	—	2	—	—	22	36	—
3 boende.....	221	449	55	213	119	62	59	1 117	1 234	9 026
—11 999.....	27	55	14	29	8	4	6	116	122	476
12 000—15 999.....	42	84	18	48	14	4	10	174	198	1 209
16 000—19 999.....	56	114	14	74	22	4	10	244	277	2 045
20 000—23 999.....	34	71	5	38	18	10	6	177	195	1 572
24 000—.....	58	118	2	21	57	38	25	390	419	3 724
Okänd årsinkomst...	4	7	2	3	—	2	2	16	23	—
4 boende.....	176	334	19	130	117	68	65	930	911	7 349
—11 999.....	12	22	—	12	8	2	5	56	51	195
12 000—15 999.....	39	76	11	40	17	8	10	174	172	1 100
16 000—19 999.....	47	90	6	50	30	4	10	212	208	1 593 ³
20 000—23 999.....	30	54	2	13	26	13	14	160	158	1 187
24 000—.....	47	91	—	15	36	40	26	324	318	3 274
Okänd årsinkomst...	1	1	—	—	—	1	—	4	4	—
5 o. flera boende....	205	222	6	75	79	62	37	717	646	4 251
—11 999.....	34	40	—	19	16	5	2	128	91	317 ³
12 000—15 999.....	40	44	2	23	13	6	5	118	100	628
16 000—19 999.....	49	51	4	17	17	13	8	150	126	905
20 000—23 999.....	33	36	—	13	14	9	7	108	107	774 ⁴
24 000—.....	44	45	—	2	15	28	15	194	203	1 627
Okänd årsinkomst...	5	6	—	1	4	1	—	19	19	—
Skellefteådområdet, tätorter.....	532	4 398	278	1 584	1 372	1 164	1 437	12 708	11 089	80 221 ⁵
2 boende.....	93	902	142	446	244	70	219	2 076	1 942	15 561
—11 999.....	18	169	39	70	40	20	59	389	313	1 300
12 000—15 999.....	29	288	48	160	80	—	60	608	509	3 782 ⁶
16 000—19 999.....	15	150	10	110	30	—	20	320	366	2 652
20 000—23 999.....	6	58	10	96	10	—	10	116	124	1 057 ⁷
24 000—.....	20	198	20	—	70	50	70	556	531	6 770
Okänd årsinkomst...	5	39	15	10	14	—	—	87	99	—
3 boende.....	134	1 320	14	610	420	276	304	3 658	3 408	26 104
—11 999.....	16	154	4	90	40	20	44	384	291	1 350
12 000—15 999.....	25	250	—	170	70	10	60	590	545	3 414
16 000—19 999.....	31	305	10	165	80	50	60	800	689	5 338
20 000—23 999.....	25	250	—	90	110	50	70	710	698	5 452
24 000—.....	31	310	—	70	110	130	70	1 030	999	10 550
Okänd årsinkomst...	6	51	—	25	10	16	—	144	186	—

Tabell 8 (forts.)

Region/ antal boende per hushåll/ årsinkomst, kronor	Antal hushåll i undersökningen		Lägenhetens storlek				Antal lägenheter i enfamiljshus	Antal bopingsrum	Utgiftssumma, 1 000-tal kr	Inkomstsumma, 1 000-tal kr ¹
	ovägt	vägt	Utan kök, 1 rk	2 rk	3 rk	4 o. flera rk				
4 boende.....	140	1 317	92	408	438	379	450	3 870	3 506	23 586
—11 999.....	21	201	58	58	55	30	45	489	499	1 734
12 000—15 999.....	42	399	14	140	135	110	189	1 179	942	5 711
16 000—19 999.....	43	399	10	170	120	99	118	1 121	976	7 099
20 000—23 999.....	8	80	10	20	20	30	10	230	241	1 757
24 000.....	22	202	—	10	90	102	80	745	712	7 285
Okänd årsinkomst....	4	36	—	10	18	8	8	106	136	—
5 o. flera boende....	165	859	30	120	270	439	464	3 104	2 233	14 966
—11 999.....	33	168	20	30	60	58	83	507	333	1 319
12 000—15 999.....	49	255	10	55	110	80	135	790	589	3 530 ^s
16 000—19 999.....	45	238	—	25	55	158	158	915	627	4 085 ^s
20 000—23 999.....	10	50	—	5	20	25	20	195	156	1 104
24 000.....	25	128	—	—	25	103	53	622	464	4 928 ⁹
Okänd årsinkomst....	3	20	—	5	—	15	15	75	64	—
<i>Ljungbyområdet,</i>										
<i>tätorter.....</i>	394	662	7	151	279	225	224	2 210	1 563	10 996 ¹⁰
2 boende.....	62	124	2	36	56	30	38	370	274	1 648
—11 999.....	20	40	2	12	20	6	14	110	77	281
12 000—15 999.....	15	30	—	8	14	8	8	94	48	415
16 000—19 999.....	6	12	—	2	8	2	4	36	40	216
20 000—23 999.....	12	24	—	10	6	8	10	72	46	487 ³
24 000.....	5	10	—	4	4	2	2	30	33	249
Okänd årsinkomst....	4	8	—	—	4	4	—	28	30	—
3 boende.....	108	215	2	54	102	57	61	696	495	3 603
—11 999.....	20	40	—	12	18	10	20	124	75	322 ³
12 000—15 999.....	36	71	2	22	36	11	15	206	150	1 028
16 000—19 999.....	23	46	—	10	24	12	10	148	113	826
20 000—23 999.....	15	30	—	10	16	4	6	88	68	642
24 000.....	12	24	—	—	6	18	10	116	79	785
Okänd årsinkomst....	2	4	—	—	2	2	—	14	10	—
4 boende.....	99	196	2	49	75	70	65	659	486	3 631
—11 999.....	19	36	2	15	11	8	15	103	59	331 ³
12 000—15 999.....	23	46	—	20	16	10	10	132	84	605 ³
16 000—19 999.....	28	56	—	10	28	18	22	188	131	1 000
20 000—23 999.....	11	22	—	4	8	10	6	78	59	481
24 000.....	14	28	—	—	6	22	10	132	124	1 214
Okänd årsinkomst....	4	8	—	—	6	2	2	26	29	—
5 o. flera boende....	125	127	1	12	46	68	60	485	308	2 114
—11 999.....	23	23	—	—	8	15	14	99	51	224
12 000—15 999.....	47	48	—	9	18	21	21	170	106	673
16 000—19 999.....	29	29	—	1	14	14	14	106	71	520
20 000—23 999.....	9	9	—	1	2	6	5	35	24	192
24 000.....	15	15	1	—	4	10	4	65	52	505
Okänd årsinkomst....	2	3	—	1	—	2	2	10	4	—
<i>Skellefteåområdet,</i>										
<i>glesbygd.....</i>	153	1 174	184	445	310	235	830	3 006	1 693	14 451
2 boende.....	24	240	60	120	40	20	180	500	294	2 337
3 boende.....	31	304	64	160	60	20	180	644	428	3 661
4 boende.....	29	275	45	90	100	40	175	685	398	4 076
5 o. flera boende....	69	355	15	75	110	155	295	1 177	573	4 377

Tabell 8 (forts.)

Region / antal boende per hushåll/ årsinkomst, kronor	Antal hushåll i undersökningen		Lägenhetens storlek				Antal lägenheter i enfamiljshus	Antal bostadsrum	Utgiftssumma, 1 000-tal kr	Inkomstsumma, 1 000-tal kr ¹
	ovägt	vägt	Utan kök, 1 rk	2 rk	3 rk	4 o. flera rk				
<i>Ljungbyområdet, glesbygd</i>	221	340	—	59	131	150	308	1 220	476	3 782
2 boende.....	30	60	—	18	22	20	50	198	62	627
3 boende.....	43	86	—	12	46	28	76	288	103	936
4 boende.....	46	89	—	14	27	48	82	327	128	1 019
5 o. flera boende....	102	105	—	15	36	54	100	407	183	1 200

¹ Inkomstsumman avser endast hushåll för vilka även uppgift om bostadsutgift finns.

² Antal hushåll utan uppgift om bostadsutgift: ovägt 3, vägt 5.

3	»	»	»	»	»	»	1,	»	2.
4	»	»	»	»	»	»	1,	»	1.
5	»	»	»	»	»	»	7,	»	50.
6	»	»	»	»	»	»	2,	»	20.
7	»	»	»	»	»	»	1,	»	10.
8	»	»	»	»	»	»	1,	»	5.
9	»	»	»	»	»	»	2,	»	10.
10	»	»	»	»	»	»	4,	»	8.

Tabell 9. Antal bostadsföreståndare, utom samboende gifta män, i åldern under 65 år efter nettoinkomst år 1960 samt efter lägenhetens storlek och utrustning

Region/årsinkomst, kronor	Antal hushåll i undersökningen		Lägenhetens storlek					Lägenhetens utrustning	
	ovägt	vägt	1 o. fl. rum	1 o. fl. rkv	1 rk	2 rk	3 o. fl. rk	Med wc, cv, eget bad/dusch	Med wc, cv, ej bad/dusch
<i>Västerås</i>	150	381	30	52	159	90	50	225	72
Ej taxerad.....	6	12	—	—	9	2	1	5	—
1— 3 999.....	20	47	—	4	27	12	4	17	18
4 000— 7 999.....	30	79	18	15	28	16	2	39	20
8 000—11 999.....	37	96	9	15	41	14	17	62	22
12 000—.....	54	139	—	18	49	46	26	100	12
Okänd årsinkomst..	3	8	3	—	5	—	—	2	—
<i>Skellefteåområdet</i> ...	146	1 250	144	175	256	359	316	597	347
Ej taxerad.....	15	129	26	24	46	20	13	52	23
1— 3 999.....	22	188	8	16	42	84	38	26	95
4 000— 7 999.....	15	130	24	8	24	48	26	38	50
8 000—11 999.....	39	339	50	32	56	81	120	179	73
12 000—.....	46	397	32	74	76	96	119	253	92
Okänd årsinkomst..	9	67	4	21	12	30	—	49	14
<i>Ljungbyområdet</i>	181	351	18	28	60	88	157	128	51
Ej taxerad.....	22	43	—	—	10	15	18	10	4
1— 3 999.....	42	83	2	—	12	36	33	19	6
4 000— 7 999.....	42	80	6	6	10	18	40	16	17
8 000—11 999.....	41	79	4	16	16	8	35	43	12
12 000—.....	30	58	4	6	10	9	29	38	8
Okänd årsinkomst..	4	8	2	—	2	2	2	2	4

Tabell 10. Antal flyttningsvilliga makar, mannen under 65 år, efter antal minderåriga och efter bostadsförhållanden vid intervjutillfället och enligt önskemål

Region / lägenhetens storlek / lägenhetens utrustning / hustyp	Antal flyttningsvilliga hushåll med vidstående lägenhet vid intervjutillfället					Antal flyttningsvilliga hushåll med önskan om lägenhet med vidstående egenskaper				
	Hela antalet hushåll	Därav med ... minderåriga				Hela antalet hushåll	Därav med ... minderåriga			
		0	1	2	3 o. fl.		0	1	2	3 o. fl.
<i>Västerås</i>										
Antal hushåll i undersökningen										
ovägt.....	261	60	75	69	57	261	60	75	69	57
vägt.....	475	147	149	119	60	475	147	149	119	60
<i>Lägenhetens storlek:</i>										
Högst 1 rum o. kök	105	53	36	14	2	16	10	2	2	2
2 rum och kök	233	70	73	58	32	90	47	31	9	3
3 o. fl. rum och kök	137	24	40	47	26	369	90	116	108	55
<i>Lägenhetens utrustning:</i>										
Med eget badrum .	385	113	120	100	52	470	142	149	119	60
Utan eget badrum.	90	34	29	19	8	5	5	—	—	—
<i>Hustyp:</i>										
Enfamiljshus	21	4	10	2	5	262	61	96	79	26
Tvåfamiljshus	11	6	2	1	2	16	7	—	9	—
Flerfamiljshus	443	137	137	116	53	185	73	51	31	30
Ej angiven hustyp.	—	—	—	—	—	12	6	2	—	4
<i>Skellefteåområdet</i>										
Antal hushåll i undersökningen										
ovägt.....	160	38	63	40	19	160	38	63	40	19
vägt.....	1 371	363	569	344	95	1 371	363	569	344	95
<i>Lägenhetens storlek:</i>										
Högst 1 rum o. kök	223	84	74	50	15	30	10	15	—	5
2 rum och kök	641	136	320	140	45	352	202	115	30	5
3 o. fl. rum och kök	507	143	175	154	35	974	151	439	299	85
Ej angiven storlek	—	—	—	—	—	15	—	—	15	—
<i>Lägenhetens utrustning:</i>										
Med eget badrum .	805	201	295	239	70	1 311	343	544	329	95
Utan eget badrum	566	162	274	105	25	45	20	25	—	—
Ej angiven utrustn.	—	—	—	—	—	15	—	—	15	—
<i>Hustyp:</i>										
Enfamiljshus	308	104	99	85	20	559	86	224	194	55
Tvåfamiljshus	275	50	155	50	20	224	54	150	20	—
Flerfamiljshus	788	209	315	209	55	558	223	195	105	35
Ej angiven hustyp.	—	—	—	—	—	30	—	—	25	5

Tabell 10 (forts.)

Region / lägenhetens storlek / lägenhetens utrustning / hustyp	Antal flyttningsvilliga hushåll med vidstående lägenhet vid intervjutillfället					Antal flyttningsvilliga hushåll med önskan om lägenhet med vidstående egenskaper				
	Hela antalet hushåll	Därav med ... minderåriga				Hela antalet hushåll	Därav med ... minderåriga			
		0	1	2	3 o. fl.		0	1	2	3 o. fl.
<i>Ljungbyområdet</i>										
Antal hushåll i undersökningen										
ovägt.....	136	28	45	31	32	136	28	45	31	32
vägt.....	223	55	82	52	34	223	55	82	52	34
<i>Lägenhetens storlek:</i>										
Högst 1 rum o. kök	3	1	2	—	—	12	6	4	—	2
2 rum och kök....	84	18	35	22	9	25	12	10	2	1
3 o. fl. rum och kök	136	36	45	30	25	182	35	67	50	30
Ej angiven storlek	—	—	—	—	—	4	2	1	—	1
<i>Lägenhetens utrustning:</i>										
Med eget badrum .	145	27	55	42	21	210	49	80	51	30
Utan eget badrum.	78	28	27	10	13	10	4	2	1	3
Ej angiven utrustn.	—	—	—	—	—	3	2	—	—	1
<i>Hustyp:</i>										
Enfamiljshus.....	65	26	18	11	10	146	27	48	46	25
Tvåfamiljshus....	29	6	11	9	3	20	8	10	—	2
Flerfamiljshus....	129	23	53	32	21	51	18	22	6	5
Ej angiven hustyp.	—	—	—	—	—	6	2	2	—	2

Tabell 11. Antal makar, mannen under 65 år, totalt och i hus byggda 1951—61 efter antal minderåriga och önskan att flytta

Region/antal minderåriga	Antal hushåll i undersökningen							
	ovägt			vägt				
	Samtliga	I hus byggda		Samtliga	I hus byggda			
		1951—55	1956—61		1951—55		1956—61	
Hela antalet					Därav flyttningstilliga	Hela antalet	Därav flyttningstilliga	
Västerås	727	122	184	1 360	219	85	348	134
0 minderåriga	245	38	45	582	93	37	110	29
därav i								
2 rk.	99	15	15	245	38	22	39	11
flerfamiljshus	197	34	38	482	83	37	96	27
1 minderårig	202	26	61	385	47	18	125	49
därav i								
2 rk.	90	10	22	178	20	8	44	23
flerfamiljshus	163	22	47	316	39	14	99	45
2 o. fl. minderåriga	280	58	78	393	79	30	113	56
därav i								
2 rk.	109	27	22	161	39	24	35	20
flerfamiljshus	228	47	59	328	66	27	89	54
Skellefteåområdet	684	117	158	5 572	898	270	1 310	290
0 minderåriga	211	27	35	1 975	245	45	331	56
därav i								
2 rk.	75	7	17	741	70	20	168	28
flerfamiljshus	67	13	21	642	120	45	201	56
1 minderårig	212	32	50	1 832	290	120	459	95
därav i								
2 rk.	83	15	16	790	150	80	155	35
flerfamiljshus	78	18	32	739	180	100	301	85
2 o. fl. minderåriga	261	58	73	1 765	363	105	520	139
därav i								
2 rk.	65	16	15	498	113	50	130	80
flerfamiljshus	84	30	30	618	193	90	235	109
Ljungbyområdet	615	89	114	1 002	146	26	187	60
0 minderåriga	171	19	22	328	38	2	42	8
därav i								
2 rk.	37	4	4	72	8	—	8	4
flerfamiljshus	47	10	12	90	20	—	24	8
1 minderårig	181	29	32	323	57	14	61	27
därav i								
2 rk.	32	6	8	61	12	10	16	12
flerfamiljshus	56	17	25	110	34	14	48	25
2 o. fl. minderåriga	263	41	60	351	51	10	84	25
därav i								
2 rk.	49	3	9	77	4	3	15	10
flerfamiljshus	75	16	30	110	24	9	45	23

Tabell 12. Antal flyttningsvilliga makar, mannen under 65 år, efter lägenhetens storlek vid intervjutillfället och enligt önskemål

Region / lägenhetsstorlek vid intervjutillfället	Antal hushåll i undersök- ningen		Önskad lägenhetsstorlek					
	ovägt	vägt	Högst	2 rk	3 rk	4 rk	5	Ej angiven
			1 rk				o. fl. rk	
<i>Västerås</i>	261	475	16	90	174	139	56	—
Högst 1 rum och kök.....	47	105	9	56	34	6	—	—
2 rum och kök.....	126	233	5	31	114	81	2	—
3 o. fl. rum och kök.....	88	137	2	3	26	52	54	—
<i>Skellefteåområdet</i>	160	1 371	30	352	544	341	89	15
Högst 1 rum och kök.....	26	223	—	134	79	10	—	—
2 rum och kök.....	71	641	25	115	335	151	15	—
3 o. fl. rum och kök.....	63	507	5	103	130	180	74	15
<i>Ljungbyområdet</i>	136	223	12	25	60	83	39	4
Högst 1 rum och kök.....	2	3	—	—	2	—	1	—
2 rum och kök.....	47	84	7	6	28	30	11	2
3 o. fl. rum och kök.....	87	136	5	19	30	53	27	2

Tabell 13. Antal flyttningsvilliga makar, mannen under 65 år, efter hustyp vid intervju-tillfället och enligt önskemål samt efter mannens och hustruns sammanräknade nettoin-komst år 1960

Region / hustyp	Samt- liga hushåll	Årsinkomst, kronor					Okänd
		— 11 999	12 000— 15 999	16 000— 19 999	20 000— 23 999	24 000 —	
<i>Västerås</i>							
Antal hushåll i undersökningen							
ovägt	261	34	49	70	39	57	12
vägt	475	58	88	131	67	110	21
<i>Hustyp vid intervjutill- fjället:</i>							
Enfamiljshus	21	2	2	3	5	9	—
Tvåfamiljshus	11	3	—	3	2	3	—
Flerfamiljshus	443	53	86	125	60	98	21
<i>Hustyp enligt önskemål:</i>							
Enfamiljshus	262	21	38	77	37	81	8
Tvåfamiljshus	16	2	2	4	2	6	—
Flerfamiljshus	185	32	45	47	28	20	13
Ej angiven hustyp ..	12	3	3	3	—	3	—
<i>Skellefteåområdet</i>							
Antal hushåll i undersökningen							
ovägt	160	26	40	42	20	28	4
vägt	1 371	203	325	368	188	257	30
<i>Hustyp vid intervjutill- fjället:</i>							
Enfamiljshus	308	83	90	55	30	40	10
Tvåfamiljshus	275	65	80	75	10	30	15
Flerfamiljshus	788	55	155	238	148	187	5
<i>Hustyp enligt önskemål:</i>							
Enfamiljshus	559	69	140	145	83	117	5
Tvåfamiljshus	224	24	30	65	50	50	5
Flerfamiljshus	558	110	140	153	55	80	20
Ej angiven hustyp ..	30	—	15	5	—	10	—
<i>Ljungbyområdet</i>							
Antal hushåll i undersökningen							
ovägt	136	34	45	23	14	17	3
vägt	223	55	72	38	25	27	6
<i>Hustyp vid intervjutill- fjället:</i>							
Enfamiljshus	65	29	18	3	7	6	2
Tvåfamiljshus	29	5	11	8	4	1	—
Flerfamiljshus	129	21	43	27	14	20	4
<i>Hustyp enligt önskemål:</i>							
Enfamiljshus	146	21	57	26	15	21	6
Tvåfamiljshus	20	8	7	3	2	—	—
Flerfamiljshus	51	20	8	9	8	6	—
Ej angiven hustyp ..	6	6	—	—	—	—	—

Tabell 14. Antal flyttningsvilliga hushåll, utom makar i åldersklassen 20—64 år, efter lägenhetens storlek och utrustning vid intervjutillfället och enligt önskemål

Bostadsföreståndarens ålder / lägenhetsstorlek / lägenhets- utrustning	Västerås		Skellefteåområdet		Ljungbyområdet	
	Vid intervju- tillfället	Enligt önske- mål	Vid intervju- tillfället	Enligt önske- mål	Vid intervju- tillfället	Enligt önske- mål
—64 år						
Antal hushåll i undersökningen						
ovägt.....	61	61	42	42	41	41
vägt.....	156	156	349	349	80	80
<i>Lägenhetsstorlek:</i>						
1 o. flera rum.....	15	5	88	4	8	—
1 o. flera rum och kokvrå ...	22	24	37	68	6	10
1 rum och kök.....	82	35	84	80	22	18
2 rum och kök.....	17	61	94	121	19	31
3 o. flera rum och kök.....	20	31	46	76	25	16
Ej angiven storlek.....	—	—	—	—	—	5
<i>Lägenhetens utrustning:</i>						
Med bad/dusch, wc och cv ...	78	145	82	335	36	64
Med wc och cv, ej bad / dusch	23	8	147	14	12	4
Övriga.....	55	3	120	—	32	12
65— år						
Antal hushåll i undersökningen						
ovägt.....	21	21	19	19	25	25
vägt.....	59	59	172	172	47	47
<i>Lägenhetsstorlek:</i>						
1 o. flera rum.....	—	—	8	—	—	—
1 o. flera rum och kokvrå..	—	14	24	58	4	4
1 rum och kök.....	32	15	26	36	4	14
2 rum och kök.....	22	30	54	48	16	16
3 o. flera rum och kök ...	5	—	60	30	23	11
Ej angiven storlek.....	—	—	—	—	—	2
<i>Lägenhetens utrustning:</i>						
Med bad/dusch, wc och cv ...	14	54	54	164	8	39
Med wc och cv, ej bad/dusch	14	5	74	8	6	2
Övriga.....	31	—	44	—	33	6

Tabell 15. Antal flyttningsvilliga makar, mannen under 65 år, efter lägenhetens storlek vid intervjutillfället och enligt önskemål och efter mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960

Region / lägenhetsstorlek vid intervjutillfället / lägenhetsstorlek enligt önskemål	Samtliga hushåll	Årsinkomst, kronor					Okänd
		— 11 999	12 000— 15 999	16 000— 19 999	20 000— 23 999	24 000 —	
<i>Västerås</i>							
Antal hushåll i undersökningen							
ovägt.....	261	34	49	70	39	57	12
vägt.....	475	58	88	131	67	110	21
<i>Lägenhetsstorlek vid intervjutillfället:</i>							
Utan kök, 1 rum och kök.....	105	18	28	30	10	5	14
2 rum och kök.....	233	30	55	70	38	38	2
3 » » ».....	93	7	5	26	10	42	3
4 » » ».....	23	1	—	3	7	11	1
5 o. fl. rum och kök .	21	2	—	2	2	14	1
<i>Lägenhetsstorlek enligt önskemål:</i>							
Utan kök, 1 rum och kök.....	16	3	3	6	2	—	2
2 rum och kök.....	90	20	27	27	3	5	8
3 » » ».....	174	15	43	53	33	25	5
4 » » ».....	139	18	13	40	24	41	3
5 o. fl. rum och kök .	56	2	2	5	5	39	3
Ej angiven lägenhetsstorlek.....	—	—	—	—	—	—	—
<i>Skellefteåområdet</i>							
Antal hushåll i undersökningen							
ovägt.....	160	26	40	42	20	28	4
vägt.....	1 371	203	325	368	188	257	30
<i>Lägenhetsstorlek vid intervjutillfället:</i>							
Utan kök, 1 rum och kök.....	223	88	75	20	20	10	10
2 rum och kök.....	641	60	165	225	103	78	10
3 » » ».....	360	40	75	85	55	105	—
4 » » ».....	133	15	5	38	10	55	10
5 o. fl. rum och kök .	14	—	5	—	—	9	—
<i>Lägenhetsstorlek enligt önskemål:</i>							
Utan kök, 1 rum och kök.....	30	15	10	—	5	—	—
2 rum och kök.....	352	94	115	73	40	10	20
3 » » ».....	544	79	110	195	70	80	10
4 » » ».....	341	15	85	70	73	98	—
5 o. fl. rum och kök .	89	—	5	25	—	59	—
Ej angiven lägenhetsstorlek.....	15	—	—	5	—	10	—

Tabell 15 (forts.)

Region / lägenhetsstorlek vid intervjutillfället / lägenhetsstorlek enligt önskemål	Samtliga hushåll	Årsinkomst, kronor					Okänd
		— 11 999	12 000— 15 999	16 000— 19 999	20 000— 23 999	24 000— —	
<i>Ljungbyområdet</i>							
Antal hushåll i undersökningen							
ovägt.....	136	34	45	23	14	17	3
vägt.....	223	55	72	38	25	27	6
<i>Lägenhetsstorlek vid intervjutillfället:</i>							
Utän kök, 1 rum och kök.....							
3	3	—	2	—	—	1	—
2 rum och kök.....	84	14	36	16	14	4	—
3 » » ».....	90	28	23	20	6	9	4
4 » » ».....	28	7	6	1	5	7	2
5 o. fl. rum och kök..	18	6	5	1	—	6	—
<i>Lägenhetsstorlek enligt önskemål:</i>							
Utän kök, 1 rum och kök.....							
12	12	5	3	2	2	—	—
2 rum och kök.....	25	14	3	4	4	—	—
3 » » ».....	60	22	25	8	5	—	—
4 » » ».....	83	11	32	19	5	10	6
5 o. fl. rum och kök..	39	—	8	5	9	17	—
Ej angiven lägenhetsstorlek.....	4	3	1	—	—	—	—

Tabell 16. Antal flyttningsvilliga makar, mannen under 65 år, efter antal minderåriga och efter årlig bostadsutgift för lägenhet vid intervju tillfället och för önskad lägenhet

Region / antal minderåriga per hushåll	Antal hushåll i undersök- ningen		Bostadsutgift, kronor per år					Okänd
	ovägt	vägt	—	2 400—	3 600—	4 200—	4 800	
			2 399	3 599	4 199	4 799	—	
<i>Västerås</i>								
<i>För lägenhet vid intervju- tillfället:</i>	261	475	249	168	22	21	15	—
0—1 minderåriga	135	296	169	94	10	11	12	—
2 o. flera minderåriga .	126	179	80	74	12	10	3	—
<i>För önskad lägenhet:</i>	261	475	51	130	121	112	46	15
0—1 minderåriga	135	296	39	84	72	70	21	10
2 o. flera minderåriga .	126	179	12	46	49	42	25	5
<i>Skellefteåområdet</i>								
<i>För lägenhet vid intervju- tillfället:</i>	160	1 371	821	448	45	38	14	5
0—1 minderåriga	101	932	571	303	20	28	10	—
2 o. flera minderåriga .	59	439	250	145	25	10	4	5
<i>För önskad lägenhet:</i>	160	1 371	174	548	199	251	74	125
0—1 minderåriga	101	932	174	408	114	131	20	85
2 o. flera minderåriga .	59	439	—	140	85	120	54	40
<i>Ljungbyområdet</i>								
<i>För lägenhet vid intervju- tillfället:</i>	136	223	140	68	6	2	7	—
0—1 minderåriga	73	137	90	40	3	—	4	—
2 o. flera minderåriga .	63	86	50	28	3	2	3	—
<i>För önskad lägenhet:</i>	136	223	37	63	61	20	6	36
0—1 minderåriga	73	137	31	38	37	7	2	22
2 o. flera minderåriga .	63	86	6	25	24	13	4	14

Tabell 17. Antal flyttningsvilliga makar, mannen under 65 år, efter mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960 och efter bostadsutgift vid intervjutillfället

Region / årsinkomst, kronor	Antal hushåll i undersökningen		Bostadsutgift, kronor per år					Utgifts- summa, 1 000- tal kr	In- komst- summa, 1 000- tal kr ¹
	ovägt	vägt	— 2 399	2 400— 3 599	3 600— 4 199	4 200 —	Okänd		
<i>Västerås</i>	261	475	249	168	22	36	—	1 136	8 707
—11 999	34	58	33	18	4	3	—	138	440
12 000—15 999	49	88	63	22	—	3	—	187	1 263
16 000—19 999	70	131	85	38	4	4	—	285	2 300
20 000—23 999	39	67	25	39	3	—	—	163	1 425
24 000—	57	110	27	50	9	24	—	316	3 279
Okänd årsinkomst	12	21	16	1	2	2	—	47	—
<i>Skellefteåområdet,</i> <i>tätorter</i>	137	1 169	634	433	45	52	5	2 454	19 636
—11 999	17	133	113	15	5	—	—	211	1 050
12 000—15 999	34	270	170	85	5	10	—	519	3 509
16 000—19 999	38	331	163	150	5	8	5	699	5 561
20 000—23 999	19	178	83	85	—	10	—	440	3 861
24 000—	22	227	90	93	20	24	—	508	5 655
Okänd årsinkomst	7	30	15	5	10	—	—	77	—
<i>Ljungbyområdet,</i> <i>tätorter</i>	101	170	89	68	6	7	—	358	2 474
—11 999	16	27	16	11	—	—	—	53	194
12 000—15 999	38	62	38	23	1	—	—	118	766
16 000—19 999	20	34	21	13	—	—	—	68	504
20 000—23 999	11	20	9	9	2	—	—	45	400
24 000—	13	21	3	10	3	5	—	63	610
Okänd årsinkomst	3	6	2	2	—	2	—	11	—
<i>Skellefteåområdet,</i> <i>glesbygd</i>	23	200	185	15	—	—	—	228	2 914
<i>Ljungbyområdet,</i> <i>glesbygd</i>	35	53	51	—	—	2	—	62	558

¹ Avser hushåll för vilka erhållits uppgift om bostadskostnad både för den vid intervju-tillfället bebodda lägenheten och för önskad lägenhet. Jfr tabell 18.

Tabell 18. Antal flyttningsvilliga makar, mannen under 65 år, efter inkomst och bostadsutgift för önskad lägenhet

Region / årsinkomst, kronor	Antal hushåll i undersökningen		Bostadsutgift, kronor per år					Utgiftssumma, 1 000-tal kr
	ovägt	vägt	—	2 400—	3 600—	4 200	Okänd	
			2 399	3 599	4 199	—		
<i>Västerås</i>	261	475	51	130	121	158	15	1 795
—11 999	34	58	11	15	14	18	—	210
12 000—15 999	49	88	22	29	24	12	1	295
16 000—19 999	70	131	12	49	37	30	3	471
20 000—23 999	39	67	1	19	21	23	3	254
24 000—	57	110	—	13	20	69	8	485
Okänd årsinkomst	12	21	5	5	5	6	—	80
<i>Skellefteåområdet, tätorter</i>	137	1 169	99	521	159	285	105	3 783
—11 999	17	133	34	55	19	5	20	327
12 000—15 999	34	270	20	135	35	55	25	883
16 000—19 999	38	331	25	191	30	70	15	1 094
20 000—23 999	19	178	20	75	20	63	—	655
24 000—	22	227	—	50	50	82	45	763
Okänd årsinkomst	7	30	—	15	5	10	—	111
<i>Ljungbyområdet, tätorter</i>	101	170	21	47	55	22	25	522
—11 999	16	27	9	13	3	—	2	69
12 000—15 999	38	62	8	23	20	3	8	183
16 000—19 999	20	34	4	4	16	4	6	104
20 000—23 999	11	20	—	7	6	5	2	73
24 000—	13	21	—	—	6	10	5	77
Okänd årsinkomst	3	6	—	—	4	—	2	16
<i>Skellefteåområdet, glesbygd</i>	23	200	75	25	40	40	20	564
<i>Ljungbyområdet, glesbygd</i>	35	53	16	16	6	4	11	122

Tabell 19. Antal hushåll, som har flyttat, fördelade efter lägenhetens storlek och utrustning före och efter senaste flyttning

Region/ lägenhetens storlek och utrustning före flyttning	Antal hushåll i under- sökningen		Lägenhetens storlek och utrustning vid intervjutillfället								
			— 1 rk			2 rk			3 o. flera rk		
			Samt- liga hus- håll	därav		Samt- liga hus- håll	därav		Samt- liga hus- håll	därav	
				med bad, cv, wc	öv- riga		med bad, cv, wc	öv- riga		med bad, cv, wc	öv- riga
ovägt	vägt										
<i>Västerås</i>											
<i>Makar</i>	654	1 226	147	85	62	511	412	99	568	523	45
1 rum och kök..	227	433	87	44	43	247	204	43	99	90	9
Med bad, cv, wc	92	182	27	19	8	105	102	3	50	47	3
Övriga	135	251	60	25	35	142	102	40	49	43	6
2 rum och kök..	250	464	47	31	16	179	143	36	238	219	19
Med bad, cv, wc	181	338	28	24	4	115	100	15	195	182	13
Övriga	69	126	19	7	12	64	43	21	43	37	6
3 o. flera rum och kök	164	300	7	7	—	69	52	17	224	207	17
Med bad, cv, wc	134	243	4	4	—	48	39	9	191	181	10
Övriga	30	57	3	3	—	21	13	8	33	26	7
Ej angiven storlek	13	29	6	3	3	16	13	3	7	7	—
<i>Övriga hushåll</i>											
1 rum och kök..	77	207	158	94	147	77	54	23	40	38	2
Med bad, cv, wc	23	59	39	25	14	12	12	—	8	8	—
Övriga	54	148	119	29	90	22	10	12	7	7	—
2 rum och kök..	34	85	51	25	26	19	16	3	15	15	—
Med bad, cv, wc	19	48	25	10	15	10	7	3	13	13	—
Övriga	15	37	26	15	11	9	9	—	2	2	—
3 o. flera rum och kök	18	47	15	6	9	24	16	8	8	6	2
Med bad, cv, wc	7	16	—	—	—	10	10	—	6	6	—
Övriga	11	31	15	6	9	14	6	8	2	—	2
Ej angiven storlek	7	19	17	9	8	—	—	—	2	2	—
<i>Skellefteåområdet</i>											
<i>Makar</i>	573	4 689	386	79	307	1 636	953	683	2 667	2 232	435
1 rum och kök ...	194	1 571	174	24	150	688	430	258	709	569	140
Med bad, cv, wc	24	231	18	—	18	148	110	38	65	65	—
Övriga	170	1 340	156	24	132	540	320	220	644	504	140
2 rum och kök..	225	1 861	142	45	97	660	340	320	1 059	899	160
Med bad, cv, wc	77	654	28	15	13	200	175	25	426	391	35
Övriga	148	1 207	114	30	84	460	165	295	633	508	125
3 o. flera rum och kök	140	1 129	35	—	35	240	165	75	854	739	115
Med bad, cv, wc	92	724	—	—	—	135	90	45	589	559	30
Övriga	48	405	35	—	35	105	75	30	265	180	85
Ej angiven storlek	14	128	35	10	25	48	18	30	45	25	20

Tabell 19 (forts.)

Region / lägenhetens storlek och utrustning före flyttning	Antal hushåll i undersökningen		Lägenhetens storlek och utrustning vid intervjutillfället								
			— 1 rk			2 rk			3 o. flera rk		
			Samtliga hushåll	därav		Samtliga hushåll	därav		Samtliga hushåll	därav	
				med bad, cv, wc	övriga		med bad, cv, wc	övriga		med bad, cv, wc	övriga
ovägt	vägt										
<i>Skellefteåområdet</i>											
Övriga hushåll.	127	1 088	556	182	374	284	128	156	248	225	23
1 rum och kök. . .	64	538	364	76	288	108	28	80	66	51	15
Med bad, cv, wc	10	85	50	—	50	20	10	10	15	5	10
Övriga	54	453	314	76	238	88	18	70	51	46	5
2 rum och kök. . .	33	289	116	58	58	98	56	42	75	75	—
Med bad, cv, wc	14	124	48	40	8	46	46	—	30	30	—
Övriga	19	165	68	18	50	52	10	42	45	45	—
3 o. flera rum och kök.	24	216	60	32	28	70	44	26	86	78	8
Med bad, cv, wc	10	90	8	8	—	24	8	16	58	58	—
Övriga	14	126	52	24	28	46	36	10	28	20	8
Ej angiven storlek	6	45	16	16	—	8	—	8	21	21	—
<i>Ljungbyområdet</i>											
Makar	475	778	7	7	—	161	68	93	610	448	162
1 rum och kök. . .	56	96	2	2	—	36	25	11	58	39	19
Med bad, cv, wc	19	35	2	2	—	17	13	4	16	14	2
Övriga	37	61	—	—	—	19	12	7	42	25	17
2 rum och kök. . .	182	289	2	2	—	76	25	51	211	151	60
Med bad, cv, wc	55	87	—	—	—	17	9	8	70	59	11
Övriga	127	202	2	2	—	59	16	43	141	92	49
3 o. flera rum och kök.	211	349	3	3	—	41	18	23	305	236	69
Med bad, cv, wc	105	173	1	1	—	11	6	5	161	151	10
Övriga	106	176	2	2	—	30	12	18	144	85	59
Ej angiven storlek	26	44	—	—	—	8	—	8	36	22	14
<i>Övriga hushåll.</i>											
1 rum och kök. . .	28	56	38	16	22	8	2	6	10	8	2
Med bad, cv, wc	8	16	8	2	6	2	2	—	6	6	—
Övriga	20	40	30	14	16	6	—	6	4	2	2
2 rum och kök. . .	48	92	30	12	18	28	5	23	34	20	14
Med bad, cv, wc	4	8	4	4	—	2	—	2	2	2	—
Övriga	44	84	26	8	18	26	5	21	32	18	14
3 c. flera rum och kök.	54	102	16	2	14	34	8	26	52	24	28
Med bad, cv, wc	13	23	2	2	—	9	7	2	12	5	7
Övriga	41	79	14	—	14	25	1	24	40	19	21
Ej angiven storlek	20	40	8	—	8	12	2	10	20	2	18

Tabell 21. Antal lägenheter fördelade efter storlek, utrustning och byggnadsår samt genomsnittlig bostadsutgift år 1960 för olika kategorier av lägenheter

Region / lägenhetens storlek	Lägenhetens utrustning och byggnadsår						Samtliga lägenheter
	Utan wc och/eller cv	Med cv och wc men utan bad		Med cv, wc och bad			
		—1940	1941—1961	—1940	1941—1950	1951—1961	
Antal lägenheter för vilka uppgift om bostadsutgift lämnats, ovägt							
Västerås.....	115	79	28	137	277	350	986
1 r, 1 rkv.....	3	6	20	10	6	9	54
1 rk.....	56	24	2	25	33	31	171
2 rk.....	39	32	5	42	126	128	372
3 rk.....	13	11	1	21	89	107	242
4 rk.....	2	4	—	21	14	48	89
5 och flera rk.....	2	2	—	18	9	27	58
Skellefteåområdet, tätorter.....	98	108	45	124	90	282	747
1 r, 1 rkv.....	9	8	19	2	6	14	58
1 rk.....	35	19	7	3	4	16	84
2 rk.....	32	54	10	28	20	84	228
3 rk.....	17	13	6	49	38	76	199
4 rk.....	5	12	3	25	17	58	120
5 och flera rk.....	—	2	—	17	5	34	58
Ljungbyområdet, tätorter.....	124	41	31	102	100	200	598
1 r, 1 rkv.....	8	2	18	1	2	4	35
1 rk.....	13	4	2	2	4	12	37
2 rk.....	45	16	2	11	12	41	127
3 rk.....	37	11	8	34	44	83	217
4 rk.....	14	6	1	22	18	39	100
5 och flera rk.....	7	2	—	32	20	21	82
Genomsnittlig bostadsutgift, kronor per år							
Västerås.....	..	1 490 ¹	1 140	1 380	1 610 ¹	1 770 ¹	
1 r, 1 rkv.....	..	1 470	..	1 800	1 760	1 910	
1 rk.....	1 180	1 870	1 520 ¹	2 280	2 130	2 670	
2 rk.....	1 460	2 760	..	2 450	2 650	3 490	
3 rk.....	1 620	2 930	3 420	4 250	
4 rk.....	—	5 260	4 200 ¹	5 300	
5 och flera rk.....	—				
Skellefteåområdet, tätorter.....	
1 r, 1 rkv.....	870 ¹	1 230 ¹	1 060	..	1 380 ¹	1 310	
1 rk.....	1 130	1 450	1 080 ¹	1 580	
2 rk.....	1 180	1 720	1 500	1 760	2 180	2 590	
3 rk.....	1 480	1 640	1 680 ¹	2 140	2 530	3 200	
4 rk.....	1 270 ¹	1 860	..	2 770	2 840	3 780	
5 och flera rk.....	—	..	—	3 680	2 060 ¹	4 170	
Ljungbyområdet, tätorter.....	
1 r, 1 rkv.....	1 660 ¹	..	1 180	
1 rk.....	580	1 440	
2 rk.....	1 010	1 240	..	1 680	1 780	2 460	
3 rk.....	1 230	1 510	1 620 ¹	2 080	2 090	2 770	
4 rk.....	1 340	2 430 ¹	..	2 290	2 320	3 450	
5 och flera rk.....	2 440 ¹	..	—	2 920	3 440	3 600	

¹ Frekvenser 5—9.

.. Frekvenser 1—4; genomsnittlig bostadsutgift har ej beräknats.

Tabell 22. Antal lägenheter år 1958 fördelade efter utrustning, utrymme och upplåtelseform i staden och i landskommunen samt medelhyra för varje grupp

Lägenhetens utrustning/ lägenhetens storlek	Staden					Landskommunen						
	Hyres- lägen- heter	Bostads- rättslä- genheter	Arbetsgi- varelä- genheter	Ägare- lägenhe- ter	Övriga lägen- heter	Samtliga lägen- heter	Hyres- lägen- heter	Bostads- rättslä- genheter	Arbetsgi- varelä- genheter	Ägare- lägenhe- ter	Övriga lägen- heter	Samtliga lägen- heter
Antal fall												
<i>Med cv och bad</i> (moderna lägenheter)												
Högst 1 rkv	8	3	1	—	—	12	1	—	—	—	—	2
1 rk	32	14	3	—	10	59	8	—	—	—	—	8
2 rk	66	73	16	4	19	178	27	7	9	—	—	77
3 rk	26	55	13	15	16	125	12	—	23	—	—	44
4 rk	12	10	2	24	—	48	2	—	11	—	—	16
5 o. fl. rk	4	4	5	15	1	29	—	1	5	—	—	6
Samtliga	148	159	40	58	46	451	50	8	47	48	—	153
<i>Med cv men utan bad</i> (halvmoderna lägenheter)												
Högst 1 rkv	8	4	18	—	14	44	1	—	5	—	—	6
1 rk	8	2	1	—	3	14	2	1	15	3	—	21
2 rk	15	—	9	8	4	36	3	1	2	8	—	14
3 rk	3	—	1	6	—	10	—	—	1	6	—	7
4 rk	1	—	—	1	—	2	—	—	—	7	—	7
5 o. fl. rk	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—
Samtliga	35	6	29	18	21	109	6	2	23	24	—	55
<i>Utan cv och bad</i> (omoderna lägenheter)												
Högst 1 rkv	1	—	1	1	—	3	—	—	—	—	—	—
1 rk	10	—	5	—	5	20	10	—	14	7	—	31
2 rk	3	—	2	3	—	8	4	1	4	8	2	19
3 rk	1	—	—	—	1	2	—	—	1	4	2	7
4 rk	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	3
5 o. fl. rk	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2
Samtliga	15	—	8	4	6	33	14	1	21	22	4	62

Tabell 22 (forts.)

Lägenhetens utrustning / lägenhetens storlek	Staden					Landskommunen						
	Hyses- lägen- heter	Bostads- rättslä- genheter	Arbetsgi- varelä- genheter	Ågare- lägenhe- ter	Övriga lägen- heter	Samtliga lägen- heter	Hyses- lägen- heter	Bostads- rättslä- genheter	Arbetsgi- varelä- genheter	Ågare- lägenhe- ter	Övriga lägen- heter	Samtliga lägen- heter
Medelhyra, kronor per år												
<i>Med cv och bad (moderna lägenheter)</i>												
Högst 1 rkv	1 243 ²	1 293 ¹	2 660 ¹	—	—	1 373	900 ¹	600 ¹	—	—	750 ¹	
1 rk	1 758	1 694	1 547 ¹	—	1 786	1 737	1 730 ²	—	—	—	1 730 ¹	
2 rk	2 256	2 109	1 999	1 270 ¹	2 157	2 140	2 205	1 904	1 850 ²	—	2 023	
3 rk	2 355	2 380	2 772	1 911	2 692	2 399	2 676	2 159 ²	2 270	—	2 358	
4 rk	2 767	3 222	4 215 ¹	2 695	—	2 886	3 710 ¹	2 363 ¹	3 776	—	3 503	
5 o. fl. rk.	3 030 ¹	3 100 ¹	3 354 ²	2 703	3 160 ¹	2 931	—	—	2 266 ²	—	2 422 ²	
Samtliga	2 173	2 245	2 513	2 396	2 284	2 269	2 276	1 954	2 536	—	2 258	
<i>Med cv men utan bad (halbmoderna lägenheter)</i>												
Högst 1 rkv	1 128 ²	955 ¹	1 093	—	471	889	900 ¹	672 ²	—	—	710 ²	
1 rk	1 331 ²	1 490 ¹	1 670 ¹	—	1 333 ¹	1 379	1 140 ¹	860	1 090 ¹	—	924	
2 rk	1 383	—	1 463 ²	1 594 ²	1 642 ¹	1 479	980 ¹	940 ¹	1 514 ²	—	1 325	
3 rk	1 307 ¹	—	1 180 ¹	1 838 ²	—	1 613	—	1 300 ¹	1 423 ²	—	1 406 ²	
4 rk	1 800 ¹	—	—	1 690 ¹	—	1 745 ¹	—	—	1 496 ²	—	1 496 ²	
5 o. fl. rk.	—	—	—	1 743 ¹	—	1 743 ¹	—	—	—	—	—	
Samtliga	1 318	1 133 ²	1 231	1 706	818	1 252	1 020 ²	845	1 433	—	1 137	
<i>Utan cv och bad (omoderna lägenheter)</i>												
Högst 1 rkv	84 ^{0,1}	—	360 ¹	1 680 ¹	—	960 ¹	—	—	—	—	—	
1 rk	1 267	—	700 ²	760 ¹	860 ²	1 024	933	1 003	956 ²	—	970	
2 rk	1 497 ¹	—	995 ¹	—	—	1 095 ²	690 ¹	975 ¹	1 122 ²	1 000 ¹	959	
3 rk	1 400 ¹	—	—	—	1 610 ¹	1 505 ¹	—	980 ¹	925 ¹	355 ¹	770 ²	
4 rk	—	—	—	—	—	—	—	870 ¹	975 ¹	—	940 ¹	
5 o. fl. rk.	—	—	—	—	—	—	—	1 460 ¹	600 ¹	—	1 030 ¹	
Samtliga	1 293	—	731 ²	990 ¹	985 ²	1 064	863	1 012	996	678 ¹	944	

¹Frekvenser 1—4.²Frekvenser 5—9.

Tabell 23. Giftna par år 1958 efter bostadsföreståndarens ålder och efter antalet boende

Bostadsföreståndarens ålder	Samtliga hushåll	Därav, i %, med				Medel-antal boende per hushåll
		2 boende	3 boende	4 boende	5 o. fl. boende	
20—29 år	511	28	42	22	8	3,1
30—34 »	652	17	31	32	20	3,7
35—39 »	748	10	23	38	29	4,0
40—44 »	609	9	24	33	34	4,1
45—49 »	639	14	24	32	30	3,9
50—54 »	594	19	27	28	26	3,7
55—64 »	799	40	31	16	13	3,0
65— »	633	63	22	9	6	2,6
Samtliga hushåll	5 185	25	28	26	21	
40—49 år	1 248	11	24	33	32	4,0
45—54 »	1 233	16	26	30	28	3,8
50—64 »	1 393	30	30	21	19	3,4

Tabell 24. Antal hushåll med olika antal boende och i olika inkomstklasser¹ år 1958 fördelade efter lägenhetens storlek, utrustning och byggnadsår

Lägenhetens storlek	Lägenhetens utrustning och byggnadsår				Samtliga
	Utan cv	Med cv men utan bad	Med cv och bad		
			—1939	1940—	
<i>Hushåll med 2 boende, årsinkomst —11 999 kr</i>					
Absoluta tal					
Högst 1 rk.....	29	13	8	29	79
2 rk.....	113	32	41	60	246
3 rk.....	43	16	41	39	139
4 o. fl. rk.....	5	3	17	10	35
Samtliga	190	64	107	138	499
Promilletal					
Högst 1 rk.....	58	26	16	58	158
2 rk.....	226	64	82	120	492
3 rk.....	86	32	82	78	278
4 o. fl. rk.....	10	6	34	20	70
Samtliga	380	128	214	276	1 000
<i>Hushåll med 3 boende, årsinkomst 10 000—13 999 kr</i>					
Absoluta tal					
Högst 1 rk.....	22	3	2	15	42
2 rk.....	65	23	26	69	183
3 rk.....	19	9	26	64	118
4 o. fl. rk.....	4	2	10	22	38
Samtliga	110	37	64	170	381
Promilletal					
Högst 1 rk.....	58	8	5	39	110
2 rk.....	171	60	68	181	480
3 rk.....	50	24	68	168	310
4 o. fl. rk.....	10	5	26	58	99
Samtliga	289	97	167	446	1 000
<i>Hushåll med 3 boende, årsinkomst 20 000— kr</i>					
Absoluta tal					
Högst 1 rk.....	—	1	—	1	2
2 rk.....	10	5	10	39	64
3 rk.....	5	3	27	72	107
4 o. fl. rk.....	1	4	46	70	121
Samtliga	16	13	83	182	294
Promilletal					
Högst 1 rk.....	—	3	—	3	6
2 rk.....	34	17	34	133	218
3 rk.....	17	10	92	245	364
4 o. fl. rk.....	3	14	156	239	412
Samtliga	54	44	282	620	1 000

¹ Indelningen i inkomstklasser har gjorts efter inkomst före skatt.

Tabell 24 (forts.)

Lägenhetens storlek	Lägenhetens utrustning och byggnadsår				Samtliga
	Utan cv	Med cv men utan bad	Med cv och bad		
			—1939	1940—	
<i>Hushåll med 5 boende, årsinkomst 16 000— kr</i>					
Absoluta tal					
Högst 1 rk.....	2	1	—	—	3
2 rk.....	6	6	1	14	27
3 rk.....	5	10	8	54	77
4 o. fl. rk.....	1	6	43	126	176
Samtliga	14	23	52	194	283
Promilletal					
Högst 1 rk.....	7	4	—	—	11
2 rk.....	21	21	4	49	95
3 rk.....	18	35	28	191	272
4 o. fl. rk.....	4	21	152	445	622
Samtliga	50	81	184	685	1 000

Tabell 25. Konsumtionen av storlek (mätt genom antal rumsenheter, re) och standard (mätt genom standardpoäng¹, sp) bland gifta par fördelade efter hushållens storlek, mannens och hustruns sammanräknade bruttointkomst år 1958 samt ålder

Antal boende/ årsinkomst, 1 000-tal kronor	—34 år			35—49 år			50—59 år			60—år			Samtliga		
	Antal hushåll	Re/ hushåll	Sp/ hushåll	Antal hushåll	Re/ hushåll	Sp/ hushåll	Antal hushåll	Re/ hushåll	Sp/ hushåll	Antal hushåll	Re/ hushåll	Sp/ hushåll	Antal hushåll	Re/ hushåll	Sp/ hushåll
	2 boende	2	3,00	4,50	—	—	—	3	3,00	1,00	25	3,24	4,12	30	3,20
0,1—7	6	2,83	4,83	—	3,00	2,50	27	3,22	3,41	166	3,23	3,98	205	3,21	3,88
8—11	40	2,92	5,70	6	3,03	4,62	56	3,34	4,62	169	3,48	4,39	294	3,33	4,64
12—13	25	3,08	5,88	29	3,30	5,17	34	3,29	4,29	45	3,62	4,78	134	3,36	4,95
14—15	20	3,15	6,40	30	3,26	6,53	30	3,70	5,57	32	3,78	5,53	101	3,53	5,90
16—17	16	2,56	5,94	19	3,42	5,58	15	3,60	5,00	23	4,22	4,35	73	3,52	5,15
18—19	34	3,18	6,41	25	3,56	6,16	17	3,76	5,82	26	4,19	5,42	102	3,63	6,00
20—23	51	3,12	7,00	36	3,61	6,14	26	3,50	5,31	22	5,27	6,00	135	3,67	6,28
24—31	16	3,69	6,94	23	3,87	6,70	14	4,57	7,14	20	5,25	6,15	73	4,34	6,68
32—39	—	—	—	7	4,43	6,57	8	5,12	6,87	13	6,23	6,38	28	5,46	6,57
40—47	—	—	—	3	5,00	8,00	5	4,20	6,40	8	5,75	6,62	16	5,12	6,81
48—	—	—	—	1	6,00	8,00	1	3,00	1,00	8	6,25	6,38	10	5,90	6,00
Summa	210			198			236			557			1 201		
3 boende	1	5,00	7,00	1	3,00	7,00	4	4,25	4,50	11	3,18	2,54	17	3,53	3,53
0,1—7	20	2,95	5,00	20	3,10	3,80	25	3,52	4,32	81	3,88	4,01	146	3,59	4,03
8—11	81	2,80	4,57	63	3,49	5,70	51	3,80	4,14	56	3,96	4,73	251	3,44	4,80
12—13	72	3,04	5,39	65	3,51	5,15	46	3,59	4,67	25	4,08	5,72	208	3,43	5,20
14—15	71	3,13	6,69	71	3,45	6,10	37	3,92	5,94	17	4,18	5,47	196	3,48	6,23
16—17	40	3,45	6,25	49	3,67	6,40	31	3,87	6,06	14	4,43	5,64	134	3,73	6,20
18—19	24	3,04	6,33	59	3,73	6,19	24	4,08	5,29	9	3,89	6,00	116	3,67	6,02
20—23	42	3,60	6,60	52	4,04	6,25	31	4,13	6,74	12	4,75	6,08	137	3,98	6,45
24—31	18	3,72	6,78	36	4,36	6,86	22	4,64	6,59	14	5,43	6,43	90	4,47	6,71
32—39	3	4,33	8,00	16	4,81	6,56	3	5,00	8,00	5	5,60	6,40	27	4,93	6,85
40—47	—	—	—	3	5,00	7,67	5	5,00	6,20	7	6,86	6,14	15	5,87	6,47
48—	1	6,00	8,00	8	5,38	7,12	8	5,50	6,38	8	6,38	6,88	25	5,76	6,84
Summa	373			443			287			259			1 362		

Tabell 25 (forts.)

Antal boende/ årsinkomst, 1 000-tal kronor	—34 år			35—49 år			50—59 år			60— år			Samtliga		
	Antal hushåll	Re/ hushåll	Sp/ hushåll	Antal hushåll	Re/ hushåll	Sp/ hushåll	Antal hushåll	Re/ hushåll	Sp/ hushåll	Antal hushåll	Re/ hushåll	Sp/ hushåll	Antal hushåll	Re/ hushåll	Sp/ hushåll
	4 boende														
0,0	2	3,50	8,00	3	4,33	5,33	1	2,00	1,00	6	4,17	4,33	12	3,92	4,92
0,1—7	7	2,71	5,43	22	3,59	4,36	22	4,00	5,23	32	4,03	3,38	83	3,80	4,30
8—11	72	3,15	5,10	93	3,65	5,40	51	3,80	4,70	25	4,08	5,08	241	3,58	5,13
12—13	72	3,15	5,76	109	3,65	5,41	35	4,14	5,03	8	4,38	4,38	224	3,59	5,43
14—15	42	3,48	6,19	84	3,75	6,31	24	4,21	5,67	6	4,00	5,67	156	3,76	6,15
16—17	28	3,43	5,96	80	3,82	6,59	23	3,78	5,35	3	5,00	7,00	134	3,76	6,25
18—19	18	3,56	7,17	60	3,92	6,48	15	4,73	6,00	8	5,00	5,38	101	4,06	6,44
20—23	27	3,63	7,00	89	4,21	6,67	21	4,10	6,67	1	3,00	8,00	138	4,07	6,75
24—31	18	4,50	7,33	72	4,94	7,32	29	5,18	6,72	8	6,12	6,25	127	4,99	7,12
32—39	3	5,00	8,00	27	5,69	6,92	11	5,18	6,18	2	6,00	6,50	43	5,40	6,63
40—47	1	6,00	8,00	8	5,75	7,38	8	5,38	6,62	1	7,00	6,00	18	5,67	7,00
48	2	6,00	8,00	16	6,38	7,19	5	6,80	7,20	3	6,33	6,67	26	6,42	7,19
Summa	292			663			245			103			1 303		
5 o. fler boende															
0,0	2	5,50	7,00	3	4,67	5,33	5	3,80	3,60				12	4,50	4,50
0,1—7	7	3,14	4,57	26	4,27	4,31	25	4,52	5,24	8	4,38	4,00	75	4,43	4,44
8—11	50	4,14	5,98	108	4,21	5,55	37	4,59	5,70	49	4,39	3,39	212	4,27	5,55
12—13	38	4,03	5,89	119	4,47	6,08	37	4,43	5,51	42	4,17	4,62	203	4,40	5,83
14—15	24	4,25	6,96	70	4,28	6,40	24	4,29	5,50	17	4,65	3,94	123	4,29	6,24
16—17	15	4,00	6,60	69	4,45	6,29	20	4,55	6,15	11	4,27	5,00	107	4,45	6,30
18—19	10	4,90	7,30	31	4,32	6,29	14	4,43	6,57	6	5,50	6,50	57	4,51	6,53
20—23	11	5,00	7,73	48	4,85	6,50	14	5,07	7,14	10	5,20	5,50	75	5,00	6,55
24—31	5	5,60	7,60	48	5,21	7,00	18	5,67	6,44	3	6,33	5,67	74	5,34	6,91
32—39	3	5,00	7,33	34	5,74	7,35	13	6,62	7,50	2	6,00	6,50	50	6,00	7,18
40—47	1	6,00	8,00	17	5,70	7,29	8	6,62	7,50	3	6,67	5,67	28	6,04	7,18
48	1	6,00	6,00	23	6,91	7,26	14	6,93	6,21	6	6,50	5,87	41	6,88	6,71
Summa	167			596			229			168			1 057		

¹ Standardpoäng 1 har getts lägenheter utan cv, byggda före 1920 och standardpoäng 8 lägenheter med cv och bad, byggda efter 1951. Jämför tabell B: 2: 1.

² För de äldsta lägenhetsinnehavarna har hushåll med 4 och fler boende slagits samman till en grupp.

Tabell 26. Konsumtionen av storlek (mätt genom antal rumsenheter, re) och standard (mätt genom standardpoäng¹, sp) år 1958 bland
 enpersonshushåll, fördelade efter lägenhetsinnehavarens kön, civilstånd, inkomst och ålder

Civilstånd och kön/ årsinkomst före skatt, 1000-tal kronor	— 34 år			35—49 år			50—59 år			60 — år			Samtliga		
	Antal hus- håll	Re/ hus- håll	Sp/ hus- håll	Antal hus- håll	Re/ hus- håll	Sp/ hus- håll	Antal hus- håll	Re/ hus- håll	Sp/ hus- håll	Antal hus- håll	Re/ hus- håll	Sp/ hus- håll	Antal hus- håll	Re/ hus- håll	Sp/ hus- håll
	<i>Icke gifta män</i>														
Ej taxerad	29	1,6	3,8	5	1,6	3,6	2	3,0	2,5	—	—	—	36	1,7	3,7
0,0	1	3,0	1,0	4	2,3	2,2	6	1,8	1,7	—	—	—	34	2,5	2,1
0,1—3	2	1,5	2,5	5	2,4	2,0	5	2,6	2,2	2,7	2,9	2,6	54	2,8	2,5
4—5	3	2,7	4,3	1	2,0	1,0	10	2,2	2,0	2,0	2,5	2,7	29	2,4	2,6
6—7	4	1,3	4,5	6	2,2	2,2	7	2,3	2,3	2,9	2,9	3,4	32	2,4	3,1
8—9	8	2,0	4,0	8	2,1	2,6	8	2,0	3,5	18	3,2	3,7	42	2,5	3,5
10—11	23	1,5	3,4	21	2,3	4,6	10	2,4	3,9	7	3,0	3,7	61	2,1	3,9
12—15	17	2,4	5,2	19	2,3	3,9	18	2,7	4,0	14	3,1	5,3	68	2,6	4,6
16—19	1	2,0	1,0	6	2,7	7,3	2	3,5	6,0	2	3,5	6,0	11	2,9	6,3
20—23	3	2,3	7,7	3	3,3	7,3	—	—	—	3	4,7	6,3	9	3,4	7,1
24—	5	3,8	5,6	4	3,8	6,8	4	3,3	4,8	1	5,0	6,0	14	3,7	5,7
Samtliga	96	1,9	4,2	82	2,4	4,1	72	2,5	3,2	140	3,0	3,3	390	2,5	3,9
<i>Icke gifta kvinnor</i>															
Ej taxerad	57	1,2	4,3	6	1,5	3,7	3	3,3	3,3	8	2,9	6,1	74	1,5	4,4
0,0	2	1,5	6,5	8	2,0	3,1	17	2,8	3,6	140	2,4	3,6	167	2,4	3,6
0,1—3	7	1,3	5,4	8	1,6	3,8	37	2,4	3,3	163	2,7	3,6	215	2,6	3,6
4—5	13	1,5	3,8	6	1,3	3,0	14	2,1	2,9	103	2,8	4,5	136	2,6	4,2
6—7	60	1,5	4,1	20	1,9	3,4	32	2,4	3,7	71	2,9	5,0	183	2,2	4,3
8—9	93	1,3	4,4	47	1,6	5,0	33	2,4	4,4	48	3,0	5,4	221	1,9	4,7
10—11	35	1,3	4,6	42	1,8	4,6	27	2,3	5,0	27	4,1	6,0	131	2,2	5,0
12—15	23	1,8	5,0	51	2,0	5,5	42	2,7	5,5	19	3,8	6,3	135	2,4	5,4
16—19	3	2,7	5,7	16	2,3	6,6	12	3,6	6,6	17	3,5	6,2	48	3,0	6,4
20—23	1	3,0	7,0	3	2,0	6,7	2	3,0	7,0	5	4,4	6,0	11	3,4	6,4
24—	—	—	—	7	2,7	6,9	3	4,7	6,0	8	4,0	5,5	18	3,6	6,1
Samtliga	294	1,4	4,4	214	1,9	4,9	222	2,6	4,4	609	2,9	4,4	1 339	2,3	4,5

¹ Standardpoäng 1 har getts lägenheter utan cv, byggda före 1920, standardpoäng 8 lägenheter med cv och bad, byggda efter 1951. Jämför tabell B:2.1.

Tabell 27. Hyresprocent, hyresökning, inkomst och hyra per hushåll bland gifta par, flyttare och övriga, fördelade efter hushållets storlek och mannens och hustruns sammanräknade nettoinkomst år 1960

Region/antal boende/årsinkomst, 1 000-tal kronor	Hyresprocent				Hyresökning i %		Årsinkomst per hushåll			Årshyra per hushåll				
	Flyttare		Alla		Flyttare	Alla	Kvarboende	Flyttare	Alla	Flyttare		Alla		
	Före flyttning	Efter flyttning	Före flyttning	Efter flyttning						Före flyttning	Efter flyttning	Före flyttning	Efter flyttning	
	Kvarboende	Före flyttning	Efter flyttning	Alla	Flyttare	Alla	Kvarboende	Flyttare	Alla	Kvarboende	Flyttare	Alla	Flyttare	Alla
Västerås														
2 boende	25,3	11,5 ²	18,6 ²	14,4	15,9	62 ²	7 526	13 528	14 349 ²	13 694	1 901	1 655 ²	2 670 ²	2 062
—11.....	15,2	10,5 ²	17,3 ²	11,7	13,8	65 ²	13 528	17 785	17 905 ²	17 823	2 055	1 885 ²	2 670 ²	1 974
12—15.....	12,2	10,0 ¹	19,7 ¹	9,8	11,2	97 ¹	22 428	22 497 ¹	22 182	2 155	2 260 ¹	4 440 ¹	2 080	2 468
16—19.....	9,7	8,8	13,7	9,6	11,6	56	31 907	33 233	32 430	3 255	2 936	4 548	2 170	2 490
20—23.....	10,2												2 936	3 129
24—.....														4 548
3 boende														
—11.....	25,5	25,9	38,7	25,7	31,8	49	8 599	8 707	8 650	2 194	2 258	3 371	2 221	2 750
12—15.....	17,3	14,4	22,9	16,4	19,1	59	14 217	14 756	14 382	2 465	2 120	3 383	2 360	2 746
16—19.....	13,9	12,7	21,6	13,5	16,4	70	17 949	17 912	17 937	2 501	2 269	3 871	2 426	2 946
20—23.....	13,2	11,1	17,0	12,4	14,6	53	21 971	22 420	22 135	2 894	2 494	3 810	2 748	3 230
24—.....	11,4	10,6	14,9	11,2	12,1	41	32 109	29 497	31 555	3 665	3 116	4 392	3 548	3 819
4 boende														
—11.....	27,3	22,7 ¹	33,0 ¹	26,3	28,7	45 ¹	8 290	11 355 ¹	8 847	2 266	2 582 ¹	3 750 ¹	2 323	2 536
12—15.....	15,6	15,6	24,5	15,6	19,2	57	14 509	14 425	14 475	2 268	2 246	3 538	2 259	2 786
16—19.....	13,6	12,6	20,5	13,1	17,4	63	18 121	18 081	18 099	2 471	2 280	3 704	2 365	3 157
20—23.....	13,8	11,4 ²	18,6 ²	13,3	14,9	63 ²	21 955	22 062 ²	21 979	3 043	2 527 ²	4 100 ²	2 928	3 278
24—.....	10,0	9,3	15,3	9,7	11,9	64	37 708	33 346	35 982	3 758	3 093	5 099	3 495	4 286
5 o. fler boende														
—11.....	31,2	25,2	37,8	28,6	34,0	50	7 661	9 524	8 348	2 388	2 398	3 606	2 392	2 835
12—15.....	15,3	17,0	25,9	15,9	19,2	52	14 170	14 461	14 276	2 171	2 454	3 746	2 274	2 744
16—19.....	14,0	13,8	22,4	14,0	17,0	62	17 681	17 877	17 750	2 483	2 470	4 007	2 478	3 021
20—23.....	14,8	12,7	17,7	13,8	16,2	39	22 169	22 078	22 125	3 283	2 795	3 900	3 046	3 582
24—.....	12,8	11,3	16,0	12,5	13,5	42	37 731	31 288	36 156	4 830	3 546	4 998	4 517	4 872

Tabell 27 (forts.)

Region / antal boende / årsinkomst, 1 000-tal kronor	Hyresprocent				Hyresökning i %		Årsinkomst per hushåll			Årsbyra per hushåll			
	Kvarboende	Flyttare		Alla		Flyttare	Alla	Kvarboende	Flyttare		Alla		
		Före flyttning	Efter flyttning	Före flyttning	Efter flyttning				Före flyttning	Efter flyttning			
		Flyttare	Alla	Kvarboende	Flyttare				Alla				
<i>Skelleftebornädel, tidorter</i>													
2 boende													
—11.....	25,5	24,1 ²	24,1	25,1	15 ²	4	7 206	9 064 ²	7 690	1 838	1 902 ²	2 182 ²	1 854
12—15.....	13,6	13,1	13,5	14,4	34	6	13 928	14 958	14 120	1 892	1 954	2 621	1 963
16—19.....	14,6	11,7 ¹	13,8	15,2	43 ¹	10	17 519	18 132 ¹	17 683	2 557	2 117 ¹	3 030 ¹	2 479
20—23.....	14,6 ¹	6,8 ¹	11,7 ²	14,8 ²	121 ¹	26 ²	21 880 ¹	22 237 ¹	22 014 ²	3 205 ¹	1 523 ¹	3 333 ¹	3 374 ²
24—.....	8,3	5,6 ¹	7,8	9,1	145 ¹	16	35 580	28 348 ¹	34 192	2 939	1 590 ¹	3 884 ¹	2 680
3 boende													
—11.....	22,8	34,4 ¹	21,6	25,0	115 ¹	16	8 451	10 488 ¹	8 768	1 929	1 682 ¹	3 610 ¹	1 890
12—15.....	15,8	25,1	16,0	18,0	51	13	13 728	13 427	13 656	2 169	2 223	3 370	2 182
16—19.....	13,8	18,6	12,9	15,4	65	20	17 418	17 663	17 502	2 397	1 997	3 280	2 259
20—23.....	13,1	16,9	12,8	14,6	37	14	22 027	21 482	21 809	2 889	2 650	3 624	2 793
24—.....	9,3	13,1	9,5	10,2	34	8	34 906	31 539	34 033	3 261	3 106	4 118	3 221
4 boende													
—11.....	30,7	28,8 ¹	28,8	30,5	109 ¹	6	8 460	10 120 ¹	8 625	2 600	1 400 ¹	2 910 ¹	2 481
12—15.....	16,9	24,1	16,5	18,3	64	11	14 229	14 681	14 314	2 408	2 157	3 544	2 361
16—19.....	13,9	20,3	13,7	16,2	50	18	17 815	17 775	17 792	2 470	2 404	2 446	2 890
20—23.....	17,8 ¹	18,0 ²	13,7 ²	17,9 ²	59 ²	30 ²	22 040 ¹	21 922 ²	21 966 ²	3 924 ¹	2 473 ²	3 936 ²	3 017 ²
24—.....	9,9	13,4	9,8	10,8	43	11	37 464	32 674	36 065	3 718	3 062	4 395	3 526
5 o. fler boende													
—11.....	24,5	43,6 ²	25,3	27,4	47 ²	8	7 842	7 892 ²	7 850	1 920	2 348 ²	3 444 ²	1 984
12—15.....	17,3	27,3	16,7	19,7	86	18	14 080	14 247	14 120	2 437	2 098	3 893	2 355
16—19.....	15,5	26,8 ¹	15,3	16,5	93 ¹	7	17 522	17 650 ¹	17 533	2 713	2 457 ¹	4 735 ¹	2 691
20—23.....	14,8 ²	11,0 ¹	14,1	15,2	50 ¹	8	22 188 ²	21 640 ¹	22 078	3 292 ²	2 388 ¹	3 570 ¹	3 112
24—.....	9,3	20,8 ¹	9,4	9,6	48 ¹	2	42 488	25 390 ¹	41 764	3 947	3 588 ¹	5 280 ¹	3 931

Tabell 27 (forts.)

Region/antal boende/årsinkomst, 1 000-tal kr	Hyresprocent					Hyresökning i %		Årsinkomst per hushåll			Årshyra per hushåll																																						
	Flyttare		Alla			Flyttare	Alla	Kvarboende	Flyttare	Alla	Flyttare			Alla																																			
	Före flyttning	Efter flyttning	Före flyttning	Efter flyttning	Alla						Före flyttning	Efter flyttning	Före flyttning																																				
<i>Ljunghyområdet, tätorter</i>																																																	
2 boende																																																	
—11.....	22,2	6,8 ¹	7,2 ¹	27,3	27,8	6 ¹	2	7 811	3 942 ¹	7 044	2 683 ¹	2 860 ¹	1 921	1 956																																			
12—15.....	11,6	11,6 ¹	23,2 ¹	11,6	13,2	100 ¹	14	13 745	14 335 ¹	13 823	1 664 ¹	3 330 ¹	1 603	1 825																																			
16—19.....	19,9 ²	12,2 ¹	12,3 ¹	18,5 ²	18,6 ²	1 ¹	0 ²	17 728 ²	19 530 ¹	18 028 ²	2 376 ¹	2 400 ¹	3 341 ²	3 345 ²																																			
20—23.....	9,8 ²	8,9 ¹	18,1 ¹	9,5	12,1	102 ¹	27	21 790 ²	23 084 ¹	22 143	2 065 ¹	4 180 ¹	2 111	2 688																																			
24—.....	13,4 ²	—	—	13,4 ²	13,4 ²	—	0 ²	24 934 ²	—	24 934 ²	—	—	3 331 ²	3 331 ²																																			
3 boende																																																	
—11.....	25,0	18,9 ²	26,8 ²	23,2	25,5	42 ²	10	11 532	9 150 ²	10 738	1 727 ²	2 448 ²	2 495	2 735																																			
12—15.....	14,6	14,5 ²	22,1 ²	14,6	16,6	52 ²	14	14 340	14 869 ²	14 473	2 096	3 289 ²	2 111	2 398																																			
16—19.....	13,3	14,7 ²	21,2 ²	13,7	15,3	44 ²	12	18 004	17 808 ²	17 953	2 396	3 770 ²	2 453	2 755																																			
20—23.....	10,7	10,3 ¹	18,1 ¹	10,6	12,2	76 ¹	15	21 220	22 183 ¹	21 413	2 266	4 020 ¹	2 268	2 616																																			
24—.....	10,1 ²	9,9 ¹	12,7 ¹	10,0	11,0	28 ¹	10	32 796 ²	32 565 ¹	32 719	3 229 ¹	4 140 ¹	3 290	3 594																																			
4 boende																																																	
—11.....	18,5	9,7 ¹	32,5 ¹	17,8	19,8	34 ¹	11	9 750	9 600 ¹	9 736	1 808	3 120 ¹	1 731	1 924																																			
12—15.....	13,2	15,1 ²	24,9 ²	13,9	17,5	65 ²	26	13 781	13 686 ²	13 747	1 827	3 410 ²	1 915	2 403																																			
16—19.....	13,1	13,1 ²	22,1 ²	13,1	14,8	69 ²	13	17 841	17 922 ²	17 856	2 346	3 960 ²	2 346	2 634																																			
20—23.....	11,5 ²	15,3 ¹	17,9 ¹	12,2	12,6	17 ¹	3	21 878 ²	21 805 ¹	21 864	2 514 ²	3 900 ¹	2 665	2 766																																			
24—.....	10,0	11,0 ¹	10,2 ¹	10,2	10,0	—8 ¹	—2	41 448	54 745 ¹	43 348	4 158	5 580 ¹	4 426	4 361																																			
5 o. fler boende																																																	
—11.....	26,6	27,6 ¹	30,0 ¹	26,8	27,3	9 ¹	2	9 541	10 650 ¹	9 734	2 540	3 195 ¹	2 608	2 654																																			
12—15.....	14,8	17,6	25,2	15,7	18,2	43	16	14 065	13 905	14 011	2 087	3 501	2 206	2 558																																			
16—19.....	13,8	12,3 ¹	20,0 ¹	13,6	14,7	63 ¹	8	17 924	17 980 ¹	17 931	2 480	3 600 ¹	2 443	2 635																																			
20—23.....	12,0 ²	13,4 ¹	19,6 ¹	12,3 ²	13,6 ²	46 ¹	11 ²	21 477 ²	20 830 ¹	21 333 ²	2 567 ²	4 080 ¹	2 619 ²	2 904 ²																																			
24—.....	10,4	9,9 ¹	16,1 ¹	10,3	11,9	62 ¹	16	33 981	32 748 ¹	33 652	3 535	5 280 ¹	3 460	4 000																																			

1 Frekvenser 1—4.

2 Frekvenser 5—9.

. Uppgift ej tillgänglig.

Statistiska centralbyråns
utredningsinstitut
Fack
Stockholm 27

Bilaga 1
Frågeformulär.

P 349

BOSTADSEFTERFRÅGAN 1961

Loko nr: Pue nr: Ip nr:

Intervju den/..... från kl. till kl.

Intervjuperson: bostadsföreståndaren
 enbart hustrun
 båda makarna

Tag först fram UB (= det ifyllda folk- och bostadsräkningsformuläret) och kontrollera, om det är samma hushåll, som vid räkningstillfället; om hushållets sammansättning har ändrats eller om lägenheten har ändrats. Om det är ett annat hushåll, som bor i lägenheten, ifylles personuppgifterna på en ny folk- och bostadsräkningsblankett. Övergå därefter till den egentliga intervjun.

I. TIDIGARE BOSTADSFÖRHÅLLANDEN M. M.

Fråga nr	Alter-nativ	
1	1 2	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">Markeras av Loko utan fråga enl. UB</div> Bostadsföreståndarens kön? 1 Man 2 Kvinna
2 Gå t. 5 Gå t. 6 Gå t. 6	1 2 3 4	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">Markeras av Loko utan fråga enl. UB</div> Bostadsföreståndaren är 1 ogift och född 1926 eller senare 2 ogift och född före 1926 3 gift 4 änka, änklings eller frånskild (= förut gift) Anm.:
3	1	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">Fråga 3-4 ställes till ogifta f. 1926 el. senare</div> Hur länge har Ni bott här i <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">Ip:s bostadsort</div> ? Är född här Inflyttad år Anm.:
4	0 1 2 3	Bor någon av Era föräldrar här i <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">Ip:s bostadsort</div> ? Nej <u>Om ja:</u> Hur stor är Era föräldrars (Er fars/mors) lägenhet? 1 1 rum och kök eller kokvrå, enkelrum, dubblett 2 2 rum och kök 3 3 eller flera rum och kök Anm.:
5 Gå t. 9 Gå t. 12	1	Har Ni haft någon annan lägenhet innan Ni fick den här? Ja <u>Om nej:</u> Vilket år flyttade Ni in i /övertog Ni/ den här lägenheten? År: Anm.:

Fråga nr	Alternativ	
6	1 2 3 4	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;">Fråga 6-8 ställes endast till gifta och förut gifta</div> Flyttade Ni omedelbart efter Ert giftermål in i en lägenhet som Ni själva disponerade (ägde, hyrde direkt av värd, innehade med bostadsrätt)? Ja <u>Om nej:</u> Hur länge saknade Ni lägenhet? Högst ett halvt år Mer än ett halvt men högst ett år Mer än ett år Anm.:
7	0 1 2 3	Hade Ni själv eller Er man/hustru någon lägenhet innan Ni gifte Er? <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;">Om flera äktenskap: före nuvarande äktenskapet?</div> Nej, ingen Ja, endast hustrun Ja, endast mannen Ja, båda Anm.:
8	1 Gå t. 12	Har Ni haft någon annan (gemensam) lägenhet än den här sedan Ni gifte Er <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;">Om flera äktenskap: under det nuvarande äktenskapet ?</div> Ja <u>Om nej:</u> Vilket år flyttade Ni in i den här lägenheten? Inflyttad år: Anm.:

Fråga
nr

Endast om 5:1 el. 8:1 ställes frågorna 9-11

9

Sedan skulle jag vilja veta hur Ni bott vid slutet av varje år från 1960 och bakåt till 1950 (samt vid slutet av varje 5-årsperiod dessförinnan), dock ej längre tillbaka än från den tidpunkt då (Om 5:1 Ni först hade egen lägenhet / Om 8:1 Ni gifte Er)?

Frågorna till kol. 2-8 gäller varje lägenhet Bf/makarna haft

Kol. 2: Vad var det för hustyp? (Enfamiljs-, tvåfamiljs- eller annan hustyp)?

Kol. 3: Hur många rum var det?

Kol. 4: Hade Ni kök eller kokvrå?

Kol. 5: Hade Ni centralvärme?

Kol. 6: Hade Ni vattenklosett?

Kol. 7: Hade Ni eget bad- eller duschrum?

Kol. 8: Var bodde Ni? Namn på stad, kommun el. dyl.

Uppgift om antal boende i kol. 9 ifylles för slutet av varje år oberoende av om Ip bytt lägenhet eller inte.

Kol. 9: Hur många bodde i lägenheten vid slutet av år ?

Koder till tablån:

Kol. 2, hustyp: Enfamiljs-, tvåfamiljs- eller radhus = 1
Annan hustyp = 2

Kol. 4-7: Om kök eller kokvrå resp. centralvärme, wc, bad- el. duschrum fanns, kodas i resp. kolumn med 1.

Om någon av uppräknade saker saknades kodas med 0.

Om samma lägenhet under flera år: Markera med S i kol. 2. Detta gäller även om samma lägenhet som enligt UB.

Om samma antal boende flera år: Upprepa siffran på varje rad i kol. 9.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Rad	År	Hus- typ?	Antal rum?	Kök/ kv.?	C.v.?	W.c.?	Bad/ dusch- rum?	Bostadsort?	Antal boende?	Anmärkingar:
1	1960									
2	1959									
3	1958									
4	1957									
5	1956									
6	1955									
7	1954									
8	1953									
9	1952									
10	1951									
11	1950									
12	1945									
13	1940									
14	1935									
15	1930									

Anm.:

Fråga nr	Alternativ	
10		<p>Anser Ni att förändring av Era (familjens) <u>inkomster</u> spelat någon avgörande roll vid Er (senaste) flyttning?</p> <p>0 Nej</p> <p><u>Om ja:</u> Hade Ni (familjen) fått högre eller lägre inkomst?:?</p> <p>1 Högre inkomst</p> <p>2 Lägre inkomst</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>
11		<p>Anser Ni att något av följande har varit en viktig bidragande orsak till Er (senaste) flyttning? Overlämna kort 1 till Ip</p> <p>Alternativ 1-8 läses upp. Flera alternativ får markeras.</p> <p>1 att lägenheten var för liten?</p> <p>2 eller för stor?</p> <p>3 att lägenheten var för dyr?</p> <p>4 att lägenheten var för omodern?</p> <p>5 att Ni ville bo närmare arbetsplatsen mannens eller hustruns ?</p> <p>6 att Ni ville bo mer centralt?</p> <p>7 att Ni ville bo i en annan hustyp (enfamiljshus, radhus, tvåfamiljshus, flerfamiljshus)?</p> <p>8 att Ni inte trivdes med bostadsområdet?</p> <p>Vilket anser Ni vara huvudorsak till flyttningen?</p> <p>ange alternativ nr el. om annat än 1-8 anteckna Ip:s svar</p> <p>Alternativ nr: Ip:s svar:</p> <p>.....</p> <p>0 Ingen orsak kan anges</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>

12		<p>På vilket sätt skaffade Ni den här lägenheten?</p> <p>Alt. 1-6 läses upp. Flera alt. får markeras</p> <p>Har Ni</p> <p>1 byggt eller köpt <u>huset</u>? utesluter följande alternativ</p> <p>2 övertagit lägenheten/huset av föräldrar eller sterbhus? utesluter följande alternativ</p> <p>3 erhållit lägenheten genom Er arbetsgivare?</p> <p>4 erhållit lägenheten genom byte med annan lägenhet?</p> <p>5 erhållit lägenheten genom bostadsrättsförening, som Ni var medlem i?</p> <p>6 erhållit lägenheten genom kommunal bostadsförmedling eller annat kommunalt organ?</p> <p>7 har erhållit lägenheten på annat sätt, nämligen:</p> <p>.....</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>
13	<p>0</p> <p>1</p>	<p>Om huset är byggt 1950 eller senare enl. UB</p> <p>Var huset nybyggt, när Ni flyttade in (är Ni det första hushåll som flyttat in i lägenheten)?</p> <p>Nej</p> <p>Ja</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>
14	<p>1</p> <p>Gå t. 21 2</p>	<p>Markeras av Loko utan fråga enl. UB</p> <p>Ip bor i ett enfamiljshus, tvåfamiljshus eller radhus, som <u>Ip själv (eller Ip:s make) äger</u></p> <p>Ip har annan bostadsform än alt. 1</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>

II. Bostadskostnader

Fråga nr	Alternativ	
		<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; margin-bottom: 5px;">Fråga 15-20 gäller ägare av enfamiljs-, tvåfamiljs- eller radhus (eget hem).</div> <p>Jag skall nu be att få några uppgifter om värdet av Ert hus och om Era bostnads-kostnader. Om Ni har t.ex. köpekontrakt, låneavier eller brandförsäkringsbrev tillgängliga, är det bra, om Ni kan ta fram dem som hjälp,</p>
15		<p>Vad är fastighetens taxeringsvärde?</p> <p>Kronor: Uppgiften är ☐ exakt ☐ ungefärlig</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>
16		<p>Vad är husets brandförsäkringsvärde?</p> <p>Kronor: Uppgiften är ☐ exakt ☐ ungefärlig</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>

Fråga
nr

17

Jag skall nu be Er, att så noga som möjligt uppge Era kostnader för bostaden (huset) under ett helt år. För att Ni inte skall glömma någon viktig post, skall jag gå igenom dem i tur och ordning. Vi börjar med låneskulder och kapitalkostnader.

A. Låneskuld och kapitalkostnad

	Låneskuld den 31.12 1960 Kronor	Utgifter under 1960 (eller beräknade utgifter under ett helt år), kronor		
		Ränta	Amorte- ring	Summa ränta + amorter.
Bottenlån i sparbank eller dylikt
Statligt egnahems lån
Andra lån (borgenslån o. dyl.)
.....
Summa

B. Övriga utgifter

	Kronor
Tomträttsavgäld (tomthyra)
Vattenavgift
Renhållning, sotning
Försäkring
Bränsle
Underhåll
Övriga utgifter: <input type="text" value="Ange vilka"/>
.....
.....
Summa

Markeras av Loko utan särskild fråga

Uppgifterna avser:

1	hela året 1960
2	annan period nämligen

C. Om tablan ej har kunnat besvaras:

Ip beräknar utgifterna för helt år till följande belopp:

Ränta och amortering	kronor
Övriga utgifter	kronor
Totalt	kronor

Anm.:

.....

Fråga nr	Alternativ	
18	0	<p style="text-align: center;"><u>Om hushållet har barn under 16 år</u></p> <p>Hade Ni familjebostadsbidrag under år 1960? Nej</p> <p><u>Om ja:</u> Hur stort var bidragsbeloppet för hela året? Kronor:</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>
19	0	<p style="text-align: center;"><u>Om hushållet har barn under 16 år</u></p> <p>Har Ni familjebostadsbidrag för närvarande? Nej</p> <p><u>Om ja:</u> Hur stort är bidragsbeloppet per kvartal? Kronor:</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>
20	0	<p>Hade Ni under 1960 någon hyresinkomst genom att hyra ut någon lägenhet eller lokal i huset eller genom att hyra ut rum till inneboende? <u>Om ja:</u> Hur stor var hyresinkomsten under 1960?</p> <p>Inneboendes hyra 1960, kronor</p> <p>Andra hyror 1960, kronor</p> <p><u>Om nej:</u> Har Ni någon hyresinkomst för närvarande? Nej</p> <p><u>Om ja:</u> Hur mycket beräknar Ni hyresinkomsten till (per år, månad el. kvartal)?</p> <p>Inneboendes hyra, kronor ☐ år ☐ månad ☐ kvartal</p> <p>Andra hyror, kronor ☐ år ☐ månad ☐ kvartal</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>

Fråga nr	Alternativ	
21	0	<p style="text-align: center;"><u>Om 14:2 (annan bostadsform än eget hem) ställes frågorna 21-27</u></p> <p>Jag skall nu be att få ställa några frågor om Era bostadskostnader för den här lägenheten. Det är bra om Ni kan ta fram kontrakt eller inbetalningskvitton som hjälp.</p> <p>Är lägenheten en bostadsrättslägenhet (insatslägenhet)? Nej</p> <p><u>Om ja:</u> Hur stor är grundavgiften (insatsen) Kronor</p> <p>Anm.:</p>
22		<p>Hur mycket betalade Ni i hyra (avgift till bostadsrättsföreningen) under den senaste månaden eller kvartalet? Om centralvärme finns, skall bränsletillägg inräknas.</p> <p>Kronor ☐ per månad ☐ per kvartal</p> <p><u>Om hyra/avgift inte kan anges:</u></p> <p>Till hur mycket uppskattar Ni hyresvärdet för lägenheten per månad? Kronor per månad</p> <p>Anm.:</p>
23	0	<p style="text-align: center;"><u>Om centralvärme finns</u></p> <p>Betalar Ni under någon del av året ett lägre bränsletillägg än Ni har gjort under senaste månaden/kvartalet? Nej samma tillägg hela året</p> <p><u>Om ja:</u> Hur mycket betalar Ni för hyra och bränsle tillsammans, när Ni har det lägre tillägget? Kronor: ☐ per månad ☐ per kvartal</p> <p>Hur många månader per år betalar Ni det lägre bränsletillägget? månader (antal)</p>

Fråga nr	Alternativ	
24		<p style="text-align: center;">Om lägenheten saknar centralvärme</p> <p>Till hur mycket uppskattar Ni Era kostnader för bränsle under ett helt år? Kronor</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>
25	1 0	<p style="text-align: center;">Om hushållet har barn under 16 år</p> <p>Har Ni familjebostadsbidrag för närvarande? Ja Nej</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>
26	0	<p>Har Ni några hyresinkomster från inneboende eller genom att hyra ut rum eller lokaler (t.ex. garage) som hör till lägenheten? Nej</p> <p><u>Om ja:</u> Hur stor är hyresinkomsten per månad? Inneboendes hyror per månad, kronor</p> <p>Övriga hyror per månad, kronor</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>
27	1 0	<p>Är Er hyra lägre än som är vanligt för en sådan här lägenhet på grund av att Ni t.ex. är portvakt, hyr den särskilt billigt av släkting eller arbetsgivare eller liknande orsak? Ja, Ip:s svar</p> <p>Nej</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>

III. BEDÖMNING AV LÄGENHETEN OCH BOSTADSOMRÅDET

Fråga nr	Alternativ	<p>Vi skulle nu vilja höra, hur Ni ser på Er nuvarande bostad och det område som Ni bor i. Ni får här en lista på egenskaper och Ni skall sätta betyg på varje sådan egenskap. Ni får fyra betyg att välja på:</p> <p style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Överlämna kort 2 till Ip</p> <p>1 = utmärkt, mycket bra 2 = bra 3 = någorlunda bra, acceptabelt, hyggligt, varken bra el. dåligt 4 = dåligt</p> <p>Vi tar nu egenskap för egenskap och Ni säger vilket betyg eller vilken poäng (med siffrorna 1-4), som Ni tycker att Er bostad är värd.</p> <p style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Loko markerar med 0, när frågan ej är aktuell, med 5 när svaret är "vet ej" eller uteblir.</p>																																																	
28		<p>Hur tycker Ni att Er bostad är beträffande</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 60%;">1. Köksarbete.....</td> <td style="width: 5%;">0</td> <td style="width: 5%;">1</td> <td style="width: 5%;">2</td> <td style="width: 5%;">3</td> <td style="width: 5%;">4</td> <td style="width: 5%;">5</td> </tr> <tr> <td>2. Personlig hygien.....</td> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>3. Klädförvaring.....</td> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>4. Tvätt och torkning.....</td> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>5. Sovplatser.....</td> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>6. Barnens innelek.....</td> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>7. Barnens lärläsning.....</td> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> </table> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>	1. Köksarbete.....	0	1	2	3	4	5	2. Personlig hygien.....	0	1	2	3	4	5	3. Klädförvaring.....	0	1	2	3	4	5	4. Tvätt och torkning.....	0	1	2	3	4	5	5. Sovplatser.....	0	1	2	3	4	5	6. Barnens innelek.....	0	1	2	3	4	5	7. Barnens lärläsning.....	0	1	2	3	4	5
1. Köksarbete.....	0	1	2	3	4	5																																													
2. Personlig hygien.....	0	1	2	3	4	5																																													
3. Klädförvaring.....	0	1	2	3	4	5																																													
4. Tvätt och torkning.....	0	1	2	3	4	5																																													
5. Sovplatser.....	0	1	2	3	4	5																																													
6. Barnens innelek.....	0	1	2	3	4	5																																													
7. Barnens lärläsning.....	0	1	2	3	4	5																																													
29		<p>Hur bedömer Ni bostaden:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 60%;">1. Ljudisolering mot grannar?</td> <td style="width: 5%;">0</td> <td style="width: 5%;">1</td> <td style="width: 5%;">2</td> <td style="width: 5%;">3</td> <td style="width: 5%;">4</td> <td style="width: 5%;">5</td> </tr> <tr> <td>2. Dagsljusbelysning?</td> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>3. Ventilations- och vädrings- möjligheter?</td> <td>0</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> </table> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>	1. Ljudisolering mot grannar?	0	1	2	3	4	5	2. Dagsljusbelysning?	0	1	2	3	4	5	3. Ventilations- och vädrings- möjligheter?	0	1	2	3	4	5																												
1. Ljudisolering mot grannar?	0	1	2	3	4	5																																													
2. Dagsljusbelysning?	0	1	2	3	4	5																																													
3. Ventilations- och vädrings- möjligheter?	0	1	2	3	4	5																																													

30

Hur bedömer Ni följande egenskaper hos det område som Er bostad ligger i.

0. tillgång till affärer för dagliga inköp?	0	1	2	3	4	5
1. kommunikationer el. avstånd till affärer, där Ni kan göra andra inköp?	0	1	2	3	4	5
2. kommunikationer el. avstånd till arbetsplats?	0	1	2	3	4	5
3. tillgång till lekplatser?	0	1	2	3	4	5
4. tillgång till parker, friområden?	0	1	2	3	4	5
5. tillgång till parkeringsplatser och garage?	0	1	2	3	4	5
6. trafiksäkerheten för barnen?	0	1	2	3	4	5
7. frihet från bullerstörningar från trafik, industrier, flyg etc?	0	1	2	3	4	5
8. luftens renhet från lukt, sot, damm. etc?	0	1	2	3	4	5
9. bebyggelsens utseende?	0	1	2	3	4	5

31

Beträffande störningar genom buller och luftföroreningar vill jag ha litet utförligare uppgifter. Jag skall gå igenom några sådana störningar och för var och en ber jag Er säga, om Ni märker den och i så fall om Ni blir störd eller ej.

Lägger Ni märke till följande bullerstörningar (oljud):	Lägger ej märke till= 0		Om 1 "lägger märke till" Störs Ni av detta?		
	Lägger märke till= 1		Störs ej	Störs ej	Ej svar eller "Vet ej"
A. <u>Buller från grannlägenheter eller trapphus</u>	<u>Ställes ej till hushåll i enfamiljshus</u>				
1. Radio eller TV	0	1	0	1	2
2. Barnskrik	0	1	0	1	2
3. Piano eller annan musik	0	1	0	1	2
4. Brus i rör och ledningar	0	1	0	1	2
5. Buller från trapphus eller hiss	0	1	0	1	2
6. Annat buller (oljud) i huset <u>Beskriv</u>	0	1	0	1	2
.....					
.....					
B. <u>Buller (oljud) utifrån</u>					
1. Industribuller	0	1	0	1	2
2. Flygbuller	0	1	0	1	2
3. Trafikbuller	0	1	0	1	2
4. Annat buller eller oljud utifrån <u>Beskriv</u>	0	1	0	1	2
.....					
.....					

Fortsättning på 31
på nästa sida

Forts. på fråga 31		ej märke till= 0 märke till = 1		Störs	Störs ej	Ej svar "Vet ej"
<u>C. Luftföroreningar</u>						
1. Matos från grannlägenheter		0	1	0	1	2
2. Dålig lukt från industrier i närheten		0	1	0	1	2
3. Damm eller sot från industrier i närheten		0	1	0	1	2
4. Andra luftföroreningar		0	1	0	1	2
<u>Beskriv</u>						
.....						
<u>IV. Flyttningsfrågor och bostadsönskemål</u>						
32		Funderar Ni på att flytta inom den närmaste framtiden? (De närmaste åren)				
Gå t. 58	0	Nej				
	1	Ja				
		Anm.:				
					
33		När skulle Ni vilja flytta?				
	1	Omedelbart (under första halvåret av 1961)				
	2	Under andra halvåret av 1961				
	3	Under 1962				
	4	Efter 1962				
		Anm.:				
					
34		Funderar Ni på att flytta till annan ort?				
	1	Ja				
Gå t. 36	0	Nej				
		Anm.:				
					
35		Till vilken ort tänker Ni flytta?				
		<u>Namn på stad, kommun el.dyl. anges</u>				
		Anm.:				

Fråga nr	Alternativ	
36		Beror Er önskan att flytta på någon förändring av hushållets (familjens) storlek, eller av familjeförhållandena i övrigt (t.ex. giftermål, dödsfall eller skilsmässa, att hushållet blivit större eller mindre, eller att något barn behöver eget rum)?
Gå t. 39	1	Ja, giftermål
	2	Ja, äktenskapet är/blir upplöst (genom makens död, skilsmässa)
	3	Ja, hushållet har blivit/blir större
	4	Ja, hushållet har blivit/blir mindre
	5	Ja, hushållets storlek oförändrad, men något barn behöver eget rum
	0	Nej, intet av ovanstående skäl
		Anm.:
37		Anser Ni att Er önskan att flytta helt eller delvis beror på förändring av Era (familjens) inkomster?
	0	Nej
		Om ja: Har Ni fått eller kommer Ni att få högre eller lägre inkomst?
	1	Högre inkomst
	2	Lägre inkomst
		Anm.:
38		Anser Ni att något av följande är en viktig bidragande orsak till att Ni funderar på att flytta?
	1	Att lägenheten är för liten
	2	eller för stor
	3	att lägenheten är för dyr
	4	att lägenheten är för omodern
	5	att Ni vill bo närmare arbetsplatsen
	6	att Ni vill bo mer centralt
	7	att Ni vill bo i annan hustyp (enfamiljshus, radhus, tvåfamiljshus, flerfamiljshus)
	8	att Ni inte trivs med bostadsområdet
		Vilket anser Ni vara huvudorsaken till flyttningen?
		Ange alternativ nr el. om annat än 1-8 anteckna Ip:s svar
		Alternativ nr Ip:s svar:
	
	0	Ingen orsak kan anges
		Anm.:

Fråga nr 39 Gå t. 43	Alternativ 0 1	Har Ni redan skaffat en annan bostad, som Ni skall flytta till? (T.ex. fått kontrakt eller bindande löfte om ny bostad, börjat bygga eget hem el.dyl.) Nej Ja Anm.:																																												
40		<p style="text-align: center;"><u>Om lägenhet redan har anskaffats</u></p> <p>Vad är det för typ av hus och lägenhet Ni skall flytta till?</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 33%;"></th> <th style="width: 33%; text-align: center;">1</th> <th style="width: 33%; text-align: center;">2</th> <th style="width: 33%; text-align: center;">3</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;"><u>Hustyp</u></td> <td></td> <td style="text-align: center;"><u>Storlek</u></td> <td style="text-align: center;"><u>Utrustning</u> Lägenhet med:</td> </tr> <tr> <td>1 Enfamiljshus, radhus</td> <td>1</td> <td>Enkelrum</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2 Tvåfamiljshus</td> <td>2</td> <td>1 rum och kokvrå</td> <td>1 centralvärme och badrum</td> </tr> <tr> <td></td> <td>3</td> <td>1 " " kök</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3 Flerfamiljshus</td> <td>4</td> <td>2 " " "</td> <td>2 centralvärme utan badrum</td> </tr> <tr> <td></td> <td>5</td> <td>3 " " "</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>6</td> <td>4 " " "</td> <td>3 Lägenhet utan centralvärme</td> </tr> <tr> <td></td> <td>7</td> <td>5 " " "</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>8</td> <td>Annan lägenhetsstorlek, nämligen</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>.....</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Anm.:</p>		1	2	3	<u>Hustyp</u>		<u>Storlek</u>	<u>Utrustning</u> Lägenhet med:	1 Enfamiljshus, radhus	1	Enkelrum		2 Tvåfamiljshus	2	1 rum och kokvrå	1 centralvärme och badrum		3	1 " " kök		3 Flerfamiljshus	4	2 " " "	2 centralvärme utan badrum		5	3 " " "			6	4 " " "	3 Lägenhet utan centralvärme		7	5 " " "			8	Annan lägenhetsstorlek, nämligen				
	1	2	3																																											
<u>Hustyp</u>		<u>Storlek</u>	<u>Utrustning</u> Lägenhet med:																																											
1 Enfamiljshus, radhus	1	Enkelrum																																												
2 Tvåfamiljshus	2	1 rum och kokvrå	1 centralvärme och badrum																																											
	3	1 " " kök																																												
3 Flerfamiljshus	4	2 " " "	2 centralvärme utan badrum																																											
	5	3 " " "																																												
	6	4 " " "	3 Lägenhet utan centralvärme																																											
	7	5 " " "																																												
	8	Annan lägenhetsstorlek, nämligen																																												
																																													
41	0 1 2	Är det en lägenhet som Ni själv kommer att äga eller inneha med bostadsrätt (insatslägenhet)? Nej Ja, kommer att äga huset/lägenheten Ja, kommer att flytta till bostadsrättslägenhet <u>Om 1 eller 2: Hur stor är Er kapitalinsats (grundavgift till bostadsrättsförening eller egen insats i eget hem) för lägenheten/huset?</u> Kronor Anm.:																																												

Fråga nr	Alternativ	
42		Skall Ni flytta till ett nybyggt hus? (Är Ni det första hushållet, som flyttar in i lägenheten)?
Gå t. 58	0	Nej
Gå t. 58	1	Ja
		Anm.:
43		Är Ni anmäld som bostadssökande vid kommunal bostadsförmedling eller hos annat kommunalt organ?
	0	Nej
	1	Ja
		Anm.:
44		Har Ni vidtagit någon annan åtgärd för att flytta? (T.ex. sökt bostad genom arbetsgivare, hos något byggnadsföretag eller bostadsrättsförening, skaffat tomt till egnahem eller anmält Er som sökande till egnahemstomt)?
		<u>Flera alternativ kan markeras!</u>
	1	Söker bostad genom arbetsgivare
	2	Söker bostad hos byggnadsföretag, fastighetsägare el.dyl.
	3	Har köpt tomt eller anmält sig som sökande till egnahemstomt
	4	Har vidtagit annan åtgärd, nämligen
	
	
	0	Har inte vidtagit någon åtgärd
		Anm.: :.....
	
	

Fråga nr	Alternativ	När Ni svarar på följande frågor om Era bostadsönskemål, skall Ni försöka att inte känna Er bunden av de nuvarande svårigheterna att få tag i den bostadstyp, som Ni vill ha. Men Ni bör hålla Er till vad Ni tror, att Ni kan klara ekonomiskt.																																													
45		<p>Kol. 1: Skulle Ni helst vilja flytta till enfamiljshus, radhus, tvåfamiljshus eller flerfamiljshus (hyreshus)?</p> <p>Kol. 2: Hur stor lägenhet vill Ni helst ha?</p> <p>Kol. 3: Vill Ni ha en lägenhet med badrum?</p> <p><u>Om nej</u>: Vill Ni ha en lägenhet med centralvärme?</p> <table border="1" data-bbox="362 578 1169 957"> <thead> <tr> <th data-bbox="362 578 630 601">1</th> <th data-bbox="630 578 899 601">2</th> <th data-bbox="899 578 1169 601">3</th> </tr> <tr> <th data-bbox="362 601 630 636">Hustyp</th> <th data-bbox="630 601 899 636">Storlek</th> <th data-bbox="899 601 1169 636">Utrustning</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="362 636 630 672">1</td> <td data-bbox="630 636 899 672">Enfamiljshus/ radhus</td> <td data-bbox="899 636 1169 672">Lägenhet med:</td> </tr> <tr> <td data-bbox="362 672 630 707">2</td> <td data-bbox="630 672 899 707">Tvåfamiljshus</td> <td data-bbox="899 672 1169 707">1 Badrum</td> </tr> <tr> <td data-bbox="362 707 630 742">3</td> <td data-bbox="630 707 899 742">Flerfamiljshus</td> <td data-bbox="899 707 1169 742">2 Centralvärme utan badrum</td> </tr> <tr> <td data-bbox="362 742 630 777">4</td> <td data-bbox="630 742 899 777">Vet inte, spelar ingen roll</td> <td data-bbox="899 742 1169 777">3 Lägenhet utan centralvärme</td> </tr> <tr> <td data-bbox="362 777 630 813"></td> <td data-bbox="630 777 899 813">1 Enkelrum</td> <td data-bbox="899 777 1169 813">Ej i</td> </tr> <tr> <td data-bbox="362 813 630 848"></td> <td data-bbox="630 813 899 848">2 1 rum o. kv</td> <td data-bbox="899 813 1169 848">enfa-</td> </tr> <tr> <td data-bbox="362 848 630 883"></td> <td data-bbox="630 848 899 883">3 1 " " kök</td> <td data-bbox="899 848 1169 883">miljs-</td> </tr> <tr> <td data-bbox="362 883 630 919"></td> <td data-bbox="630 883 899 919">4 2 " " "</td> <td data-bbox="899 883 1169 919">hus</td> </tr> <tr> <td data-bbox="362 919 630 954"></td> <td data-bbox="630 919 899 954">5 3 rum o. kök</td> <td data-bbox="899 919 1169 954"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="362 954 630 989"></td> <td data-bbox="630 954 899 989">6 4 " " "</td> <td data-bbox="899 954 1169 989"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="362 989 630 1024"></td> <td data-bbox="630 989 899 1024">7 5 " " "</td> <td data-bbox="899 989 1169 1024"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="362 1024 630 1060"></td> <td data-bbox="630 1024 899 1060">8 Annan storlek, nämligen</td> <td data-bbox="899 1024 1169 1060"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="362 1060 630 1090"></td> <td data-bbox="630 1060 899 1090">.....</td> <td data-bbox="899 1060 1169 1090"></td> </tr> </tbody> </table> <p>Anm.:</p>	1	2	3	Hustyp	Storlek	Utrustning	1	Enfamiljshus/ radhus	Lägenhet med:	2	Tvåfamiljshus	1 Badrum	3	Flerfamiljshus	2 Centralvärme utan badrum	4	Vet inte, spelar ingen roll	3 Lägenhet utan centralvärme		1 Enkelrum	Ej i		2 1 rum o. kv	enfa-		3 1 " " kök	miljs-		4 2 " " "	hus		5 3 rum o. kök			6 4 " " "			7 5 " " "			8 Annan storlek, nämligen	
1	2	3																																													
Hustyp	Storlek	Utrustning																																													
1	Enfamiljshus/ radhus	Lägenhet med:																																													
2	Tvåfamiljshus	1 Badrum																																													
3	Flerfamiljshus	2 Centralvärme utan badrum																																													
4	Vet inte, spelar ingen roll	3 Lägenhet utan centralvärme																																													
	1 Enkelrum	Ej i																																													
	2 1 rum o. kv	enfa-																																													
	3 1 " " kök	miljs-																																													
	4 2 " " "	hus																																													
	5 3 rum o. kök																																														
	6 4 " " "																																														
	7 5 " " "																																														
	8 Annan storlek, nämligen																																														
																																														
46	0	<p><u>Om 45 kol. 1:1 ställes frågorna 46-50</u></p> <p>Jag har här några exempel på ungefärliga egna kapitalinsatser och årskostnader för enfamiljshus som byggs för närvarande: <u>Överlämna kort 3</u></p> <p>Skulle Ni vilja skaffa ett hus till ungefär de kostnader, som har angivits för något av husen på kortet?</p> <p>Nej</p> <p><u>Om ja</u>: Vilket av husen? Nr i tablån</p> <p>Anm.:</p>																																													

Fråga nr	Alternativ	
47		<div style="border: 1px solid black; display: inline-block; padding: 2px;">Om 46:0</div> Hur stora anser Ni att Er egen kapitalinsats och Era årskostnader högst får vara, om Ni skaffar ett eget hus? Kapitalinsats, högst kronor Årskostnad (räntor, amortering, bränsle o.dyl.) högst kronor Anm.:
48	1 0	<div style="border: 1px solid black; display: inline-block; padding: 2px;">Om 46:0</div> Räknar Ni med att köpa ett äldre hus? Ja Nej, tveksamt Anm.:
49	0 1	Räknar Ni med att kunna minska behovet av egen kapitalinsats genom att göra en del av arbetet på huset själv? Nej Ja Anm.:
50	1 2 3 4 5 6 0	Kan Ni ange någon eller några viktiga orsaker till att Ni vill flytta till enfamiljshus? T.ex. något av följande: <div style="border: 1px solid black; display: inline-block; padding: 2px;">Alternativ 1-6 läses, flera alt. får markeras</div> 1 att det är bättre för barnen 2 att Ni vill ha tillgång till trädgård, egen tomt 3 att Ni vill bo på landet 4 att Ni slipper hyresvärd 5 att man betalar till sig själv, eller annan ekonomisk orsak 6 någon annan viktig orsak <div style="border: 1px solid black; display: inline-block; padding: 2px;">Beskriv</div> 0 ingen orsak angiven Anm.: <div style="border: 1px solid black; display: inline-block; padding: 2px;">Intervjun avslutas</div>
Gå t. 58		

Fråga nr	Alternativ	
51		<p style="text-align: center;"><u>Om 45 kol. 1:2 ställes frågorna 51-52</u></p> <p>Vill Ni skaffa Er ett eget tvåfamiljshus, eller vill Ni hyra en lägenhet i ett sådant hus?</p> <p>1 eget hus</p> <p>2 hyra lägenhet</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>
52		<p>Hur stor (hyra/bostadskostnad för <u>Er egen lägenhet i huset</u>) anser Ni att Ni högst vill betala per månad?</p> <p>Kronor</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>
Gå t. 58		<p style="text-align: center;"><u>Intervjun avslutas</u></p>
53		<p style="text-align: center;"><u>Om 45 kol. 1:3</u></p> <p>Jag har här exempel på ungefärliga hyror i hyreshus och insatser och avgifter i bostadsrättshus, som byggs för närvarande. <u>Lämna kort 4</u></p> <p>Skulle Ni vilja flytta till en nybyggd <u>bostadsrättslägenhet</u> av den storlek, som Ni önskat?</p> <p>Gå t. 56 1 Ja, nr på lägenheten</p> <p><u>Om nej:</u> Skulle Ni vilja flytta till en nybyggd <u>hyreslägenhet</u> av den storlek, som Ni har önskat?</p> <p>Gå t. 55 0 Nej</p> <p>2 Ja, nr på lägenheten</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>
54		<p style="text-align: center;"><u>Om 53:2</u></p> <p>Om Ni under den närmaste framtiden (de närmaste åren) inte kan få tag i annat än en nybyggd bostadsrättslägenhet, skulle Ni då skaffa en sådan för att kunna flytta tidigare än eljest?</p> <p>Gå t. 56 0 Nej</p> <p>Gå t. 56 1 Ja</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>

Fråga nr	Alternativ	
55		<p style="text-align: center;">Om 53:0 eller 45 kol. 1:4</p> <p>Hur mycket räknar Ni med att högst kunna betala för hyra och bränsle tillsammans per månad?</p> <p>Ungefär kronor</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>
56	<p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p> <p>5</p> <p>6</p> <p>0</p>	<p>Kan Ni ange någon eller några viktiga orsaker till att Ni har valt att flytta till ett flerfamiljshus (hyreshus)? T.ex. något av följande:</p> <p>att Ni träffar mer folk i flerfamiljshus? Alt. 1-6 läses. Flera alt. kan markeras!</p> <p>att flerfamiljshus är bekvämare?</p> <p>att Ni vill bo centralt?</p> <p>att Ni vill ha en liten lägenhet, som bara finns i flerfamiljshus?</p> <p>att Ni inte har råd med insatsen för ett enfamiljshus?</p> <p>någon annan orsak Beskriv</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ingen orsak angiven</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>
57	<p>0</p> <p>1</p>	<p style="text-align: center;">Om Ip har önskat 3 eller flera rum och kök (45 kol. 2:kod 5-7)</p> <p>Skulle Ni fundera på att flytta till ett enfamiljshus eller radhus, om det finnes sådana hus att hyra?</p> <p>Nej</p> <p>Ja</p> <p>Anm.:</p> <p>.....</p>
58	<p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p>	<p style="text-align: center;">Enligt Lokos observation</p> <p>Huset är</p> <p>ett friliggande enfamiljshus</p> <p>ett radhus eller kedjehus</p> <p>ett tvåfamiljshus</p> <p>flerfamiljshus</p> <p>Anm.:</p>

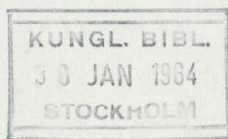
Vid intervjun förelagda bostadsalternativ

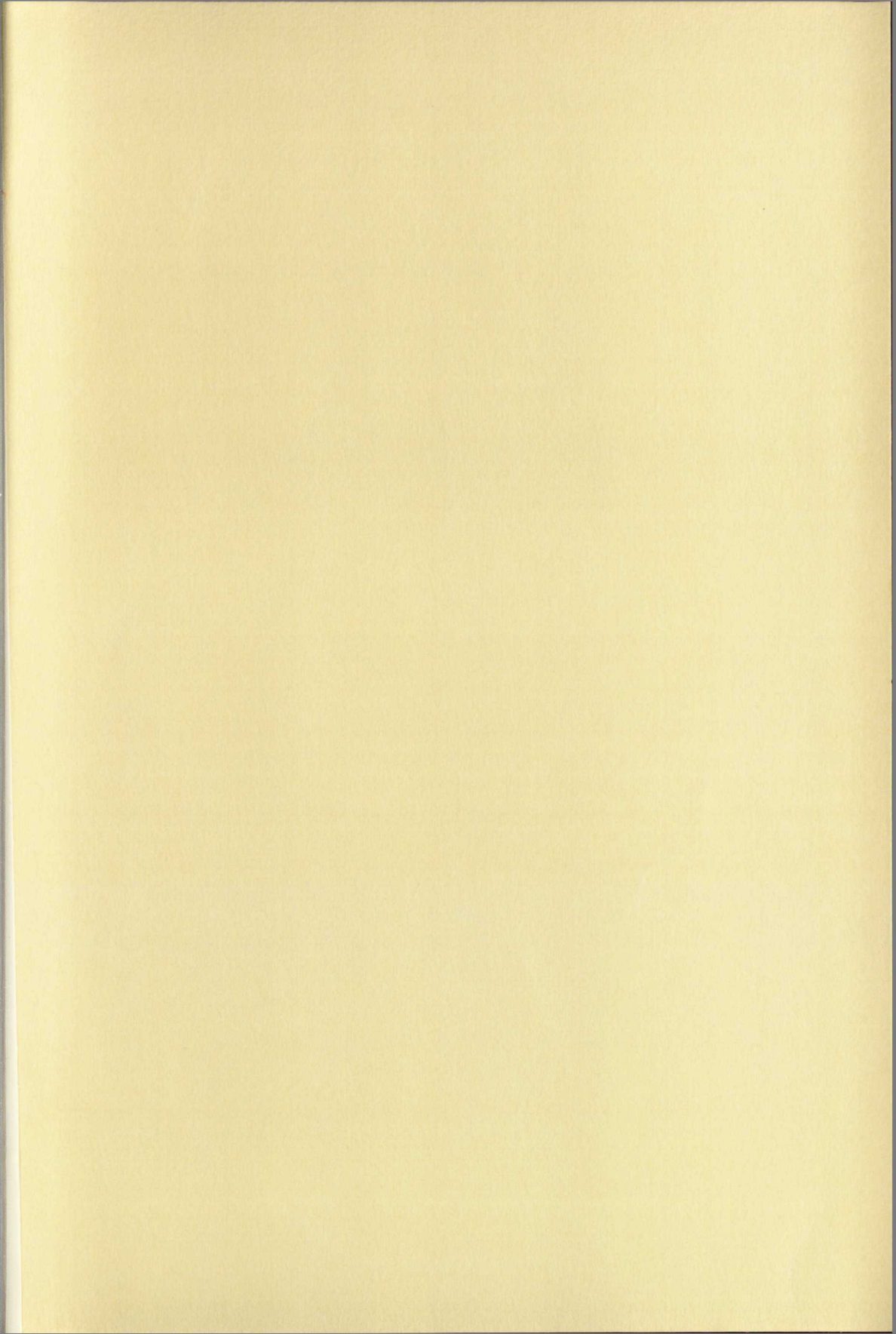
Beräknad erforderlig egen kapitalinsats och månadskostnader för
nybyggda enfamiljshus

Lägenhets- storlek	Yta m ²	Rad- och kedjehus			Friliggande hus		
		Lgh nr	Beräknad egen kapi- talinsats	Beräknad total månads- kostnad	Lgh nr	Beräknad egen kapi- talinsats	Beräknad total månads- kostnad
Västerås							
3 rk	75	11	6.000:-	310:-	21	7.000:-	330:-
4 rk	85	12	8.000:-	380:-	22	9.000:-	400:-
5 rk	100	13	11.000:-	420:-	23	12.000:-	460:-
6 rk	minst	14	minst	minst	24	minst	minst
eller flera	120		13.000:-	525:-		15.000:-	575:-
Skellefteåområdet							
3 rk	75	11	6.000:-	310:-	21	6.000:-	330:-
4 rk	85	12	8.000:-	360:-	22	9.000:-	375:-
5 rk	100	13	11.000:-	420:-	23	12.000:-	440:-
6 rk	minst	14	minst	minst	24	minst	minst
eller flera	120		14.000:-	550:-		15.000:-	575:-
Ljungbyområdet							
3 rk	75	11	5.000:-	260:-	21	5.000:-	280:-
4 rk	85	12	6.000:-	310:-	22	7.000:-	325:-
5 rk	100	13	9.000:-	380:-	23	10.000:-	400:-
6 rk	minst	14	minst	minst	24	minst	minst
eller flera	120		12.000:-	480:-		13.000:-	500:-

Ungefärliga insatser, månadskostnader och månadshyror för nybyggdalägenheter i flerfamiljshus

Lägenhets- storlek	Yta m ²	Bostadsrättshus			Hyreshus	
		Lgh nr	Ungefärlig insats	Ungefärlig total må- nadskostnad	Lgh nr	Ungefärlig total månadshyra
Enkelrum	20	-	-	-	41	110:-
1 rkv	30	32	2.000:-	140:-	42	150:-
1 rk	43	33	2.800:-	200:-	43	220:-
2 rk	58	34	3.700:-	265:-	44	290:-
3 rk	70	35	4.200:-	310:-	45	340:-
4 rk	82	36	5.200:-	360:-	46	390:-
5 rk	minst	37	minst	minst	47	minst
	100		6.000:-	450:-		475:-
Skellefteområdet						
Enkelrum	20	-	-	-	41	100:-
1 rkv	30	32	1.800:-	130:-	42	140:-
1 rk	43	33	2.800:-	160:-	43	175:-
2 rk	58	34	3.800:-	230:-	44	250:-
3 rk	70	35	4.500:-	270:-	45	290:-
4 rk	82	36	5.400:-	310:-	46	330:-
5 rk	minst	37	minst	minst	47	minst
	100		7.000:-	390:-		420:-
Ljungbyområdet						
Enkelrum	20	-	-	-	41	80:-
1 rkv	30	32	1.700:-	110:-	42	120:-
1 rk	43	33	2.500:-	130:-	43	140:-
2 rk	58	34	3.500:-	200:-	44	220:-
3 rk	70	35	4.000:-	240:-	45	260:-
4 rk	82	36	5.000:-	275:-	46	300:-
5 rk	minst	37	minst	minst	47	minst
	100		6.000:-	325:-		350:-

STATENS
OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1964

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen)

Finansdepartementet

Värdesäkringskommittén 1. Indexlån. Del I. [1]
2. Indexlån. Del II. [2]

Inrikesdepartementet

Konsumtionsmönster på bostadsmarknaden. [3]

ESSELTE AB, STOCKHOLM 1964

